

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΤΟΥ 2005 ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 2006

Η

σημασία των όσων συνέβησαν στη Γαλλία μεταξύ του τέλους Οκτωβρίου 2005 και των αρχών Απριλίου 2006 είναι μεγάλη· μέσα σε διάστημα μικρότερο των έξι μηνών οι νεαροί προλετάριοι της Γαλλίας επανεμφανίζονται δυναμικά δύο φορές στο προσκήνιο της ιστορίας για να αντισταθούν στη χειροτέρευση των συνθηκών ζωής τους και να εμπνεύσουν με τις εξεγέρσεις και τους αγώνες τους το προλεταριάτο σε ολόκληρη την Ευρώπη. Γιατί όμως συνέβησαν όλα αυτά; Γιατί το γαλλικό

κράτος περικόπτει συνεχώς τις κοινωνικές δαπάνες στα προάστια; Γιατί το γαλλικό κεφάλαιο εισάγει μέτρα πειθάρχησης και προσωρινότητας της εργατικής δύναμης όπως η CPE; Πώς συνδέονται τα μέτρα αυτά μεταξύ τους και γιατί το νεανικό προλεταριάτο αντιδρά με τέτοια σφοδρότητα; Υπήρξε πραγματική κινηματική σύγκλιση της εξέγερσης των αποκλεισμένων των γαλλικών προαστίων με τον αγώνα των μαθητών και των φοιτητών ενάντια στη CPE; Η αναζήτηση απαντήσεων σε αυτά τα ερωτήματα –για όσους θέλουν πραγματικά να δώσουν απαντήσεις και όχι να θριαμβολογούν αναπαράγοντας την κενότητα του θεάματος της εξέγερσης– μας οδηγεί αναπόφευκτα αρκετά χρόνια πίσω, στα

χρόνια αμέσως μετά το 1968 και κυρίως μετά το 1973, όταν το γαλλικό κεφάλαιο αποφασίζει να αντεπιτεθεί και να υπονομεύσει τη δύναμη της εργατικής τάξης κάνοντας τα πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση εφαρμογής μιας νεοφιλελεύθερης πολιτικής, η οποία συνεχίζεται αμείωτη σε ένταση μέχρι σήμερα. Αναπόσπαστο κομμάτι της στρατηγικής αυτής είναι η επιβολή της προσωρινότητας στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, η οποία εφαρμόζεται αδιάλειπτα, αν και όχι χωρίς πισωγυρίσματα και ασυνέχειες, από το πειραματικό στάδιο του τέλους της δεκαετίας του '60 μέχρι τη σημερινή διευρυμένη και εμπλουτισμένη μορφή της. Οι εκτιμήσεις για τις όποιες επιτυχίες της νεοφιλελεύθερης αντεπίθεσης στη Γαλλία, η οποία διαρκεί πάνω από τριάντα χρόνια, θα πρέπει αναμφισβήτητα να λάβουν υπόψη τους τη μεγάλη αντίσταση που συναντά από την εργατική τάξη, ανεξαρτήτως φύλου και εθνικότητας, και το γεγονός ότι έχει καθυστερήσει να επιφέρει τα αναμενόμενα από το κεφάλαιο αποτελέσματα. Όπως έδειξαν οι μεγάλες απεργίες το 1995, η επιτυχία της νεοφιλελεύθερης αντεπίθεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο περνά μέσα από την πειθάρχηση του γαλλικού προλεταριάτου.

Λεμαίτρ,

Σεπτέμβριος '06-Ιανουάριος '07

ΑΝΕΡΓΙΑ, ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Η γαλλική εκδοχή του new deal και τα όριά της

«Ο καλύτερος οικονομολόγος της Γαλλίας»

Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Εσταίν για τον Raymond Barre

Ο μεταπολεμικός συμβιβασμός

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, η Γαλλία, όπως και πολλές άλλες δυτικές χώρες, εκσυγχρονίζεται στη βάση ενός συμβιβασμού μεταξύ της νέας αστικής τάξης, του κράτους και των συνδικάτων. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό του συμβιβασμού αυτού, τον οποίο αποκαλούμε γαλλική εκδοχή του new deal και τα βασικά χαρακτηριστικά του οποίου παρουσιάζουμε συνοπτικά παρακάτω, είναι η **αναγνώριση της ισχύος της εργατικής τάξης**. Η αποτύπωση της ισχύος αυτής σε θεσμικό επίπεδο γίνεται με αντάλλαγμα την εργασιακή ειρήνη και την πρόσδεση της εργατικής τάξης στο άρμα της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Η ενσωμάτωση στο σύστημα περνάει πλέον μέσα από τη σύνδεση του μισθού με την παραγωγικότητα: η σύνδεση αυτή αποκτά κεντρική σημασία για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος και τα συνδικάτα αναλαμβάνουν την επιβολή της στο επίπεδο του εργοστασίου. Παρά την αντικαπιταλιστική ρητορική τους, τα συνδικάτα, με ηγέτη τη CGT¹, στη «μάχη της παραγωγής», επιτρέπουν τη διευρυμένη εισαγωγή του «επιστημονικού μάνατζμεντ» και την επέκταση της φορντικής αλυσίδας σε όλες τις επιχειρήσεις με μοναδικό στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας. Ταυτόχρονα, η συμμετοχή των συνδικάτων στη μεταπολεμική ρύθμιση και η θεσμοποίηση του ρόλου τους διαμορφώνει τις συλλογικές συμβάσεις με τέτοιο τρόπο ώστε μια κλαδική σύμβαση να θεωρείται νόμιμη αρκεί να έχει υπογραφεί από έναν επαρκή αριθμό επιχειρήσεων, χωρίς απαραίτητα να υπάρχουν ισχυρά συνδικάτα σε επίπεδο εργοστασίου, σε τοπικό επίπεδο ή ακόμα και σε επίπεδο κλάδου. Η ισχύς της κλαδικής σύμβασης είναι καθολική και αυτομάτως αφορά όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου, μικρές και μεγάλες, κάτι που συνεπάγεται την ομογενοποίηση της μισθωτής σχέσης σε εθνικό επίπεδο (φορντισμός). Το κράτος λοιπόν παίζει ουσιαστικό ρόλο στη διασφάλιση της ομαλής αύξησης όχι μόνο του ονομαστικού αλλά και του πραγματικού μισθού, γιατί δεν μπορεί να αγνοήσει τους ισχυρούς αγώνες της εργατικής τάξης, η οποία παρά τις ευνοϊκές ρυθμίσεις δε θα σταματήσει καθόλου να διεκδικεί ακόμα περισσότερα.

Μπορούμε να συνοψίσουμε τις αλλαγές που επέφερε η μεταπολεμική ρύθμιση της ανταγωνιστικής καπιταλιστικής σχέσης στα παρακάτω πέντε σημεία:

α) Τα συνδικάτα επιτρέπουν την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή, γι' αυτό και τη δεκαετία του '50 η παραγωγικότητα ανεβαίνει στα υψηλά επίπεδα της δεκαετίας του '20.

β) Οι εργατικές διεκδικήσεις επικεντρώνουν στον ονομαστικό μισθό και εγκαθιδρύεται επίσημα η σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας.

¹ Confederation Generale de Travail – Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας. Μέσα στη δεκαετία του '90 διέκοψε τους δεσμούς που είχε σφυρηλατήσει τη δεκαετία του '40 με το ΚΚΓ και παραμένει μια από τις δύο μεγαλύτερες συνδικαλιστικές συνομοσπονδίες στη Γαλλία. Με την άλλη μεγάλη ρεφορμιστική συνομοσπονδία, τη CFDT (Confederation Francaise Democratique du Travail – Γαλλική Δημοκρατική Συνομοσπονδία Εργασίας) είχαν συνεργαστεί τη δεκαετία του '70 στα πλαίσια της «Ενωμένης Αριστεράς», αλλά μετά την εκλογική ήττα του 1978 τα έσπασαν. Από την εποχή που εξετάζουμε εδώ μέχρι τον αστυνομευτικό της ρόλο στις διαδηλώσεις ενάντια στη CPE, ποτέ δεν έπαψε να αποτελεί το αριστερό χέρι του γαλλικού κράτους

γ) Αυξάνεται το μερίδιο του έμμεσου μισθού στο συνολικό μισθό: από 1% του διαθέσιμου οικογενειακού εισοδήματος το 1913, από το 1950 και μετά αυξάνεται σταδιακά φτάνοντας στις αρχές της δεκαετίας του '80 να αποτελεί σχεδόν το ένα τρίτο του εργατικού εισοδήματος. Με αυτή την έννοια, το εργατικό εισόδημα αποσυνδέεται από τη θέση του εργάτη στην αγορά εργασίας, από το αν αυτός δουλεύει ή όχι.

δ) Η μισθωτή εργασία γίνεται κυρίαρχη κοινωνική σχέση. Αυτό έχει ως συνέπεια την αλλαγή της θέσης του μισθωτού εργάτη μέσα στην κοινωνία: από εκεί που οι καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις δεν ήταν κυρίαρχες σε όλα τα επίπεδα, ο μισθωτός φτάνει να είναι κυρίαρχη φιγούρα, και ως παραγωγός και ως καταναλωτής· φιγούρα ενσωματωμένη στο καπιταλιστικό σύστημα σχεδόν για όλη της τη ζωή.

ε) Η αύξηση της παραγωγικότητας, η μαζική παραγωγή και κατανάλωση και οι διαρκείς αγώνες γύρω από τον άμεσο και τον κοινωνικό μισθό αλλάζουν τον τρόπο ζωής της εργατικής τάξης, εξασφαλίζοντας ακόμα και για τον ανειδίκευτο εργάτη την πρόσβαση στον πλούτο και ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.

Αυτός ο συσχετισμός δύναμης –θεμελιώδης προϋπόθεση του οποίου είναι η παράλληλη αύξηση μισθού και παραγωγικότητας και η συνεχής συγκράτηση των διεκδικήσεων της εργατικής τάξης– θα κρατήσει μέχρι το 1968, οπότε οι αγώνες του προλεταριάτου θα ξεφύγουν από το μεταπολεμικό πλαίσιο και θα φέρουν το ισχύον καθεστώς συσσώρευσης σε βαθιά κρίση.

Η κρίση στα χρόνια 1968-81

Η γενική απεργία του Μάη του '68 αναγκάζει το κράτος και τα αφεντικά στη Γαλλία να προσφέρουν στην εργατική τάξη μια διεύρυνση του συμβιβασμού: στις 25 και 26 Μαΐου 1968 υπογράφονται, εν μέσω της κοινωνικής κρίσης, οι συμφωνίες της Grenelle² που προβλέπουν αύξηση κατά 25% του βασικού μισθού, αύξηση κατά 10% του πραγματικού μισθού, δημιουργία συνδικαλιστικού παραρτήματος σε κάθε επιχείρηση και γενικότερα διεύρυνση του πεδίου της συνδικαλιστικής δράσης. Για τους συνδικαλιστές λακέδες των αφεντικών, που έσπευσαν να σώσουν το κεφάλαιο από μεγαλύτερες περιπέτειες, αυτή ήταν η ουσιαστική συνεισφορά του Μάη.

Παρά τις πιέσεις ενός κομματιού της αστικής τάξης για σκληρότερη στάση απέναντι στην εργατική τάξη, ο φόβος για τα χειρότερα θα επικρατήσει και οι συμφωνίες της Grenelle θα εφαρμοστούν στη βάση της συνέχισης και εντατικοποίησης του υπάρχοντος καθεστώτος συσσώρευσης, ενισχύοντας ακόμα περισσότερο τη μαζική παραγωγή για μαζική κατανάλωση και βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο της εργατικής τάξης. Αυτήν την περίοδο το κοινωνικό κράτος παίρνει την πιο ανεπτυγμένη του μορφή.

² Πήραν το όνομά τους από το δρόμο όπου στεγαζόταν τότε το Υπουργείο Εργασίας.

Ήδη όμως αρχίζουν να εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια της κρίσης κερδοφορίας: το 1969, το γαλλικό φράγκα υποτιμάται, υποτίθεται αποκλειστικά για την ενίσχυση των εξαγωγών των γαλλικών προϊόντων, στην πραγματικότητα όμως για να απαλειφθούν προσωρινά οι πληθωριστικοί κραδασμοί από τις εργατικές διεκδικήσεις. Οι μακροοικονομικοί δείκτες παρουσιάζουν την κατάσταση καλύτερη από πριν, τα πράγματα όμως δεν είναι έτσι: η προσωρινή «άνθιση» της γαλλικής οικονομίας δε θα μπορέσει για πολύ να αποκρύψει την κρίση στην οποία εισέρχεται η φορντική μισθωτή σχέση.³

Παράλληλα, η διεθνοποίηση της γαλλικής οικονομίας και οι ανταγωνιστικές πιέσεις όχι μόνο θέτουν σε νέους κινδύνους τα ήδη ευάλωτα κέρδη των καπιταλιστών, αλλά και προκαλούν ανακατατάξεις στο σύνολο της γαλλικής βιομηχανικής παραγωγής, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των τεχνολογικά προηγμένων κλάδων (όπως π.χ. η αυτοκινητοβιομηχανία) σε βάρος πιο παραδοσιακών κλάδων (όπως π.χ. η υφαντουργία). Στις αρχές της δεκαετίας του '70, εμφανίζονται τα πρώτα κλεισίματα και οι πρώτες μετεγκαταστάσεις βιομηχανιών: αρχικά προς τις περιοχές της γαλλικής επαρχίας που υπάγονται στη νεότευκτη «πολιτική κινήτρων» του γαλλικού κράτους για την αντιμετώπιση της ανεργίας, η αύξηση της οποίας αρχίζει ήδη να γίνεται αισθητή, και στη συνέχεια προς αναπτυσσόμενες χώρες όπου η εργατική δύναμη είναι φθηνότερη και λιγότερο μαχητική –ακόμα και προς τους πρώτους «φορολογικούς παράδεισους» που πρωτοδημιουργούνται την ίδια περίοδο. Στα πλαίσια της στήριξης της εγχώριας απασχόλησης, το κράτος παρέχει πολιτική κάλυψη στις επιχειρήσεις για να αρχίσουν να προσλαμβάνουν εργάτες υπεργολαβικά, με συμβάσεις έργου ή υπό καθεστώς προσωρινότητας, δίνοντας το πρώτο ουσιαστικό χτύπημα στην τυπική μισθωτή σχέση όπως ίσχυε μέχρι εκείνη τη στιγμή, αν και παραμένει φιλεργατικό σε επίπεδο διακηρύξεων προσπαθώντας να τηρήσει τις κοινωνικές ισορροπίες. Η έναρξη της επιβολής της προσωρινότητας και της ελαστικότητας στην αγορά εργασίας είναι πλέον γεγονός.

Η ανακοίνωση του OPEC για τετραπλασιασμό της τιμής του πετρελαίου το 1973, μαζί με την άνοδο των τιμών σε πολλές άλλες πρώτες ύλες, θα εντείνει τους φόβους των αφεντικών για μείωση των κερδών, ενώ την ίδια περίοδο η ύφεση αρχίζει να πλήττει όχι μόνο τη γαλλική οικονομία, αλλά και όλες τις άλλες δυτικές χώρες. Η ανεργία αυξάνεται και τα συνδικάτα επικεντρώνονται κυρίως στην υπεράσπιση των θέσεων εργασίας που χάνονται λόγω της μετεγκατάστασης, απαιτώντας παράλληλα την αύξηση των επιδομάτων ανεργίας και τη βελτίωση της παρεχόμενης στους ανέργους κατάρτισης από τις επιχειρήσεις και το κράτος. Το κράτος, από την πλευρά του, εκμεταλλεύεται την προπαγάνδα των συνδικάτων για «διάσωση» των θέσεων εργασίας για να χορηγήσει δάνεια στις επιχειρήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Από το 1975 και μετά, η ανεργία σημειώνει απότομη αύξηση. Ταυτόχρονα όμως αυξάνεται και η συνολική απασχόληση. Η φαινομενική αυτή αντίφαση μπορεί να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι η απώλεια θέσεων εργασίας στη βιομηχανία αντισταθμίζεται κυρίως από την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας –και ειδικά στον διευρυνόμενο τομέα των υπηρεσιών– προς αναζήτηση συμπληρωματικού εισοδήματος: αλλά και από την ενσωμάτωση του μαζικού κύματος μετανάστευσης, κατά βάση από τις χώρες της Βόρειας Αφρικής, το οποίο ξεκινά από τις αρχές της δεκαετίας του '60 και συνεχίζεται όλα τα επόμενα χρόνια.

Παράλληλα, διογκώνεται τόσο το έλλειμμα του προϋπολογισμού όσο και το εθνικό χρέος. Δεν υπάρχουν πολλές εξηγήσεις γι' αυτό: η θέση της εργατικής τάξης, αν και βάλλεται, παραμένει ισχυρότερη από ότι θα ήθελαν τα αφεντικά για ξεφύγουν από την κρίση κερδοφορίας: τουτέστιν, η σχέση μισθού-παραγωγικότητας συνεχίζει να κλονίζεται, οι πραγματικοί μισθοί συνεχίζουν να ανεβαίνουν, η παραγωγικότητα πέφτει παρασέρνοντας μαζί της και το ποσοστό κέρδους. Σε αυτό το χρονικό σημείο βρίσκεται η αφετηρία του διλήμματος για τα γαλλικά αφεντικά: είναι δυνατόν να ανακάμψει το ποσοστό με κεϋνσιανού τύπου σοσιαλδημοκρατική οικονομική και κοινωνική πολιτική; Είναι δυνατόν η οικονομική ανάκαμψη να συμβαδίσει με τα υψηλά επιδόματα ανεργίας, τις δαπάνες επαγγελματικής κατάρτισης και γενικότερα κοινωνικής πρόνοιας;

Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό το παγκόσμιο πλαίσιο μέσα στο οποίο αρθρώνονται αυτά τα

³ Τα κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης αυτής θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής: *πτωτική τάση της πειθαρχίας* καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του '70, *κρίση νομιμοποίησης* της καπιταλιστικής εξουσίας, αύξηση της τεχνικής σύνθεσης του κεφαλαίου χωρίς παράλληλη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, ανικανότητα των καπιταλιστών να εξοικονομήσουν σταθερό κεφάλαιο λόγω της απειθαρχίας και της συνολικότερης διεκδικητικής στάσης του συλλογικού εργάτη.

ερωτήματα. Παρόμοιες ανησυχίες είχαν τα αφεντικά και σε άλλες δυτικές χώρες: η κρίση και, ως εκ τούτου, ο φόβος των αφεντικών έχει πλανητικές διαστάσεις. Γι' αυτό και ο τρόπος απάντησής τους θα είναι επίσης πλανητικός: η **νεοφιλελεύθερη αντεπίθεση**. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 ξεκινάει η καπιταλιστική προπαγάνδα, σχεδόν σε όλα τα μήκη και τα πλάτη των δυτικών κοινωνιών, περί εισόδου των δυτικών οικονομιών σε μια περίοδο «θεμελιωδών αλλαγών», οι οποίες δήθεν οφείλονται σε δραματικές αλλαγές σε «τεχνολογικό», «οικονομικό» και «γεωπολιτικό» επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα «διαπιστώνεται» ότι η εργατική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από «ακαμψία». Και από τη στιγμή που

η διατήρηση της φορντικής मिθωτής σχέσης αδυνατούσε να επαναφέρει τα κέρδη στα προηγούμενα ύψη, το σύνθημα «επιστροφή στην ελεύθερη αγορά» –με άλλα λόγια: «ο ισχύων κοινωνικός συμβιβασμός πρέπει ν' αποδιαρθρωθεί»– αρχίζει να κερδίζει έδαφος στο στρατόπεδο των αφεντικών ως η μόνη δυνατή λύση άμεσης ανάκαμψης του ευθέως απειλούμενου καθεστώτος συσσώρευσης.

Η συντονισμένη επίθεση κράτους και αφεντικών αρχίζει, δυστυχώς, να επιφέρει τα πρώτα πλήγματα στις γραμμές του προλεταριάτου. Η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια κάνουν για πρώτη φορά την εμφάνισή τους και σίγουρα αυτός είναι ένας από τους λόγους για τη μικρή υποχώρηση των απεργιών όπως φαίνεται και από τον διπλανό πίνακα με τις χαμένες για τα αφεντικά εργατώρες της περιόδου που εξετάζουμε.

Οι εργατικοί αγώνες δεν περιορίζονται μόνο από ποσοτική, αλλά και από ποιοτική άποψη: παύουν πλέον να προβάλλουν επιθετικές διεκδικήσεις, μισθολογικές ή μη,⁴ και περιορίζονται στην υπεράσπιση των υπό περικοπή θέσεων εργασίας, την εναντίωση στο κλείσιμο των εργοστασιακών μονάδων και την προστασία των επαγγελματικών ειδικοτήτων απέναντι στα σχέδια εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας. Το παράδειγμα της ενθουσιώδους κατάληψης του εργοστασίου ρολογιών της LIP⁵ αποτελεί το σημείο συνάντησης, αν όχι σύμπτωσης, των δύο μεταπολεμικών κύκλων αγώνων του προλεταριάτου –αυτού στον οποίο κυριαρχεί η φιγούρα του ανειδίκευτου νεοεισερχόμενου εργάτη της φορντικής αλυσίδας και του δεύτερου, στον οποίο κυριαρχεί αυτή του ειδικευμένου παλιού εργάτη. Η συνάντηση έγινε επειδή η υπόθεση της LIP ήταν ένας αγώνας όχι μόνον ενάντια στο κλείσιμο ενός εργοστασίου και τις συνεπαγόμενες απολύσεις, αλλά και υπέρ της αναδιοργάνωσης της παραγωγής υπό «εργατική

Οι απεργίες στη Γαλλία την περίοδο 1959-1981

	αριθμός απεργιών	αριθμός απεργιών (σε χιλιάδες)	αριθμός κερδισμένων ημερών ζωής από απεργία (σε χιλιάδες)
μέσος όρος 1959–67	2,005	1,282	2,963
1968	—	—	150,000
1969	2,207	1,444	2,223
1970	2,942	1,080	1,742
1971	4,318	1,080	4,388
1972	3,464	2,721	3,755
1973	3,731	2,246	3,915
μέσος όρος 1968–73	3,332	1,873	3,027
1974	3,381	1,563	3,380
1975	3,888	1,827	3,869
1976	4,348	2,022	5,011
1977	3,302	1,919	3,666
1978	3,206	705	2,200
μέσος όρος 1973–8	3,625	1,607	3,625
1979	3,104	967	3,656
1980	3,542	501	1,674
1981	3,048	416	1,442
μέσος όρος 1978–81	3,231	628	2,257

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας, 1982

4 Αξίζει νομίζουμε να αναφέρουμε μερικές από αυτές που καταγράφηκαν στους αγώνες της περιόδου μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70: ίσα δικαιώματα στους μετανάστες εργάτες, κατάργηση των χαμηλότερων εργασιακών βαθμίδων, αυτόματη είσοδος των «ανειδίκευτων» στις μισθολογικές κλίμακες των «ειδικευμένων», ενσωμάτωση μπόνους και επιδομάτων στο βασικό μισθό, κατάργηση της εργασίας με το κομμάτι κ.α.

5 Το εργοστάσιο της LIP στη γαλλική πόλη Besançon ήταν από το 1945 ένα σύγχρονο εργοστάσιο ρολογιών. Όταν ο Fred Lip, διευθυντής του εργοστασίου, παραιτήθηκε το 1971, η επιχείρηση έφτασε στα όρια της χρεοκοπίας. Τότε οι εργάτες της LIP, με τη στήριξη των εργοστασιακών παραρτημάτων των CGT και CFDT, κατέλαβαν το εργοστάσιο και το λειτούργησαν μόνοι τους τη διετία '73-'75, έχοντας την αλληλεγγύη πολλών οργανωμένων κομματιών της εργατικής τάξης, αλλά και της γαλλικής κοινωνίας γενικότερα.

διαχείριση». Το σύνθημα που χρησιμοποιήθηκε στο ξεκίνημα του αγώνα της LIP⁶ συμπυκνώνει την απόπειρα να συνδυαστεί η απόρριψη του κλεισίματος του εργοστασίου με τη δυνατότητα των εργατών να αυτοδιαχειριστούν τη μισθωτή σχέση. Ο αγώνας αυτός όμως δεν ήταν δυνατόν να έχει προοπτική. Αναπόφευκτα, η βιωσιμότητα τέτοιων εγχειρημάτων στον καπιταλισμό είναι αδύνατη, γι' αυτό και αποτυγχάνουν.

Παρά το γεγονός της δυναμικής συμμετοχής ειδικευμένων εργατών της αυτοκινητοβιομηχανίας, των ναυπηγείων, της μεταλλουργίας, των τυπογραφείων, δηλαδή αυτών που χτυπιούνται περισσότερο από την κρίση, οι αγώνες χάνουν συνεχώς σε κοινωνική απεύθυνση και περιχαράκωνονται ολοένα και περισσότερο. Τα συνδικάτα αρχίζουν να χάνουν επίσης σε απήχηση και αριθμό μελών, ιδιαίτερα μετά το ρήγμα μεταξύ CGT και CFDT, και η εξισωτική-σοσιαλδημοκρατική πρακτική τους περιορίζεται στην υπεράσπιση των «μόνιμων» θέσεων εργασίας, αδιαφορώντας για την ενσωμάτωση του αυξανόμενου αριθμού ελαστικών και προσωρινών εργατών. Παρόλο που για μεγάλο χρονικό διάστημα θα παραμείνουν ισχυρά, τα συνδικάτα συμβάλλουν με τον τρόπο τους στη δημιουργία μιας δευτερεύουσας αγοράς εργασίας –που αφορά τους νεοεισερχόμενους στη μισθωτή σχέση και στους οποίους εφαρμόζεται ολόκληρο το οπλοστάσιο των νέων μέτρων: ελαστικότητα, προσωρινότητα, μισθός χαμηλότερος του βασικού στα πλαίσια κοινωνικών προγραμμάτων αντιμετώπισης της ανεργίας, πρακτικών ασκήσεων, μαθητείας– στις παρυφές της επίσημης κύριας αγοράς εργασίας, η οποία θα παραμείνει μέχρι σήμερα πλειοψηφική και αφορά τους παλαιότερους, δηλαδή με συμβάσεις αορίστου χρόνου και περισσότερο καλοπληρωμένους εργάτες. Ο κορπορατισμός των συνδικάτων, η στενή υπεράσπιση των συμφερόντων συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων και η αποξένωση από τα νέα κομμάτια της εργατικής τάξης (κατά βάση ανειδίκευτοι νέοι, μετανάστες και γυναίκες που είχαν εμπλακεί σε μια σειρά δυναμικών αγώνων το προηγούμενο διάστημα ενάντια στην ταιηλορική οργάνωση της εργασίας και τη βία της φορντικής αλυσίδας), θα ανοίξει το δρόμο για τη νεοφιλελεύθερη αποδιάρθρωση και το βάθεμα των διαχωρισμών στο εσωτερικό της εργατικής τάξης.⁷

Το 1981, οι άνεργοι στη Γαλλία ξεπερνούν τα 2.000.000, ψυχολογικό όριο που η προπαγάνδα των αφεντικών θα αποδώσει στην «αδυναμία συγκράτησης της μετανάστευσης» και στην έλλειψη «αποτελεσματικότερης διαχείρισης του εβδομαδιαίου εργάσιμου χρόνου»· γι' αυτό και την επόμενη χρονιά θεσμοθετείται από τη νεοεκλεγμένη κυβέρνηση των σοσιαλιστών το 39ωρο με ορίζοντα εφαρμογής του 35ώρου το 1985⁸ με αντάλλαγμα την πέμπτη εβδομάδα πληρωμένων διακοπών. Οι ίδιες φωνές θα μιλήσουν για ανάγκη «εξορθολογισμού» του υπάρχοντος συστήματος και θα επικαλεστούν τη διεθνή χρηματοπιστωτική αστάθεια και τη «διάσωση της γαλλικής οικονομίας» για να υπογραμμίσουν την ανάγκη «επανακαθορισμού της μισθωτής σχέσης» προκειμένου η εργασιακή διαδικασία να καταστεί περισσότερο «ευέλικτη», ο μισθός να προσαρμοστεί στις «διακυμάνσεις της οικονομίας» και τα επιδόματα του κράτους πρόνοιας να «αναμορφωθούν».

Από το 1976 μέχρι το 1981, η συγκράτηση του πληθωρισμού γίνεται ο υπ' αριθμόν ένα στόχος της κυβέρνησης του Raymond Barre, με διακηρυγμένη πρόθεση την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των γαλλικών επιχειρήσεων και κρυφή πρόθεση την πλήρη επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού. Το κράτος παρεμβαίνει ευθέως για την αποκατάσταση του ποσοστού κέρδους θεσμοθετώντας φοροαπαλλαγές για τις παραγωγικές επιχειρήσεις, περιορίζοντας τις κοινωνικές δαπάνες, κάνοντας δυσκολότερη την πρόσβαση στις παροχές του κράτους πρόνοιας και επιβάλλοντας την προσωρινότητα και την ελαστικότητα στην αγορά εργασίας. Η αλλαγή της εργατικής νομοθεσίας γίνεται «προϋπόθεση» της αναδιάρθρωσης των γαλλικών επιχειρήσεων με μόνο στόχο την αποδυνάμωση της εργατικής ισχύος όχι μόνο μέσα σε αυτές, αλλά και ευρύτερα σε κοινωνικό επίπεδο: όλη η γαλλική κοινωνία πρέπει να γίνει πιο ανταγωνιστική. Η σφιχτή δημοσιονομική διαχείριση του κρατικού προϋπολογισμού και η

6 «Είναι εφικτό: να παράγουμε, να πουλάμε και να πληρώνουμε μόνοι μας».

7 Ο κορπορατισμός των συνδικάτων δεν υπήρξε η αποκλειστική αιτία. Πολλοί από τους ίδιους τους νεαρούς εργάτες της εποχής –εκκινώντας από την κουλτούρα της άρνησης της εργασίας και της απέχθειας προς τα συνδικάτα– θα ενισχύσουν την προώθηση της μερικής απασχόλησης και της προσωρινής εργασίας, συμβάλλοντας και αυτοί με τον τρόπο τους στο βάθεμα των διαχωρισμών στο εσωτερικό της εργατικής τάξης.

8 Το οποίο, βέβαια, όλοι ξέρουμε ότι θεσμοθετήθηκε σχεδόν δεκαπέντε χρόνια μετά!

αυστηρότερη νομισματική πολιτική, η αύξηση των επιτοκίων δανεισμού και ο περιορισμός των πιστώσεων, η «λιτότητα», όλα αυτά γίνονται όπλα στα χέρια των αφεντικών και των διευθύνσεων των εργοστασίων με στρατηγικό στόχο τον περιορισμό των θέσεων μόνιμης απασχόλησης και την απόρριψη των εργατικών διεκδικήσεων· μέτρα που σίγουρα ευθύνονται για το γεγονός ότι το 1980 το πραγματικό διαθέσιμο εργατικό εισόδημα σημειώνει πτώση για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παρόλα αυτά, το γαλλικό κεφάλαιο δε θα αργήσει να συνειδητοποιήσει ότι από τη σύλληψη της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής μέχρι την επιτυχή εφαρμογή της υπάρχει μια πολύ μεγάλη απόσταση. Ακόμα και σήμερα, αρχές του 2007, κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι έχει 100% επιτυχία. Η αντίσταση του προλεταριάτου στη Γαλλία ήταν και είναι ισχυρότατη· η εφαρμογή του 39ώρου είναι ενδεικτική αυτής της διαλεκτικής της ταξικής πάλης: ενώ οι επιχειρήσεις θέλουν μείωση του μισθού ανάλογη με τη μείωση των ωρών εργασίας, το κράτος επιβάλλει την πληρωμή ολόκληρου του μισθού παρά τη μείωση των ωρών εργασίας, υπό το φόβο των αντιδράσεων! Το προλεταριάτο ακόμα έχει τη δυνατότητα να ελέγχει ως ένα βαθμό τον κοινωνικό συσχετισμό δύναμης προς όφελός του. Υπό το ίδιο πρίσμα του φόβου απέναντι στο προλεταριάτο πρέπει να ιδωθεί και το κύμα εθνικοποιήσεων βιομηχανικών μονάδων και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα από το τέλος της δεκαετίας του '70 και μετά.

Η τομή του 1982

Το καλοκαίρι του 1982 αποτελεί τομή για τη χάραξη της νεοφιλελεύθερης «προσαρμογής» της γαλλικής οικονομίας και κοινωνίας στα νέα διεθνή δεδομένα. Οι συνολικές επενδύσεις σημειώνουν πτώση και το γαλλικό κεφάλαιο και το κράτος συνειδητοποιούν ότι ξεπέρασμα της κρίσης κερδοφορίας χωρίς κοινό μέτωπο για σκληρή προώθηση της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής δεν είναι εφικτό· η κοινή γραμμή κράτους-κεφαλαίου αποτυπώνεται τον Ιούνιο του 1982 στο πάγωμα μισθών και τιμών με επανεξέταση των μισθολογικών αυξήσεων μετά την άνοιξη του 1983, την υποτίμηση του γαλλικού φράγκου για την τόνωση των εξαγωγών και τη μείωση της αγοραστικής δύναμης του μισθού, την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κ.α.

Από το 1982 και μετά, η επίθεση του κεφαλαίου θα είναι ανελέητη. Το νεανικό προλεταριάτο της Γαλλίας θα βρεθεί στη δίνη της επίθεσης αυτής, θα προσπαθήσει να προσαρμόσει τη ζωή του στη νεοφιλελεύθερη συνθήκη και πολλές φορές θα γίνει το ίδιο φορέας αντίστασης στα σχέδια του κεφαλαίου· οι καθημερινές δυσκολίες στη ζωή των νέων θα αυξηθούν, χωρίς όμως να κατορθώσουν να κάμψουν την απέχθεια πολλών από αυτούς για τη μισθωτή σχέση. Ελπίζοντας ότι έχουμε δώσει μια πρώτη ικανοποιητική περιγραφή για τους λόγους που οδήγησαν τους καπιταλιστές στη Γαλλία στη νεοφιλελεύθερη αντεπίθεση, θα συνεχίσουμε επικεντρώνοντας στα μέτρα που επιβλήθηκαν πάνω στους νεαρούς προλετάρους από τη δεκαετία του '80 και μετά και κυρίως στον αντίκτυπο που τα μέτρα αυτά είχαν και συνεχίζουν να έχουν πάνω τους. Οι στατιστικές και οι αριθμοί απεικονίζουν την επιφάνεια της καπιταλιστικής σχέσης· πίσω τους δεν κρύβεται τίποτ' άλλο πέρα από την καπιταλιστική βαρβαρότητα.

Η επιβολή της προσωρινότητας

**«Ποιός μπορεί να υποστηρίξει ότι η δράση μας
ενάντια στην ανεργία δεν είναι η καλύτερη;»**

Ντομινίκ ντε Βιλπέν, γάλλος πρωθυπουργός,
σε συνέντευξή του στο *Nouvel Observateur*, χειμώνας 2005-06

Η νεοφιλελεύθερη γκάμα της διαχείρισης της ανεργίας

Μετά τα θυελλώδη γεγονότα του Μάη του 1968, το κεφάλαιο –και όχι βέβαια μόνο στη Γαλλία, μιας και η κοινωνική αναταραχή αγγίζει πολλά μέρη του πλανήτη– θα επιχειρήσει να ανασυστήσει το σύνολο των λαβωμένων καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, κεντράροντας στους νέους για δυο κυρίως λόγους: αφενός, γιατί ο ρόλος των φοιτητών, και γενικότερα του νεανικού προλεταριάτου, ήταν κομβικός στα όσα εκτυλίχθηκαν την άνοιξη του '68· αφετέρου, γιατί από τη σκοπιά της αντιμετώπισης της κρίσης της διευρυμένης αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων (και της εξασφάλισης εν τέλει της μελλοντικής ύπαρξης του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος) καθίσταται αναγκαία η «διαπαιδαγώγηση» του νεαρότερου κομματιού του πληθυσμού –του περισσότερο υποσχόμενου από φυσική, βιολογική άποψη φορέα αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων. Το νεανικό προλεταριάτο πρέπει να «μάθει» να ζει με λιγότερα, να «μάθει» να περιορίζει τις ανάγκες του και να ζει πιο πειθαρχημένα. Σε μια περισσότερο πειθαρχημένη και εξατομικευμένη κοινωνία, οι νέοι ως κοινωνική ομάδα θεωρούνται κατά βάση πιο αδύναμοι και εν δυνάμει πιο δεκτικοί στην κοινωνική προσαρμογή,

γιατί δεν έχουν και δεν μπορούν να έχουν εμπειρικό κριτήριο μιας καλύτερης ζωής, δεν έχουν προλάβει να ζήσουν διαφορετικές καταστάσεις.⁹ Αυτού του είδους η επιβολή της εξουσίας του κεφαλαίου πάνω στους νέους πολλές φορές διαψεύδεται στην πράξη από τους ίδιους τους νεαρούς προλετάριους, όταν ξεγείρονται εναντίον του.

Η νεολαία δεν είναι επαναστατική από μόνη της· πρέπει να προσπαθούμε να αντιληφθούμε την εξεγερτικότητα της μέσα στην ιστορικότητά της, μέσα στο σύνολο των κοινωνικών σχέσεων που την προσδιορίζουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή και όχι ως υποκειμενική παρθενογένεση. Η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία –ως η κατεξοχήν ιδεολογία της διαίρεσης και του κατακερματισμού του προλεταριάτου– στην προσπάθειά της να διαχωρίσει τους νέους από την υπόλοιπη κοινωνία, χρησιμοποιεί την έκρηξη της υποκειμενικότητας που χαρακτηρίζει την περίοδο μετά το '68 για να τους επινοήσει ξανά ως ιδιαίτερη κοινωνική κατηγορία με τα δικά της γούστα, τις δικές της συνήθειες, την «έμφυτη» επαναστατικότητα της κλπ· κάτι που και οι ίδιοι οι νέοι, από την πλευρά τους, αναπαράγουν πολλές φορές. Με τον τρόπο αυτό, το κεφάλαιο κατορθώνει να ορίζει τη «νεανικότητα» τους πάνω στις συντεταγμένες της εμπορευματικής κατανάλωσης και όχι της παραγωγής. Στην παραγωγή, αναπόδραστα κυρίαρχη ηλικιακή και κοινωνική ομάδα είναι κυρίως οι άνδρες από 27 έως 60 χρόνων, τους οποίους η καπιταλιστική ιδεολογία έχει σε ιδιαίτερη εκτίμηση, γιατί η παραγωγικότητά τους είναι υψηλότερη. Η διάκριση αυτή επιτρέπει στο κεφάλαιο να υποκρίνεται διαρκώς ότι από τη σκοπιά της αξιοποίησης όλες οι άλλες ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες έχουν μικρότερη σημασία, ενώ στην πραγματικότητα ξέρει πολύ καλά ότι δεν ισχύει κάτι τέτοιο: και η απειθαρχία εκτός της παραγωγής μπορεί να φέρει το καπιταλιστικό σύστημα σε σοβαρή κρίση αναπαραγωγής, όπως έγινε μετά το 1968.¹⁰

Η γαλλική αστική τάξη, λοιπόν, ανέλαβε στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης απειθυσίας ένα δύσκολο έργο, το οποίο σήμερα, μετά από 30 χρόνια, έχει κατορθώσει να πραγματοποιήσει σε μεγάλο βαθμό. Εντούτοις, η αντίσταση του νεανικού προλεταριάτου της Γαλλίας –όχι μόνο με την εξέγερση στα προάστια και το κίνημα ενάντια στη CPE, αλλά ήδη από το 1994 και ίσως ακόμη νωρίτερα¹¹– νομίζουμε ότι έχει θέσει ευθέως σε αμφισβήτηση όχι μόνο την κοινωνική αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης της ανεργίας, αλλά και τις ίδιες τις αξίες της καπιταλιστικής κοινωνίας γενικότερα.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Από το 1973 –χρονική αφετηρία της ύφεσης και της νέας καπιταλιστικής διαχείρισης της ανεργίας– μέχρι το 2002, ψηφίστηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή 35 διαφορετικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων κάτω των 26 ετών, ενώ σχεδόν εξαπλασιάστηκαν οι δαπάνες του προϋπολογισμού για μέτρα ενίσχυσης της απασχόλησης των νέων. Τα μέτρα αυτά είτε επινοήθηκαν αποκλειστικά για αυτήν την ηλικιακή κατηγορία του πληθυσμού –όπως «η

9 Θέλουμε να πούμε ότι η συνείδηση του μεγέθους και της ποικιλίας των αναγκών είναι περισσότερο περιορισμένη για έναν νέο παρά για έναν ενήλικα. Πόσο μάλλον, όταν ο σύγχρονος νέος «βγαίνει στη ζωή» πολύ αργότερα από ό,τι παλιότερα και επιβιώνει «υπό τη σκέπη» της οικογένειας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

10 Να τι έλεγε επ' αυτού η Καταστασιακή Διεθνής το 1972, σε μια εποχή που επέτρεπε μια μεγαλύτερη αισιοδοξία: «Τα ήθη βελτιώνονται. Η έννοια των λέξεων μετέχει σ' αυτή τη βελτίωση. Παντού ο σεβασμός της αλλοτρίωσης έχει χαθεί. Η νεολαία, οι εργάτες, οι έγχρωμοι, οι ομοφυλόφιλοι, οι γυναίκες, τα παιδιά δε διστάζουν να επιθυμήσουν ό,τι τους ήταν απαγορευμένο· και ταυτόχρονα αρνούνται τα περισσότερα από τα μίζερα αποτελέσματα που η παλιά οργάνωση της ταξικής κοινωνίας επέτρεπε να αποκτούν και να υπομένουν. Δε θέλουν πια αρχηγούς, ούτε οικογένεια, ούτε κράτος. Κριτικάρουν την αρχιτεκτονική και μαθαίνουν να επικοινωνούν μεταξύ τους. Και αντιπασσόμενοι σε εκατό συγκεκριμένες καταπιέσεις, στην πραγματικότητα αμφισβητούν την αλλοτριωμένη εργασία. Εκείνο που μπαίνει τώρα στην ημερήσια διάταξη είναι η κατάργηση της μισθωτής εργασίας... Η νεολαία έγινε επίφοβη, όταν διαπιστώθηκε ότι η ανατροπή είχε κερδίσει τη μάζα των νεαρών εργαζόμενων· και ότι η ιεραρχική ιδεολογία του αριστοκρατισμού δε θα κατόρθωνε να την επαναφομοιώσει... Ο πανικός απέναντι στη νεολαία, που ζητάνε να τον καλύψουν μ' ένα σωρό ηλίθιες αναλύσεις και πομπώδεις παραινέσεις, θεμελιώνεται σ' έναν απλούστατο υπολογισμό: μέσα σε δώδεκα ή δεκαπέντε μόνο χρόνια, οι νέοι θα είναι ενήλικοι, οι ενήλικοι γέροι, οι γέροι νεκροί. Οι ιθύνοντες της άρχουσας τάξης έχουν λοιπόν απόλυτη ανάγκη να αντιστρέψουν σε διάστημα λίγων χρόνων την πτωτική τάση του ποσοστού ελέγχου τους επί της κοινωνίας· κι έχουν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι δε θα την αντιστρέψουν». Internationale Situationniste, *Το αληθινό σχίσμα στη Διεθνή*, θέσεις 12 & 13.

11 Το 1994 εισάγεται από την κυβέρνηση Balladur η CIP (Contrat d' Insertion Professionnelle - Σύμβαση Επαγγελματικής Ένταξης) με στόχο μεταξύ άλλων τη μείωση του βασικού μισθού για τους νεοπροσλαμβανόμενους κάτω των 26 ετών –γι' αυτό ονομάστηκε και Ελάχιστος Μισθός για τους Νέους (Salaire Minimum de Croissance-SMIC jeunes). Το μέτρο αυτό συνάντησε τη σφοδρή αντίσταση του νεανικού προλεταριάτου και τελικώς αποσύρθηκε. Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε διαβάσετε το πέμπτο τεύχος των *Παιδιών της Γαλαρίας*, όπου υπάρχει σχετικό αφιέρωμα.

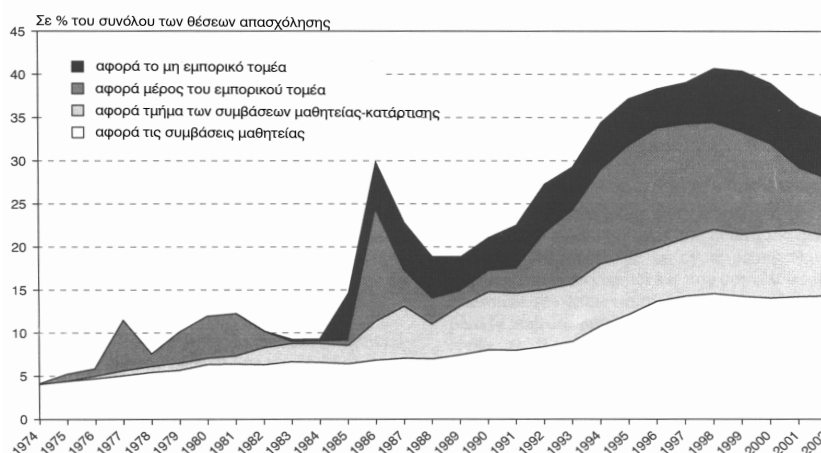
σύμβαση μαθητείας-κατάρτισης» (contrat en alternance)¹² και η «νεανική απασχόληση» (emploi-jeune)– είτε είχαν ευρύτερη στόχευση όπως ο «νέος μισθωτός» (premier salarié) και η «μερική απασχόληση» (temps partiel) που συνδέθηκαν με φοροαπαλλαγές και μείωση ασφαλιστικών εισφορών. Η εφαρμογή των μέτρων αυτών έγινε σε τρεις φάσεις:

– Από το 1977 έως το 1982, οι «Εθνικές Συμβάσεις Απασχόλησης» (Pactes Nationaux pour l'Emploi-PNE) και το «Σχέδιο για το Μέλλον των Νέων» (Plan Avenir Jeune-PAJ) αποτελούν μια πρώτη πίεση για την επιβολή μέτρων όπως οι συμβάσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης-απασχόλησης, οι πρακτικές ασκήσεις και οι πολυάριθμες εργοδοτικές απαλλαγές εισφορών κατά την πρόσληψη.

– Από το 1985 έως το 1987, τα μέτρα για τους νέους περνούν σε μια νέα φάση, πολύ πιο εκτεταμένη από την προηγούμενη: η επαναφορά των εργοδοτικών απαλλαγών κατά την πρόσληψη και η εισαγωγή των «Εργασιών Κοινής Ωφέλειας» (Travaux d'Utilité Collective-TUC),¹³ του «Σταδίου Εισόδου στην Επαγγελματική Ζωή» (Stage d'Initiation à la Vie Professionnelle-SIVP) και των συμβάσεων απόκτησης προσόντων και προσαρμογής στην αγορά εργασίας¹⁴ εφαρμόζονται μαζικά.

– Τέλος, από το 1991 έως το 1999, το τμήμα του νεανικού πληθυσμού, το οποίο διαχειρίζονται τα νέα μέτρα, αυξάνεται αργά και σταθερά: αυτό οφείλεται στην ευρεία χρήση του θεσμού της μαθητείας, τις εργοδοτικές απαλλαγές που σχετίζονται με την πρόσληψη νέων χωρίς τυπικά προσόντα (σε έντονους ρυθμούς τα έτη 1992 και 1993) και τη μαζική χρήση του προγράμματος «μερικής απασχόλησης». Το 1999, οι νέοι αποτελούν σχεδόν το 50% των απασχολούμενων με τέτοιου είδους σύμβαση.

Διάγραμμα 1
Ποσοστό της επιδοτούμενης απασχόλησης για τους κάτω των 26 ετών την περίοδο 1974-2002

Η στατιστική της προσωρινότητας

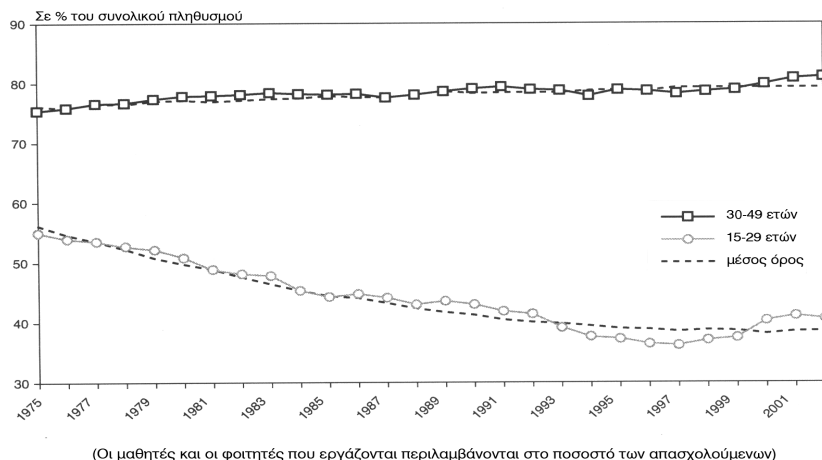
Ο κοινωνικός αντίκτυπος των μέτρων αυτών είναι σημαντικός και αυτό φαίνεται, μεταξύ άλλων, από τον αριθμό των νέων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας υπό το καθεστώς των νέων συμβάσεων: στα μέσα της δεκαετίας του '70, μόνο το 5% των νέων κάτω των 26 ετών εργαζόταν υπό το καθεστώς της προσωρινότητας, ενώ στα μέσα της δεκαετίας του '90, το ποσοστό κυμαίνεται από 35% μέχρι 40%. Την ίδια περίοδο, μόλις το 3-5% των εργαζόμενων άνω των 26 ετών εργάζεται υπό παρόμοιο καθεστώς.

12 Η σύμβαση μαθητείας-κατάρτισης επιτρέπει στους νέους 16-25 ετών (ή και μεγαλύτερους υπό ορισμένες προϋποθέσεις) να υπογράψουν μια σύμβαση εργασίας με την οποία συνδυάζουν τη μαθητεία στους χώρους της επιχείρησης με την κατάρτιση στο χώρο του Κέντρου Κατάρτισης Μαθητευομένων. Υποτίθεται ότι ο μαθητευόμενος υπό τις συνθήκες αυτές μπορεί να αντιπαραθέτει «δημιουργικά» τις γνώσεις που του παρέχονται θεωρητικά με την εμπειρία της απασχόλησης υπό πραγματικές συνθήκες. Κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ο μαθητευόμενος αμείβεται και ασφαλίζεται ως προσωρινός «ανειδίκευτος», ενώ, με το τέλος της σύμβασης, παίρνει μια βεβαίωση πιστοποίησης της παρεχόμενης εμπειρίας.

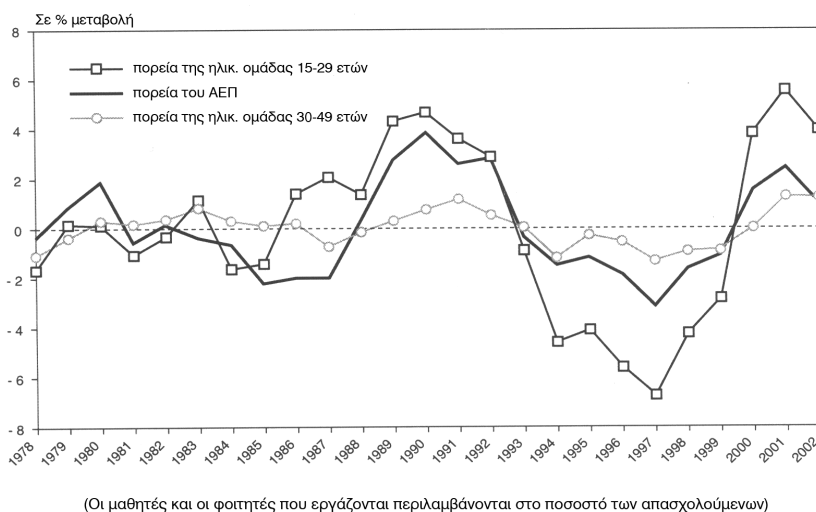
13 Πρόκειται για επιδοτούμενες θέσεις εργασίας σε «μη κερδοσκοπικού» χαρακτήρα εταιρίες. Πρόδρομος του προγράμματος αυτού ήταν «Ο Νεαρός Εθελοντής» το 1982, το οποίο όμως είχε μικρή απήχηση. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, αυτές οι θέσεις εργασίας θα αντικατασταθούν από τις «Συμβάσεις Εργασιακής Αλληλεγγύης» (Contrats Emploi-Solidarité-CES), δηλ. μερικής απασχόλησης. Το συγκεκριμένο μέτρο φθίνει σταδιακά, για να αντικατασταθεί κι' αυτό από καινούργια στις αρχές της δεκαετίας του 2000.

14 Οι συμβάσεις αυτές συνδέονται με προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης ή της μαθητείας.

Διάγραμμα 2
Ποσοστό απασχόλησης των ομάδων 15-29 ετών και 30-49 ετών για την περίοδο 1970-2002

Διάγραμμα 3
ΑΕΠ και ποσοστό απασχόλησης ανά ομάδα: τάσεις για την περίοδο 1978-2002

Τις περισσότερες φορές, η κυρίαρχη ιδεολογία δικαιολόγησε την εφαρμογή των μέτρων αυτών με το πρόσχημα της ρύθμισης της σχέσης μεταξύ της παραγωγικότητας της εργασίας των νέων και του κόστους της εργασίας αυτής, προτείνοντας σε γενικές γραμμές την παρακάτω συλλογιστική: «με την έξοδό τους από την εκπαιδευτική διαδικασία, οι νέοι είτε δεν έχουν επαγγελματική εμπειρία, είτε η κατάρτισή τους είναι ανεπαρκής· οι δυσκολίες εισόδου, λοιπόν, στην αγορά εργασίας οφείλονται στο γεγονός ότι δεν απέκτησαν τις κατάλληλες δεξιότητες που θα τους επέτρεπαν να ευθυγραμμίσουν την παραγωγικότητά τους με το ύψος του μισθού ενός προσλαμβανόμενου με την τυπική σύμβαση αορίστου χρόνου εργασίας· επομένως, καθίσταται αναγκαία και δίκαιη η αναπροσαρμογή προς τα κάτω, προς ένα συμβατικό ελάχιστο μισθό. Η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '70, προβάλλει το εκπαιδευτικό σύστημα ως αποτυχημένο και ανεπαρκώς συνδεδεμένο με την αγορά εργασίας προκειμένου να στρώσει το έδαφος για τη διαίρεση της εργατικής τάξης με ηλικιακά κριτήρια

και να διευρύνει την παράλληλη –δευτερεύουσα– αγορά εργασίας: αυτήν, στην οποία κυρίαρχη φιγούρα είναι ο υποτιμημένος νεαρός προλετάριος. Η διευρυμένη εφαρμογή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής οφείλεται στο γεγονός ότι δεν απαντήθηκε εγκαίρως από όλο το προλεταριάτο, και τη συνδικαλισμένη εργατική τάξη ειδικότερα, με συνέπεια η μαζική ανεργία και ανασφάλεια που ακολούθησαν να δυσκολεύουν ακόμα περισσότερο την αντιπαράθεση με αυτήν την πολιτική.

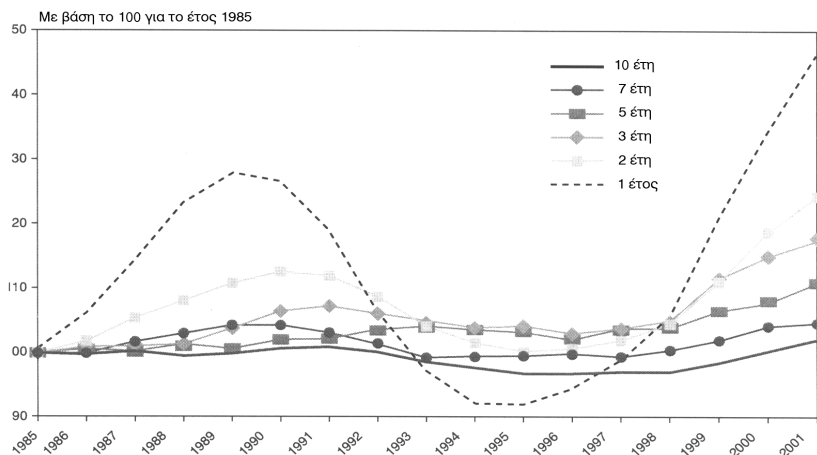
Την περίοδο 1975-2002, το ποσοστό απασχόλησης των νέων 15-29 ετών στη Γαλλία μειώνεται κατά 14 μονάδες, από το 55 στο 41%, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η πτώση είναι σταθερή όλο αυτό το διάστημα: με εξαίρεση ορισμένες συγκυριακές διακυμάνσεις, το ποσοστό απασχόλησης των νέων αυτής της ηλικίας σταθεροποιείται σε χαμηλά επίπεδα από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 και μετά. Αντίθετα, για την ίδια χρονική περίοδο, το ποσοστό απασχόλησης της επόμενης ηλικιακής ομάδας, αυτής των 30-49 ετών αυξάνεται από 75 σε 81%.

Παράλληλα, όπως δείχνει και το διάγραμμα 3, το ποσοστό απασχόλησης των νέων ηλικίας 15-29 ετών ανταποκρίνεται πολύ περισσότερο στους ρυθμούς αυξομειώσης του ΑΕΠ από ότι το ποσοστό της επόμενης ηλικιακής ομάδας. Πίσω από τις απρόσωπες στατιστικές κρύβεται η σκληρή πραγματικότητα που βιώνει το νεανικό εργατικό δυναμικό καθώς εισέρχεται στην αγορά εργασίας και υποχρεώνεται να προσαρμοστεί στις διακυμάνσεις του κύκλου καπιταλιστικής συσσώρευσης. Η αβεβαιότητα και ο φόβος για το μέλλον, όχι μόνο στερούν τη δυνατότητα να ονειρευτείς έναν καλύτερο τρόπο ζωής, αλλά εντεί-

νουν τον ανταγωνισμό και την εξατομίκευση απομονώνοντας το νεαρό προλετάριο από τους όμοιούς του.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε αν εξετάσουμε την επίδραση της επιβολής της προσωρινότητας στους νέους από τη σκοπιά της προϋπηρεσίας όχι σε μια θέση εργασίας, αλλά μέσα στην αγορά εργασίας γενικά. Σε συνδυασμό με το διάγραμμα 3, το διάγραμμα 4 δείχνει ότι το ποσοστό απασχόλησης όσων έχουν μόνο ένα χρόνο προϋπηρεσία κυμαίνεται πολύ εντονότερα –σε συνάρτηση με τον κύκλο της καπιταλιστικής συσσώρευσης– από το αντίστοιχο ποσοστό όσων έχουν περισσότερα χρόνια προϋπηρεσίας. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι με την αύξηση της προϋπηρεσίας στην αγορά εργασίας μειώνεται και η «ευαισθησία», δηλαδή η άνευ όρων προσαρμοστικότητα, στον κύκλο της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Με άλλα λόγια, η επιρροή των διακυμάνσεων του κύκλου συσσώρευσης του κεφαλαίου πάνω στο ποσοστό απασχόλησης πρακτικά περιορίζεται στο ελάχιστο από τα πέντε χρόνια προϋπηρεσίας και πάνω.

Διάγραμμα 4
Ποσοστό απασχόλησης ανά χρόνια προϋπηρεσίας για την περίοδο 1985-2001

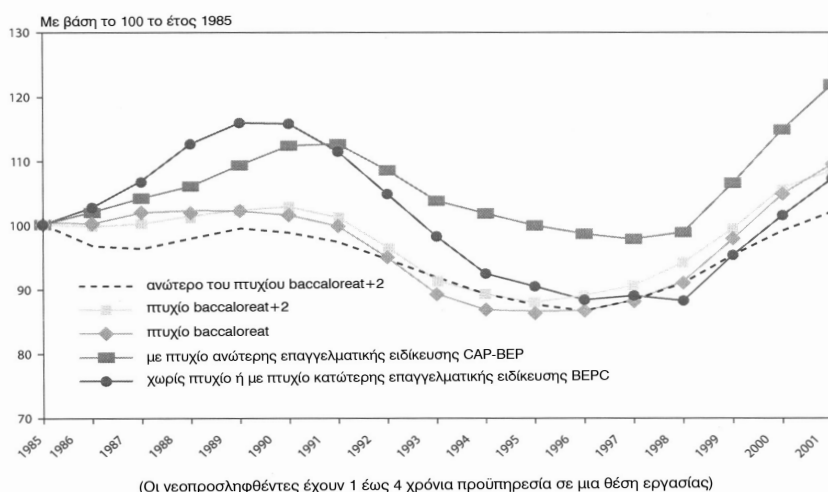
Πόσο μετράει το πτυχίο στην αγορά εργασίας και το μισθό;

Σε κάθε περίπτωση, η προϋπηρεσία από μόνη της δεν αρκεί για να εξηγηθεί η διαδρομή στην αγορά εργασίας ενός νέου ή μιας νέας που μόλις έχει ολοκληρώσει τις σπουδές της –και οπωσδήποτε η ομάδα απασχολούμενων με προϋπηρεσία ενός έως τεσσάρων χρόνων δεν μπορεί να θεωρηθεί ομοιογενής. Αν ληφθεί υπόψη το επίπεδο της τυπικής εκπαίδευσής τους –η κατοχή ή μη ενός αναγνωρισμένου πτυχίου– τότε, με βάση τα συμπεράσματα ορισμένων ερευνών για την απασχόληση των νέων πριν το 1997, οι κάτοχοι ανώτερων πτυχίων είναι σχετικά περισσότερο προστατευμένοι από τις διακυμάνσεις του κύκλου καπιταλιστικής συσσώρευσης σε σχέση με αυτούς που έχουν κατώτερα πτυχία ή δεν έχουν κανένα.

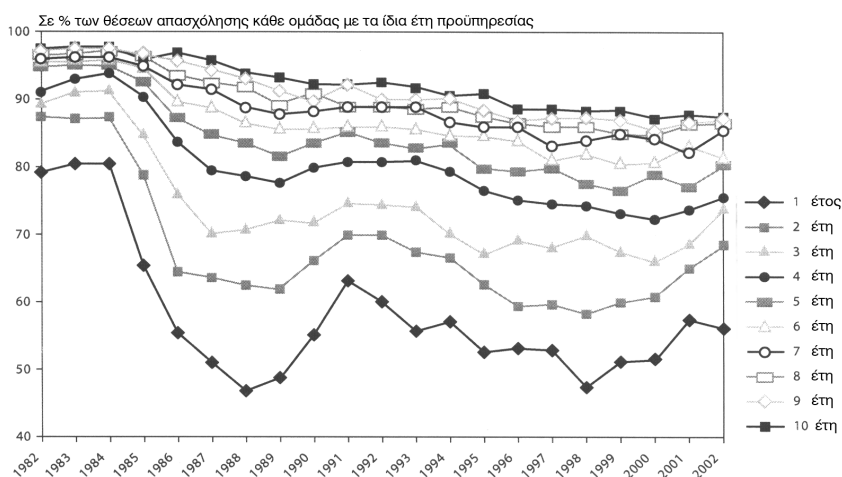
Το φαινόμενο αυτό μπορεί να εξηγηθεί, αν ληφθούν υπόψη δύο παράγοντες: πρώτον, οι θέσεις υψηλής ειδίκευσης επιδεικνύουν μεγαλύτερη «αδράνεια» στην οικονομική συγκυρία, εξαιτίας του γεγονότος ότι είναι αποτέλεσμα μακρόχρονου σχεδιασμού, μεγαλύτερων επενδύσεων από την πλευρά της εργοδοσίας και ως εκ τούτου η συχνή προκήρυξη/κατάργησή τους κοστίζει περισσότερο στην επιχείρηση· δεύτερον, ένας πτυχιούχος είναι δυνατόν να αποδεχθεί έναν προσωρινό «υποβιβασμό» των δεξιοτήτων του σε περιόδους ύφεσης και μεγάλης ανεργίας και να εργαστεί σε μια θέση εργασίας, της οποίας υπερκαλύπτει τα τυπικά προσόντα, κάτι που δεν είναι εφικτό για έναν νέο υποψήφιο εργαζόμενο με χαμηλότερα ή καθόλου τυπικά προσόντα. Το επίπεδο των τυπικών σπουδών εξηγεί τελικά καλύτερα, γιατί οι πτυχιούχοι διατηρούν ευκολότερη πρόσβαση στη μόνιμη/σταθερή απασχόληση –και άρα στην κοινωνικότητα και τον πλούτο της καπιταλιστικής κοινωνίας– ενώ οι νέοι με κατώτερες ή καθόλου σπουδές αισθάνονται περισσότερο αποκλεισμένοι και έρμαια των διαθέσεων του κεφαλαίου. Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 5, η ευνοϊκότερη αυτή συνθήκη για την απασχόληση των πτυχιούχων αλλάζει και από το 1997 και μετά ακολουθεί με έντονους ρυθμούς τη γενική τάση ελαστικοποίησης και προσωρινοποίησης της εργασίας των νέων προλετάρων, η οποία –κρίνοντας από τη μορφή του ίδιου διαγράμματος– είναι προφανές ότι ενισχύεται διαρκώς από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και μετά.

Ό,τι είπαμε μέχρι τώρα για την πρόσβαση σε μια θέση εργασίας, ισχύει και για ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά των θέσεων αυτών όπως είναι η φύση της σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου και ο μισθός. Καταρχήν, σύμφωνα με τις στατιστικές που χρησιμοποιούνται εδώ, ως σταθερή ορίζεται η απασχόληση με σύμβαση αορίστου χρόνου (Contrat à durée indéterminée-CDI) στον ιδιω-

Διάγραμμα 5
Ποσοστό απασχόλησης ανά επίπεδο πτυχίου για τους νεοπροσληφθέντες την περίοδο 1985-2001

Διάγραμμα 6
Ποσοστό σταθερής απασχόλησης ανά χρόνια προϋπηρεσίας για την περίοδο 1985-2001

Το διάγραμμα 6 αποκαλύπτει και αυτό από την πλευρά του την ένταση της νεοφιλελεύθερης αντεπίθεσης: το 1984, η σταθερή απασχόληση όσων έχουν ένα χρόνο προϋπηρεσία βρίσκεται στο 80%, ενώ μόλις τέσσερα χρόνια μετά, το 1988, πέφτει στο 47%, δηλαδή μειώνεται σχεδόν στο μισό! Με πρόσχημα την «άσχημη οικονομική συγκυρία», το γαλλικό κράτος δημιούργησε, όπως δείξαμε, μια πληθώρα κοινωνικών προγραμμάτων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας για νέους, στα οποία τα αφεντικά έσπευσαν να ενταχθούν μειώνοντας έτσι το άμεσο και έμμεσο μισθολογικό κόστος και επιδιώκοντας φυσικά την πειθάρχηση και υποταγή των νέων προλεταρίων. Γι' αυτό και μετά τη μαζική εισαγωγή τους στα μέσα της δεκαετίας του '80, τα κοινωνικά αυτά προγράμματα και τα εμπόδια που συνάντησαν κατά την εφαρμογή τους θα αποτελέσουν το αντικείμενο μελέτης των γραφειοκρατών και στη συνέχεια τη βάση, πάνω στην οποία θα σχεδιαστούν οι νέες πολιτικές απασχόλησης.

Όσον αφορά το μισθό, οι όποιες στατιστικές είναι διαθέσιμες αφορούν μόνο τον ιδιωτικό τομέα μιας και το μισθολόγιο του δημόσιου τομέα παραμένει ανεπηρέαστο από τις διακυμάνσεις του κύκλου καπι-

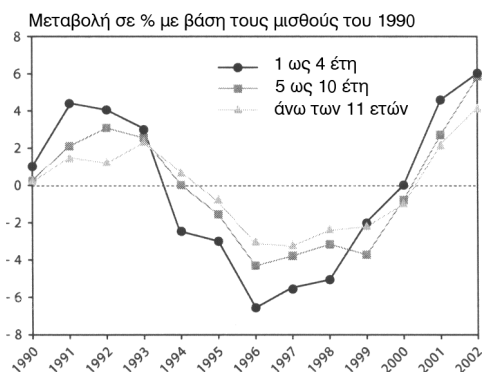
τικό τομέα ή η μόνιμη απασχόληση στο δημόσιο τομέα, ενώ οι χρησιμοποιούμενες στατιστικές δεν αφορούν τη μη μισθωτή εργασία των ελεύθερων επαγγελματιών, των αγροτών ή των εμπόρων (και την άμισθη εργασία, που ούτως ή άλλως δεν καταγράφεται).

Στο διάγραμμα 6, παρατηρείται γενικά μια προοδευτική μείωση των θέσεων σταθερής απασχόλησης από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα, παρά τις όποιες συγκυριακές διακυμάνσεις. Όπως είπαμε, η σταθερή απασχόληση είναι λιγότερο διαδεδομένη στους μισθωτούς με μικρή προϋπηρεσία στην αγορά εργασίας, ενώ για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας δεν είναι πλέον ο κανόνας: από τη δεκαετία του '90 και μετά, η σταθερή απασχόληση αφορά κυρίως όσους έχουν παρουσία πάνω από πέντε χρόνια στην αγορά εργασίας.¹⁵ Για τα αφεντικά, άλλωστε, σε πολλούς κλάδους, η έλλειψη προϋπηρεσίας δεν είναι μειονέκτημα, αλλά ζητούμενο, αφού αποτελεί βασικό άλλοθι της προσωρινότητας και του χαμηλώματος των μισθών.

15 Παρόμοια είναι η εικόνα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποίησε το 2005 το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Κρήτης για τους τρόπους ένταξης των αποφοίτων του (των ετών 1998-2000) στην αγορά εργασίας προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: 5 με 7 χρόνια μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους το 16% παρέμεινε χωρίς απασχόληση ενώ το 44% απασχολείται ακόμη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου (προσωρινή απασχόληση). Το 67% δήλωσε ότι πριν από τη σημερινή του απασχόληση είχε αλλάξει 1-4 δουλειές ενώ το 56% ότι απασχολείται περιστασιακά. Μόνο ο ένας στους δύο δήλωσε ότι η απασχόλησή του αντιστοιχούσε απολύτως στο αντικείμενο των σπουδών του (τα στοιχεία δημοσιεύθηκαν στο Έθνος, 9/1/07).

Διάγραμμα 7

Μισθοί στον ιδιωτικό τομέα ανά έτη προϋπηρεσίας: τάσεις

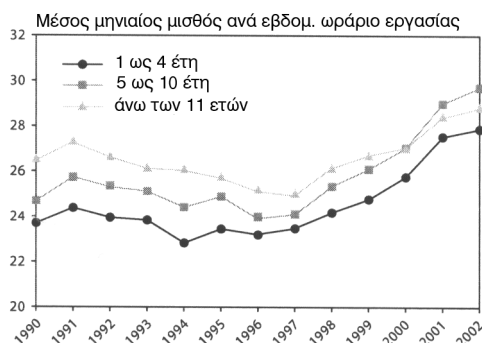
(Στους μισθούς συνυπολογίζονται και τα πριμ)

σχόληση των νέων, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να οδηγηθούμε σε λανθασμένα συμπεράσματα, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν και σε πολιτική μυωπία: το διάγραμμα 8 αποδεικνύει ότι, για το χρονικό διάστημα 1991-2001 αυτή τη φορά, οι μισθοί των νέων πτυχιούχων είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στη συγκυρία της αγοράς εργασίας απ' ό,τι οι μισθοί των νέων με χαμηλότερη ή καθόλου ειδικευση· αυτό, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, συμβαίνει γιατί το εύρος των θέσεων εργασίας –και το ανάλογο μισθολόγιο– που είναι δυνατόν να αποδεχτεί ένας πτυχιούχος είναι πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της άλλης νεολαιίστικης κατηγορίας. Το διάγραμμα 9 περιγράφει το γενικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο κινούνται οι μισθοί των νεοπροσληφθέντων στον ιδιωτικό τομέα ανάλογα με την προϋπηρεσία τους· αν συνδυαστεί το διάγραμμα αυτό με το διάγραμμα 3, μπορεί να γίνει κατανοητή η μετατόπιση του ταξικού συσχετισμού προς όφελος των αφεντικών· αυτό είναι άλλωστε και το νόημα της «προσαρμογής στην οικονομική συγκυρία».

Η μείωση του εργατικού εισοδήματος, μεταξύ άλλων, οδήγησε ήδη από τη δεκαετία του '70 τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας στη Δύση, πλην του άνδρα, να βγουν στην αγορά εργασίας. Αυτή η τάση συνεχίζεται, και μάλιστα εντείνεται τη δεκαετία του '90, οπότε φτάνουμε στο σημείο οι νέοι να υπερεκπροσωπούνται στον εργατικό πληθυσμό που διεκδικεί μια θέση εργασίας: κατά μέσο όρο, την περίοδο 1993-2002, οι νέοι κάτω των 26 ετών αντιπροσωπεύουν το 19,3% των ανέργων και το 26,7% των νεοπροσληφθέντων, ενώ δεν αποτελούν παρά το 9% του ενεργού πληθυσμού, το 8,3% των μισθωτών και το 7,7% των συνολικά απασχολούμενων. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί ως ένα βαθμό από το γεγονός ότι στην αγορά εργασίας εισέρχονται κάθε χρόνο οι απόφοιτοι του εκπαιδευτικού συστήματος στις διάφορες βαθμίδες του· δεν εξηγείται, όμως, πλήρως. Κατά τη γνώμη μας, ερμηνεύεται πληρέστερα αν ληφθεί υπόψη η επίδραση της προσωρινότητας που επιβάλλεται από το κεφάλαιο πάνω στη μισθωτή εργασία· αν δεν έχεις προϋπηρεσία, είναι ευκολότερο να «βγεις» από την αγορά εργασίας, δηλαδή να απολυθείς ή αν έχεις αρκετά χρόνια προϋπηρεσία είναι ευκολότερο να βρεις μια άλλη δουλειά, δηλαδή να «ξαναμπείς» στην αγορά εργασίας. Η αγορά εργασίας –αρχικά

Διάγραμμα 9

Μισθοί των νεοπροσληφθέντων στον ιδιωτικό τομέα ανά έτη προϋπηρεσίας για την περίοδο 1990-2002

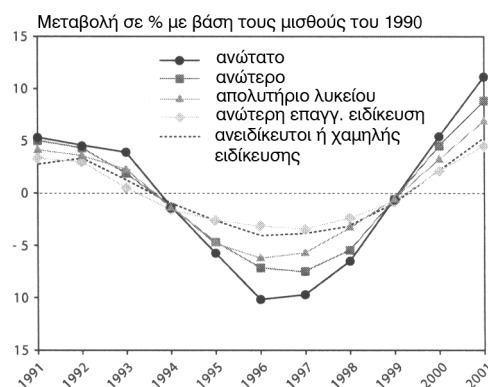

(Στους μισθούς συνυπολογίζονται και τα πριμ)

ταλιστικής συσσώρευσης. Στον ιδιωτικό τομέα, το τυπικό μοντέλο σύνδεσης του μισθού με την προϋπηρεσία του υπαλλήλου σημαίνει ότι σε τακτά χρονικά διαστήματα προστίθεται στο μισθό ένα μέρος από την αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ στο δημόσιο τομέα δεν ισχύει κάτι τέτοιο, μιας και ο μισθός δεν είναι συνδεδεμένος με την παραγωγικότητα, αλλά με την αρχαιότητα. Το διάγραμμα 7 δείχνει ότι, για το χρονικό διάστημα από το 1990 μέχρι το 2002 που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι μισθοί των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας ακολουθούν το ίδιο μοτίβο που έχει περιγραφεί πιο πάνω και καθορίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις συγκυριακές διακυμάνσεις του κύκλου της καπιταλιστικής συσσώρευσης, δηλαδή από τις διακυμάνσεις της ταξικής πάλης. Παρ' όλ' αυτά, δεν πρέπει να συγχέουμε τη σχέση μισθού-προϋπηρεσίας με τη σχέση μισθού-τυπικής ειδικεύσης όσον αφορά την απα-

Διάγραμμα 8

Μισθοί των νεοπροσληφθέντων στον ιδιωτικό τομέα για την περίοδο 1990-2002: τάσεις

(Στους μισθούς συνυπολογίζονται και τα πριμ)

(Οι αρχικές σπουδές ολοκληρώθηκαν πριν από 1 ως 4 χρόνια)

Η μείωση του εργατικού εισοδήματος, μεταξύ άλλων, οδήγησε ήδη από τη δεκαετία του '70 τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας στη Δύση, πλην του άνδρα, να βγουν στην αγορά εργασίας. Αυτή η τάση συνεχίζεται, και μάλιστα εντείνεται τη δεκαετία του '90, οπότε φτάνουμε στο σημείο οι νέοι να υπερεκπροσωπούνται στον εργατικό πληθυσμό που διεκδικεί μια θέση εργασίας: κατά μέσο όρο, την περίοδο 1993-2002, οι νέοι κάτω των 26 ετών αντιπροσωπεύουν το 19,3% των ανέργων και το 26,7% των νεοπροσληφθέντων, ενώ δεν αποτελούν παρά το 9% του ενεργού πληθυσμού, το 8,3% των μισθωτών και το 7,7% των συνολικά απασχολούμενων. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί ως ένα βαθμό από το γεγονός ότι στην αγορά εργασίας εισέρχονται κάθε χρόνο οι απόφοιτοι του εκπαιδευτικού συστήματος στις διάφορες βαθμίδες του· δεν εξηγείται, όμως, πλήρως. Κατά τη γνώμη μας, ερμηνεύεται πληρέστερα αν ληφθεί υπόψη η επίδραση της προσωρινότητας που επιβάλλεται από το κεφάλαιο πάνω στη μισθωτή εργασία· αν δεν έχεις προϋπηρεσία, είναι ευκολότερο να «βγεις» από την αγορά εργασίας, δηλαδή να απολυθείς ή αν έχεις αρκετά χρόνια προϋπηρεσία είναι ευκολότερο να βρεις μια άλλη δουλειά, δηλαδή να «ξαναμπείς» στην αγορά εργασίας. Η αγορά εργασίας –αρχικά

των πιο παραγωγικών εργασιών, αλλά σταδιακά της κάθε είδους εργασίας– τείνει να αποκλείει αυτούς που δεν έχουν αποδεδειγμένα αποδεχτεί την πειθάρχηση της μισθωτής σχέσης· αποκτά δηλαδή έναν αυξανόμενα αστυνομικό-καταναμητικό χαρακτήρα.

Η αθρόα «προσφορά» εργασίας από την πλευρά των νέων έχει αντίκτυπο και στο είδος των συμβάσεων που υπογράφουν: κατά μέσο όρο, το χρονικό διάστημα 1993-2002, το 34% των νέων απασχολείται με σύμβαση προσωρινής εργασίας, ενώ μόνο το 8% των μισθωτών με προϋπηρεσία δέχεται να εργαστεί με αυτούς τους όρους. Αυτό δε σημαίνει μόνο ότι ένας νέος είναι πιθανότερο να εργάζεται με σύμβαση προσωρινής εργασίας, αλλά και ότι είναι πιθανότερο να απολυθεί μετά τη λήξη της παρά να υπογράψει συμβάσεις αορίστου χρόνου. Καθώς αποθαρρύνεται να υπογράψει συμβάσεις αορίστου χρόνου, εισέρχεται με τον τρόπο αυτό σε έναν αυτοτροφοδοτούμενο φαύλο κύκλο από όπου δεν είναι εύκολο να ξεφύγει. Προς αυτή την κατεύθυνση της πειθάρχησης αρχίζει να κινείται και η εργατική νομοθεσία, προκειμένου οι νεοπροσληφθέντες να είναι άμεσα ή έμμεσα περισσότερο εκτεθειμένοι στην απόλυση, χωρίς μάλιστα αυτό να κοστίζει στην επιχείρηση (αποζημιώσεις κλπ).

Αν και η σύμβαση αορίστου χρόνου παραμένει ακόμα η νόρμα στην αγορά εργασίας, εντούτοις η ανάπτυξη νέων μορφών απασχόλησης από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και μετά (σύμβαση προσωρινής εργασίας, τηλεεργασία, πολυαπασχόληση, μαθητεία, δανεισμός, πρακτική άσκηση) κερδίζει συνεχώς έδαφος και δεν αποκλείεται τα επόμενα χρόνια να περιορίσει ή και να ανατρέψει αυτή τη νόρμα. Οι νέες μορφές απασχόλησης δεν προορίζονται μόνο για το νεανικό εργατικό πληθυσμό, αλλά για το σύνολο των μισθωτών.¹⁶ Προς το παρόν, η επικέντρωσή τους στην πειθάρχηση και εξαθλίωση ορισμένων κομματιών του προλεταριάτου είναι σαφής και αδιαμφισβήτητη. Τα ευρήματα των στατιστικών –όπως αυτά του 2003 που δείχνουν ότι το 2001 μόνο το ένα τέταρτο των δανεικών εργαζόμενων και το ένα τρίτο των μισθωτών με σύμβαση προσωρινής εργασίας υπέγραψαν σύμβαση αορίστου χρόνου ένα χρόνο μετά την πρόσληψή τους ή αυτά που αναδεικνύουν τη σημασία του «εθελοντικού» υποβιβασμού των προσόντων προκειμένου να βρεθεί μια θέση εργασίας– τείνουν να επιβεβαιώσουν αυτό που ήδη διαισθανόμαστε, αυτό που διατρέχει την πραγματικότητα της εφαρμογής των νέων μέτρων: ελαστικότητα και προσωρινότητα δε σημαίνουν απλά ότι ένα ορισμένο εργατικό δυναμικό μπαίνει στην αγορά εργασίας· σημαίνουν επίσης συνεχές χαμήλωμα των απαιτήσεων, των προσδοκιών και της αυτοεκτίμησης των νέων προλεταρίων, όλων των προλεταρίων. Η προσωρινότητα της απασχόλησης των νέων βρίσκεται στην καρδιά του μετασχηματισμού της μισθωτής σχέσης και όλων των μορφών απασχόλησης· αυτό είναι κάτι που οι προλετάριοι φοιτητές που εναντιώθηκαν στην εφαρμογή της CPE και της CNE την περσινή άνοιξη γνώριζαν πολύ καλά...

16 Παρά τη νεοφιλελεύθερη προπαγάνδα, όλες οι στατιστικές δείχνουν ότι η εισαγωγή νέων μορφών απασχόλησης συνοδεύεται από μείωση της παραγωγικότητας της εργασίας· όλα αυτά τα χρόνια, οι καπιταλιστές θέτουν σε προτεραιότητα την υπονόμευση της ισχύος του προλεταριάτου αδυνατώντας ταυτόχρονα να αυξήσουν την παραγωγικότητα της εργασίας στο βαθμό που θα απαιτούσε η διευρυμένη αναπαραγωγή του συστήματος. Ο νεοφιλελευθερισμός επί της ουσίας δρα υπονομευτικά για το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΡΩΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ

(CONTRAT PREMIERE EMBAUCHE-CPE)

«Τα πανεπιστήμια είναι εργοστάσια. Είναι μηχανές που παράγουν χιλιάδες φοιτητές, οι οποίοι έχουν μάθει τα πάντα στη θεωρία, αλλά τίποτα στην πράξη. Ένα πτυχίο δεν αξίζει τίποτα στον πραγματικό κόσμο».

Christine Le Forestier, 24 ετών, πτυχιούχος του πανεπιστημίου της Nanterre στο Παρίσι, σε συνέντευξή της στους New York Times, 12 Μαΐου 2006

«Η κεντρική βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου, 480.000 τίτλων, είναι ανοιχτή μόνο 10 ώρες την ημέρα και παραμένει κλειστή τις Κυριακές και τις γιορτές. Μόνο 30 από τους 100 υπολογιστές της βιβλιοθήκης έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Τα εστιατόρια του πανεπιστημίου κλείνουν μετά το γεύμα. Οι καθηγητές συχνά δεν έχουν ώρες γραφείου· πολλοί δεν έχουν καν γραφείο. Σε ορισμένες αίθουσες στοιβάζεται τόσο πολύς κόσμος, ώστε σε περίοδο εξετάσεων πολλοί φοιτητές χρειάζεται να πάνε να καθήσουν αλλού. Αργά το απόγευμα, κάθε μέρα, το πανεπιστήμιο είναι σχεδόν άδειο. Σφηνωμένο ανάμεσα σε μια φυλακή και ένα γραφείο ανεργίας λίγο έξω από το Παρίσι, το πανεπιστήμιο εδώ δεν είναι ούτε το καλύτερο, ούτε το χειρότερο μέρος για να μελετήσει κανείς σε αυτήν την πραγματικά πλούσια χώρα· μάλλον αντανakλά την κρίση του αρχαϊκού, κρατικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Γαλλία: με υπεράριθμους φοιτητές, αποδιοργανωμένο, υποχρηματοδοτούμενο, αντιστεκόμενο στις απαιτήσεις του έξω κόσμου».

**Από το άρθρο «Universities in Crisis», New York Times, 12 Μαΐου 2006
Η κλασσική αμερικάνικη νεοφιλελεύθερη άποψη για το ευρωπαϊκό κρατικό πανεπιστήμιο**

Οι πρωταγωνιστές

Σε γενικές γραμμές, οι βασικοί πρωταγωνιστές του αγώνα ενάντια στη CPE, που διήρκεσε τρεις μήνες, ήταν έξι:

- η μάζα των μισθωτών, που παρότι υποστήριζε το αίτημα της απόσυρσης της CPE δε συμμετείχε στον αγώνα παρά μόνο ως «κίνημα γνώμης» με τη μορφή διήμερων απεργιών, που επαναλαμβάνονταν κάθε βδομάδα. Το κομμάτι αυτό –που αποτελείτο ουσιαστικά από εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα– κατέβαινε στις μεγάλες πορείες-παρελάσεις των συνδικάτων και ταυτιζόταν με τους συνδικαλιστικούς του αντιπροσώπους–
- η μάζα των φοιτητών, που ενδιαφερόταν μόνο για την απόσυρση της CPE και αντιτίθετο στην επίθεση εναντίον της «αξίας των πτυχίων τους». Το κομμάτι αυτό συμμετείχε περιστασιακά στις Γενικές Συνελεύσεις και τις «μεγάλες διαδηλώσεις» και είχε ως μοναδικό στόχο την άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση.

► όσοι λάμβαναν μέρος στις Γενικές Συνελεύσεις: συμμετείχαν ελάχιστα, ψήφιζαν τη συνέχιση των κινητοποιήσεων και γύριζαν στο σπίτι τους.

► οι ενεργές μειοψηφίες: μπλόκαραν τη λειτουργία των πανεπιστημίων (τα μπλοκαρίσματα προηγούνταν των αποφάσεων για κινητοποιήσεις) και στη συνέχεια τους οδικούς άξονες και τους σιδηρόδρομους. Οι αντιπρόσωποι στα Φοιτητικά Συντονιστικά προέρχονταν από αυτό το κομμάτι. Πολλοί από αυτούς περιορίζονταν όλο και περισσότερο από τα δεσμά των Γενικών Συνελεύσεων.

Οργανώνονταν έξω από αυτές, κινούνταν από τη μια σχολή στην άλλη και συμμετείχαν τόσο στις διαδηλώσεις όσο και σε άλλες ενέργειες. Ήρθαν σε αντιπαράθεση με τις «υπεύθυνες μειοψηφίες». Όσο το κίνημα εντεινόταν, το χάσμα ανάμεσα σε αυτές τις ενεργές μειοψηφίες και τη μάζα των φοιτητών διευρυνόταν συνεχώς (αυτό εκφράστηκε στις κινήσεις υποστήριξης στους εξεγερμένους του Νοέμβρη, στη θέληση να αποσυρθεί τόσο ο νόμος των «Ίσων Ευκαιριών» όσο και η CNE και στη δημιουργία του κινήματος «Ούτε CPE, ούτε CDI») [δηλ. «ούτε προσωρινή, ούτε σταθερή δουλειά»]. Ωστόσο, δεν μπορούσαν να προχωρήσουν χωρίς τη νομιμοποίηση που τους παρείχε η μάζα των φοιτητών.

► οι μαθητές των λυκείων, των οποίων η είσοδος στο κίνημα μετέβαλλε τη δυναμική και το μέγεθός του, καθώς ήταν πολυάριθμοι και οι ενέργειες τους συχνά έπαιρναν βίαιο και «ανεξέλεγκτο» χαρακτήρα.

► οι «ανεπιθύμητοι» (οι λεγόμενοι «νέοι των προαστίων») [...]

Όποιος συναινεί γλύφει. Ούτε CPE ούτε CDI.

(Απόσπασμα από το άρθρο της ομάδας Theorie Communiste με τον τίτλο 'The anti-CPE struggle', libcom.org/library/the-anti-cpe-struggle-report-theorie-communiste)

Σύντομο χρονικό του αγώνα ενάντια στη CPE

Δευτέρα 16 Ιανουαρίου 2006

Ανακοινώνεται η δημιουργία της CPE. Στο άρθρο 8 του «νόμου για την ισότητα των ευκαιριών» δίνονταν τα χαρακτηριστικά της σύμβασης αυτής. Καταρχήν, αφορούσε τους νέους κάτω των 26 ετών και τις επιχειρήσεις που απασχολούσαν άνω των 20 εργαζόμενων. Επρόκειτο ουσιαστικά για μια σύμβαση ορισμένου χρόνου, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της οποίας ήταν ότι προέβλεπε μια δοκιμαστική περίοδο πρόσληψης δύο ετών, κατά τη διάρκεια της οποίας ο εργοδότης μπορούσε να απολύσει τον εργαζόμενο χωρίς αιτιολόγηση. Η CNE (Contrat Nouvelle Embauche – Σύμβαση Νέας Πρόσληψης), μητρική της CPE, η οποία αποτέλεσε επίσης στόχο του κινήματος, αφορά τους νεοπροσληφθέντες κάθε ηλικίας σε επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι είκοσι άτομα. Η θεσμοθέτησή της τον Αύγουστο του 2005 δημιούργησε τομή στο μεταπολεμικό γαλλικό εργατικό δίκαιο, καθώς για πρώτη φορά οι εργοδότες απέκτησαν το δικαίωμα να σπάνε μακροχρόνιες συμβάσεις εργασίας τα πρώτα δύο χρόνια της απασχόλησης χωρίς αιτιολόγηση.

Τρίτη 7 Φεβρουαρίου

Διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις μετά από κάλεσμα συνδικάτων και φοιτητικών ενώσεων. Συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 220.000 (σύμφωνα με την αστυνομία) με 400.000 (σύμφωνα με τους διοργανωτές)

άτομα. Η κινητοποίηση είναι ισχυρή στο δυτικό τμήμα της χώρας (15.000 στη Rennes, 20.000 στη Nantes, 2.000 στο St. Nazaire, 5.000 στη Brest, 2.000 στη Vannes, 7.000 στο St. Briec).

Rennes: ψηφίζεται κατάληψη του πανεπιστημίου Rennes II και στη συνέχεια κατάληψη του επαγγελματικού επιμελητηρίου.

Lille: κατάληψη του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου και του τοπικού υποκαταστήματος του ΟΑΕΔ¹ στη Vieux-Lille.

Οι πρώτες αντιδράσεις από φοιτητές και μαθητές γίνονται δεκτές με συμπάθεια από τη γαλλική κοινή γνώμη σύμφωνα με τις πρώτες δημοσκοπήσεις στις αρχές Φεβρουαρίου που δείχνουν ότι το 70% των ερωτηθέντων είναι κατά του νέου μέτρου· αντίστοιχα, η δημοτικότητα του πρωθυπουργού και του προέδρου της δημοκρατίας πέφτουν συνεχώς.

Πέμπτη 9 Φεβρουαρίου

Η τροποποίηση του «νόμου για την ισότητα των ευκαιριών» που εισάγει τη CPE ψηφίζεται από την Εθνοσυνέλευση. Το σύνολο του νόμου θα υιοθετηθεί στις 11 Φεβρουαρίου με τη διαδικασία του επείγοντος. Την επόμενη, ξεκινάει το μπλοκάρισμα του πανεπιστημίου της Toulouse.

Rennes: κατάληψη του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου.

Τρίτη 14 Φεβρουαρίου

Nantes: στη σχολή της Nantes ψηφίζεται απεργία με μπλοκάρισμα του πανεπιστημίου από την επόμενη μέρα. Το ίδιο και στη φιλοσοφική σχολή του Brest.

Rennes: διαδήλωση 10.000 ατόμων και στη συνέχεια κατάληψη του σιδηροδρομικού σταθμού για μία ώρα, η οποία μπλοκάρει ολόκληρη την κυκλοφορία της περιφέρειας.

Τετάρτη 15 Φεβρουαρίου

Grenoble: μπλοκάρισμα του πανεπιστημίου Pierres Mendès-France. Το ίδιο και την επόμενη μέρα μαζί με μια δυναμική διαδήλωση 200 ατόμων.

Πέμπτη 16 Φεβρουαρίου

Lille: κατάληψη της περιφερειακής διοίκησης του ΟΑΕΔ.

Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

Στο πανεπιστήμιο Rennes II γίνεται το πρώτο συντονιστικό με συμμετοχή 30 σχολών, εκ των οποίων σχεδόν καμία δεν είναι κατειλημμένη ή μπλοκαρισμένη: «*εκφράζουμε την αποφασιστικότητά μας να συνεχίσουμε τον αγώνα μέχρι τη χωρίς όρους απόσυρση της CPE. Καλούμε όλα τα πανεπιστήμια και τα λύκεια να κάνουν απεργία*». Καλούν επίσης σε κινητοποιήσεις στις 23 και 28 Φεβρουαρίου και στις 7 Μαρτίου.

Τρίτη 21 Φεβρουαρίου

Nanterre: Μετά από μια εβδομάδα γενικών συνελεύσεων, το πανεπιστήμιο Paris X μπλοκάρει.

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου

Διαδηλώσεις στις μεγάλες πόλεις μετά από κάλεσμα των φοιτητικών ενώσεων και των «νεολαιών» των κομμάτων: 5.000 άτομα στο Παρίσι, 2.000 στη Rennes, 1.000 στην Toulouse, μερικές εκατοντάδες στις υπόλοιπες πόλεις. Έντεκα πανεπιστήμια και τεχνολογικά ιδρύματα βρίσκονται σε απεργία (Rennes I και

¹ Στα γαλλικά: ANPE (Agence Nationale Pour L' Emploi –Εθνική Υπηρεσία Για την Απασχόληση).

II, Toulouse, Lille III, Poitiers, Nanterre, Tours, Orlans, Brest, Nantes, Lannion και Tolbiac στο Παρίσι, του οποίου το μπλοκάρισμα ψηφίζεται εκείνη την ημέρα μετά την πρώτη γενική συνέλευση των φοιτητών).

Σάββατο 25 Φεβρουαρίου

Το δεύτερο συντονιστικό διοργανώνεται στο πανεπιστήμιο Toulouse-Rangueil. Το συντονιστικό υιοθετεί ως αιτήματα του φοιτητικού κινήματος τη «σταθερή δουλειά για όλους», την απόσυρση ολόκληρου του «νόμου για την ισότητα των ευκαιριών»

(μέσα στον οποίο περιέχεται το άρθρο για τη CPE), την απόσυρση της CNE και του νόμου Fillon,² καθώς επίσης και την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης προς τα πανεπιστήμια.

Θα πάρουμε μόνο αυτό που ξέρουμε πως να το πάρουμε

Δευτέρα 27 Φεβρουαρίου

Μπλοκάρισμα του πανεπιστημίου του Jussieu στο Παρίσι, ενώ το ίδιο συμβαίνει στο Censier και το Tolbiac. Η Γερουσία ξεκινάει την εξέταση του «νόμου για την ισότητα των ευκαιριών», ο οποίος θα εγκριθεί τελικά την 1η Μαρτίου.

Τετάρτη 1 Μαρτίου

Nantes: κατάληψη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εργασίας, Απασχόλησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Direction Regionale du Travail, de l' Emploi et de la Formation Professionnelle – DRTEFP).

Κυριακή 5 Μαρτίου

3ο συντονιστικό των φοιτητών στο Jussieu (Παρίσι). Η UNEF³ ελέγχει την κατάσταση και προτείνει την τακτική των ημερών δράσης μαζί με τα συνδικάτα και των μπλοκαρισμάτων τις Τρίτες και τις Πέμπτες. Η πρόταση για κάλεσμα των μισθωτών σε απεργία μετά τις 7 Μάρτη απορρίπτεται.

Δευτέρα 6 Μαρτίου

Nantes: κατάληψη των τοπικών γραφείων του MEDEF (Mouvement des Entreprises de France – Κίνημα των Γαλλικών Επιχειρήσεων, ο γαλλικός ΣΕΒ).

2 Πρόκειται για τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση στο χώρο της εκπαίδευσης από το 1989, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη στενότερη συνεργασία σχολικής διεύθυνσης και τοπικού αστυνομικού τμήματος. Το κίνημα μαθητών και εκπαιδευτικών ενάντια στο νόμο Fillon ξεκινάει στις 6 Ιανουαρίου 2005 ως αντίδραση στις έρευνες των μπάτσων και των στρατοχωροφυλάκων σε 1.200 «προβληματικά» λύκεια και κολέγια. Το κίνημα θα διαρκέσει αρκετούς μήνες πετυχαίνοντας, δυστυχώς, μόνο τη χρονική μετάθεση της ψήφισης αρκετών άρθρων του νόμου. Περισσότερες πληροφορίες για το νόμο στη διεύθυνση: <http://www.cafepedagogique.net/dossiers/loifillon/index.php>, ενώ στη διεύθυνση http://fr.wikipedia.org/wiki/Mouvement_lyceen_contre_la_loi_Fillon μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για το κίνημα ενάντια στο νόμο.

3 Union National des Etudiants de France – Εθνική Ένωση Φοιτητών Γαλλίας. Οι φοιτητικές ενώσεις, με την UNEF επικεφαλής, διατηρούν μόνο την αντιπροσώπευση του κινήματος σε εθνικό επίπεδο και το μηνιακό λόγο που της αντιστοιχεί. Η πραγματική σύνδεση του φοιτητικού κινήματος σε εθνικό επίπεδο επιτυγχάνεται μέσω των συντονιστικών, τα οποία οργανώνονται κάθε φορά σε διαφορετική πόλη. Η FIDL (Federation Independante et Democratique Lycienne – Ανεξάρτητη Δημοκρατική Λυκειακή Ομοσπονδία) και σε μικρότερο βαθμό η UNL (Union Nationale Lycienne – Εθνική Λυκειακή Ένωση), αν και δεν ελέγχουν τις πολυάριθμες πρωτοβουλίες σε επίπεδο βάσης, διατηρούν την επίσημη αντιπροσώπευση των λυκείων.

Τρίτη 7 Μαρτίου

Διαδηλώσεις σε 200 πόλεις μετά από κάλεσμα των συνδικάτων και των φοιτητικών ενώσεων, στις οποίες συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 400.000 με 1.000.000 άτομα. Πολλά πανεπιστήμια στις μεγάλες πόλεις ψηφίζουν για πρώτη φορά απεργία: Lille, Lyon, Aix-Marseille, Strasbourg, Nancy-Metz, Rouen, Montpellier.

Toulouse: κατάληψη του δημαρχείου. Ακολουθούν τρώρες συγκρούσεις με την αστυνομία στην Place du Capitole και στους γύρω δρόμους, όπου πολλά καφέ δέχονται επιθέσεις. 4 συλλήψεις.

Brest: 12.000 διαδηλωτές και κατάληψη του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου για μια ώρα, πριν τη βίαιη εκκένωσή της.

Grenoble: 15.000 διαδηλωτές διαδηλώνουν δυναμικά.

Lille: 15.000 διαδηλωτές, συγκρούσεις μετά το τέλος της διαδήλωσης, 28 συλλήψεις. Το πανεπιστήμιο Lille I έχει μπλοκαριστεί από την προηγούμενη.

Παρίσι: το πρωί, δυναμική μαθητική πορεία μετά το συντονιστικό του ανατολικού Παρισιού. Φτιάχνονται πρόχειρα οδοφράγματα στη Vincennes. Το μαθητικό μπλοκ προσπαθεί στη συνέχεια να μπει στην κεφαλή της πορείας που καλούν τα συνδικάτα στην Place de la Nation.

Τετάρτη 8 Μαρτίου

38 πανεπιστήμια (21 σύμφωνα με το υπουργείο) βρίσκονται ήδη σε απεργία, διπλάσιος αριθμός σε σχέση με την προηγούμενη ημέρα, αλλά μόνο ορισμένα εξ αυτών είναι μπλοκαρισμένα.

Παρίσι: οι φοιτητές του πανεπιστημίου της Σορβόνης, έχοντας ψηφίσει απεργία την προηγούμενη, ψηφίζουν κατάληψη του αμφιθεάτρου Descartes. Μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας μπροστά από την Εθνοσυνέλευση για μια ώρα από τους φοιτητές των πανεπιστημίων του Jussieu και του Censier.

Σύμβαση πρώτου σκατού

Πέμπτη 9 Μαρτίου

Οι φοιτητικές και μαθητικές ενώσεις ανακοινώνουν δύο ημέρες δράσης για τις... 16 Μαρτίου, ενώ τα συνδικάτα για τις 18 Μαρτίου. 45 πανεπιστήμια και 9 τεχνολογικά ιδρύματα βρίσκονται σε απεργία, δέκα περισσότερα από την προηγούμενη, εκ των οποίων και το πανεπιστήμιο Caen I (31 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή και 11 σε απεργία, σύμφωνα με το υπουργείο). Η Βουλή ψηφίζει οριστικά τον νόμο. Στο κανάλι RFO Tili-Gouadeloupe ο Σαρκοζύ δηλώνει: «η CPE ψηφίστηκε και πρέπει να εφαρμοστεί».

Παρίσι: αποκλεισμός της Place d' Etoile γύρω από την Αψίδα του Θριάμβου στα Ηλύσια Πεδία από 3.000 διαδηλωτές για μια ώρα και στη συνέχεια αναχώρηση για την κατειλημμένη Σορβόνη. Γίνονται τα πρώτα επεισόδια με φασίστες. Αποκλεισμός της λεωφόρου St. Michel και μετά συγκρούσεις μπροστά από το πανεπιστήμιο, το οποίο έχει αποκλειστεί από την αστυνομία. Ρίψεις αντικειμένων, φωτιές σε κάδους απορριμμάτων και σπάσιμο της τζαμαρίας μιας τράπεζας.

Παρίσι: αποκλεισμός της Place d' Etoile γύρω από την Αψίδα του Θριάμβου στα Ηλύσια Πεδία από 3.000 διαδηλωτές για μια ώρα και στη συνέχεια αναχώρηση για την κατειλημμένη Σορβόνη. Γίνονται τα πρώτα επεισόδια με φασίστες. Αποκλεισμός της λεωφόρου St. Michel και μετά συγκρούσεις μπροστά από το πανεπιστήμιο, το οποίο έχει αποκλειστεί από την αστυνομία. Ρίψεις αντικειμένων, φωτιές σε κάδους απορριμμάτων και σπάσιμο της τζαμαρίας μιας τράπεζας.

Grenoble: διαδήλωση και συγκεντρώσεις μπροστά από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, ένα McDonald's και το Κέντρο Διεθνούς Εμπορίου. Ξεκινάει η κατάληψη των αμφιθεάτρων του πανεπιστημίου Pierre Mendès-France, η οποία θα διαρκέσει μέχρι τις 15 Απριλίου.

Toulouse: 500 έως 1000 διαδηλωτές συγκεντρώνονται απαιτώντας την απελευθέρωση των 4 συλληφθέντων της Τρίτης, οι οποίοι αφήνονται τελικά ελεύθεροι.

Παρασκευή 10 Μαρτίου

Παρίσι: συγκέντρωση το απόγευμα μπροστά στη Σορβόνη που είναι ήδη αποκλεισμένη από τη στρατοχωροφυλακή. 200 διαδηλωτές κατορθώνουν να μπουν στη σχολή σπάζοντας ένα παράθυρο, σκαρφαλώνοντας από τις σκαλωσιές της οδού St. Jacques ή την ταράτσα. Ο γερουσιαστής Milenchon του Σοσιαλιστικού Κόμματος που έρχεται ακάλεστος στη γενική συνέλευση, την κάνει μετά από απειλές για τη σωματική του ακεραιότητα. Λίγο πριν τα μεσάνυχτα, αρχίζουν οι συγκρούσεις. Από τα παράθυρα της Σορβόνης, οι καταληψίες ρίχνουν στους μπάτσους πυροσβεστήρες, υπολογιστές, έπιπλα και βιβλία. Οι μπάτσοι δέχονται μπουκάλια και άλλα αντικείμενα από τους συγκεντρωμένους έξω από το πανεπιστήμιο. Φτιάχνονται μικρά οδοφράγματα στη λεωφόρο St. Michel, ενώ γίνεται απόπειρα να σπαστεί μια τράπεζα.

Σε σχέση με τη συγκεκριμένη κατάληψη υπάρχει διάσταση απόψεων μέσα στο κίνημα. Για ορισμένους, η κατάληψη της Σορβόνης δεν είναι παρά μια καταδικασμένη σε αποτυχία απόπειρα αναβίωσης του μύθου του '68 και αποπροσανατολισμός του κινήματος, ενώ για άλλους η κατάληψη ενός τόσο γνωστού και κεντρικού πανεπιστημίου θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς και χώρος συνεύρεσης για το κίνημα μέσα κι έξω από τα πανεπιστήμια.

Caen: συγκρούσεις στο κέντρο της πόλης για τρεις ώρες το βράδυ μετά το τέλος του φεστιβάλ «Bar ü Zique».

Σάββατο 11 Μαρτίου

Παρίσι: η Σορβόνη εκκενώνεται στις 3.45 το πρωί. Οι ζημιές υπολογίζονται το λιγότερο σε 500.000 ευρώ (πυρασφάλεια εκτός λειτουργίας, ένα τέταρτο των πυροσβεστήρων κατεστραμμένοι, ζημιές στις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, σαμποτάζ στον καυστήρα του κτιρίου, «Θα πρέπει να αγοραστούν εκ νέου βιβλία, καμιά πενήντα υπολογιστές, τραπέζια, καρέκλες και παράθυρα. Αλλά τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τα παλιά πολύτιμα έργα της Ecole de Chartres που κάηκαν ή σκίστηκαν κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων»). Η πρωτανεία κλείνει το πανεπιστήμιο αναμένοντας την επιστροφή στους φυσιολογικούς ρυθμούς. Μετά την εκκένωση, μια ομάδα καταστρέφει ένα McDonald's στην περιοχή Luxembourg.

Κυριακή 12 Μαρτίου

Στα νέα των οκτώ, ο πρωθυπουργός ανακοινώνει τρεις γελοίες τροποποιήσεις της CPE, δηλώνοντας ότι «ο νόμος που ψηφίστηκε θα εφαρμοστεί».

Το 4ο συντονιστικό διοργανώνεται στο Poitiers και ανακοινώνει ότι «αρνούμαστε να υποκύψουμε μπροστά σε μια κυβέρνηση που κάνει επίδειξη αυταρχισμού και αρνείται κάθε είδους δημοκρατία. Αρνούμαστε να υποκύψουμε μπροστά στη συστηματική καταστολή του κινήματος στη Rennes, τη Lille, την Toulouse, το Tours, το Παρίσι...» και καλεί σε διαδήλωση και απεργία στις 23 Μαρτίου.

Δευτέρα 13 Μαρτίου

Αναταραχές σε 50 πανεπιστήμια (41 σύμφωνα με το υπουργείο).

Παρίσι: Μετά τη γενική συνέλευση της Ιατρικής Σχολής ακολουθεί μια μικρή αυθόρμητη πορεία στο Quartier Latin. Η πορεία θα καταλήξει σε κατάληψη του Collège de France από περίπου εκατό διαδηλωτές. Η κατάληψη θα εκκενωθεί μετά από πολλές ώρες.

Lyon: κατάληψη ενός γραφείου του κυβερνώντος κόμματος UMP⁴, όπου καίγονται αφίσες και άλλο υλικό. Οκτώ άτομα συλλαμβάνονται, τα οποία αργότερα θα αφεθούν ελεύθερα.

4 Union pour un Mouvement Populaire – Ένωση για ένα Λαϊκό Κίνημα, το μεγαλύτερο συντηρητικό κόμμα στη Γαλλία. Πρόεδρός του και υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές του 2007 είναι ο Νικολά Σαρκοζύ.

Μασσαλία: επιχείρηση «δωρεάν μετακίνηση» σε μια από τις διαδρομές του μετρό της πόλης.⁵

Seine-Saint-Denis: οι μαθητές του λυκείου Jean Jaurès στο Montreuil αποκλείουν το κτίριο και η επέμβαση της αστυνομίας καταλήγει στη δημιουργία επεισοδίων. Η διεύθυνση του σχολείου αναστέλλει τη λειτουργία του για τη μέρα αυτή και 800 μαθητές κάνουν γενική συνέλευση καταλαμβάνοντας την αυλή του δημαρχείου.

Nantes: αυτομείωση σε πανεπιστημιακό εστιατόριο στο Rubis.

Rennes: η ψηφοφορία που διοργανώνει η πρυτανεία αναβάλλεται μετά από επεισόδια με τους φοιτητές που εναντιώνονται στο μπλοκάρισμα του πανεπιστημίου.

Δυναμικές και αυθόρμητες διαδηλώσεις των μαθητών στις πόλεις Amiens, Lens και Arras στα βόρεια της χώρας.

Τρίτη 14 Μαρτίου

Διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις, μετά από κάλεσμα των μαθητικών και φοιτητικών ενώσεων, οι οποίες μαζεύουν 41.000 άτομα. Η αριστερά καταθέτει στο Συνταγματικό Συμβούλιο πρόταση επανεξέτασης του άρθρου που αφορά τη CPE. 59 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή (46 σύμφωνα με το υπουργείο).

Παρίσι: το πρωί, πολυάριθμες ομάδες κρούσης από μαθητές «χτυπούν» σε πολλά λύκεια. Νέα συγκέντρωση στην place de la Sorbonne, μετά το τέλος της διαδήλωσης 4.300 ατόμων που ξεκίνησε από την place d' Italie, και συγκρούσεις που διαρκούν πολλές ώρες. Εννιά μπάτσοι τραυματίζονται, εκ των οποίων ένας υψηλόβαθμος στο κεφάλι. 6 διαδηλωτές περνούν από δίκη. Μια ομάδα φασιστών πετάει πέτρες στους συγκεντρωμένους, οι οποίοι απαντούν με τον ίδιο τρόπο.

Strasbourg: ομάδα κρούσης καταλαμβάνει διαδοχικά ένα γραφείο κοινωνικής πρόνοιας, το τοπικό γραφείο του MEDEF, τη νομαρχία και ένα McDonald's.

Ile-de-France: η πρυτανεία κλείνει το πανεπιστήμιο της Nanterre (Paris X) μετά από δική της απόφαση.

Τετάρτη 15 Μαρτίου

46 πρυτάνεις πανεπιστημίων καλούν «σε διάλογο για την έξοδο από την κρίση», 7 εκ των οποίων ζητούν αναστολή ή απόσυρση της CPE μέσα στις επόμενες δύο ημέρες. 64 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή (51 σύμφωνα με το υπουργείο).

Παρίσι: το λύκειο Maurice Ravel (στο 20ο διοικητικό διαμέρισμα) καταλαμβάνεται από 80 νεαρούς. Μια δυναμική πορεία μετακινείται για τρεις ώρες από τη Σορβόνη προς το Châtelet και το Palais de Justice, συγκρούεται με τα CRS⁶ στην οδό Rivoli, ρίχνει αντικείμενα στο αστυνομικό τμήμα του Halles, καταλαμβάνει για μικρό χρονικό διάστημα ένα θέατρο πριν διαλυθεί το βράδυ στην place de la Sorbonne.

Grenoble: κατάληψη των γραφείων ενός ΟΑΕΔ και «ειρωνική» πορεία σκλάβων.

⁵ Η διοργάνωση επιχειρήσεων «δωρεάν μετακίνησης» και άλλες τακτικές αυτομείωσης που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του κινήματος ενάντια στη CPE, είχαν επανεμφανιστεί ήδη από την εποχή του κινήματος των ανέργων το 1997-98. Βλ. *Τα Παιδιά της Γαλαρίας*, vo.7 (1998).

⁶ Compagnies Republicaines de Sécurité –τα γαλλικά MAT.

Πέμπτη 16 Μαρτίου

Διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις, μετά από κάλεσμα φοιτητικών και μαθητικών ενώσεων. Συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 250.000 με 500.000 άτομα.

Παρίσι: η πορεία ακολουθεί τη διαδρομή Place d' Italie-Sèvres-Babylone (33.000 έως 120.000 άτομα). Στο ύψος της οδού Vaugirard σπάζονται αυτοκίνητα και καταστήματα (μεταξύ των οποίων κι ένα κοσμηματοπωλείο). Χιλιάδες διαδηλωτές συγκεντρώνονται τελικά στην Place de la Sorbonne, όπου και θα συνεχιστούν οι συγκρούσεις με την αστυνομία: μολότοφ, σπασμένα αυτοκίνητα και καφέ, εμπρησμός του βιβλιοπωλείου PUF. Για πολλές ώρες, μικρές ομάδες συνεχίζουν τα επεισόδια καταστρέφοντας αυτοκίνητα, τράπεζες κι έναν κινηματογράφο. Μια ομάδα εκατό φασιστών, φορώντας κράνη και κρατώντας ρόπαλα, θα επιτεθεί σε απομονωμένους διαδηλωτές στο Odeon. 46 τραυματίες, εκ των οποίων 11 θα καταλήξουν στο νοσοκομείο και 187 προσαγωγές (77 άτομα θα κρατηθούν και 15 θα περάσουν από δίκη).

Rennes: συγκρούσεις (6.000 έως 15.000) διαδηλωτών με τους μπάτσους. Μολότοφ, σπασμένα αυτοκίνητα και φλεγόμενοι κάδοι. Ένας διαδηλωτής 24 ετών κατηγορείται για ρίψη βόμβας μολότοφ, περνάει από δίκη την επόμενη μέρα και καταδικάζεται σε 10 μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή.

Chalons-sur-Saône: 200 μαθητές συγκρούονται με τους μπάτσους, ένας εκ των οποίων τραυματίζεται.

Seine-Saint-Denis: εκατοντάδες μαθητές πιέζουν για συνάντηση με το δήμαρχο. Οι μπάτσοι παρεμβαίνουν και ξεσπούν επεισόδια. Απολογισμός: δύο μπάτσοι στο νοσοκομείο και πολλοί μαθητές τραυματίες.

Val-de-Marne: 200 μαθητές που προσπαθούν να εισβάλλουν στο συγκρότημα Chi rioux στο Vitry-sur-Seine, όπου στεγάζονται δύο λύκεια, ένα κολέγιο κι ένα τεχνολογικό ίδρυμα, απωθούνται από το προσωπικό. Στη συνέχεια καίγονται δύο αυτοκίνητα, ενώ οι συγκρούσεις με την αστυνομία καταλήγουν στον τραυματισμό δύο μπάτσων και τη σύλληψη έξι διαδηλωτών. Ένας δημοσιογράφος της εφημερίδας *Le Parisien* τρώει ξύλο.

Val d' Oise: συγκρούσεις με τους μπάτσους στην Dalle του Argenteuil, όπου εκτός από πέτρες «πετάχτηκαν κάθε είδους αντικείμενα». Δύο μπάτσοι, ένας των CRS, στο νοσοκομείο.

Συγκρούσεις, μικρότερης έντασης, σημειώνονται στη Nantes, το Montpellier και την Toulouse.

Παρασκευή 17 Μαρτίου

67 πανεπιστήμια σε αναταραχή (49 σύμφωνα με το υπουργείο).

Toulouse και Tours: δωρεάν διαδρομές

Παρίσι: διαδήλωση μπροστά από τη Σορβόνη, όπου η αστυνομία έχει αποκλείσει την πλατεία και όλους τους γύρω δρόμους που οδηγούν στο πανεπιστήμιο με μεταλλικά τείχη.

Grenoble: γίνεται απόπειρα αποκλεισμού της νομαρχίας, η οποία όμως γρήγορα αντιμετωπίζεται.

Ile-de-France: λεηλασία ενός σουπερμάρκετ από μαθητές στο Ayras. 200 μαθητές διαδηλώνουν στο Juvisy (Essonne). Μετά το τέλος διαδήλωσης 500 μαθητών με προορισμό το δημαρχείο του Raincy (Seine-Saint-Denis) γίνονται επεισόδια με εμπρησμούς δύο αυτοκινήτων. Επεισόδια γίνονται και σε περιοχές του Seine et Marne, κατά τη διάρκεια των οποίων καίγονται είκοσι αυτοκίνητα κι ένα λεωφορείο, ενώ γίνονται ζημιές και στο επαγγελματικό λύκειο Auguste Perdonnet.

Σάββατο 18 Μαρτίου

Διαδηλώσεις σε 160 πόλεις μετά από κάλεσμα μαθητικών και φοιτητικών ενώσεων κατά τη διάρκεια της «τρίτης ημέρας δράσης ενάντια στη CPE». Συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 530.000 με 1.500.000 άτομα.

Παρίσι: διαδήλωση και πορεία με κατάληξη την Place de la Nation. Εκεί γίνονται επεισόδια και σπάζονται καταστήματα. Στη λεωφόρο Davout στήνεται ένα οδόφραγμα, δύο McDonald's δέχονται επίθεση, ενώ στην οδό Αντρον καταστρέφονται αυτοκίνητα και εκδοτήρια εισιτηρίων. Τα τελευταία επεισόδια σημειώνονται στο Quartier Latin, όπου δεκάδες διαδηλωτές την πέφτουν, μάταια, στα μεταλλικά τείχη. Από τα επεισόδια τραυματίζονται 34 μπάτσοι και προσάγονται 167 άτομα (72 θα κρατηθούν και 24 θα

περάσουν από δίκη). 18 διαδηλωτές τραυματίζονται, εκ των οποίων ένας συνδικαλιστής του SUD-PTT⁷ 39 ετών, ο οποίος πέφτει σε κώμα υπό ανεξακρίβωτες συνθήκες.

Rennes: κατάληψη του δημαρχείου.

Angers: κατάληψη του σιδηροδρομικού σταθμού.

Σημειώνονται συγκρούσεις στο Clermont-Ferrand, τη Grenoble, την Tours και τη Μασσαλία.

Δευτέρα 20 Μαρτίου

67 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή (45 σύμφωνα με το υπουργείο), 139 λύκεια είναι μπλοκαρισμένα και 174 σε αναταραχή (σύμφωνα με το υπουργείο). Οι αριστερές φοιτητικές ενώσεις αρνούνται να συναντηθούν με τον υπουργό Παιδείας, ο οποίος ικανοποιείται «*από αυτή την επιστροφή στο διάλογο*» συναντώντας μόνο την UNI⁸ και ένα φοιτητικό δίκτυο, τη La Fage. Τα συνδικάτα καταλήγουν από κοινού σε μια «*ημέρα δράσης*» στις... 28 Μαρτίου.

Παρίσι: χάρη στα επεισόδια που δημιουργούνται, αποτυγχάνει η απόπειρα επανέναρξης των μαθημάτων στο πανεπιστήμιο Tolbiac. Καταλαμβάνονται οι σχολές Sciences-Po (για μια νύχτα) και EHESS⁹.

Caen: κατάληψη μιας εφορίας για μιάμιση ώρα.

Ile-de-France: διαδηλώσεις σε καμιά δεκαριά λύκεια του Seine-Saint-Denis. Κατεστραμμένα αυτοκίνητα και αντικείμενα δημόσιας περιουσίας στο Drancy, όπου κλείνουν τα δύο σχολικά κτίρια. Τα λύκεια στο Noisy και το Gagny μπλοκάρουν. Συγκρούσεις με τους μπάτσους στο Savigny και μικρές καταστροφές. Στο πανεπιστήμιο της Nanterre αψιμαχίες με τους φύλακες, όταν οι τελευταίοι προσπαθούν να εμποδίσουν τη βίαιη διακοπή του πρυτανικού συμβουλίου. Οι μαθητές του Fontenay-sous-Bois μπλοκάρουν την εθνική οδό A68 για δύο ώρες, ενώ οι μαθητές του Raincy τον σιδηρόδρομο.

Τρίτη 21 Μαρτίου

57 πανεπιστήμια και 814 λύκεια βρίσκονται σε αναταραχή (εκ των οποίων 191 είναι μπλοκαρισμένα ή κλειστά), σύμφωνα με το υπουργείο. Συνδικάτα από το χώρο των μεταφορών (σιδηρόδρομοι, αστικές συγκοινωνίες, Air France, ταχυδρομεία) και της εκπαίδευσης καλούν σε απεργία στις 28 Μαρτίου. Ο πρωθυπουργός ανακοινώνει

7 Solidaires, Unitaires et Democratiques – Poste, Telephone et Telecommunications. Συνδικαλιστική ομοσπονδία που δημιουργήθηκε το 1988 στα ταχυδρομεία και τις τηλεπικοινωνίες από διαγραμμαμένους, «ριζοσπάστες» συνδικαλιστές της CFDT-PTT.,

8 (Union Nationale Inter-universitaire - Εθνική Διαπανεπιστημιακή Ένωση). Πρόκειται για μια δεξιά ένωση, η οποία συσπειρώνει φοιτητές, καθηγητές πανεπιστημίου, εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας και μαθητές.

9 Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales – Σχολή Ανώτερων Σπουδών στις Κοινωνικές Επιστήμες.

ότι δε θα δεχτεί «ούτε απόσυρση, ούτε αναστολή, ούτε αλλαγή της CPE». 40.000 φοιτητές και μαθητές διαδηλώνουν μετά από κάλεσμα των ενώσεών τους.

Παρίσι: κεντρική διαδήλωση με διαφορετική διαδρομή μαζεύει 5.000 άτομα. Συγκρούσεις μικρής έκτασης στην Place de la Sorbonne και καμιά πενηνταριά σπασμένα αυτοκίνητα στην οδό Gay-Lussac. Καταλαμβάνεται το λύκειο Camille-Si e στο 15ο διαμέρισμα και στη συνέχεια καταστρέφεται (τραπέζια, καρέκλες, τζάμια, πυροσβεστήρες) πριν εκκενωθεί, όπως το λύκειο Louis-Armand στο ίδιο διαμέρισμα την προηγούμενη. Η πρυτανεία του EHESS κάνει παράπονα για λεηλασίες.

Angers: δύο έως τρεις χιλιάδες διαδηλωτές καταλαμβάνουν το δικαστήριο για μια ώρα.

Caen: κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών από 600 άτομα για δύο ώρες.

Seine-Saint-Denis: μετά το τέλος διαδήλωσης ενάντια στη CPE στο Montfermeil, λεηλατείται ένα σουπερμάρκετ. Συγκρούσεις στο Clichy-sous-Bois γύρω από το λύκειο A. Nobel. 17 λύκεια της περιοχής κλείνουν μετά από απόφαση του νομάρχη «για λόγους ασφαλείας» (εκ των οποίων δύο στη La Courneuve και δύο στο Noisy-le-Sec).

Essonne: 400 μαθητές, προερχόμενοι από καμιά δεκαπενταριά λύκεια της περιοχής, συγκρούονται με τους μπάτσους μπροστά από το λύκειο Corot.

Seine-et-Marne: «διοργανώνονται» δωρεάν μετακινήσεις για τους φοιτητές του πανεπιστημίου Marne-la-Vallie. Στο Savigny-le-Temple, ένας δημοσιογράφος της *Le Parisien* τρώει ξύλο από αγνώστους, οι οποίοι του κλέβουν τη φωτογραφική μηχανή, το κινητό και το αυτοκίνητο μπροστά από το λύκειο Antonin-Carmel. Μπροστά από το άλλο λύκειο της πόλης, Pierre-Mendès-France, ένας άλλος δημοσιογράφος της ίδιας εφημερίδας «στερείται» της φωτογραφικής μηχανής του, ενώ λίγο πιο μακριά, στο Oise, δύο συνάδελφοί του τρώνε ξύλο και ληστεύονται μπροστά από το λύκειο Mireille-Grenet.

Τετάρτη 22 Μαρτίου

59 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή, εκ των οποίων τα 18 είναι μπλοκαρισμένα σύμφωνα με το υπουργείο. Σύμφωνα με την UNEF, τα πανεπιστήμια που βρίσκονται σ' αναταραχή είναι 68 (εκ των οποίων 30 είναι μπλοκαρισμένα, ενώ 5 από αυτά έχουν κλείσει με απόφαση της πρυτανείας). Η UNL μιλάει για πάνω από 600 λύκεια σε αναταραχή, ενώ το υπουργείο μόνο για 533.

Παρίσι: η απόπειρα βίαιης εκκένωσης του EHESS αποκρούεται με επιτυχία. Καθηγητές και φύλακες αποχωρούν. Άγνωστοι παίρνουν το μικρόφωνο από ένα δημοσιογράφο του RTL (Radio Television Luxembourg).

Poitiers: μπλοκάρισμα των κεντρικών δρόμων που οδηγούν στο κέντρο της πόλης.

Rennes: ο καθηγητής Luc Ferry και ο δήμαρχος της πόλης Edmond Hervé γιαουρτώνονται.

Dijon: 40 άτομα με καλυμμένα πρόσωπα βγάζουν έξω στο δρόμο τα έπιπλα των γραφείων του UMP στην οδό Auxonne στα πλαίσια μιας «μετακόμισης».

Lille: κατάληψη του τοπικού ΟΑΕΔ.

Ile-de-France: συγκρούσεις εκατό περίπου μαθητών με τους μπάτσους στο Blanc-Mesnil κατά τη διάρκεια διαδήλωσης.

Πέμπτη 23 Μαρτίου

67 πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή, εκ των οποίων 21 μπλοκαρισμένα, σύμφωνα με το υπουργείο. Διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις, μετά από κάλεσμα των φοιτητικών ενώσεων. Συμμετέχουν περίπου 450.000 άτομα. Ο πρωθυπουργός καλεί τα συνδικάτα σε συζήτηση γύρω από τη CPE «με ατζέντα χωρίς περιορισμούς». Αποδέχονται την πρόσκληση για την επόμενη, διευκρινίζοντας ότι απαιτούν ως προϋπόθεση του διαλόγου την απόσυρση της CPE.

Παρίσι: το πρωί, αποκλεισμός της Place de la Bastille από τους μαθητές 4 λυκείων. Καμιά εκατοστή μαθητές από το Val-de-Marne καταλαμβάνουν την περιφερειακή Διεύθυνση Εργασίας και Απασχόλησης στο 19ο διαμέρισμα. Η κατάληψη αυτή θα εκκενωθεί το βράδυ.

Στις 14:30 διαδήλωση 23.000 έως 50.000 ατόμων (μεταξύ των οποίων πολλοί μαθητές από την ευρύτε-

ρη περιοχή του Παρισιού και φοιτητές που προέρχονται ακόμα και από πόλεις της επαρχίας). Η πορεία ξεκινάει από την Place d' Italie. Χιλιάδες νέοι από τα προάστια μαζεύονται στα πεζοδρόμια, οπλισμένοι με μπαστούνια του μπέηζμπολ, ξύλα και λοστούς. Κατά τη διάρκεια της πορείας βρίσκονται στα πλάγια του κύριου όγκου των διαδηλωτών και κινούνται γρήγορα σε ομάδες των 20-30 ατόμων. Σπάζονται αρκετά αυτοκίνητα και μια στάση λεωφορείου. Όταν η πορεία καταλήγει στο μνημείο Les Invalides, οι μπάτσοι κλείνουν τους δρόμους προς τα υπουργεία. Οι συμμαρίες των νέων από τα προάστια βρίσκουν την ευκαιρία να επιτεθούν σε διαδηλωτές για να τους ληστέψουν. Ταυτόχρονα σπάζονται αυτοκίνητα και βιτρίνες, μπαίνει φωτιά σε ένα κατάστημα και αναποδογυρίζονται 5 αυτοκίνητα, καθώς τα CRS επιτίθενται. Σύμφωνα με ένα άρθρο της Guardian της 24ης Μαρτίου 2006, όταν ένας διαδηλωτής ρωτήθηκε για τις συγκρούσεις απάντησε ότι «συμμετείχαν τόσο φοιτητές όσο και νέοι από τα προάστια». Από την άλλη μεριά, υπάρχουν πολλές μαρτυρίες για γενικευμένα περιστατικά άθλιας βίας μεταξύ των διαδηλωτών, λόγω των επιθέσεων των συμμοριών. Ένας γάλλος σύντροφος μας έγραψε τα εξής για εκείνη τη μέρα:

«...Το άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι ότι, για την ώρα, στο Παρίσι τουλάχιστον, η ενσωμάτωση των νέων από τα προάστια στο κίνημα είναι αδύνατη... Κι όλα έγιναν ακόμα χειρότερα τη μέρα που θεωρούσαμε ως κομβικότερη. Στις 23 Μαρτίου συμμετείχαν χιλιάδες νέοι από τα προάστια στη διαδήλωση –οι εξεγερμένοι του Νοέμβρη και, ταυτόχρονα, οι ίδιοι μαθητές και μαθήτριες που είχαν συμμετάσχει στο μαθητικό κίνημα των τελευταίων ετών, ριζοσπαστικοποιημένοι φοιτητές και χιλιάδες άνεργοι, νέοι εργάτες κ.ο.κ. ΔΕΝ είχα ξανασυναντήσει τόση συσσωρευμένη οργή σε αυτή τη χώρα... Όταν φτάσαμε στην τεράστια πλατεία Invalides υπήρχαν 10.000 άνθρωποι έτοιμοι να επιτεθούν στους μπάτσους που βρίσκονταν ολόγυρα. Αντί γι' αυτό, όμως, εκατοντάδες νέοι των προαστίων (μαύροι κυρίως) επιτέθηκαν σε άλλους διαδηλωτές για να τους πάρουν τα κινητά, τα ρούχα ή τα χρήματα, έπεφταν δέκα πάνω σε έναν και μας πέταγαν πέτρες! Όλοι είχαν τρομοκρατηθεί και πολλοί έφυγαν αηδιασμένοι. Αρκετοί από αυτούς δε θα ξαναεπιστρέψουν. Εγώ φρίκα: διέλυσαν αυτή την πολύτιμη κατάσταση, στην οποία φτάσαμε μετά από πολύ καιρό και πολύ κόπο... Ήταν αδύνατο να μιλήσεις μαζί τους, εκτός αν τους γνώριζες προσωπικά. Εκατοντάδες νεαρά κορίτσια και αγόρια ξυλοκοπήθηκαν βάνουσα.

Το χειρότερο είναι ότι μας αποκαλούσαν «βρωμερούς λευκούς» (δεν το έχω ξανακούσει να λέγεται τόσο έντονα). Ταυτίζουν τον εαυτό τους και τους άλλους με τη φυλή στην οποία ανήκουν και για αυτά τα παιδιά του θεάματος η διαδήλωση ήταν μόνο μια ευκαιρία να αποκτήσουν ένα καινούριο μπουφάν ή ένα ζευγάρι παπούτσια NIKE. Οι συμμαρίες των κοριτσιών έκαναν κι αυτές τα ίδια και είναι ίσως ηλίθιο, αλλά το πράγμα που με σόκαρε περισσότερο απ' όλα ήταν αυτή η τόσο βάνουσα και επιθετική συμπεριφορά από κορίτσια δεκατεσσάρων-δεκαπέντε χρονών (οι βαρύτερα τραυματισμένοι μέσα στους 2 μήνες που εξελίσσεται το κίνημα είναι αυτοί που χτυπήθηκαν εκείνη τη μέρα από τις συμμαρίες και όχι από την αστυνομία...) Ταυτόχρονα, οι μπάτσοι δέχτηκαν κι αυτοί επίθεση (από τις ίδιες συμμαρίες και από άλλο κόσμο) αλλά, σε τελική ανάλυση, όχι και σε τόσο μεγάλο βαθμό εξαιτίας όλων αυτών. Είναι φανερό ότι η αστυνομία επέτρεψε αυτή την εξέλιξη για προφανείς λόγους (ένα παρόμοιο σκηνικό είχε επαναληφθεί την περασμένη χρονιά κατά τη διάρκεια του μαθητικού κινήματος).¹⁰

Όποτε η αστυνομία θέλει να αποτρέψει κάτι τέτοιο, βρίσκει τον τρόπο να το κάνει (συνήθως σταματούν τις συμμαρίες στους σταθμούς των προαστίων, πριν τις διαδηλώσεις). Δε λέω ότι αυτό θέλω, αλλά ότι είναι επιλογή των μπάτσων: όποτε θέλουν τους επιτρέπουν να κατέβουν μαζικά στο Παρίσι. Και αυτό ήταν μια υπέροχη πρόφαση για να κάνουν κάτι που δεν είχαν ξανακάνει στο παρελθόν: στην επόμενη διαδήλωση (και σ' αυτήν που την ακολούθησε, και στοιχηματίζω ότι θα γίνει ο κανόνας από εδώ και πέρα) εκτός από

10 Αναφέρεται στα γεγονότα της 8ης Μάρτη 2005, όταν κατά τη διάρκεια της μεγάλης πορείας των μαθητών κατά του νόμου Fillon (βλ. σημ. 2), εκατοντάδες «σπάστες» από τα προάστια επιτέθηκαν σε μεμονωμένους μαθητές, τους χτύπησαν και τους λήστεψαν.

τους χιλιάδες ΜΑΤάδες και στρατοχωροφύλακες, κατέβασαν χιλιάδες μπάτσους με πολιτικά που ήταν μεταμφιεσμένοι ποικιλοτρόπως (σα μέλη συμμοριών ή ακόμη και σαν αναρχικοί!). Αυτοί έπιαναν κυριολεκτικά έναν προς έναν τους «ταραξίες» βγάζοντας τους έξω από τη διαδήλωση και πηγαίνοντάς τους πίσω από τις γραμμές των CRS. Οι ομάδες περιφρούρησης των συνδικάτων χτύπησαν και έδωσαν στην αστυνομία μεγάλο αριθμό «ταραξιών» και μάλιστα όχι μόνο «κλέφτες», αλλά και απλά οργισμένους διαδηλωτές. Ήταν φοβερή η αίσθηση αδυναμίας εκείνη την ημέρα. Δεν μπορούσες να κάνεις τίποτα εξαιτίας της γενικής παράνοιας: του φόβου μήπως δεχτείς επίθεση από μια συμμορία, του φόβου μήπως συλληφθείς από κάποιον «διαδηλωτή» μπάτσο, του φόβου όλων για όλους! Μια μεγάλη ένταση και σύγχυση που θά 'ναι δύσκολο να ξεπεραστεί...

ουτοπία ή τίποτα

Ωστόσο αυτά τα πράγματα δε συνέβησαν σε άλλες πόλεις και υπάρχουν μάλιστα παραδείγματα κοινής δράσης νεαρών που συμμετέχουν στις μαθητικές και φοιτητικές καταλήψεις και συμμοριών, πχ στην περίπτωση επιθέσεων ενάντια στην αστυνομία ή σε άλλες ενέργειες...»¹¹

Συνολικά, η αστυνομία συλλαμβάνει 262 άτομα (630 σε εθνικό επίπεδο). Καμιά εξηνταριά διαδηλωτές τραυματίζονται. Από την άλλη, 90 αστυνομικοί και στρατοχωροφύλακες τραυματίζονται σε διάφορες πόλεις, ενώ οι τραυματίες μπάτσοι φτάνουν τους 453 από τις αρχές Μαρτίου. Ο Σαρκοζύ δηλώνει ότι οι δυνάμεις καταστολής θα δρουν στο εξής και στο εσωτερικό των πορειών προκειμένου να «προστατεύσουν τους αληθινούς διαδηλωτές».

Μασσαλία: 10.000 έως 50.000 συμμετέχουν σε διαδήλωση, η οποία τελειώνει με συγκρούσεις, πετροπόλεμο και δακρυγόνα.

Grenoble: 6.000 έως 12.000 άτομα συμμετέχουν σε διαδήλωση, στο τέλος της οποίας θα ξεκινήσουν συγκρούσεις που θα διαρκέσουν τρεις ώρες. Απολογισμός: 30 συλλήψεις, 4 μπάτσοι τραυματίες, εκ των οποίων ένας ασφαλίτης από πλαστική σφαίρα συναδέλφου του.

Caen: μπλοκάρισμα των τεσσάρων γεφυρών του ποταμού Orne, ζημιές στα τοπικά γραφεία του UMP.

Bordeaux: πορεία με 15.000 διαδηλωτές. Κατάληψη του σιδηροδρομικού σταθμού και μπλοκάρισμα ενός τρένου υψηλής ταχύτητας.

Rennes: 6.000 έως 10.000 διαδηλωτές συμμετέχουν σε πορεία, στην κεφαλή της οποίας το πανό γράφει «είμαστε όλοι σπάστες». Η πορεία τελειώνει με συγκρούσεις με την αστυνομία. Κατάληψη ενός πολυκαταστήματος και ρίψη στο εσωτερικό του καπνογόνων και διάφορων άλλων αντικειμένων.

Reims: 150 διαδηλωτές κάνουν αυτομείωση παίρνοντας το τρένο για να πάνε στην παρισινή διαδήλωση.

Angers: 4.000 άτομα συμμετέχουν σε διαδήλωση. Καταλαμβάνεται ο σιδηροδρομικός σταθμός.

Strasbourg: 1.800 έως 5.000 άτομα συμμετέχουν σε διαδήλωση. Σύντομη κατάληψη της Εθνικής Σχολής Διοίκησης (Ecole Nationale d' Administration-ENA).

Ile-de-France: το πρωί, συγκρούσεις για πολλές ώρες στο Savigny-sur-Orge, στις οποίες περιλαμβάνονται πετροπόλεμος με τους μπάτσους, σπάσιμο αυτοκινήτων και λεωφορείων. Θα προσαχθούν 60 άτομα (εκ των οποίων 9 θα κρατηθούν) και θα τραυματιστούν 7 μπάτσοι. Στο λύκειο Richelieu του Rueil, δύο διοικητικοί υπάλληλοι θα ξυλοκοπηθούν κατά τη διάρκεια επεισοδίων.

11 Από προσωπικό e-mail, 13-4-06.

Καταστρέφονται το πανεπιστημιακό εστιατόριο και ένα κυλικείο στο πανεπιστήμιο της Nanterre. Στο Ivry-sur-Seine, 200 διαδηλωτές συγκρούονται με την αστυνομία με αποτέλεσμα τον τραυματισμό ενός δημοτικού συμβούλου που βρισκόταν εκεί. Στο Bobigny, ένα συνεργείο του καναλιού *France 2* τρώει φάπες, αναποδογυρίζονται λεωφορεία, ενώ το εμπορικό κέντρο κλείνει κατεπείγοντως πριν από την άφιξη των διαδηλωτών. Συγκρούσεις χαμηλότερης έντασης στο Seine-Saint-Denis (όπου καταστρέφεται ένας συρμός του τραμ και λεηλατούνται δύο καταστήματα), το Drancy, το Bondy και το Rancy.

Παρασκευή 24 Μαρτίου

Τα συνδικάτα γίνονται δεκτά από τον πρωθυπουργό για τρεις ώρες. Βγαίνοντας, δηλώνουν ότι έπεσαν σε παγίδα, μιας και η συζήτηση αφορούσε βελτιώσεις του άρθρου για τη CPE. «*Από τη στιγμή που η CPE ψηφίστηκε, πρέπει να εφαρμοστεί*», δηλώνει ο Σιράκ από τις Βρυξέλλες μια ώρα πριν τη συνάντηση.

56 πανεπιστήμια είναι μπλοκαρισμένα και σε 12 υπάρχει έλεγχος όσων εισέρχονται. 198 λύκεια μπλοκαρισμένα και 407 σε αναταραχή, σύμφωνα με το υπουργείο.

Παρίσι: εκκένωση του πανεπιστημίου EHESS στις 6 το πρωί, 72 συλλήψεις κι ένα άτομο θα προσαχθεί αργότερα σε δίκη, μετά την προσωρινή του κράτηση στην αστυνομία.

Seine-Saint-Denis: το κέντρο της πόλης δέχεται επίθεση από τις 9 το πρωί μέχρι το μεσημέρι, όταν περίπου εκατό νεαροί καίνε και σπάνε δεκάδες αυτοκίνητα, λεηλατούν περίπου 15 μαγαζιά (μεταξύ των οποίων ένα κοσμηματοπωλείο, ένα φαρμακείο κι ένα κατάστημα κινητής τηλεφωνίας), επιτίθενται σε ένα συρμό του τραμ και ληστεύουν τους τουρίστες που μεταφέρει. Τέσσερις μπάτσοι τραυματίζονται, τρεις ανήλικοι συλλαμβάνονται.

Σάββατο 25 Μαρτίου

Οι τέσσερις αριστερές ενώσεις μαθητών και φοιτητών αρνούνται να συναντηθούν με τον πρωθυπουργό. Μόνο η UNI και η La Fage συναντούνται σε ένα φιλικό κλίμα συζητώντας πιθανές τροποποιήσεις της CPE. Ο Βιλπέν ανακοινώνει ότι «δέχεται να ξεκινήσει διάλογο» για τις συνθήκες διακοπής της σύμβασης και τη δοκιμαστική περίοδο των δύο ετών.

Δουλειά για να κάνεις τι;

Κυριακή 26 Μαρτίου

Το 6ο συντονιστικό των φοιτητών στο πανεπιστήμιο Aix-en-Provence τροποποιεί ελαφρώς τη διεκδικητική πλατφόρμα της Toulouse (προσθέτοντας, για παράδειγμα, το γελοίο αίτημα της παραίτησης της κυβέρνησης). Καλεί σε διαδήλωση στις 28 Μαρτίου και μετά σε μια μέρα «μπλοκαρίσματος των κύριων οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων», προσβλέποντας σε μια γενική απεργία και επισημοποιώντας ουσιαστικά μια πρακτική που αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο εκτός των ημερών δράσης και των επίσημων διαδηλώσεων.

Δευτέρα 27 Μαρτίου

Caen: κατάληψη της περιφερειακής διεύθυνσης εργασίας, απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης στο Herouville Saint Clair.

Τρίτη 28 Μαρτίου

Διαδηλώσεις σε περισσότερες από 250 πόλεις, μετά από κάλεσμα των φοιτητικών ενώσεων και των συνδικάτων («*τέταρτη μέρα δράσης ενάντια στη CPE*»!). Συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 850.000 με 3.000.000 άτομα. Το αμερικάνικο τηλεοπτικό κανάλι CNN διακόπτει το πρόγραμμά του για να μεταδώσει

τις συγκρούσεις στην Place de la Republique, συγκρίνοντάς τες με τις συγκρούσεις στην πλατεία Τιενανμέν του Πεκίνου το 1989!

Παρίσι: 700.000 διαδηλωτές πορεύονται από την Place d' Italie στην Place de la Republique, όπου γίνονται συγκρούσεις. Στους πρώτους που εκδηλώνουν μια συγκρουσιακή διάθεση πέφτει το βαρύ χέρι της CGT, πριν η τελευταία τους παραδώσει στην αστυνομία. Πολλοί μπάτσοι τραυματίες, 629 προσαγωγές (156 άτομα θα κρατηθούν και 44 θα περάσουν από δίκη). Καταλαμβάνεται το Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων στην Place de la Bourse, όπου κρεμιέται πανό που γράφει «ένας μήνας χωρίς αναστολή, δύο μήνες χωρίς αναστολή, τρεις μήνες χωρίς αναστολή, είμαστε όλοι σπάστες αυτού του συστήματος». Επίθεση στις βιτρίνες μερικών καταστημάτων.

Lille: 25.000 έως 80.000 διαδηλωτές. Βίαιες συγκρούσεις και οδοφράγματα που φτάνουν μέχρι τη vieille-Lille, όπου γίνονται πολλές καταστροφές και λεηλασίες.

Toulouse: 36.000 έως 80.000 διαδηλωτές και επεισόδια στην Place du Capitole.

Caen: 18.000 έως 30.000 διαδηλωτές, επεισόδια μπροστά από τη νομαρχία.

Dijon: 11.000 διαδηλωτές. Κατάληψη του σιδηροδρόμου.

Rennes: 30.000 έως 50.000 διαδηλωτές. Συγκρούσεις και κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών για δύο ώρες. Έντεκα συλλήψεις και δύο μπάτσοι τραυματίες.

Grenoble: 26.000 έως 60.000 διαδηλωτές. Συγκρούσεις με τους μπάτσους (εκ των οποίων δύο θα τραυματιστούν) γύρω από την Place Victor Hugo. Φτιάχνονται μικρά οδοφράγματα και καταστρέφονται πολλά αυτοκίνητα και οι βιτρίνες δύο καταστημάτων. 200 άτομα προσάγονται, από τα οποία 58 θα κρατηθούν.

Rouen: 25.000 διαδηλωτές. Κατά τη διάρκεια της διαδήλωσης σπάζονται βιτρίνες καταστημάτων του ιστορικού κέντρου της πόλης.

Mont-Saint-Michel: 600 διαδηλωτές μπλοκάρουν την περιοχή με συνθήματα και πανό ενάντια στη CPE.

Ile-de-France: συγκρούσεις μπροστά από το σταθμό στο Savigny-sur-Orge (Essonne). Πανικός και κατέβασμα των ρολών των καταστημάτων του εμπορικού κέντρου –το οποίο είχε δεχτεί επίθεση και την περασμένη εβδομάδα– στη θέα σαράντα νεαρών.

Τετάρτη 29 Μαρτίου

Αποφασίζεται η διοργάνωση μιας νέας ημέρας πανεθνικών διαδηλώσεων για τις 4 Απριλίου. Ενώ 420 λύκεια είναι μπλοκαρισμένα ή σε αναταραχή (έναντι 140 την προηγούμενη), ο υπουργός Παιδείας ανακοινώνει ότι έδωσε εντολή στους διευθυντές των σχολείων να τα ξανανοίξουν την επόμενη μέρα «ακόμα και με τη βία». Μόνο μερικοί διευθυντές θα ακολουθήσουν αυτές τις εντολές τις μέρες που θα ακολουθήσουν. Εξάλλου, 56 πανεπιστήμια παραμένουν πάντοτε μπλοκαρισμένα (το υπουργείο ισχυρίζεται ότι είναι 17 τα μπλοκαρισμένα και 41 σε αναταραχή).

Παρίσι: δυναμικό μπλοκάρισμα του περιφερειακού. Τα ξημερώματα, εμπρησμοί σε υποσταθμούς διανομής ηλεκτρικού ρεύματος (στο Maison-Alfort, το Villeneuve-le-Roi, το Longjumeau, το Epinay-sur-Orge) μπλοκάρουν τη λειτουργία του προαστιακού σιδηρόδρομου C και D για πολλές ώρες. Η SNCF (Société Nationale des Chemins de Fer - Εθνική Εταιρεία Σιδηροδρόμων) προβλέπει ότι θα δημιουργηθούν προβλήματα για πολλές μέρες. Γίνεται απόπειρα εισβολής στο στούντιο του ριάλιτι σόου «Nouvelle Star» του καναλιού M6. Τη νύχτα, κατάληψη του λυκείου Balzac στο 17ο διαμέρισμα και πολλές καταστροφές.

Toulouse: κατάληψη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εργασίας, Απασχόλησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Rennes: μπλοκαρίσματα της τοπικής κυκλοφορίας με καρότσια από σουπερμάρκετ.

Πέμπτη 30 Μαρτίου

Το Συνταγματικό Συμβούλιο επικυρώνει τον «νόμο για την ισότητα των ευκαιριών», στον οποίο περιλαμβάνεται, όπως έχουμε πει, η CPE. 145 λύκεια κλειστά και 368 σε αναταραχή, σύμφωνα με το υπουργείο, 68 πανεπιστήμια μπλοκαρισμένα, σύμφωνα με την UNEF.

Παρίσι: το πρωί, μπλοκάρισμα του περιφερειακού (μετά από κάλεσμα μαθητικών ενώσεων) από 300 άτομα στο Porte de Châtillon. Δυναμική διαδήλωση στο Châtelet, η οποία ολοκληρώνεται με κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών του σταθμού de Lyon για δύο ώρες. Θα συλληφθούν δέκα άτομα.

Lille, Metz, Saint-Etienne, Roanne: μπλοκάρισμα των σιδηροδρομικών γραμμών για πολλές ώρες.

Rennes: μετά από μπλοκάρισμα των σιδηροδρομικών γραμμών, δυναμική διαδήλωση 6.000 ατόμων μπλοκάρει κεντρικό δρόμο.

Μασσαλία: κατάληψη του σταθμού Saint Charles και μπλοκάρισμα πολλών εισόδων και εξόδων του αυτοκινητοδρόμου.

Lyon: διαδήλωση-μπλόκο 2.000 ατόμων.

Caen: μπλοκάρισμα δύο διαδρομών του περιφερειακού αυτοκινητοδρόμου (προς Παρίσι και Rennes).

Toulouse: κατάληψη της πρυτανείας από φοιτητές των τμημάτων φυσικής αγωγής.

Poitiers: κατάληψη του Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης των Καθηγητών (Instituts Universitaires de Formation de Maîtres – IUFM).

Limoges: κατάληψη της πρυτανείας, διαδήλωση μπροστά από τα δικαστήρια, μπλοκάρισμα του αυτοκινητοδρόμου A20.

Nantes: κατάληψη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πολιτιστικών Υποθέσεων (Direction Regionale des Affaires Culturelles). Η κατάληψη, αν και οχυρωμένη, θα εκκενωθεί. Μπλοκάρισμα των γεφυρών του ποταμού Loire.

Ile-de-France: πραγματική μάχη με τους μπάτσους στο λύκειο Essouriau στο Ullis. Γίνονται συλλήψεις μέχρι και μέσα στην καντίνα του σχολείου. Μπλοκάρισμα των σιδηροδρομικών γραμμών στην Agraion και το Savigny-le-Temple. Μπλοκάρισμα του αυτοκινητοδρόμου N19 και κυνηγητό για έξι ώρες ανάμεσα στους μπάτσους και τους μαθητές του Val-de-Marne.

Θάνατος στην αξία

Παρασκευή 31 Μαρτίου

Τηλεοπτικό διάγγελμα του Προέδρου της Δημοκρατίας: ανακοινώνει ότι «*βάζει την υπογραφή του για τη δημοσίευση του νόμου που θεσμοθετεί τη CPE*» στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, ζητώντας, την ίδια στιγμή, τη γρήγορη ψήφιση ενός νέου νόμου που (μειώνοντας τη δοκιμαστική περίοδο από δύο χρόνια σε ένα και προσθέτοντας την υποχρέωση να υπάρχει κίνητρο για την απόλυση) θα τροποποιεί τον προηγούμενο, ο οποίος εν τω μεταξύ δε θα εφαρμοστεί! Ενώ 649 λύκεια είναι μπλοκαρισμένα ή σε αναταραχή, έντεκα οργανώσεις της αριστεράς καλούν σε διαδηλώσεις στις... 4 Απριλίου.

Παρίσι: 5.000 άτομα, τα οποία είχαν συγκεντρωθεί στην place de la Bastille για να ακούσουν το διάγγελμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, σχηματίζουν δυναμική πορεία που θα διανύσει 25 χιλιόμετρα

μέσα στην πόλη σε επτά ώρες! Μπροστά από την Εθνοσυνέλευση συνθήματα, στη συνέχεια γίνεται μια απόπειρα παραβίασης της εισόδου της Γερουσίας που καταλήγει σε σύρραξη, τέλος, μικρής έκτασης επεισόδια μπροστά από τη Σορβόνη. Στη συνέχεια, στην κατεύθυνση της Monmartre, γίνονται επιθέσεις σε πενήντα κτίρια που στεγάζουν, μεταξύ άλλων, τράπεζες, μεσιτικά γραφεία και εταιρείες ενοικίασης εργαζομένων. Το σύνθημα «*Το Παρίσι είναι η αρχή, ξύπνα!*» εμφανίζεται για πρώτη φορά. Στη Sacri Coeur, κατά τις 4 το πρωί, μπαίνει μια φωτιά, «*ζήτω η Κομμούνα*» γράφεται στον τοίχο. Στο 9ο διαμέρισμα καταστρέφονται ολοσχερώς τα τοπικά γραφεία του UMP.

Sarran: κατάληψη του μουσείου Ζακ Σιράκ.

Montpellier: νυχτερινή διαδήλωση με κατσαρόλες, κρουστά και τρομπέτες.

Nantes: μετά το διάγγελμα του Σιράκ, 2.000 άτομα συγκεντρώνονται μπροστά από τη νομαρχία και τα επεισόδια δε σταματάνε παρά κατά τη 1 το πρωί.

Strasbourg: μπλοκάρισμα των γραμμών του τραμ για μια ώρα.

Poitiers: κατάληψη της πρυτανείας και στη συνέχεια του δημοτικού συμβουλίου, όπου το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχει την πλειοψηφία.

Massy, Blois, Rennes, Montauban: καταλήψεις των σιδηροδρομικών γραμμών.

Ile-de-France: πολυάριθμα μπλοκαρίσματα οδικών αρτηριών από εκατοντάδες λύκεια: της N188 στο ύψος του Orsay, της N104 προς τη Sainte-Geneviève και της N20 στην Arpajon για τέσσερις ώρες, της N186 στο Citeil, της N16 στο Luzarches, της N3 στο Seine-Saint-Denis.

Κυριακή 2 Απριλίου

Το σύνολο του «*νόμου για την ισότητα των ευκαιριών*» δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Εκτός από τη CPE στο άρθρο 8, ο νόμος αυτός θεσμοθετεί τη δυνατότητα πρόσληψης μαθητευόμενων ηλικίας από 14 χρονών και άνω· την πρόσληψη ανηλίκων από την ηλικία των 15 χρονών για νυχτερινή εργασία σε ορισμένους κλάδους· τη θεσμοθέτηση ενός «*συμβολαίου γονεϊκής υπευθυνότητας*», το οποίο συνδέει τη συμπεριφορά του παιδιού στο σχολείο (απουσίες, βίαιη συμπεριφορά, κλπ) με την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων· την υποχρεωτική προσφορά κοινωνικής εργασίας για παραβάτες νεαρής ηλικίας κατόπιν απόφασης της δικαιοσύνης και την εθελοντική θητεία στον στρατό για τους νέους από 16 έως 25 ετών.¹²

Το 7ο συντονιστικό των φοιτητών, το οποίο διοργανώνεται στο πανεπιστήμιο Lille III του Villeneuve d' Asq, καλεί σε συνέχιση των μπλοκαρισμάτων, διευκρινίζοντας ότι «*οι ημέρες δράσης δεν είναι χρήσιμες αν δεν έχουν ως σαφή στόχο τους την οικοδόμηση της γενικής απεργίας, το μόνο μέσο που θα αναγκάσει την κυβέρνηση να υποχωρήσει. Αυτός είναι ο λόγος που καλούμε σε γενική απεργία από τις 4 Απριλίου*». Το συντονιστικό αρνείται για μια ακόμη φορά να διευρύνει τις διεκδικήσεις πέρα από την απόσυρση του νόμου.

Δευτέρα 3 Απριλίου

Caen: πολλά γραφεία ενοικίασης εργαζομένων δέχονται επίθεση με χρώματα και αηδιαστικά μείγματα.

Grenoble: με πρωτοβουλία των μαθητών λυκείου γίνονται διαδηλώσεις και μπλοκαρίσματα οδικών αρτηριών.

¹² Στα περιεχόμενα του νόμου περιλαμβάνονται, επίσης: (α) η κατάργηση του δικαιώματος πλήρους αποζημίωσης για τρεις κατηγορίες φοιτητών σε περίπτωση ατυχήματος κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης τους, (β) η θεσμοθέτηση της κατάθεσης «ανώνυμου βιογραφικού» για θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις άνω των 50 ατόμων, (γ) η δημιουργία νέων ζωνών ελεύθερων συναλλαγών σε «ευαίσθητες» περιοχές της χώρας, (δ) η δημιουργία Εθνικής Διεύθυνσης για την Κοινωνική Συνοχή και την Ισότητα των Ευκαιριών (Agence nationale pour la cohésion sociale et l'égalité des chances). Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στον νόμο αυτό –ο οποίος είναι προφανές ότι **συνδέει** τη διαχείριση της ζωής των νεαρών προλετάριων στα προάστια με τη διαχείριση της ζωής των νεαρών προλετάριων που βρίσκονται στα πανεπιστήμια– στην πολύ χρήσιμη διεύθυνση του γνωστού site: http://fr.wikipedia.org/wiki/Loi_pour_l'_egalite_des_chances και για το πλήρες κείμενο του νόμου στη διεύθυνση: <http://www.admi.net/jo/20060402/SOCX0500298L.html>.

Τρίτη 4 Απριλίου

Διαδηλώσεις σε 250 πόλεις, μετά από κάλεσμα των φοιτητικών ενώσεων και των συνδικάτων («πέμπτη ημέρα δράσης ενάντια στη CPE»!). Συμμετέχουν κάπου ανάμεσα στα 1,2 με 3,1 εκατομμύρια άτομα. Δημιουργία της «ομάδας των έξι» του κυβερνώντος κόμματος UMP (οι πρόεδροι των κοινοβουλευτικών ομάδων στην Εθνοσυνέλευση και τη Γερουσία, δύο υπουργοί και δύο βουλευτές), η οποία «χωρίς προϋποθέσεις» θα επεξεργαστεί μια νέα πρόταση νόμου. Τα συνδικάτα δέχονται να πάνε να συζητήσουν με την «ομάδα των έξι».

Παρίσι: πορεία 84.000 έως 700.000 διαδηλωτών από την Place de la Republique στην Place d' Italie. Συγκρούσεις για μια ώρα στο τέλος της διαδήλωσης: μπουκάλια και πέτρες ενάντια σε δακρυγόνα και πλαστικές σφαίρες. Ανάβεται μια φωτιά στο κέντρο της πλατείας, αναποδογυρίζονται λεωφορεία, ένας φωτογράφος τρώει ξύλο. 383 συλλήψεις (107 στην επαρχία), 33 τραυματίες, 26 από τους οποίους θα χρειαστούν νοσηλεία.

Rennes: από 21.000 έως 50.000 οι διαδηλωτές. Νέες συγκρούσεις στην Place de Bretagne, όπου δέχονται επίθεση λεωφορεία, αυτοκίνητα και καταστήματα. Ο σιδηροδρομικός σταθμός μπλοκάρεται από μια άλλη ομάδα ατόμων.

Lille: από 16.000 έως 45.000 διαδηλωτές. Διεξάγονται σφοδρές συγκρούσεις για πέντε ώρες με τους μπάτσους, ενώ σπάζονται αυτοκίνητα, καταστήματα και γίνεται απόπειρα εμπρησμού ενός γραφείου ενοικίασης εργαζομένων. Καμιά τριανταριά συλλήψεις.

Grenoble: από 28.000 έως 60.000 οι διαδηλωτές. Μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας και των τραμ, πολλές συγκρούσεις με την αστυνομία.

Caen: από 17.000 έως 40.000 διαδηλωτές. Σύντομη κατάληψη του περιφερειακού συμβουλίου, μπλοκάρισμα του περιφερειακού αυτοκινητόδρομου και συγκρούσεις με τα CRS. Ένας φωτογράφος και πολλοί μπάτσοι τραυματίζονται από πέτρες. Καμιά δεκαριά συλλήψεις.

Angers: από 15.000 έως 17.000 οι διαδηλωτές. Συγκρούσεις μπροστά από τη νομαρχία και στήσιμο οδοφραγμάτων.

Ile-de-France: πολλά μπλοκαρίσματα το πρωί πριν την απογευματινή διαδήλωση. Μπλοκάρονται οι αυτοκινητόδρομοι N186, N6 και N17 (για τέσσερις ώρες). Στο Saint-Ouen-l'-Aumtne, ρίχνονται πέτρες και βόμβες μολότοφ στο λύκειο της περιοχής. Κάποιοι κατορθώνουν να μπουν μέσα στο σχολείο προξενώντας μικρές υλικές ζημιές. Το σχολείο στη συνέχεια θα κλείσει μετά από απόφαση της διεύθυνσης.

Τετάρτη 5 Απριλίου

Έναρξη των συνομιλιών μεταξύ της «ομάδας των έξι» και τεσσάρων ιστορικών συνδικάτων (CFDT, CGT, CFTC, FO). Επίσημα, τα συνδικάτα επαναλαμβάνουν την απαίτησή τους για κατάργηση του νόμου με ψήφισμα του UMP που θα κατατεθεί πριν τις 17 Απριλίου, ημερομηνία έναρξης των βουλευτικών διακοπών. Η κυβέρνηση της Αυστραλίας εκδίδει ταξιδιωτική οδηγία προς τους αυστραλούς υπηκόους να μην ταξιδεύουν στη Γαλλία.

Nantes: ξημερώματα, μπλοκάρισμα της αγοράς για τρεις ώρες.

Lannion: μπλοκάρισμα της τεχνόπολης Pegase, κέντρου ερευνών πάνω στις τηλεπικοινωνίες.

Poitiers: μπλόκα σε εννιά σημεία πρόσβασης στην πόλη προκαλούν προβλήματα στην οικονομική ζωή για πολλές ώρες.

Rennes, Lorient: μπλοκαρίσματα οδικών αρτηριών. Στη Rennes, διοργανώνεται μια εικονική συνέντευξη τύπου που παρωδεί τα αυτονομιστικά κινήματα (καλυμμένα πρόσωπα, ψεύτικα όπλα σε περίοπτη θέα

Δε θα καταθέσουμε τα όπλα.

κλπ): «δεν καταθέτουμε τα όπλα μέχρι να ικανοποιηθούν όλες μας οι διεκδικήσεις» και απαιτεί την αμνηστία «όλων όσων έχουν συλληφθεί από την έναρξη του κινήματος».

Toulouse: κατάληψη των δύο κέντρων διαλογής των γαλλικών ταχυδρομείων. Τη νύχτα, μπλοκάρισμα για δύο ώρες της οδικής αρτηρίας που οδηγεί στο εργοστάσιο κατασκευής εξαρτημάτων για το νέο επιβατικό αεροπλάνο Airbus A380.

Saint-Etienne: δωρεάν διαδρομές στο μετρό.

Chambery, Lille: κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών.

Montpellier: διαδηλωτές «μετακομίζουν» τα τοπικά γραφεία του UMP, βγάζοντας έξω στο δρόμο καρέκλες, τραπέζια, ντουλάπια κ.α.

Nanterre: κατάληψη ενός κέντρου διαλογής των γαλλικών ταχυδρομείων.

Avignon: «μετακόμιση» των τοπικών γραφείων του MEDEF.

Πέμπτη 6 Απριλίου

Συνέχιση των διαβουλεύσεων της «ομάδας των έξι» με τη Γενική Συνομοσπονδία Στελεχών (Confédération générale des cadres – CGC) και το MEDEF το πρωί και με την Ενωτική Συνδικαλιστική Ομοσπονδία (Fédération Syndicale Unitaire – FSU), την Εθνική Ένωση Αυτόνομων Συνδικάτων (Union nationale des syndicats autonomes – UNSA) και τους επίσημους εκπροσώπους μαθητών (FIDL, UNL) και φοιτητών (UNEF) το απόγευμα. Βγαίνοντας από τη συνάντηση, η πρόεδρος του MEDEF δηλώνει ότι «είναι ώρα να ξαναβρούμε την οδό της λογικής και η Γαλλία να τεθεί ξανά σε κίνηση». Εν τω μεταξύ, τίποτα δεν έχει αλλάξει: 45 πανεπιστήμια μπλοκαρισμένα και 10 κλειστά, 126 λύκεια μπλοκαρισμένα και 350 σε αναταραχή.

Παρίσι: το πρωί, κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών στους σταθμούς L' Est και Saint Lazare και το απόγευμα κατάληψη των γραμμών του σταθμού Nord, η οποία τελειώνει με μια απόπειρα να μπλοκαριστεί ο περιφερειακός αυτοκινητόδρομος στη Clignancourt. Ένα άδριο λεωφορείο χρησιμοποιείται ως πολιορκητικός κριός απέναντι σε ένα μπλόκο των CRS στη La Chapelle. Το βράδυ ξεκινάει μια δυναμική διαδήλωση από τη Belleville και καταλήγει στο Oberkampf.

Toulouse: μπλοκάρισμα σε πολλά από τα σημεία πρόσβασης στα εργοστάσια κατασκευής εξαρτημάτων για το Airbus A380 στο Colomiers και το Saint Martin. Κατάληψη των σιδηροδρομικών γραμμών του σταθμού Matabiau, επεισόδια και 6 τραυματίες. Καταστροφές κατά τη διάρκεια της νύχτας, στο στέκι της UNEF μέσα στο πανεπιστήμιο του Mirail, το οποίο είναι εδώ και πέντε εβδομάδες μπλοκαρισμένο.

Rennes: ζημιές στο στέκι της UNI στη Νομική. Κατάληψη ενός ΟΑΕΔ, του οποίου τα έγγραφα και τα έπιπλα «μετακομίζονται» και του οποίου οι αναρτώμενες θέσεις εργασίας καίγονται στην Place de Bretagne.

Strasbourg: μπλοκάρισμα της γέφυρας de l' Europe.

Pau, Lille, Narbonne: κατάληψη του σιδηροδρομικού σταθμού.

Nantes: μπλόκο στον αυτοκινητόδρομο N137. Κατάληψη και «μετακόμιση» ενός ΟΑΕΔ στο Monzie.

Millau: «απαγωγή» για μια ώρα δύο βουλευτών του UMP που συμμετείχαν σε μια δημόσια συγκέντρωση.

Caen: κατάληψη του σιδηροδρομικού σταθμού, όπου οι μπάτσοι δέχονται διάφορα αντικείμενα πριν κατορθώσουν να τη διαλύσουν, καταδιώκοντας στη συνέχεια τους διαδηλωτές μέσα στην πόλη. Ένας μπάτσος τραυματίας, δέκα συλλήψεις.

Saint-Etienne: μπλοκάρισμα μιας από τις κεντρικότερες πλατείες της πόλης με καρότσια από σουπερμάρκετ.

Le Mans: μπλοκάρισμα μιας εμπορικής ζώνης και της πρόσβασης στον αυτοκινητόδρομο και τον περιφερειακό.

Ile-de-France: μπλοκάρισμα αυτοκινητοδρόμων στο Seine-Saint-Denis και το Aulnay, καθώς και μπλοκάρισμα της βιομηχανικής ζώνης στο Ullis. Μπλόκο σ' ένα σταυροδρόμι στην Elancourt.

Seine-Saint-Denis: μπλοκάρισμα αυτοκινητοδρόμων και σιδηροδρομικών γραμμών στο Bagneux, το

Rosny-sous-Bois και το Montreuil κυρίως από μαθητές λυκείου.

Seine-et-Marne: κινούμενα μπλόκα των αυτοκινητοδρόμων N7 και N152.

Σάββατο 8 Απριλίου

Nanterre: την επομένη της λύσης του μπλοκαρίσματος του πανεπιστημίου, ένας εμπρησμός στο κλιμακοστάσιο του κτιρίου G της Σχολής Οικολογικών Επιστημών θα προκαλέσει το κλείσιμο του κτιρίου για μια εβδομάδα.

Toulouse: κατάληψη από 200 άτομα ενός εμπορικού κέντρου, τα καταστήματα και του σουπερμάρκετ κατεβάζουν γρήγορα τα ρολά, φεύγουν μερικά μπουκάλια με νερό προς τους φρουρούς.

Pau: περίπου εκατό άτομα διαδηλώνουν μπροστά από το αθλητικό κέντρο, όπου διεξάγεται αγώνας τένις ανάμεσα στη Γαλλία και τη Ρωσία στα πλαίσια του Κυπέλλου Davis. Τρία άτομα κατορθώνουν να φτάσουν μέχρι το τεραίν, ενώ ο αγώνας βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, και να κάνουν το γύρο του γηπέδου.

Lyon, Caen, Mans: μικρές, δυναμικές διαδηλώσεις.

Κυριακή 9 Απριλίου

Το 8ο συντονιστικό των φοιτητών διοργανώνεται στο πανεπιστήμιο Lyon II. Το συντονιστικό καλεί σε συνέχιση των ημερών δράσης, οι οποίες περιλαμβάνουν μπλοκάρισμα σχολών και σιδηροδρομικών σταθμών για την Τρίτη και την Πέμπτη, όποια κι αν είναι η απόφαση της κυβέρνησης –η οποία αναμένεται τη Δευτέρα. Το συντονιστικό απαιτεί πάντα «την ολοκληρωτική απόσυρση του “νόμου για την ισότητα των ευκαιριών” και της CNE» ενώ «καλεί τα συνδικάτα να διακόψουν κάθε διαπραγμάτευση και να διοργανώσουν άμεσα διαδηλώσεις σε κάθε περιφέρεια της χώρας, καλώντας σε γενική απεργία μέχρι την ικανοποίηση των διεκδικήσεών μας». «Αν η κυβέρνηση αποσύρει το λεγόμενο “νόμο για την ισότητα των ευκαιριών” και τη CNE, αυτό θα είναι μια πρώτη νίκη για το κίνημα. Αυτό θα δείξει ότι ο συσχετισμός δύναμης είναι προς όφελός μας. Θα πρέπει, λοιπόν, να εκμεταλλευτούμε την κατάσταση αυτή για να επιβάλλουμε –μαζί με τους μισθωτούς, τους παράνομους μετανάστες και τους προσωρινούς– τις άλλες μας διεκδικήσεις».

Δευτέρα 10 Απριλίου

Η κυβέρνηση ανακοινώνει το πρωί την αντικατάσταση της CPE με «μέτρα για τους νέους με προβλήματα» [Εννοούν τους νέους με «προβλήματα ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας»]. Η UNEF, τα συνδικάτα και τα αριστερά κόμματα ζητωκραυγάζουν «Νίκη!». Από τα 62 πανεπιστήμια που δε βρίσκονται ακόμα σε διακοπές, τα 33 είναι σε αναταραχή και τα 19 μπλοκαρισμένα. Ορισμένα πανεπιστήμια ψηφίζουν το τέλος του μπλοκαρίσματος (*Angers, Lyon II, Saint-Etienne, Lille II*), άλλα συνεχίζουν (*Toulouse, Lille I, Nantes, Le Havre*).

Παρίσι: μπλοκάρεται το αμαξοστάσιο των λεωφορείων στην οδό Lebrun του 13ου διαμερίσματος για πολλές ώρες.

Nantes: μπλοκάρισμα της αποθήκης που στεγάζει τα εξαρτήματα των οδοκαθαριστών στο Morrhonnière, το οποίο θα διαρκέσει τρεις μέρες.

Τρίτη 11 Απριλίου

Στην Εθνοσυνέλευση ξεκινά η συζήτηση της πρότασης νόμου «*σχετικά με την πρόσβαση των νέων στην ενεργό δράση*», η οποία αντικαθιστά τη CPE και προβλέπει απαλλαγές για τα αφεντικά που προσλαμβάνουν με σύμβαση αορίστου χρόνου έναν νέο κάτω των 26 ετών «*με προβλήματα*».

27 πανεπιστήμια είναι μπλοκαρισμένα και 4 κλειστά, σύμφωνα με το υπουργείο. Η άρση των μπλοκαρισμάτων συνεχίζεται στο πανεπιστήμιο *Rennes II* (για δύο ημέρες), στο *Poitiers*, τη *Reims*, το *Pau*, το *Nancy*.

Toulouse: διαδήλωση μερικών χιλιάδων ανθρώπων. Μπλοκάρισμα των δυο αμαξοστασίων των λεωφορείων του Tisseo-MTC, με αποτέλεσμα κανένα λεωφορείο να μην κυκλοφορήσει το πρωί. Δύο

γραφεία ενοικίασης εργαζομένων δέχονται επίθεση από μια μικρή ομάδα, η οποία γράφει με σπρέι «Ο αγώνας συνεχίζεται».

Perpignan: μπλοκάρισμα της σιδηροδρομικής γραμμής. Κατά την εκκένωση του χώρου κάποιος σπάει το πόδι του.

Nantes: κατάληψη του πύργου ελέγχου του αεροδρομίου στις 7.30 το πρωί, η οποία εκκενώνεται από τους μπάτσους.

Grenoble: 2.000 διαδηλωτές. Τα έπιπλα ενός γραφείου ενοικίασης εργαζομένων και ενός μεσιτικού γραφείου «μετακομίζονται». Μικρής διάρκειας κατάληψη των γραφείων της εφημερίδας *Le Dauphin Libre* και του ραδιοσταθμού *Radio-France Bleu Isere* για τρεις ώρες. «Μετακόμιση» ενός ΟΑΕΔ.

Παρίσι: διαδήλωση μερικών χιλιάδων ατόμων. Ο πρόεδρος της μαθητικής ένωσης UNL απομακρύνεται από την κεφαλή της πορείας. Σπάζεται η βιτρίνα των γραφείων του Σοσιαλιστικού Κόμματος στο 3ο διαμέρισμα.

Rouen: μπλόκο στην είσοδο της πόλης, το οποίο προκαλεί μια μεγάλη ουρά στον αυτοκινητόδρομο A15.

Μασσαλία, Bordeaux, Nancy, Rennes: διαδηλώσεις μερικών χιλιάδων ατόμων.

Τετάρτη 12 Απριλίου

Η Εθνοσυνέλευση υιοθετεί την πρόταση νόμου «*σχετικά με την πρόσβαση των νέων στην ενεργό δράση*».

Οι μπάτσοι διαλύουν τα οδοφράγματα που απομόνωναν το πανεπιστήμιο της Σορβόνης από το υπόλοιπο Παρίσι.

Grenoble: ψηφίζεται άρση του μπλοκαρίσματος (καμιά εκατοστή καταληψίες θα παραμείνουν μέχρι τις 15 Απριλίου). Το ίδιο και στο πανεπιστήμιο της *Caen*. Στο πανεπιστήμιο Rennes II ανανεώνεται η απεργία και το μπλοκάρισμα μετά από μια γενική συνέλευση (η πρυτανεία εναντιώνεται σε αυτήν την εξέλιξη και ανακοινώνει έναρξη των μαθημάτων την επόμενη τη νύχτα, καμιά πενηνταριά άτομα διαρρηγνύουν τις πόρτες και οχυρώνονται μέσα στον χώρο του πανεπιστημίου).

Ένας πρώτος συνολικός απολογισμός αναφέρει ότι για 822 ενήλικους διαδηλωτές έχει οριστεί τακτική δικάσιμος. Από αυτούς οι 271 περνούν άμεσα από δίκη (μέχρι τον Ιούνιο του 2006, οι 71 είχαν καταδικαστεί σε ποινές χωρίς αναστολή και οι 167 σε ποινές με αναστολή ή σε υποχρεωτική κοινωνική εργασία). 221 ανήλικοι διαδηλωτές είχαν ήδη περάσει από δίκη μέχρι τον Ιούνιο του 2006 (εκ των οποίων δύο φυλακίστηκαν), ενώ 247 περίμεναν να δικαστούν.

Dijon: μπλοκάρισμα της βιομηχανικής ζώνης στο Longvic. Κατάληψη του νομαρχιακού συμβουλίου για τρεις ώρες.

Πέμπτη 13 Απριλίου

Ακολουθώντας την Εθνοσυνέλευση, η Γερουσία υιοθετεί κι αυτή την πρόταση νόμου του UMP που αντικαθιστά τη CPE. Το υπουργείο Παιδείας μιλάει για 10 πανεπιστήμια σε αναταραχή (σε σύνολο 62 που δε βρίσκονται σε περίοδο διακοπών) συν τα πανεπιστήμια της *Rennes* και της *Toulouse* που είναι μπλοκαρισμένα και τη Σορβόνη, η οποία παραμένει πάντοτε κλειστή μετά από απόφαση της πρυτανείας.

Rennes: βλέποντας ότι είναι αδύνατο να αλλάξει η χθεσινή ψηφοφορία και μπροστά στο ενδεχόμενο μια επανακατάληψης του πανεπιστημίου από 400 άτομα, η πρυτανεία αποφασίζει να το κρατήσει κλειστό μέχρι τις 18 Απριλίου.

Παρίσι: μικρή συγκέντρωση μπροστά από τη Σορβόνη.

Nantes: 150 φοιτητές αντιτίθενται στη διενέργεια ψηφοφορίας σχετικά με την επανέναρξη των μαθημάτων. Το ίδιο συμβαίνει και στο πανεπιστήμιο Montpellier III.

Παρασκευή 14 Απριλίου

Παρίσι: ο απολογισμός της αστυνομίας για ολόκληρο το νομό αναφέρει 2.143 προσαγωγές από την έναρξη του κινήματος, 1.478 ελέγχους στοιχείων ταυτότητας, 547 συλλήψεις, 85 δίκες που έχουν ήδη

διενεργηθεί (32 από τις οποίες καταλήγουν σε ποινές φυλάκισης χωρίς αναστολή) και 128 προγραμματισμένες δίκες.

Σάββατο 15 Απριλίου

Caen: μπλοκάρισμα της πρόσβασης σε ένα εμπορικό κέντρο.

Κυριακή 16 Απριλίου

Το 9ο συντονιστικό των φοιτητών, το οποίο διοργανώθηκε στο Nancy, ψηφίζει τη διεύρυνση των διεκδικήσεων (απαιτώντας «την εγκατάλειψη του σχεδίου νόμου για τη μετανάστευση και την πρόληψη της μικροεγκληματικότητας») και καλεί σε ημέρες δράσης στις 18 και 25 Απριλίου και την 1η Μαΐου. «Το συντονιστικό καταδικάζει το περιεχόμενο και τα συμπεράσματα των διαπραγματεύσεων μεταξύ των συνδικαλιστών ηγετών και του κράτους του UMP. Κι αυτό γιατί αφήνουν στο απυρόβλητο το «νόμο για την ισότητα των ευκαιριών» και τη CNE. Επιπλέον, μόνο το αγωνιστικό κίνημα νομιμοποιείται να κρίνει αν έχει νικήσει ή αν έχει ηττηθεί».

Τρίτη 18 Απριλίου

Επιστροφή από τις διακοπές του Πάσχα για τα πανεπιστήμια, από τα οποία ξεκίνησε το κίνημα. Επανεναρξη των μαθημάτων για το πανεπιστήμιο Rennes II, το Toulouse-Le Mirail, το πανεπιστήμιο της Nantes, το Montpellier III (ομοίως για τα πανεπιστήμια της Dijon, της Grenoble και του Strasbourg), παρά τις απόπειρες να μπλοκαριστεί η επιστροφή στις αίθουσες σε πολλές περιπτώσεις.

Ο υπουργός Οικονομίας Breton δημοσιεύει το ύψος των ζημιών: 600.000 ευρώ στο EHESS, 550.000 στη Σορβόνη, 300.000 στο Grenoble III, 150.000 στο Toulouse II, 100.000 στο Rennes II και στο πανεπιστήμιο της Nanterre, 50.000 στο πανεπιστήμιο της Nantes. Ο Jeremie Giono, υπεύθυνος της UNEF στη Grenoble, δηλώνει: «Μας επιβλήθηκαν ανεξέλεγκτα στοιχεία. Καταγγέλουμε την πρόκληση ζημιών. Προτείνουμε να ξαναβάψουμε τους τοίχους».

Rennes: διαδήλωση 300 ατόμων προκαλεί αναταραχή στο σιδηροδρομικό σταθμό. «Μετακόμιση» ενός ΟΑΕΔ.

Caen: 80 διαδηλωτές καταλαμβάνουν την πρυτανεία του πανεπιστημίου, της οποίας τα έπιπλα «μετακομίζονται» ενώ οι τοίχοι γεμίζουν συνθήματα.

Παρίσι: συγκέντρωση μερικών εκατοντάδων ατόμων στην Place d' Italie μαζί με παράνομους μετανάστες.

Grenoble: δημοσιογράφοι του καναλιού France 3 εκδιώκονται από τη γενική συνέλευση.

Toulouse: κατάληψη των τοπικών γραφείων της δημοτικής συγκοινωνίας.

Πόλεμο στην εργασία

Πέμπτη 20 Απριλίου

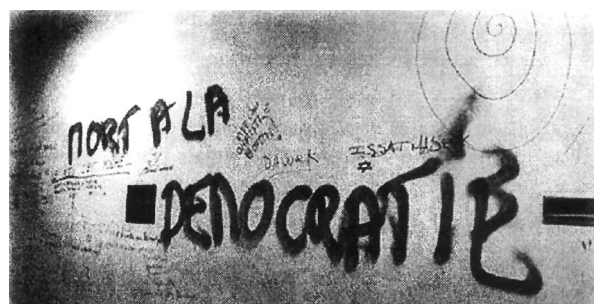
Toulouse: κατάληψη του ραδιοφωνικού σταθμού Le Moun. Το πανεπιστήμιο Toulouse-Le Mirail, ως ένα κύκνειο άσμα, ξαναψηφίζει απεργία, αλλά χωρίς μπλοκάρισμα.

Caen: μπλοκάρισμα της πρόσβασης σε ένα σουπερμάρκετ στο Ctte de Nacre.

Κυριακή 23 Απριλίου

Το 10ο συντονιστικό διοργανώνεται στο πανεπιστήμιο Bordeaux III και συνεχίζει να κάνει κενές

εξαγγελίες: «Η απεργία μαζί με μπλοκάρισμα, οι μαζικές διαδηλώσεις, η πραγματική ενότητα μεταξύ της νεολαίας και των μισθωτών στην προοπτική της γενικής απεργίας των εργαζόμενων έδωσαν δύναμη στο κίνημά μας. Ακόμα κι αν τα μαθήματα ξεκίνησαν προς στιγμήν ξανά σε ορισμένα πανεπιστήμια, ένα κίνημα του συνόλου της νεολαίας και των εργαζόμενων παραμένει αναγκαίο για να ξεκάνει τον Σιράκ, την κυβέρνησή του και την πολιτική του». Το συντονιστικό καλεί σε διαδηλώσεις μπροστά από τα δικαστήρια στις 25 Απριλίου και σε εκδηλώσεις υπέρ της αμνηστίας των συλληφθέντων στις 9 Μαΐου. Οι 60 αντιπρόσωποι που συμμετείχαν αποκλήθηκαν όλοι εκπρόσωποι του συντονιστικού.

Θάνατος στη Δημοκρατία!

Δευτέρα 24 Απριλίου

Επιστροφή από τις διακοπές του Πάσχα στη δεύτερη γεωγραφική ζώνη και επανέναρξη των μαθημάτων στο Bordeaux και το Ile-de-France (Nanterre, Tolbiac, Jussieu, Censier κ.α.)

Παρίσι: η Σορβόνη ανακαταλαμβάνεται και στη συνέχεια εκκενώνεται το βράδυ. Ξεκινάει πορεία, κατά τη διάρκεια της οποίας γίνονται επιθέσεις σε τράπεζες, σε καταστήματα, στα γραφεία μιας εφημερίδας και σ' ένα παράρτημα του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Η πορεία αυτοδιαλύεται στην Place de la Bastille, όπου έχουν συγκεντρωθεί ισχυρές δυνάμεις της αστυνομίας.

Τρίτη 25 Απριλίου

Παρίσι: ο πρωθυπουργός Βιλπέν πηγαίνει στη Σορβόνη, η οποία είναι αποκλεισμένη από την αστυνομία. 200 διαδηλωτές απωθούνται από τους μπάτσους.

Τρίτη 1 Μαΐου

Grenoble: ένα τοπικό ηγετικό στέλεχος της UNEF τρώει γιαούρτια κατά τη διάρκεια της παραδοσιακής διαδήλωσης.

Τετάρτη 2 Μαΐου

Επιστροφή από τις διακοπές του Πάσχα στην τελευταία ζώνη και επανέναρξη των μαθημάτων στα πανεπιστήμια της Lille και του Aix-Marseille.

Μερικές χρήσιμες σημειώσεις για την κατανόηση του χρονολόγιου:

- Σε ολόκληρη τη χώρα υπάρχουν 84 πανεπιστήμια και 4.330 λύκεια. Αυτό μπορεί να δώσει μια εικόνα της έκτασης των γεγονότων.
- «Σε αναταραχή» σημαίνει ότι ορισμένα μαθήματα γίνονταν ακόμα ή ότι μόνο ένα μέρος του πανεπιστημίου ήταν κατειλημμένο και μπλοκαρισμένο.
- Όλα τα αποσπάσματα δηλώσεων είναι παρμένα από τον ημερήσιο τύπο.
- Το χρονολόγιο είναι περισσότερο αναπτυγμένο για την περιοχή του Παρισιού, επειδή γι' αυτήν την περιοχή οι συγγραφείς κατέχουν περισσότερες πληροφορίες.
- Η δυσκολία στην ακριβή καταγραφή του αριθμού των διαδηλωτών στις μεγάλες διαδηλώσεις, εμφανής σ' όλες τις ημερομηνίες των κεντρικών γεγονότων που αναφέρονται παραπάνω, οφείλεται στο ότι τα στοιχεία που παρουσίαζαν η αστυνομία και οι διοργανωτές απέκλιναν κατά πολύ. Δίνεται πρώτα ο αριθμός των διαδηλωτών σύμφωνα με την αστυνομία και μετά σύμφωνα με τους διοργανωτές.

Το χρονολόγιο είναι κατά βάση αυτό που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Cette Semaine*, τεύχος 89, καλοκαίρι 2006. Έχουμε προσθέσει σε ορισμένα σημεία πληροφορίες και από άλλες πηγές ενώ τα γεγονότα της 23ης Μαρτίου στο Παρίσι παρουσιάζονται με έναν ολότελα διαφορετικό τρόπο βάσει των δικών μας πηγών. Στο τέλος του χρονολογίου του *Cette Semaine* υπήρχε η εξής σημείωση: «Πολλές πληροφορίες που δημοσιεύονται εδώ βρέθηκαν στον τύπο ή τα *indymedia*, κάτι που σημαίνει ότι έχουν ένα σχετικό χαρακτήρα. Όλες οι διορθώσεις για μια ενημέρωση περισσότερο ολοκληρωμένη είναι καλοδεχούμενες».

Μια ερμηνεία του κινήματος ενάντια στη CPE

Τις περισσότερες φορές, τα κινήματα της νεολαίας από το χώρο της εκπαίδευσης θεωρούνται κινήματα εκτός παραγωγής, γιατί υποτίθεται ότι οι φορείς τους –φοιτητές και μαθητές λυκείου– βρίσκονται εντελώς έξω από τις κυρίαρχες εκμεταλλευτικές κοινωνικές σχέσεις και άρα εκτός παραγωγής. Με λίγα λόγια, τα κινήματα αυτά θεωρούνται ότι προέρχονται απλά από το χώρο της κοινωνικής αναπαραγωγής. Επειδή η αναπαραγωγή είναι θεσμικά διαχωρισμένη από το χώρο της παραγωγής, υπάρχει η ψευδαίσθηση ότι ο αποκλειστικός ρόλος της εκπαίδευσης –βασικού θεσμού αναπαραγωγής των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων– είναι να παρέχει απλά και μόνο τις απαραίτητες γνώσεις και την απαραίτητη επαγγελματική κατάρτιση στο μελλοντικό εργαζόμενο· δηλαδή, να κατανέμει τους εκπαιδευόμενους στις κατάλληλες θέσεις του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας και με τον τρόπο αυτό να τον αναπαράγει.

Το κίνημα ενάντια στη CPE ξεκίνησε από τους φοιτητές του πανεπιστημίου της Rennes στα τέλη Φεβρουαρίου και καθ' όλη τη διάρκεια των κινητοποιήσεων ήταν οι φοιτητές που έδιναν τον τόνο. Αυτό, κατά τη γνώμη μας, δεν ήταν καθόλου τυχαίο, γιατί οι φοιτητές **εργάζονται μέσα στο πανεπιστήμιο** (διπλωματικές, απλήρωτες ή κακοπληρωμένες πρακτικές ασκήσεις κλπ) και, σύμφωνα με στοιχεία του 2004, οι μισοί από αυτούς στη Γαλλία **εργάζονται και εκτός πανεπιστημίου** –φυσικά δεν αναφερόμαστε σε όσους πιθανόν να εργάζονται ως «μαύροι»– και μάλιστα το 70% όσων εργάζονται και είναι κάτω των 25 ετών απασχολούνται με σύμβαση ορισμένου χρόνου. Η εμπειρία της άμισθης ή μισθωτής εργασίας είναι υπαρκτή και δεδομένη για ένα μεγάλο κομμάτι των φοιτητών και αυτός είναι ένας από τους λόγους που θεωρούμε ότι οι αναλύσεις που αποκαλούν τον αγώνα ενάντια στη CPE «φοιτητικό κίνημα» συσκοτίζουν την πραγματικότητα. Η εμπειρία όμως αυτή δεν είναι συνυφασμένη μόνο με την αναπαραγωγή της εργατικής τους δύναμης εντός του πανεπιστημίου ή με την εκμετάλλευση στο χώρο της παραγωγής. Στα πλαίσια του κράτους πρόνοιας, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να πάρουν χαμηλότοκα δάνεια από τις τράπεζες και το ύψος των δανείων αυτών συνδέεται με τη δήλωση εισοδήματος ορισμένου ύψους από μισθωτές εργασίες· επομένως, για ένα φοιτητή, η μισθωτή εργασία του δίνει τη δυνατότητα να επιβιώσει εκτός της οικογένειας και δίνει στη ζωή του μια αίσθηση «αυτεξούσιου». Η εναπόθεση της πραγμάτωσης κάποιων προσδοκιών πάνω στις δυνατότητες που προσφέρει η μισθωτή εργασία είναι τυπική στάση ενός μισθωτού εργάτη ή εργάτριας. Για τους λόγους αυτούς, έχει σημασία να αναγνωρίσουμε την *προλεταριακή διάσταση* του κινήματος ενάντια στη CPE και να το δούμε ως έκφραση του αγώνα ενάντια στον υπάρχοντα καταμερισμό εργασίας και ως ένα ακόμα βήμα ενάντια στην επισφάλεια όχι μόνο της εργασίας, αλλά και της ίδιας της ζωής.¹³ Το κίνημα ενάντια στη CPE ήταν η συνέχεια του κινήματος του 1994 ενάντια στη CIP.¹⁴

Το ζήτημα δεν είναι από ποιο θεσμικό χώρο προέρχεται ο εργάτης και η εργάτρια –αν είναι εκπαιδευόμενη ή απασχολούμενη στους χώρους παραγωγής υπηρεσιών και υλικών εμπορευμάτων– αλλά ο τρόπος που αντιλαμβάνεται τον εαυτό της και τις ανάγκες της. Ποιό είναι άραγε το ιδιαίτερο περιεχόμενο των αναγκών του «φοιτητή» που έρχεται σε σύγκρουση με τις ανάγκες του τωρινού ή μελλοντικού «εργάτη», όταν στις πλείστες των περιπτώσεων πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο; Όπως έδειξε το εύρος και η διάρκεια των κινητοποιήσεων, πολλοί φοιτητές και μαθητές έχουν συγκεκριμένους

13 Βλ. το πρώτο μέρος του αφιερώματος όπου περιγράφεται εκτενώς η ιστορία της επιβολής της προσωρινότητας στη Γαλλία.

14 Βλ. στο πρώτο μέρος τη σημείωση 11.

υλικούς λόγους να αντιλαμβάνονται το παρόν και το μέλλον τους ως παρόμοιο με αυτό του συνόλου των εργαζομένων και των ανέργων και να θέλουν να το αλλάξουν προς το καλύτερο, ενώ δεν έλλειψαν και οι μειοψηφικές φωνές που εκφράστηκαν ανοιχτά εναντίον της μισθωτής εργασίας. Το κίνημα ενάντια στη CPE αποτελεί μια από τις εκφράσεις του προλεταριακού αγώνα ενάντια στην προσωρινότητα σήμερα. Η σημασία και η εμβέλεια του μάλιστα εκτείνεται και εκτός των γαλλικών συνόρων. Το δικό μας φοιτητικό κίνημα του Ιουνίου '06 - Μαρτίου '07, είναι το καλύτερο παράδειγμα της επιρροής που άσκησε, έστω κι αν οι ιδιόμορφες ελληνικές συνθήκες οικογενειακής στήριξης των φοιτητών το κάνουν περισσότερο φοιτητικό παρά εργατικό κίνημα.

Η προσωρινότητα της εργασίας στη Γαλλία έχει λάβει όλα αυτά τα χρόνια μεγάλες διαστάσεις είτε μιλάμε για τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. στο εργοστάσιο της Renault, στο παρισινό προάστιο Flins-sur-Seine, οι μισοί εργαζόμενοι έχουν σύμβαση ορισμένου χρόνου) είτε για το δημόσιο (π.χ. στο Ταχυδρομείο το ένα τρίτο των εργαζομένων δεν αμείβεται με την επίσημη σύμβαση που ισχύει στον κλάδο –γενικότερα στο δημόσιο τομέα το 16% των 5,4 εκατ. υπαλλήλων εργάζεται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου).

Ο αγώνας ενάντια στη CPE δείχνει –εκτός των άλλων– και τον τρόπο που η πάλη ενάντια στην προσωρινότητα μπορεί να είναι αποτελεσματική: δεν είναι μόνο το κλείσιμο των πανεπιστημιακών σχολών από μια μειοψηφία αποφασισμένων, αλλά επίσης το *μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων* –η **επέκταση του αγώνα σ' όλη την πόλη-κοινωνικό εργοστάσιο**– και η εύρεση κοινωνικών συμμαχιών που ισχυροποιούν έναν αγώνα. Θα ήταν μάλλον μάταιο να μιλάμε για επιτυχία του αγώνα ενάντια στη CPE χωρίς τη στήριξη από γονείς, συναδέλφους στη δουλειά και μαθητές λυκείου.

Ιδιαίτερα η συμμετοχή των τελευταίων ήταν αυτή που έκρινε το συσχετισμό δυνάμεων και έγειρε τελικά την πλάστιγγα υπέρ του κινήματος ενάντια στην προσωρινότητα. Η έντονη παρουσία μαθητών και μαθητριών από τα προάστια στις πορείες αποτελεί μια σημαντική παρακαταθήκη για το μέλλον. Από την πλευρά του, το κεφάλαιο διέγνωσε τον προλεταριακό χαρακτήρα του κινήματος και όταν είδε ότι υπήρχε ο κίνδυνος να αγκαλιάσει το σύνολο των προσωρινών, έσπευσε να βάλει στο παιχνίδι τις συνδικαλιστικές ομοσπονδίες, οι οποίες θα προσπαθούσαν να συμπληρώσουν το σημαντικό κενό εκπροσώπησης των φοιτητικών και μαθητικών αγώνων και να τονίσουν ότι ακόμα και ο «ανύπαρκτος» προσωρινός εργάτης πρέπει να εκπροσωπείται από κάποιον. Πόσο μάλλον όταν οι αγώνες του αποδεικνύονται επικίνδυνα αδιαμεσολάβητοι...¹⁵

Αν και αμυντικός –και γι' αυτό ξεκάθαρα περιορισμένος– ο αγώνας ενάντια στη CPE πέτυχε τον στόχο του, όχι όμως με τρόπο που να αφορά αποκλειστικά και μόνο αυτούς που τον διεξήγαγαν. Το ζήτημα της προσωρινότητας δεν τέθηκε ως ζήτημα που αφορά μια συγκεκριμένη κατηγορία εργαζομένων. Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό που δεν το έχουν όλοι οι αμυντικοί αγώνες. Ταυτόχρονα, αυτή ήταν, ίσως, και η αδυναμία του, γιατί σε διαταξικές κοινωνικές ομάδες όπως είναι οι φοιτητές, και οι μαθητές, παραμένει πάντα ανοιχτό το ζήτημα «ποιους τελικά ανάμεσά μας αφορά η CPE» και η κάθε CPE· γιατί, φυσικά, η προσωρινότητα δε θα αφορά όλους τους σημερινούς φοιτητές, παρά μόνο αυτούς που δε θα ανήκουν στην καπιταλιστική ή διευθυντική ελίτ. Θα αφορά, δηλαδή, τη μεγάλη πλειοψηφία τους, για κάμποσα χρόνια τουλάχιστον από τη στιγμή που θα μπουν οριστικά στην αγορά εργασίας. Γι' αυτό και τελικά ένας τέτοιος αγώνας δεν κρίνεται από το αν κινητοποιεί το σύνολο των φοιτητών, κάτι που έτσι κι αλλιώς δε θα γίνει ποτέ, αλλά από το αν απευθύνεται στο σύνολο των προσωρινών εργατών. Γιατί ο συγκεκριμένος αγώνας μπορεί να ξεκίνησε από το φοιτητικό χώρο, αλλά το ζήτημα της προσωρινότητας αφορά πολύ περισσότερους από την πλειοψηφία των φοιτητών.

¹⁵ Αυτή άλλωστε είναι και η μεγάλη διαφορά του κινήματος ενάντια στη CPE από τα κινήματα των δασκάλων και των φοιτητών στην Ελλάδα, τα οποία δεν μπόρεσαν ν' απαλλαγούν (κυρίως αυτό των δασκάλων) από τον ασφυκτικό έλεγχο των αριστερών παρατάξεων.

Δύο βδομάδες στη Ρεν

Μορφές οργάνωσης

Το πρώτο πράγμα που έβλεπε κανείς όταν έφτανε μπροστά στο Hall B [κατειλημμένη αίθουσα του πανεπιστημίου] ήταν ένα τεράστιο πανό που έγραφε «lutte sociale, tous a poils» (κοινωνικός αγώνας, ας ξεγυμνωθούμε όλοι). Μέσα υπήρχαν πολλοί άνθρωποι που έπιναν, τραγουδούσαν και φώναζαν και ήταν φανερό ότι δεν ήταν όλοι φοιτητές. Την ίδια στιγμή, στις αίθουσες διδασκαλίας, οι «επιτροπές» προετοίμαζαν τις δράσεις για την επόμενη ημέρα. Τρεις δράσεις είχαν υπερψηφιστεί από τη γενική συνέλευση αυτού του απογεύματος (η οποία είχε συγκεντρώσει γύρω στα 5000 άτομα) για την επόμενη μέρα, Τρίτη, μέρα κατά την οποία θα γινόταν κοινή διαδήλωση με εργάτες και απεργία σε πολλούς τομείς, ιδιαίτερα στο δημόσιο. Οι τρεις δράσεις ήταν: να βάψουμε τα παράθυρα πρακτορείων εύρεσης εργασίας, τραπεζών κτλ, να βάλουμε κόλλα στις κλειδαριές αυτών των κτιρίων και να καταλάβουμε τον κύριο σιδηροδρομικό σταθμό. Καθήκον της «επιτροπής δράσης» ήταν να τις προετοιμάσει. Υπήρχαν πέντε επιτροπές που συναντιόνταν κάθε μέρα, στις οποίες ο καθένας (φοιτητής ή όχι) μπορούσε να συμμετέχει: «δράσης», «εσωτερική» (για τη δημιουργία συνδέσεων με εργάτες του πανεπιστημίου: καθηγητές, προσωπικό καθαρισμού κτλ...), «εξωτερική» (για τη δημιουργία συνδέσεων με εργάτες εκτός πανεπιστημίου, όπως επίσης με μαθητές, άνεργους κτλ...), «κατάληψης» (για την οργάνωση της ζωής στο πανεπιστήμιο: ομάδες περιφρούρησης, βάρδιες καθαρίσματος...) και «καταστολής» (για την πληροφόρηση όλων για τα δικαιώματά μας σε περίπτωση σύλληψης, στο δικαστήριο κτλ...). Αυτές οι επιτροπές έκαναν προτάσεις στις γενικές συνελεύσεις (αν και ήταν δυνατό να κάνει πρόταση κάποιος που δε συμμετείχε σε καμία επιτροπή) και αν αυτές γίνονταν αποδεκτές, οι επιτροπές θα αναλάμβαναν την υλοποίησή τους.

Καταλήψεις σιδηροδρομικών σταθμών

Όταν φτάσαμε στο [σιδηροδρομικό] σταθμό, αυτός είχε ήδη γεμίσει από διαδηλωτές. Κανένας δε χρειάστηκε να φωνάξει για να εκτρέψει τη διαδήλωση. Είχε συμβεί φυσικά, σαν να ήταν προφανές στον καθένα ότι αυτό έπρεπε να κάνουμε (η βροχή είχε βοηθήσει λίγο, επίσης). Ήμασταν χιλιάδες και δεν υπήρχαν μπάτσοι. Εκατοντάδες φοιτητές μαζεύτηκαν στις γραμμές και όλα τα τρένα μπλοκαρίστηκαν. Ήταν διασκεδαστικό και ο κόσμος τραγουδούσε. Άκουσα ότι μερικές βιτρίνες καταστημάτων μέσα στο σταθμό και το εσωτερικό ενός TGV καταστράφηκαν, αλλά δεν το είδα να γίνεται. Μείναμε γύρω στις δύο ώρες και περίπου στις τρεις το απόγευμα μία αυθόρμητη διαδήλωση έφυγε από το σταθμό, ξεκινώντας με 500 άτομα, τα οποία στη συνέχεια αυξήθηκαν στα 1000 περίπου. Κατευθύνθηκε προς τα τοπικά γραφεία του UMP, τα οποία φυλάσσονται πάντα καλά από την αστυνομία και απ' όπου ξεκινάνε πάντα όλα τα επεισόδια. Όταν το μπλόκο της αστυνομίας μας σταμάτησε, ο κόσμος στην πρώτη σειρά άρχισε να πετάει άδεια μπουκάλια στους μπάτσους.

Demenage

Στις δέκα είχαμε ραντεβού για να οργανώσουμε μια δράση ενάντια στον ΟΑΕΔ. Μερικοί θα πήγαιναν στον ΟΑΕΔ πριν από τους άλλους, σε διαφορετική στιγμή ο καθένας, προσποιούμενοι ότι ψάχνουν για δουλειά. Αυτό θα τους εμπόδιζε να κλείσουν τις πόρτες όταν θα έφτανε ο πολύς κόσμος. Στην πραγματικότητα αποδείχτηκε ότι δεν ήταν απαραίτητο, αφού οι εργαζόμενοι του ΟΑΕΔ δεν προσπάθησαν να μας σταματήσουν, δεν κάλεσαν την αστυνομία και μας χαμογελούσαν καθώς κάναμε «demenage»¹ στο μέρος. Βγάλαμε τα πάντα έξω, ακόμη και τους φακέλους και τα αρχεία, και τα μεταφέραμε όλα στη μέση ενός δρόμου εκεί κοντά ώστε να τα χρησιμοποιήσουμε ως οδόφραγμα. Ήμασταν γύρω στους 200 και οι μισοί από μας ήταν μαθητές. Έτσι, η ατμόσφαιρα ήταν πολύ ευχάριστη, ο κόσμος τραγουδούσε και χόρευε. Μείναμε μιάμιση ώρα περίπου, μετά μεταφέραμε τα έπιπλα πίσω, αφού μερικοί μαθητές το 'χαν υποσχεθεί στους εργαζόμενους.

¹ Κατά τη διάρκεια ενός «Demenage» οι διαδηλωτές σχηματίζουν μια «ανθρώπινη μεταφορική αλυσίδα» και βγάζουν όλα τα έπιπλα μιας επιχείρησης στο δρόμο με στόχο το μπλοκάρισμα της λειτουργίας της.

ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΚΑΙ «ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΤΑΞΕΙΣ» ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Πρόκειται για αλήτες (voyous) και αποβράσματα (racaille), το λέω και το υπογράφω

Ο υπουργός Εσωτερικών Νικολά Σαρκοζύ, αναφερόμενος στους νέους των προαστίων, σε συνέντευξή του στο κανάλι France 2 στις 10 Νοεμβρίου 2006.

Ποιός αποφάσισε να κατασκευάσει το Sarcelles και το Les Minguettes, να καταστρέψει το Παρίσι ή τη Λυόν; Σίγουρα, οι μετανάστες εμπλέκονται σ' αυτό το ποταπό έργο. Αλλά δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να εκτελέσουν τις διαταγές που τους δόθηκαν· αυτή είναι η συνήθης αθλιότητα του μισθωτού εργάτη... Οι μετανάστες έχουν κάθε δικαίωμα να ζουν στη Γαλλία. Είναι οι εκπρόσωποι της αποστέρησης· και η αποστέρηση είναι μια οικεία κατάσταση στη Γαλλία, τόσο διαδεδομένη –σχεδόν καθολική. Όπως είναι γνωστό, οι μετανάστες έχασαν τη γη και τον πολιτισμό τους και δεν έχουν καταφέρει να βρουν έναν άλλο. Οι γάλλοι βρίσκονται κι αυτοί στην ίδια κατάσταση, πράγμα που δεν μπορεί πλέον να κρυφτεί... Δεν μπορούν όμως να ισχυριστούν ότι δεν αισθάνονται εδώ σαν στο σπίτι τους εξαιτίας των μεταναστών. Πράγματι, έχουν κάθε λόγο να αισθάνονται ξένοι. Αλλά αυτό συμβαίνει επειδή δεν έχει απομείνει τίποτα άλλο εκτός από μετανάστες σ' αυτόν το φρικτό νέο κόσμο της αλλοτρίωσης.

Γκυ Ντεμπόρ, Σημειώσεις πάνω στο «ζήτημα της μετανάστευσης» (1985)

Όψεις των συνθηκών ζωής του προλεταριάτου στο προάστιο Clichy-sous-Bois¹

Το Clichy-sous-Bois είναι ένα προάστιο ανατολικά του Παρισιού έκτασης περίπου 4 τ.χλμ, στις παρυφές του δάσους του Bondy και η σύντομη ιστορία του είναι ενδεικτική των κοινωνικών διεργασιών που συντελούνται στα γαλλικά προάστια. Η αστικοποίησή του ξεκινά το 1955 με τον πληθυσμό του να γνωρίζει μεγάλη αύξηση μεταξύ 1975 και 1999, εξαιτίας ενός ισχυρού μεταναστευτικού κύματος, και στη συνέχεια να σταθεροποιείται λόγω της σκλήρυνσης των μέτρων κατά της λαθρομετανάστευσης. Αυτήν την περίοδο, και στα πλαίσια του κράτους πρόνοιας, χτίζονται οι οικισμοί-υπνωτήρια με τις τεράστιες ομοιόμορφες πολυκατοικίες προκειμένου να στεγαστούν οι μετανάστες εργάτες με τις οικογένειές τους. Πρόκειται για τους ίδιους οικισμούς, τους οποίους μερικά χρόνια αργότερα «καλοθελητές» και «ειδικοί»

¹ Διαβάζοντας όσα πρόκειται να ακολουθήσουν, είναι σημαντικό να έχουμε στο μυαλό μας ότι οι πληροφορίες για τη ζωή των προλεταρίων στα γαλλικά προάστια προέρχονται κυρίως από φήμες, κοινωνιολογικές έρευνες, ρεπορτάζ ή μαρτυρίες που δεν είναι πάντα αξιόπιστες. Ακόμα και οι γάλλοι σύντροφοι με τους οποίους συζητήσαμε εξέφρασαν την άγνοιά τους για πολλές πτυχές της ζωής στα προάστια. Η αποτυχία του εργατικού κινήματος μετά τη δεκαετία του '70 να ενσωματώσει την κοινότητα των μεταναστών εργατών επανέρχεται σήμερα ως απομόνωση και γκετοποίηση της, ως διαχωρισμός μεταξύ των « κανονικών» εργατών και των εργατών που μένουν στα προάστια. Αυτή είναι η κοινωνική βάση, πάνω στην οποία εξελίχθηκε η εξέγερση των νεαρών προλεταρίων του Νοεμβρίου του 2005. Αν κρίνουμε πάντως από τη συμμετοχή νεαρών μαθητών από τα προάστια στο κίνημα ενάντια στο CPE μερικούς μήνες μετά, ο διαχωρισμός αυτός έδειξε να σπάει στην πράξη. Αυτή είναι ίσως και η μεγαλύτερη συνεισφορά της εξέγερσης, η σημασία της οποίας νομίζουμε, και ελπίζουμε, ότι θα φανεί τα επόμενα χρόνια.

της αριστεράς και της δεξιάς του κεφαλαίου θα αποκαλέσουν «γκέτο των προαστίων» –και τους ίδιους τους κατοίκους τους «περιθωριακούς», «κλέφτες», «εμπόρους ναρκωτικών»– επιχειρώντας με το βάρος των λέξεων να θάψουν την ιστορική τους προέλευση και τη σημερινή πραγματικότητά τους. Εμείς όμως δεν ξεχνάμε ότι δε θα είχαν βιώσει ό,τι έχουν βιώσει μέχρι σήμερα αν δεν ήταν εργάτες, αν δεν ήταν κομμάτι των απόκληρων αυτού του κόσμου.

Σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές της πόλης, το Clichy αριθμεί 28.274 κατοίκους, από τους οποίους το 38,6% είναι κάτω των 20 ετών² και το 50% κάτω των 25 ετών. Οι κάτοικοι ηλικίας 20-39 ετών αντιπροσωπεύουν το 29,5% του πληθυσμού, οι ηλικίας 40-59 το 22,9% ενώ οι άνω των 60 μόλις το 8,9%. Ο σχολικός πληθυσμός είναι αντίστοιχος μιας πόλης 50.000 κατοίκων, γεγονός το οποίο οφείλεται στο αυξημένο ποσοστό γεννήσεων (21,6 γεννήσεις ανά χίλιους κατοίκους) που είναι από τα υψηλότερα της χώρας.³ Ο πληθυσμός ζει υπό συνθήκες μεγάλης έλλειψης χώρου όπως φαίνεται όχι μόνο από τη σύγκριση του δείκτη πυκνότητας πληθυσμού της πόλης του Clichy (7.158 κάτοικοι ανά τ.χλμ) με τον εθνικό μέσο όρο (108 κάτοικοι ανά τ.χλμ), αλλά και από το γεγονός ότι το 21% των νοικοκυριών της πόλης αποτελούνται από περισσότερα από 5 άτομα. Το τελευταίο αυτό ποσοστό αποτελεί μια ακόμα ιδιαιτερότητα της πόλης του Clichy.⁴ Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε αν λάβουμε υπόψη μας τα χαρακτηριστικά της δομημένης κατοικίας στην περιοχή: το 77,8% των κατοικιών είναι πολυκατοικίες πολλών ορόφων στις οποίες ζει το 80% του πληθυσμού του προαστίου. Δε θα έπρεπε λοιπόν να μας παραξενεύει το γεγονός ότι τα στελέχη και οι ελεύθεροι επαγγελματίες με ανώτερη ή ανώτατη μόρφωση εγκατέλειψαν με γρήγορους ρυθμούς το προάστιο την τελευταία δεκαετία και σήμερα αποτελούν μόνο το 4,7% του πληθυσμού. Και αυτό πριν το ξέσπασμα του Νοέμβρη... Το γαλλικό κράτος έχει ήδη διαγνώσει όλα αυτά τα χρόνια, και μετά από τόσα βίαια επεισόδια με την αστυνομία, την εκρηκτική δυναμική της χωροταξίας του προαστίου αυτού, αλλά το σχέδιο «αναμόρφωσης» του σκοντάφτει, αφενός, στην έλλειψη πόρων και τη σφιχτή δημοσιονομική διαχείριση που επιβάλλει ο νεοφιλελευθερισμός και, αφετέρου, στην απροθυμία του ίδιου του προλεταριάτου να «αναμορφωθεί». Πώς αλλιώς να ερμηνεύσουμε δημοσιεύματα του τύπου που αναφέρουν ότι «... η πόλη επωφελείται ενός από τα πιο σημαντικά προγράμματα στη Γαλλία, συνολικής χρηματοδότησης 330 εκατομμυρίων ευρώ, για την καταστροφή 1.600 συλλογικών κατοικιών και ανακατασκευή 1.900 από τις 4.000 κατοικίες των περιοχών Hauts-de-Clichy και Bosquets, όπου μένουν 17.000 άτομα. Ο δήμαρχος λυπάται που η συνοικία 10.000 κατοίκων του Chkne-Pointu, στο Bas-Clichy, όπου έγιναν τα πρώτα επεισόδια την Πέμπτη, δεν εμπόδισε την εκδήλωσή τους. Από το 2002, η αστυνομία της γειτονιάς μείωσε το δυναμικό της από 35 υπαλλήλους σε 15 στις πάνω συνοικίες και από 15 σε 8 στις κάτω»;⁵

Τα προγράμματα του κράτους πρόνοιας, στα οποία αναφέρεται ο δημοσιογράφος της *Le Monde*, δεν είναι ούτε πρόσφατα, ούτε προσωρινά: έχουν πίσω τους μια ιστορία σχεδόν τριάντα χρόνων. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70, ξεκινάει η εξεύρεση πόρων για την υλοποίηση του προγράμματος-ομπρέλλα «Πολιτική της Πόλης», «το οποίο προορίζεται για συνοικίες και δήμους, στους οποίους συσσωρεύονται προβλήματα: υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον, άσχημη κατάσταση των κατοικιών, ανεργία, προσωρινότητα, ασθενής οικονομική και εμπορική δραστηριότητα, έλλειμμα δημοσίων υπηρεσιών, μαθησιακές δυσκολίες και κλίμα ανασφάλειας». Η αποφασιστική τομή για τη λήψη πιο συγκεκριμένων μέτρων ενάντια στην «αστεακή κρίση» θα γίνει μετά τις βίαιες συγκρούσεις στη συνοικία

2 Συγκριτικά αναφέρουμε ότι ο μέσος όρος του νομού είναι 28%.

3 Να σημειώσουμε εδώ ότι το ποσοστό του νεανικού πληθυσμού της πόλης του Clichy-sous-bois υπερβαίνει κατά 10% το ποσοστό του ήδη πολύ νεανικού πληθυσμού ολόκληρου του νομού Seine-Saint-Denis, στον οποίο ανήκει η πόλη.

4 Πιο συγκεκριμένα –και εν μέσω μιας τάσης μείωσης του μεγέθους των νοικοκυριών με ταυτόχρονη σταθεροποίηση του αριθμού τους– το 27,6% των νοικοκυριών άνω των 6 ατόμων ζει σε διαμερίσματα τριών δωματίων, ενώ επιπλέον στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι το 47% των κατοικιών βρίσκεται σε πολυκατοικίες άνω των 9 ορόφων, πολλές από αυτές με επιδοτούμενο ενοίκιο. Οι γαλλικές δημόσιες υπηρεσίες μιλούν για «υπερ-κατοίκηση» και «δυσλειτουργία των δημόσιων χώρων» προσπαθώντας να αποκρύψουν με την ξύλινη γλώσσα της «κοινωνικής πολιτικής» την εξαθλίωση που οι στατιστικές της αποδεικνύουν περίτρανα.

5 *Le Monde*, 5.11.2005.

Minguettes της Lyon το καλοκαίρι του 1981, όταν το κράτος και οι ειδικοί του αντελήφθησαν ότι η διαχείριση των «επικίνδυνων τάξεων» σε όλα τα προάστια της χώρας δε χωράει πλέον αναβολή. Ειδικά στο Clichy, όπως και στο διπλανό προάστιο του Montfermeil, έχει εφαρμοστεί το σύνολο σχεδόν των μέτρων που προβλέπονται στο πλαίσιο της «Πολιτικής της Πόλης»:

► Για την περίοδο 1989-1993, το πρόγραμμα «Κοινωνική Ανάπτυξη των Συνοικιών» (Développement Social des Quartiers–DSQ), του οποίου στόχος ήταν η «αναζωογόνηση» της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

► Από το 1994 και μετά, τα δυο αυτά προάστια εντάσσονται στο πρόγραμμα «Σύμβαση Πόλης» (Contrat de Ville), του οποίου πρωταρχικός στόχος είναι «η επανενσωμάτωση των κατοίκων των συνοικιών στη ζωή της πόλης». Μεταξύ των επιμέρους στόχων είναι η οικοδόμηση «ενός αισθήματος αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων όλης της πόλης» ώστε «οι κάτοικοι των υποβαθμισμένων συνοικιών να αισθανθούν “συνδεδεμένοι” με την πόλη».

► Από το 1996 μέχρι το 2001, εφαρμόζεται το «Μεγάλο Αστικάκό Πρόγραμμα» (Grand Projet Urbain) με παρεμφερή στοχοθεσία.

► Το 1997 δημιουργείται η «Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών» στα πλαίσια του προγράμματος «Συμφωνία Νέας Ώθησης για την Πόλη» (Pacte de Relance Pour la Ville). Πρόκειται για μία από τις εννιά παρόμοιες ζώνες που δημιουργήθηκαν σε ολόκληρη την περιφέρεια του Ile-de-France. Το κράτος προσφέρει 100% απαλλαγές φόρων και επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών σε όλες τις επιχειρήσεις που θα μετεγκατασταθούν σε ένα από τα δυο προάστια. Μέσα σε μερικά χρόνια περίπου 1.000 επιχειρήσεις μεταφέρονται εντός της προαστιακής περιμέτρου και αρχικά η ανεργία πέφτει στο 16%. Στη συνέχεια όμως αυξάνεται πάλι εξαιτίας του γεγονότος ότι οι επιχειρήσεις αρχίζουν να προσλαμβάνουν υπαλλήλους που δε διαμένουν στο προάστιο. Παράλληλα, δημιουργείται και διακοινοτική ζώνη ελεύθερων συναλλαγών που αυξάνει όχι μόνο τα κέρδη των εμπόρων και των επιχειρηματιών, αλλά και σχεδόν διπλασιάζει τους έμμεσους φόρους που αυτοί αποδίδουν στο κράτος.

► Το 2001, το Clichy εντάσσεται στο «Μεγάλο Πρόγραμμα Πόλης» (Grand Projet de Ville). Ήδη έχουν περάσει δεκαπέντε χρόνια από την πρώτη εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων από την πλευρά του κράτους κι όμως, οι στόχοι που τέθηκαν δεν έχουν ακόμα πραγματοποιηθεί. Ακόμα γίνεται προσπάθεια «ανακατασκευής των κτιρίων, εγκατάστασης δημοσίων υπηρεσιών, ενσωμάτωσης των συνοικιών στην πόλη με τη βελτίωση των οδικών συγκοινωνιών και την καλύτερη διανομή των κατοικιών»!

► Η πόλη είναι ενταγμένη, μαζί με άλλες εννιά σε ολόκληρη τη Γαλλία, στα ευρωπαϊκά περιφερειακά προγράμματα PIC URBAN I (για την περίοδο 1994-1999) και PIC URBAN II (για την περίοδο 2000-2006).

Το γεγονός ότι ο πληθυσμός παραμένει αριθμητικά σταθερός μετά το 2000 αποτελεί μόνο την επιφάνεια, κάτω από την οποία αποκρύπτονται στοιχεία έντονης προσωρινότητας και κινητικότητας. Καταρχήν, σύμφωνα με πρόσφατες στατιστικές,⁶ ο πληθυσμός του Clichy με ξένη υπηκοότητα φτάνει το 33% –ενώ στις περισσότερες υποβαθμισμένες περιοχές Haut-Clichy και Bas-Clichy τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 45,3% και 40%– παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια πολλοί απέκτησαν τη γαλλική υπηκοότητα.⁷ Παράλληλα, το 41% των νοικοκυριών εγκαταστάθηκαν στην πόλη τα τελευταία 15 χρόνια, ενώ το ποσοστό αποχωρήσεων φτάνει το 56,5%. Η μεγάλη ανανεωσιμότητα του πληθυσμού υπό εντελώς υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης εγείρει σημαντικά, και εν πολλοίς αναπάντητα, ερωτήματα για τον

6 Direction politique de la ville, Δεκέμβριος 2005.

7 Στις ίδιες συνοικίες τα ποσοστά των νέων κάτω των 20 ετών είναι αντίστοιχα 44,8% και 42,9%.

τρόπο που κατορθώνει κάθε προλετάριος να επιβιώνει. Θεωρώντας ότι η έλλειψη ενός σταθερού εισοδήματος από μισθωτή εργασία συνιστά καθοριστικό στοιχείο για να χαρακτηριστεί η κατάσταση κάποιου ως «επισημάνης», βρίσκουμε, καταρχήν, από τις ίδιες στατιστικές ότι μόνο το 12,5% των κατοίκων παίρνουν το Ελάχιστο Εισόδημα Ένταξης (Revenu Minimum d'Insertion-RMI).⁸ Και μόνο το γεγονός αυτό αρκεί, πιστεύουμε, για να συνειδητοποιήσει κανείς ότι το σύνολο των νεαρών προλετάρων κάτω των 25 που μένουν στο Clichy δεν έχουν καμία άλλη δυνατή πηγή εισοδήματος πέραν όσων (ελάχιστων) χρημάτων παίρνουν από την οικογένειά τους, του μισθού από όποια προσωρινή εργασία κάνουν και όσων χρημάτων προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Γι' αυτό ο όρος «παράλληλη οικονομία» είναι παραπλανητικός, επειδή παραπέμπει αποκλειστικά σε οργανωμένη οικονομική δραστηριότητα και αποκρύπτει το γεγονός ότι η εμπλοκή σε τέτοιου είδους δραστηριότητες αποτελεί όρο επιβίωσης για τη συντριπτική πλειοψηφία του νεαρού προλεταριάτου της περιοχής και απαραίτητο συμπλήρωμα του εισοδήματός του. Η φτώχεια και η εξαθλίωση επεκτείνονται και στην επόμενη ηλικιακή κατηγορία, των άνω των 25 ετών, των γονιών τους: στις 31 Δεκεμβρίου 2002, διαπιστώθηκε ότι το 67,4% των νοικοκυριών του προαστίου κάνουν χρήση των επιδοτήσεων του Ταμείου Οικογενειακών Επιδομάτων (Caisses d'Allocations Familiales-CAF) και ότι το 46,6% εξ' αυτών έχουν εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας. Συγκριτικά αναφέρουμε ότι αντίστοιχο ποσοστό χρήσης οικογενειακών επιδομάτων για ολόκληρο το νομό του Seine-Saint-Denis είναι 39,4%, ενώ σε εθνικό επίπεδο φτάνει το 31,8%. Οι συνθήκες προσωρινότητας, και η αβεβαιότητα για το μέλλον που αυτές συνεπάγονται, αναπαράγονται καθημερινά και αν χρειαστεί επιβάλλονται από το κεφάλαιο με τη βία: από την 11η Σεπτεμβρίου 2001 και μετά, μετανάστες εργάτες απομακρύνονται διαρκώς από θέσεις εργασίας στην περιοχή του Roissy –στην οποία βρίσκεται κυρίως το γνωστό διεθνές αεροδρόμιο Charles de Gaulle, αλλά και εργοστάσια, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών κ.α– με το πρόσχημα της «απειλής τρομοκρατικών επιθέσεων». Το εργοστάσιο της Citroen στο Aulnay-sous-bois απέλυσε πέρυσι 600 προσωρινούς εργάτες, ενώ στην περιοχή του Poissy, όπου υπάρχει κι ένα τεχνολογικό πάρκο, ανακοινώθηκε τον Δεκέμβριο του 2005 η απόλυση 500 προσωρινών εργατών.

Είναι λάθος να αναφερόμαστε στους κατοίκους του Clichy –και των προαστίων γενικότερα– σαν να βρίσκονταν συνολικά εκτός της παραγωγικής διαδικασίας. Στατιστικές δείχνουν ότι περισσότερο από το ένα τρίτο των νοικοκυριών στηρίζονται οικονομικά σε έναν τουλάχιστον εργάτη/εργάτρια. Αυτή είναι μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να ξεχνάμε. Από εκεί και πέρα, όταν το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 25% και όταν σε περισσότερο από το ένα τέταρτο των νοικοκυριών ο «προστάτης» της οικογένειας είναι χωρίς απασχόληση, είναι αδιαμφισβήτητο ότι στο προάστιο του Clichy βρίσκεται στέγη ένας **εργατικός υπερπληθυσμός**, ένας εφεδρικός στρατός ανέργων. Γι' αυτό θα ήταν ακριβέστερο να μιλάμε για συνύπαρξη εργατών και ανέργων στα προάστια, χωρίς ηλικιακούς φραγμούς ή διακρίσεις: είναι δυνατόν ο ρόλος του εργάτη και του ανέργου να εναλλάσσονται μεταξύ των ατόμων μιας οικογένειας. Επιπλέον, το 71,1% του ενεργού πληθυσμού αποτελείται από εργάτες και υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα, το 17,2% από δημοσίους υπαλλήλους διαφόρων ειδικοτήτων, ενώ κάτω από 6% πέφτει αντίστοιχα το ποσοστό των στελεχών και των επαγγελματιών του εμπορίου. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ο ενεργός πληθυσμός που κατέχει μια θέση εργασίας μειώνεται σταθερά μέσα στη δεκαετία του '90: από 10.544 στις αρχές της φτάνει σε 9.005 στο τέλος της και όλα δείχνουν ότι το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί κι άλλο.

8 Οι προϋποθέσεις για να λάβει κανείς το επίδομα αυτό είναι οι ακόλουθες: 1) Να είναι το λιγότερο 25 ετών ή να έχει υπό την ευθύνη του ένα ή περισσότερα παιδιά ή να περιμένει παιδί· 2) Να διαμένει στη Γαλλία, χωρίς χρονικό περιορισμό. Οι ξένοι χρειάζεται να προσκομίσουν μια κάρτα διαμονής και εργασίας για 3 χρόνια· 3) Να μην είναι μαθητής ή φοιτητής και να μη μετέχει σε πρόγραμμα stage ή σε κάποιο άλλο πρόγραμμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας· 4) Να έχει συνολικά μηνιαία εισοδήματα (από μισθούς, συντάξεις, οικογενειακά επιδόματα, επιδόματα ανεργίας) κάτω από ένα ορισμένο πλαφόν. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για έναν άνθρωπο που ζει μόνος του το πλαφόν αυτό είναι 389,10 ευρώ και για ένα ζευγάρι με δυο παιδιά 817,12 ευρώ (μεγάλη του 2000). Αξίζει να σημειωθεί βέβαια ότι όσοι παίρνουν το RMI δεν προσμετρούνται στους άνεργους, με αποτέλεσμα το ποσοστό ανεργίας να εμφανίζεται χαμηλότερο από όσο είναι στην πραγματικότητα.

Δημιουργία και ανασύνθεση των εργατικών κοινοτήτων στα προάστια

«Είναι η ιδιαίτερη ποιότητα της Μασσαλίας. Εδώ όλοι έχουμε επαφή ο ένας με τον άλλο. Πάντα έτσι ήταν τα πράγματα σε μας. Δεν είμαστε χώρια ο ένας από τον άλλο».

Dia Ghazi, παλαιστινιακής καταγωγής έμπορος στο κεντρικό παζάρι, εξηγώντας γιατί στη Μασσαλία το εύρος των ταραχών ήταν πολύ περιορισμένο σε σχέση με άλλες πόλεις της Γαλλίας. Washington Post, 16 Νοεμβρίου 2005.

«Σε φωνάζουν και σου ζητάνε τα χαρτιά σου. Αν δεν απαντήσεις, τρως χαστούκι. Αν αντισταθείς, σε χτυπάνε και καταλήγεις στη στενή. Σε ένα αγόρι που ξέρω, ο ίδιος μπάτσος του ζήτησε τα χαρτιά του δέκα φορές μέσα σε μια μέρα, ενώ ήξερε ποιος ήταν κι ενώ δεν είχε κάνει τίποτα. Αυτό το έκανε σίγουρα για να τον προκαλέσει και να τον σπρώξει στα άκρα. Δεν πρόκειται για ένα μεμονωμένο περιστατικό».

Νεαρός προλετάριος από το Fontenay-sous-Bois, ένα προάστιο ανατολικά του Παρισιού, σε συνέντευξή του στους Financial Times, 4 Δεκεμβρίου 2005.

Σύμφωνα με το σύντομο ιστορικό στο πρώτο μέρος του αφιερώματος, η εξέγερση στη συνοικία Minguettes της Lyon προηγείται χρονικά του καλοκαιριού του '82, οπότε και ξεκινά η κύρια φάση της επιβολής του νεοφιλελευθερισμού στη Γαλλία. Είναι λογικό να υποτεθεί, λοιπόν, ότι η ακολουθούμενη από τότε, διευρυμένη γεωγραφικά –και ακριβότερη οικονομικά– πολιτική καταστολής και ενσωμάτωσης των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους εμπεριέχει στοιχεία αυτής της επιβολής. Ποιά είναι τα στοιχεία αυτά; Σε ποιά χρονική φάση εφαρμόστηκαν; Πολλοί στέκονται στο μέγεθος των ποσών που δαπανώνται για την «αναβάθμιση» των προαστίων και έχουν την ψευδή εντύπωση ότι αυτή η κρατική χρηματοδότηση αποτελεί μέρος του γαλλικού κράτους πρόνοιας και ότι ως εκ τούτου έχει έναν περισσότερο κοινωνικό χαρακτήρα. Η άποψη αυτή, πέραν της επιφανειακότητας και της φιλανθρωπίας της, δεν μπορεί να απαντήσει στο ερώτημα του γιατί εδώ και είκοσι χρόνια τα κρατικά προγράμματα για τα προάστια όχι μόνο πολλαπλασιάζονται, αλλά συμπληρώνονται κιόλας από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ίδια στιγμή που οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών του κράτους πρόνοιας και η επίθεση στον έμμεσο μισθό και τις κατακτήσεις της εργατικής τάξης συνεχίζονται και οξύνονται.

Τα προγράμματα αυτά, με την κατάλληλη κρατική προπαγάνδα που τα συνοδεύει, εφαρμόστηκαν και συνεχίζουν να εφαρμόζονται στο όνομα της «κοινωνικής ανάμειξης (*mixité sociale*)» και του «περιορισμού των φαινομένων αποκλεισμού». Στόχος τους είναι το «σπάσιμο του γκέτο», δηλαδή η **διάλυση των εργατικών κοινοτήτων των μεταναστών** που στην περίπτωση της Γαλλίας είναι και γεωγραφικά απομακρυσμένες από το κέντρο των πόλεων. Πώς, όμως, δημιουργήθηκε το «γκέτο», με άλλα λόγια, το έλλειμμα ελέγχου των κοινοτήτων των μεταναστών εργατών; Πότε ξεκίνησε η διαδικασία αυτή;

Για να απαντήσουμε τα ερωτήματα αυτά, θα πρέπει να γυρίσουμε αρκετά χρόνια πίσω, στα πρώτα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν το μεταναστευτικό ρεύμα προς τη Γαλλία αποκτά για πρώτη φορά μαζικά αραβικά και βορειοαφρικανικά χαρακτηριστικά.⁹ Στις 2 Νοεμβρίου 1945 εκδίδεται το κυβερνητικό διάταγμα που θα αποτελέσει τη βάση της μεταπολεμικής μεταναστευτικής πολιτικής του

9 Η ιστορία της Γαλλίας ως χώρας υποδοχής μεταναστών ξεκινά ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα, όταν η οικονομική επέκταση και βιομηχανική ανάπτυξη της Δεύτερης Αυτοκρατορίας (1852-1870) απαιτεί πρόσθετα εργατικά χέρια. Έκτοτε, το γαλλικό κεφάλαιο δε θα πάψει να δέχεται μαζικά μετανάστες εργάτες και να βρίσκει τρόπους να τους «επαναπροωθεί» όταν πλέον δεν τους χρειάζεται: από το 1901 μέχρι το 1917, ο μετανάστης εργάτης αρκεί να δηλώσει την κατοικία του στο δημαρχείο για να εγκατασταθεί στη Γαλλία και να ασκήσει ένα επάγγελμα, ενώ στις 2 Απριλίου 1917 δίνεται η δυνατότητα έκδοσης άδειας παραμονής διάρκειας άνω των 15 χρόνων· το 1927 ψηφίζεται νόμος που επιτρέπει την απέλαση, ενώ τη δεκαετία του '30 το γαλλικό κράτος φορτώνει τους πολωνούς μετανάστες εργάτες σε τραίνα για να τους στείλει πίσω στην «πατρίδα» τους... Η κοινωνική

γαλλικού κράτους· η μεταπολεμική ανοικοδόμηση απαιτεί πολλά εργατικά χέρια, κατά προτίμηση ευρωπαϊκά, οι ανάγκες ελέγχου είναι αυξημένες και για το λόγο αυτό το κράτος αποκτά το μονοπώλιο της «εισαγωγής» μεταναστών εργατών στη χώρα. Απώτερος στόχος του κεφαλαίου είναι η υπονόμευση και αντικατάσταση του παλιού ειδικευμένου εργάτη μέσα στο εργοστάσιο από νέους ανειδίκευτους εργάτες. Πάνω σε αυτούς θα μπορούσε να στηριχτεί ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής βάσης και η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με την επέκταση της φορντικής αλυσίδας και την ακόμα ευρύτερη εφαρμογή ταιηλορικών μεθόδων κατακερματισμού της εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό εκδίδονται άδειες παραμονής διάρκειας ενός, τριών και δέκα χρόνων, ενώ δίνονται κίνητρα για τη μετανάστευση ολόκληρων οικογενειών και την ευκολότερη απόκτηση της γαλλικής υπηκοότητας –στην προοπτική αύξησης του πληθυσμού και βελτίωσης των δημογραφικών συντελεστών. Το διάταγμα προβλέπει, επίσης, την ίδρυση Εθνικού Γραφείου Μετανάστευσης, το οποίο θα ρυθμίζει τις μεταναστευτικές ροές από τις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Η δημιουργία της ΕΟΚ¹⁰ το 1957 και η συνθήκη της Ρώμης το 1958 προωθούν μεταξύ των πρώτων χωρών-μελών, στα οποία συγκαταλέγεται και η Γαλλία, την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων, άρα και της εργατικής δύναμης.

Είσοδος ενός γκέτο στο Vitry, κατεστραμμένη από μετανάστες από το Μαλί.

Η αναγνώριση της ισχύος της εργατικής τάξης και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έχει ως συνέπεια τον περιορισμό της μετανάστευσης ευρωπαίων εργατών προς τη Γαλλία, με την εξαίρεση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας· κι αυτές κατά βάση λόγω των δικτατοριών του Franco και του Salazar. Το 1961 υπογράφεται η γαλλοϊσπανική συμφωνία για τον έλεγχο της μετανάστευσης, μετά την υποχώρηση της μετανάστευσης ιταλών εργατών, ενώ το 1963 η αντίστοιχη γαλλοπορτογαλική. Οι ανάγκες της αξιοποίησης του κεφαλαίου απαιτούν, όμως, περισσότερα εργατικά χέρια, τα οποία πλέον είναι αναγκαίο να βρεθούν εκτός Ευρώπης. Κατά συνέπεια, στις αρχές της δεκαετίας του '60 οι μεταναστευτικές ροές προς τη Γαλλία διαφοροποιούνται και περιλαμβάνουν πλέον ένα σημαντικό ρεύμα μεταναστών εργατών από το Μαρόκο και την Τυνησία, ενώ μετά το τέλος του πολέμου στην Αλγερία (1954-1962) κάνει την εμφάνισή του ένα πολύ ισχυρό κύμα μετανάστευσης της εργασίας από αυτή τη χώρα. Επιπρόσθετα, από το 1964 και μετά εμφανίζεται ένα μεταναστευτικό ρεύμα από τις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής. Το προηγούμενο αποικιοκρατικό καθεστώς στις χώρες αυτές δημιούργησε την αποτελεσματικότερη δίοδο για τη μετανάστευση εργατών στη Γαλλία, αλλά και τη βάση για τη ρατσιστική αντιμετώπισή τους από το γαλλικό κράτος.

Η οικοδόμηση των οικισμών για τη διαμονή των μεταναστών εργατών αναλαμβάνεται από το γαλλικό κράτος και πιο συγκεκριμένα από την Εθνική Κατασκευαστική Εταιρεία για τη Στέγαση των Εργατών (Société Nationale de Construction pour le Logement des Travailleurs, SONACOTRA). Οι οικισμοί αυτοί σχεδιάζονται για τη στέγαση αποκλειστικά ανδρών μεταναστών που ζουν και εργάζονται μόνοι τους στη

ιστορία της Γαλλίας είναι στενά συνυφασμένη με τη μετανάστευση· ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στα μέσα της δεκαετίας του 1880 (δηλαδή, τριάντα χρόνια μετά την έναρξη της μαζικής μετανάστευσης) ο ξένος πληθυσμός αποτελεί σχεδόν το 3% του συνολικού και ότι το 1930 η Γαλλία έχει μεγαλύτερο ποσοστό ξένου πληθυσμού από τις ΗΠΑ. Για πρώτη φορά χρησιμοποιούνται μετανάστες εργάτες από τη Βόρεια Αφρική στα εργοστάσια παραγωγής πυρομαχικών κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

10 Πρόδρομος της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γαλλία· προορίζονται για τους μη ευρωπαϊούς μετανάστες και η περιορισμένη επιφάνεια των παρεχόμενων διαμερισμάτων-κλουβιών θεωρήθηκε ότι θα αποθάρρυνε την εγκατάσταση των οικογενειών τους στον ίδιο χώρο. Παράλληλα, οι οικισμοί αυτοί τοποθετούνται χωροταξικά σε συνοικίες γύρω και μακριά από το κέντρο των πόλεων, χωρίς τις ευκολίες που συνεπάγεται η σύνδεση με τον πολεοδομικό ιστό τους και προορισμένοι σχεδόν αποκλειστικά για την ξεκούραση και τον ύπνο των εργατών. Ακόμα περισσότερο, όμως, η απόσταση που τους χωρίζει από το κέντρο των πόλεων συνεπάγεται τον ευκολότερο έλεγχο της κυκλοφορίας των μεταναστών και την ελαχιστοποίηση της επίδρασής τους στην υπόλοιπη ζωή της πόλης.¹¹

Το κεφάλαιο έχει ανάγκη την εργατική δύναμη από την Αφρική, δεν είναι όμως διατεθειμένο να της αναγνωρίσει πλήρη εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα· γι' αυτό και δε θα εμποδίσει ποτέ ολοκληρωτικά την «παράνομη» μετανάστευση, αλλά θα επιδιώξει να αναπαράγει κατά καιρούς την «παρανομία» αυτή ως μια ακόμα διαίρεση εντός της εργατικής τάξης. Με πρώτο στάδιο την υποβάθμιση της κατοικίας και το χωροταξικό αποκλεισμό, το κεφάλαιο επιδιώκει να μειώσει τις προσδοκίες των μεταναστών εργατών για μια καλύτερη ζωή και να τους κάνει να αισθανθούν ότι είναι ανεπιθύμητοι, και άρα *προσωρινοί*. Έχοντας ήδη υποχρεωθεί να αναγνωρίσει την ισχύ της γαλλικής εργατικής τάξης, το κεφάλαιο δεν είναι διατεθειμένο να αφήσει χώρο στους μετανάστες εργάτες να ισχυροποιήσουν τη δική τους κοινότητα και να διεκδικήσουν μια καλύτερη ζωή. Ποιός είναι άλλωστε ο καλύτερος τρόπος να αποδυναμωθεί μια κοινότητα, αν όχι αποκόβοντάς την από τον ευρύτερο κοινωνικό ιστό και την επαφή με τους άλλους προλετάριους; Στη Γαλλία, το σχέδιο διαίρεσης της εργατικής τάξης αποκτά πρώτ' απ' όλα μια χωροταξική διάσταση· ντόπιοι και μετανάστες προλετάριοι θα γεννιούνται και θα ζουν υπό διαφορετικές συνθήκες, σε διαφορετικό αστικό περιβάλλον, απομονωμένοι και διαχωρισμένοι. Επιπλέον, το σχέδιο αυτό, ντυμένο με το δημοκρατικό ένδυμα των «ίσων ευκαιριών», δεν αποτελεί παρά μια μόνο όψη της επένδυσης του κεφαλαίου στο ρατσισμό και τις διακρίσεις στο εσωτερικό της τάξης.

Οι μετανάστες εργάτες όμως θα αντέξουν, θα παραμείνουν στη Γαλλία και θα συμμετάσχουν σε ταξικούς αγώνες ενάντια στην εξουσία του κεφαλαίου. Η κοινωνική επιρροή της γενικής απεργίας του Μάη του '68 είναι τεράστια, όπως τεράστια είναι πλέον και η ανησυχία του κεφαλαίου για το μέλλον της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Η Γαλλία δεν είναι δυνατόν να υποδέχεται μετανάστες όταν το εργατικό κίνημα είναι τόσο ισχυρό. Πώς μπορεί, άλλωστε, να ερμηνευτεί διαφορετικά η συμφωνία του γαλλικού με το νεοσύστατο αλγερινό κράτος στις 29 Ιουλίου 1968 για περιορισμό της μετανάστευσης αλγερινών εργατών; Η ανησυχία στους κύκλους των καπιταλιστών είναι μεγάλη και, όπως έχουμε δει στο πρώτο μέρος, αναζητούν επειγόντως διέξοδο από την κρίση κερδοφορίας μέσω, πάνω απ' όλα, της αποδυνάμωσης της ισχύος της εργατικής τάξης.

Η καπιταλιστική αντεπίθεση δε θα αφήσει απ' έξω το πιο αδύναμο κοινωνικά κομμάτι της εργατικής τάξης, τους μετανάστες εργάτες –οι οποίοι πλέον προέρχονται από διάφορες περιοχές του πλανήτη– κάνοντας ένα ακόμα βήμα προς την περαιτέρω διαίρεσή τους και τη μετατροπή τους σε φτηνή, προσωρινή εργασία. Στις 23 Φεβρουαρίου και τις 15 Σεπτεμβρίου 1972 ψηφίζονται νόμοι που εξαρτούν

11 Νομίζουμε πως έχει αξία μια σύγκριση με την περίοδο του φασισμού στη Γαλλία. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της κατοχής της Γαλλίας από τους Γερμανούς, η κυβέρνηση του Vichy εφάρμοσε μια νέα πολιτική απέναντι στους ξένους. Στις 4 Οκτωβρίου 1940 ψηφίζεται νόμος που αποκλείει τους εβραίους από την κοινωνική ζωή και επιτρέπει το κλείσιμό τους σε ειδικά στρατόπεδα μετά από απόφαση του αρμόδιου νομάρχη. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1940, ο νόμος που αφορά τους ξένους μη εβραϊκής καταγωγής προσδιορίζει «τους ξένους που είναι υπεράριθμοι για την εθνική οικονομία»· ο ξένος υπόκειται σε στενή παρακολούθηση, δεν έχει πλέον το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και δεν επωφελείται της εργατικής νομοθεσίας.

την άδεια παραμονής στη Γαλλία από τη διατήρηση μιας θέσης εργασίας: η απώλεια της θέσης εργασίας συνεπάγεται την απώλεια της άδειας παραμονής. Στόχος του κεφαλαίου είναι να καταπνιγεί εν τη γενέσει του το εργατικό κίνημα των μεταναστών, κίνημα που είχε αρχίσει να αναπτύσσεται στο εσωτερικό των μεγάλων εργατικών αγώνων μετά το '68. Στη Ρενώ, για παράδειγμα, ντόπιοι και ξένοι εργάτες είχαν ξεκινήσει κοινούς αγώνες με εξισωτικό και αντι-ιεραρχικό περιεχόμενο, ενάντια στις διαφορές των μισθών και των κατηγοριών. Όπως εξηγήσαμε στο πρώτο μέρος, η Γαλλία είχε εισέλθει σε μια φάση κρίσης της «επιστημονικής οργάνωσης της εργασιακής διαδικασίας» ως τεχνικής κυριαρχίας πάνω στην εργασία.

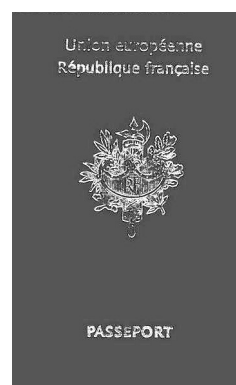
Ενάντια στους προαναφερόμενους νόμους και τις αυξανόμενες απελάσεις οι μετανάστες αντιδρούν στην αρχή αμήχανα. Σύντομα διαμορφώθηκαν όμως δύο τάσεις μέσα στο κίνημα ενάντια στις απελάσεις. Η μία τάση οργανώθηκε στην «Επιτροπή Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων των Μεταναστών στη Ζωή και τη Δουλειά», η οποία δεχόταν, όπως και η CGT, την «αναγκαιότητα ρύθμισης της μετανάστευσης», θέλοντας να βάλει απλώς όρια στην κακομεταχείριση των ήδη εγκαταστημένων μεταναστών. Η άλλη τάση οργανώθηκε στις «Ενιαίες Επιτροπές Γάλλων-Μεταναστών» και είχε έναν περισσότερο εργατικό προσανατολισμό. Και οι δύο τάσεις στηρίχθηκαν σε μεγάλο βαθμό από την εξωκοινοβουλευτική αριστερά που τότε είχε ακόμα μεγάλη δύναμη στη Γαλλία. Η διαφορά τους ήταν ότι η πρώτη στηριζόταν ακόμα και από την Καθολική Εκκλησία ενώ η δεύτερη συντόνιζε κυρίως τις δεκάδες επιτροπές που είχαν φτιαχτεί αυθόρμητα στις γειτονιές. Χάρη στις ενέργειες της πρώτης τάσης, διεξάγονται από το Νοέμβριο του 1972 μέχρι τον Ιούνιο του 1973 απεργίες πείνας μεταναστών εργατών, που επρόκειτο ν' απελαθούν, στις μεγαλύτερες πόλεις της Γαλλίας με μόνο όμως αποτέλεσμα τη δικαίωση των άμεσα εμπλεκόμενων σ' αυτές. Παράλληλα, φουντώνει μέσα στα εργοστάσια ένα νέο κίνημα εργατών μεταναστών που συνδέει άμεσα τους αγώνες με εργατικά αιτήματα με τον αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα των μεταναστών. Το καινούριο φαινόμενο είναι αυτό της εμφάνισης ανεξάρτητων μεταναστευτικών οργανώσεων (Κίνημα Αράβων Εργατών, Συντονιστικό των Ισπανών Εργατών του Παρισιού κλπ), το οποίο προσδίδει έναν εθνικό τόνο στους μέχρι τότε κοινούς, καθαρά εργατικούς αγώνες του πολυεθνικού προλεταριάτου. Η κυβέρνηση αντιδρά χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα ενσωμάτωση και καταστολή. Οι διατάξεις για τις απελάσεις δεν αλλάζουν αλλά εφαρμόζονται επιλεκτικά εις βάρος των πιο μαχητικών στοιχείων του νέου μεταναστευτικού κινήματος. Παράλληλα, ένας νέος νόμος, τον Ιούνιο του 1973, δίνει τη δυνατότητα στους «λαθραίους» μετανάστες εργάτες που εισήλθαν στη Γαλλία πριν από την 1η Ιουνίου 1973 να νομιμοποιηθούν με προθεσμία μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1973. Οι συνεχιζόμενες αντιδράσεις μέρους της «κοινής γνώμης» και των οργανωμένων μεταναστών εργατών θα έχουν ως συνέπεια την κατάργηση τον Ιούνιο του 1974 όλων των σχετικών διατάξεων που ψηφίστηκαν τα δυο τελευταία χρόνια.

Με το πέρασμα του χρόνου, η κρίση βαθαίνει και ο ταξικός συσχετισμός δύναμης μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας στέκεται εμπόδιο στο ξεπέρασμά της. Ταυτόχρονα, όσον αφορά τις κοινότητες των μεταναστών εργατών, αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτες βίαιες αντιδράσεις απέναντι στην κρίση και μαζί τους έχει αρχίσει να γίνεται ορατό ένα έλλειμμα ελέγχου. Η κυκλοφορία των αγώνων είναι παγκόσμια και το κύμα εξεγέρσεων που είχε προηγηθεί στις πόλεις των ΗΠΑ την περίοδο 1964-1968, με κορυφαία στιγμή την εξέγερση στο Watts του Los Angeles,¹² υπενθυμίζει στη γαλλική ελίτ ποιες θα είναι οι συνέπειες αν αποτύχει η ενσωμάτωση και οι κοινότητες των μεταναστών εργατών αφεθούν ανεξέλεγκτες στην τύχη τους. Βρισκόμαστε πάντα στις αρχές της δεκαετίας του '70, όταν οι κρατικοί υπάλληλοι αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τα πρώτα σημάδια του ελλείμματος αυτού. Στις 5 Απριλίου 1973, ο τότε υπουργός Δημοσίων Έργων Olivier Guichard βάζει επίσημα τέλος στην κατασκευή των μεγάλων συγκροτημάτων κατοικιών, «τα οποία δεν αντιστοιχούν στις προσδοκίες των κατοίκων τους και των οποίων η κατασκευή δε δικαιολογείται οικονομικά». Το διάταγμα που δημοσιεύεται έχει επίσης στόχο να «εμποδίζει τις τάσεις αποκλεισμού που συνεπάγεται η αναδιανομή των διαφόρων κατηγοριών κατοικιών μεταξύ των κοινοτήτων των αστακών συγκροτημάτων». Τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου, ιδρύεται η ομάδα «Κατοικία και κοινωνική ζωή» υπό τον Robert Lion, διευθυντή του τμήματος κατασκευών του υπουργείου,

12 Στις 11 Αυγούστου 1965, ο βίαιος αστυνομικός έλεγχος και η σύλληψη ενός μαύρου γίνονται η αφορμή για το ξέσπασμα ταραχών στην κατά 99% κατοικούμενη από μαύρους συνοικία Watts του Los Angeles. Οι καταστροφές και οι συγκρούσεις με την αστυνομία θα διαρκέσουν 5 μέρες και στον απολογισμό τους περιλαμβάνονται, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, 34 νεκροί, 1.100 τραυματίες, 4.000 συλλήψεις, 600 κτίρια κατεστραμμένα ή με ζημιές, συνολικού ύψους 35 εκατ.δολ.

η οποία έχει την ευθύνη «της βελτίωσης των κοινωνικών σχέσεων στα μεγάλα συγκροτήματα». Η σχετική έρευνα που διενεργεί η ομάδα αυτή επιβεβαιώνει την άποψη των κρατικών υπαλλήλων: «φτώχεια και εξατομίκευση της καθημερινής ζωής, εξασθένηση των τοπικών κοινωνικών δομών, αποξένωση, στο εσωτερικό των κοινοτήτων, των φτωχότερων ομάδων από τις ομάδες εκείνες που αποταμιεύουν με την προσδοκία της πρόσβασης στην ατομική ιδιοκτησία, γκετοποίηση των νέων»· και καταλήγει σε προτάσεις σχετικά με το τι πρέπει να γίνει: «αναβάθμιση των πιο υποβαθμισμένων κατοικιών και βεβαίως ανάπτυξη μιας κοινοτικής κοινωνικής ζωής με τόνωση του ενδιαφέροντος και συμμετοχή των κατοίκων».

Χωρισμός των μεταναστών σε «καλούς που αποταμιεύουν» και συμμετέχουν στο όνειρο της ατομικής ιδιοκτησίας και «κακούς που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του προαστίου» και δε συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή· ενσωμάτωση για τους πρώτους και απέλαση/καταστολή για τους δεύτερους: από αυτό το σημείο και μετά τίθενται οι βάσεις του νεοφιλελεύθερου σχεδίου περαιτέρω διάσπασης και εγκληματοποίησης της κοινότητας των μεταναστών εργατών και **επινόησης των «επικίνδυνων τάξεων»** «που εντείνουν το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών». Η καταστολή και η ενσωμάτωση αποτελούν τις δυο συμπληρωματικές όψεις του σχεδίου αυτού όπως εφαρμόζεται στην πράξη από την αστυνομική επιτήρηση και τα προγράμματα αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος αντίστοιχα. Αυτό εξάλλου υπογραμμίζει και η κοινή χρονική τους αφετηρία: τον Αύγουστο του 1976 δημιουργείται το Ταμείο Αστικής Ανάπτυξης (Fonds d' Aménagement Urbain-FAU) και το 1977 ξεκινάει το πρώτο «Πρόγραμμα Προάστιο (Plan Banlieue)» από τον Jacques Barrot, υπουργό Στέγασης, που βασίζεται στις συμβάσεις που υπογράφουν οι δήμοι, οι οργανισμοί επιδότησης ενοικίου και το κράτος· παράλληλα, τον Σεπτέμβριο του 1977, μια επιτροπή έρευνας πάνω στη βία και την εγκληματικότητα των ανηλίκων δημοσιεύει τα συμπεράσματά της σε μια αναφορά με τίτλο «Απαντήσεις στη βία»: έχοντας διαγνώσει την εμφάνιση ενός «γενικευμένου αισθήματος ανασφάλειας», η αναφορά προτείνει την επαναχρησιμοποίηση των αστυνομικών δυνάμεων και της στρατοχωροφυλακής με στόχο «την αύξηση της πυκνότητας των δυνάμεων ασφαλείας στις νέες αστικοποιημένες ζώνες όπου η απουσία τους είναι έντονα αισθητή» και υπογραμμίζει τις εγγενείς «δυσλειτουργίες» των συγκροτημάτων συλλογικής κατοικίας. Για δεύτερη φορά στην κοινωνική ιστορία της Γαλλίας –η πρώτη εντοπίζεται χρονικά στη δεκαετία του '30– η ισχύς της εργατικής τάξης δημιουργεί κρίση συσσώρευσης του κεφαλαίου· για δεύτερη φορά το καπιταλιστικό κράτος μετονομάζει τους μετανάστες εργάτες σε «**υπεράριθμους**» και τη μετανάστευση σε «**κοινωνικό πρόβλημα**».

Ο νέος προσανατολισμός της ταξικής μεταναστευτικής πολιτικής αρχίζει να σχηματίζεται με τους νόμους που ψηφίστηκαν από την κυβέρνηση του Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Εσταίν το 1974 –αμέσως μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1973 που, όπως έχουμε δει, έριξε ακόμα περισσότερο τα κέρδη των καπιταλιστών– οπότε και τίθεται σε εφαρμογή η αυστηρότερη επιτήρηση των μεταναστευτικών ροών· ένα ολόκληρο οπλοστάσιο νόμων και διαταγμάτων υπογράφονται ή τροποποιούνται από την περίοδο αυτή και μετά, τα οποία ουσιαστικά απαγορεύουν την είσοδο νέων μεταναστών εργατών μέσω του αυστηρού ελέγχου των αδειών παραμονής, ενώ παράλληλα ενθαρρύνουν την εθελοντική επιστροφή των μεταναστών στη χώρα προέλευσής τους,¹³ ρίχνοντας πλέον το βάρος στην ενσωμάτωση όσων παραμένουν στη γαλλική κοινωνία. Η απαγόρευση εισόδου νέων μεταναστών θα διαρκέσει τυπικά μέχρι το 1977, ενώ το 1975 θα επιτραπεί εκ νέου η επανένωση των οικογενειών που είχε ανακληθεί το 1974 υπό το πρίσμα πιθανόν ότι για μια οικογένεια η ενσωμάτωση και η καλλιέργεια μικροαστικών προσδοκιών είναι περισσότερο πιθανή απ' ό,τι για έναν μετανάστη που ζει ως εργένης. Από την περίοδο αυτή και μετά, η όποια μετανάστευση προς τη Γαλλία θα αφορά κυρίως γυναίκες, με ή χωρίς παιδιά: το, επίσημο τουλάχιστον, μεταναστευτικό κύμα αποκτά θηλυκά χαρακτηριστικά. Την ίδια στιγμή προσδιορίζονται με μεγαλύτερη σαφήνεια από το κράτος οι προϋποθέσεις της ενσωμάτωσης: βελτίωση των συνθηκών στέγασης, εκμάθηση της γαλλικής

13 Το 1977 συμφωνείται η παροχή βοήθηματος 10.000 φράγκων σε όσους θελήσουν εθελοντικά να επιστρέψουν πίσω στην «πατρίδα» τους.

γλώσσας, επαγγελματική εκπαίδευση, προώθηση του πολιτισμού.¹⁴ Το 1978 ενεργοποιείται ένας μηχανισμός οργανωμένων, και εν πολλοίς εκβιαστικών, «επιστροφών» ενός μέρους του εργατικού δυναμικού που αναμένει τη νομιμοποίηση και που μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να διαμένει ήδη αρκετά χρόνια στη Γαλλία· οι εργάτες από τα αραβικά κράτη της Βόρειας Αφρικής, το επονομαζόμενο Maghreb, βρίσκονται στο στόχαστρο των μέτρων αυτών. Υπέρ των «επιστροφών» αυτών γίνεται προπαγάνδα για πέντε χρόνια στις χώρες αυτές και ιδιαίτερα στην Αλγερία. Το 1980 ψηφίζεται νόμος για

Σχολείο αλληλέγγυο με τους παράνομους μετανάστες

την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης, ο λεγόμενος νόμος Bonnet, ο οποίος όχι μόνο δυσκολεύει ακόμα περισσότερο τη διαμονή στη γαλλική επικράτεια, αλλά χαρακτηρίζει επίσης την παράνομη είσοδο και παραμονή στη χώρα –η οποία είναι αρκετά διαδεδομένη τα τελευταία χρόνια λόγω της σκλήρυνσης των προϋποθέσεων εισόδου– «απειλή για τη δημόσια τάξη» και αιτία απέλασης. Επιπρόσθετα, επιτρέπει την απέλαση των «παράνομων» και όσων η άδεια παραμονής δεν ανανεώνεται προβλέποντας τη συνοδεία του υπό απέλαση ξένου ως τα σύνορα και τον εγκλεισμό του σε ένα κτίριο «σωφρονιστικού χαρακτήρα» για ένα διάστημα έως επτά ημερών, αν καθυστερήσει να εγκαταλείψει άμεσα τη χώρα. Η κυκλοφορούμενη νεοφιλελεύθερη αντιπερίθεση από την πλευρά του κεφαλαίου αρχίζει να παίρνει σάρκα και οστά, εγκαινιάζοντας τη μερική αντικατάσταση του κράτους πρόνοιας από το **ποινικό κράτος**.

Η σκλήρυνση της μεταχείρισης που επιφυλάσσεται στους μετανάστες εργάτες δε θα μείνει χωρίς αντιδράσεις, αν και όχι πάντα προς όφελος της ριζοσπαστικοποίησης των ταξικών αγώνων. Στις 2 Απριλίου 1980, ένας προτεστάντης πάστορας, ένας καθολικός παπάς και ένας μετανάστης από την Αλγερία ξεκινούν απεργία πείνας ως διαμαρτυρία για τις απελάσεις μεταναστών εργατών –η πολιτική των απελάσεων στοχεύει ιδιαίτερα τους νέους της δεύτερης γενιάς· η απεργία αυτή θα σταματήσει στις 30 του ίδιου μήνα μετά την ανακοίνωση του υπουργού Εσωτερικών για τρίμηνη αναστολή των απελάσεων νεαρών μεταναστών, με την εξαίρεση όσων έχουν διαπράξει σοβαρά αδικήματα. Στις 10 Μαΐου 1980 πραγματοποιείται στο Παρίσι μεγάλη πορεία δεκάδων οργανώσεων προς υποστήριξη των μεταναστών εργατών· μεταξύ των αιτημάτων τους είναι η κατάργηση των περιορισμών για την απόκτηση των αδειών παραμονής και την εγγραφή αλλοδαπών φοιτητών στα γαλλικά πανεπιστήμια. Στις 7 Ιουνίου 1980, πραγματοποιούνται σε αρκετές μεγάλες γαλλικές πόλεις διαδηλώσεις ενάντια στη μεταναστευτική πολιτική της κυβέρνησης μετά από κάλεσμα εβδομήντα αντιρατσιστικών, θρησκευτικών και άλλων ενώσεων. Η απροθυμία του επίσημου εργατικού κινήματος να υπερασπίσει τους μετανάστες εργάτες απέναντι στη νεοφιλελεύθερη επίθεση θα έχει ως αποτέλεσμα τη δήλωση του γενικού γραμματέα του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Lionel Stoloru ότι «δεν τίθεται πλέον θέμα υποδοχής ξένου που έρχεται να μείνει μόνος του στη Γαλλία». Ο ίδιος θα ταξιδέψει λίγο αργότερα στη Σενεγάλη, όπου θα υπογράψει συμφωνία «για τη δημιουργία μιας οδού επιστροφής των σενεγαλέζων εργατών που έχουν μεταναστεύσει στη Γαλλία». Από τη δημιουργία της οδού, βέβαια, μέχρι την επιστροφή ή απόσταση είναι μεγάλη, ειδικά αν οι μετανάστες εργάτες έχουν έρθει στη Γαλλία για να μείνουν μόνιμα και όχι προσωρινά.

Η εκλογή της κυβέρνησης Μιτεράν τον Μάιο του 1981 και οι αποφάσεις της για σχετική αλλαγή της μεταναστευτικής πολιτικής είναι αντανάκλαση του γεγονότος ότι ο ταξικός συσχετισμός δύναμης στη Γαλλία δεν τροποποιείται τόσο γρήγορα υπέρ του κεφαλαίου όσο αυτό θα ήθελε και θα αναδείξουν ένα βασικό χαρακτηριστικό του νεοφιλελεύθερου σχεδίου: η εφαρμογή του δε γίνεται χωρίς αντιφάσεις και πιασχυρισμούς. Μια από τις πρώτες εντολές του νέου υπουργού Εσωτερικών Gaston Deferre στους νομάρχες είναι η αναστολή όλων των απελάσεων, η έκδοση προσωρινών αδειών παραμονής για όσους ε-

14 Το 1975 μάλιστα ψηφίζεται νόμος που επιτρέπει στους μετανάστες να εκλέγονται ως εργατικοί αντιπρόσωποι σε μια επιχείρηση!

πωφεληθούν από την αναστολή αυτή και, τέλος, η απαγόρευση απέλασης όλων των ξένων που είναι γεννημένοι στη Γαλλία ή εισήλθαν στο γαλλικό έδαφος πριν την ηλικία των 10 ετών· το κεφάλαιο αποφασίζει να παίξει πιο δυνατά το χαρτί της διαίρεσης/ενσωμάτωσης των μεταναστών χωρίζοντας τους σε παλιούς και νέους και τονώνοντας τους εθνικούς δεσμούς των νεαρών μεταναστών με το γαλλικό κράτος, επιδιώκοντας να τους κάνει να αισθανθούν πιο «Γάλλοι». Ταυτόχρονα, βέβαια, συνεχίζεται η υπογραφή διμερών συμφωνιών περιορισμού της μετανάστευσης με τις ενδιαφερόμενες χώρες της Αφρικής, ενώ στις 8 Αυγούστου 1981, ο υπουργός Εξωτερικών, από το Αλγέρι όπου βρίσκεται για επίσημη επίσκεψη, ανακοινώνει προσχέδιο νόμου που θα επιτρέπει την ψήφο στις δημοτικές εκλογές για τους μετανάστες που είναι εγκατεστημένοι στη Γαλλία· μια διακήρυξη για λόγους εντυπώσεων και μόνο.

Στο τέλος του καλοκαιριού του 1981, είναι ήδη γνωστή στο γαλλικό κράτος η πρώτη αντίδραση του νεανικού πολυεθνικού προλεταριάτου της Μεγάλης Βρετανίας στην ένταση της κρατικής καταστολής και τη βίαιη νεοφιλελεύθερη επίθεση, πιο γνωστή με το όνομα «θατσερισμός».

Η αντίδραση αυτή εκφράστηκε με το κύμα εξεγέρσεων σε αρκετές πόλεις της χώρας μεταξύ 3 και 11 Ιουλίου 1981 και ιδιαίτερα με την εξέγερση στο Brixton του νοτίου Λονδίνου τη νύχτα της 11ης Ιουλίου 1981.¹⁵ Οι ταραχές στο εργατικό προάστιο Les Minguettes της Lyon, οι οποίες λαμβάνουν χώρα το ίδιο καλοκαίρι υπολείπονται σε ένταση από τα γεγονότα στο Brixton. Ως τότε όμως; Το γαλλικό κράτος θα βγάλει τα συμπεράσματά του από τις ταξικές συγκρούσεις στη Μεγάλη Βρετανία –μια χώρα, στην οποία η εγκατάσταση του πολυεθνικού προλεταριάτου προηγείται χρονικά της Γαλλίας και η οποία αποτελεί ένα από τα πρώτα εργα-

στήρια εφαρμογής των σκληρών νεοφιλελεύθερων μέτρων– και θα δώσει μια νέα δυνατότητα νομιμοποίησης σε παράνομους μετανάστες με νόμο που ψηφίζεται στις 18 Αυγούστου 1981: προϋπόθεση νομιμοποίησης είναι η απόδειξη διαμονής στη Γαλλία από την 1η Ιανουαρίου 1981 και σταθερής απασχόλησης εδώ και ένα έτος τουλάχιστον, ενώ οι νομιμοποιημένοι μετανάστες εργάτες θα πάρουν άδεια εργασίας και παραμονής για ένα ακόμα έτος, με την εξαίρεση των αλγερινών εργατών, των οποίων η άδεια θα έχει διάρκεια τρία χρόνια και τρεις μήνες.

Επιπλέον, με νόμο που ψηφίζεται στις 27 Οκτωβρίου 1981 προβλέπονται «εγγυήσεις» για το καθεστώς απελάσεων των παράνομων μεταναστών: απέλαση δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο αν ο μετανάστης έχει καταδικαστεί σε ποινή φυλάκισης το λιγότερο ενός έτους· η «επαναπροώθηση» των μεταναστών γίνεται πλέον δυνατή μόνο με απόφαση δικαστηρίου και όχι μέσω της διοικητικής οδού· απέλαση ανήλικων ξένων δεν μπορεί πλέον να γίνει, ενώ η απέλαση όσων έχουν προσωπικούς ή οικογενειακούς δεσμούς στη Γαλλία επιτρέπεται μόνο για λόγους «εγγύησης της λειτουργίας του κράτους ή της δημόσιας ασφάλειας».

Η διαδικασία νομιμοποίησης θα ολοκληρωθεί την 1η Σεπτεμβρίου 1982. Νωρίτερα, τον Ιούλιο του ίδιου χρόνου τίθεται σε εφαρμογή από την αστυνομία η πρώτη «Επιχείρηση Καλοκαιρινής Πρόληψης (Opération Prévention l'été)» ως απάντηση στα γεγονότα του περυσινού καλοκαιριού στη Lyon. Η

15 Το απόγευμα της 10ης Ιουλίου, στο Brixton, δυο αστυνομικοί σταματούν για έλεγχο νεαρό μαύρο, ο οποίος είναι τραυματίας από μαχαίρι, και τον συλλαμβάνουν αντί να τον πάνε στο νοσοκομείο. Με την παρέμβαση του παρευρισκόμενου πλήθους ο νεαρός οδηγείται στο νοσοκομείο, αλλά η ένταση ανεβαίνει. Ήμερώματα 11ης Ιουλίου ξεσπούν ταραχές και για πρώτη φορά στη Μεγάλη Βρετανία, εκτός της Βόρειας Ιρλανδίας, γίνεται χρήση βομβών μολότοφ εναντίον της αστυνομίας. Η αστυνομία αποκλείει ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα. Οι ταραχές συνεχίζονται και την επόμενη μέρα με λεηλασίες καταστημάτων, επιθέσεις σε πυροσβεστικά οχήματα, εμπρησμούς σχολείων και άλλων δημοσίων κτιρίων. Απολογισμός: 300 αστυνομικοί και 65 πολίτες τραυματίες· πάνω από 100 καμένα οχήματα, μεταξύ των οποίων 56 της αστυνομίας· 30 καμένα κτίρια και περίπου 150 με καταστροφές· 82 συλλήψεις.

«σοσιαλιστική» κυβέρνηση Μιτεράν ακολουθεί τα βήματα της προηγούμενης «συντηρητικής»: καταστολή σε συνδυασμό με ενσωμάτωση και διαρκής καταγραφή της κατάστασης. Στις 13 Ιανουαρίου 1983, η *Επιτροπή Δημάρχων για την Ασφάλεια* δημοσιεύει τα συμπεράσματα της έρευνας «Απέναντι στη μικροεγκληματικότητα: πρόληψη, καταστολή, αλληλεγγύη», τα οποία θα αποτελέσουν τη βάση για τη δημιουργία του Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης της Μικροεγκληματικότητας στις 21 Ιουλίου του ίδιου χρόνου. Το συμβούλιο αυτό θα ανακοινώσει την καταγραφή της μικροεγκληματικότητας και των προτεινόμενων μέσων καταπολέμησής της σε επίπεδο αστυνομίας, δικαιοσύνης και «κοινωνικής δράσης» σε 18 πόλεις-πilotους. Στις 31 Αυγούστου 1983, παρουσιάζεται στο υπουργικό συμβούλιο ένα σύνολο μέτρων για την «πάταξη της παράνομης μετανάστευσης και τη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών»: συστηματικός έλεγχος των παράνομων μεταναστών και επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες τους (εδώ γελάσαμε!)· μείωση του αριθμού των εποχικών εργατών, κάτι που αφορά ιδιαίτερα τους μετανάστες εργάτες από την Αλγερία, το Μαρόκο και την Τυνησία· απλοποίηση των διαδικασιών απόκτησης άδειας εργασίας· αντιπροσώπευση των μεταναστών στην εθνική επιτροπή αλλοδαπής εργατικής δύναμης· δράσεις για το σχολείο, τον πολιτισμό, την επαγγελματική εκπαίδευση· βελτίωση των συνθηκών στέγασης· δράσεις ενάντια στην «έλλειψη ανοχής», το ρατσισμό, τη βία.

Μέσα στη δεκαετία του '80, το κύμα μετανάστευσης προς τη Γαλλία εντείνεται εξαιτίας των πρώτων αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των Προγραμμάτων Δομικής Προσαρμογής στις γαλλόφωνες χώρες της Αφρικής, αλλά και εξαιτίας της αύξησης της ροής μεταναστών από την Αλγερία και το Μαρόκο, απ' όπου προέρχεται και η πλειοψηφία των μεταναστών που ζουν στη Γαλλία. Αυτή ενθαρρύνεται και από

τον πατερναλισμό της δημοκρατικής μητρόπολης απέναντι στις πρώην αποικίες της. Ελλείπει του αναγκαίου επιπέδου ταξικών αγώνων, και αυτοοργάνωσης των ίδιων των μεταναστών, η αντίσταση στη νεοφιλελεύθερη επιβολή δεν είναι ισχυρή, η κοινωνική κρίση βαθαίνει. Η αποθάρρυνση και η μείωση των προσδοκιών του μετανάστη εργάτη μπαίνουν στην ημερήσια διάταξη. Για μια ακόμα φορά το αστικό τοπίο γίνεται καθρέφτης των προθέσεων του κεφαλαίου· αυτή τη φορά είναι η εγκατάλειψη του περιβάλλοντος χώρου, η έλλειψη φροντίδας και καθαριότητας των δημοτικών διαμερισμάτων, τα οποία προσφέρονται στους μετανάστες εργάτες και τα οποία γίνονται εκφραστές του σκόπιμου υποβιβασμού του βιοτικού επιπέδου. Ο μετανάστης εργάτης, που χτυπιέται πρώτος

Η απεργία των μαγκρεπίνων στη Σιτροέν/Aulnay το Σεπτέμβριο το 1983 ακινητοποίησε όλο το εργοστάσιο· επίκεινται μαζικές απολύσεις στην Πεζώ-Talbot-Σιτροέν.

αυτός από την αύξηση της ανεργίας και τις απολύσεις· η γυναίκα του, που εν τω μεταξύ έχει εγκατασταθεί κι αυτή στη Γαλλία και προσπαθεί να επιβιώσει από τα επιδόματα του συρρικνούμενου κοινωνικού κράτους· και τα παιδιά του, που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να μάθουν να είναι πειθήνιοι «φιλοξενούμενοι», υποταγμένοι εργάτες και άνεργοι που δεν πρέπει «να ζητάνε πολλά». Την τετραετία 1984-1988, θα υπογραφούν οι πρώτες συμβάσεις μεταξύ κράτους και περιφερειών για την «κοινωνική ανάπτυξη των συνοικιών», στις οποίες εντάσσονται 170 συνοικίες και οι οποίες χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Αστεακής Αλληλεγγύης. Είναι εντελώς σαφές ότι το γαλλικό κράτος δεν είναι διατεθειμένο να ενισχύσει **άμεσα** το εισόδημα των μεταναστών εργατών, ούτε να δώσει σοβαρά επιδόματα. Κάτι τέτοιο θα ήταν ασύμβατο με τις επιταγές του νεοφιλελεύθερου σχεδίου. Οι κοινότητες των μεταναστών εργατών αφήνονται λοιπόν να βουλιάξουν σιγά-σιγά στην ανέχεια.

Το γαλλικό κράτος θα αναγνωρίσει και επίσημα στις 17 Ιουλίου 1984 το «*διαρκή χαρακτήρα της εγκατάστασης του μεταναστευτικού πληθυσμού στη Γαλλία*», έχοντας ήδη θεσμοθετήσει τη δημιουργία μιας και μοναδικής άδειας παραμονής και εργασίας διάρκειας δέκα χρόνων και έχοντας αποσυνδέσει το δικαίωμα παραμονής από την κατοχή μιας θέσης εργασίας. Ταυτόχρονα, θα εντείνει τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών: επιτήρηση της εισόδου στη γαλλική επικράτεια με τη δημιουργία κεντρικής μονά-

δας διαχείρισης δεδομένων, την ενίσχυση του προϋπολογισμού της συνοριακής αστυνομίας και τη θεσμοθέτηση της απαγόρευσης της επιστροφής στη χώρα όσων έχουν συλληφθεί για παράνομη μετανάστευση. Η γενική γραμματέας ευρωπαϊκών υποθέσεων Catherine Lalumière θα υπογραμμίσει την ανάγκη πλανητικής διαχείρισης του ήδη πλανητικού φαινομένου της μετανάστευσης της εργατικής δύναμης, δηλώνοντας στις 7 Μαΐου 1985 ότι «*υπάρχει ανάγκη αύξησης του ελέγχου των συνόρων των χωρών της ΕΟΚ και εναρμόνισης των νομοθεσιών εναντίον των ναρκωτικών, της τρομοκρατίας και της παράνομης μετανάστευσης*». Στα μάτια του κεφαλαίου η **εγκληματοποίηση σε πλανητικό επίπεδο των «παράνομων» μεταναστών εργατών** φαντάζει ως ο ενδεδειγμένος τρόπος μείωσης των προσδοκιών τους. Ο πρόεδρος Μιτερράν, σε δηλώσεις του στις 25 Οκτωβρίου 1985, θα είναι εξίσου ειλικρινής όσον αφορά τις ανάγκες του κεφαλαίου σε εργατικά χέρια: για να

αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της υπογεννητικότητας, πρέπει «*να είμαστε ανοιχτοί και γενναιόδωροι*» απέναντι στο «*πρόβλημα*» της μετανάστευσης. Η άλλη πλευρά της μεταναστευτικής πολιτικής, η **αναγκαιότητα ενσωμάτωσης των νομιμοποιημένων μεταναστών** θα συνεχίζει κι αυτή να εκφράζεται όχι μόνο με τα μέτρα εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας σε 1.082.000 μετανάστες μαθητές, μέτρα τα οποία ανακοινώνονται στις 19 Δεκεμβρίου 1985 από τον υπουργό Παιδείας Jean-Pierre Chevènement, αλλά και με το πειραματικό πρόγραμμα δημιουργίας «*υπηρεσιών της γειτονιάς*» που θέλει να προωθήσει τη μικροϊδιοκτησία και το λιανεμπόριο στα εργατικά προάστια. Κι όλ' αυτά ταυτόχρονα με την επαναφορά στις 9 Σεπτεμβρίου 1986 του παλιού αυστηρότερου καθεστώτος απελάσεων –αυτού που ίσχυε πριν τις 27 Οκτωβρίου 1981– και την καταγγελία του υπεύθυνου για την Ασφάλεια στο υπουργείο Εσωτερικών Robert Pandraud για «*κατάχρηση του δικαιώματος παροχής ασύλου*».

Από το 1988 και μετά, η διαδικασία ανασύνθεσης της κοινότητας των μεταναστών εργατών αναβαθμίζεται. Στις 7 Ιανουαρίου 1988, δημοσιεύονται τα συμπεράσματα της έκθεσης της Επιτροπής Εθνικότητας με τίτλο «*Το να είσαι Γάλλος σήμερα και αύριο*». Η έκθεση διατυπώνει μια σειρά προτάσεων για τη μεταρρύθμιση του Κώδικα Εθνικότητας, με στόχο τη διευκόλυνση της απόκτησης γαλλικής υπηκοότητας από τους νέους μετανάστες ηλικίας 16 έως 21 ετών που γεννήθηκαν από ξένους γονείς και διαμένουν στη Γαλλία το λιγότερο πέντε χρόνια. Από εδώ και στο εξής, δεν είναι μόνο η συχνότητα ψήφησης των νόμων για τη μετανάστευση που δημιουργεί πολλαπλές ταχύτητες και μια πληθώρα διαφορετικών ως προς τους όρους παραμονής ομάδων ανάμεσα στους μετανάστες, αλλά και η διάκριση μεταξύ όσων έχουν τη γαλλική υπηκοότητα και όσων δεν την έχουν. Λίγο αργότερα, στις 29 Ιουνίου 1988, ο πρωθυπουργός Michel Rocard θα μιλήσει για την οικοδόμηση «*μιας νέας ελπίδας*» στα προάστια, μέσω της προώθησης των δικαιωμάτων των γυναικών, της επίλυσης των αστεακών προβλημάτων στα πλαίσια μιας «*πολιτικής της πόλης*», της εκπαίδευσης και της «*ενίσχυσης της ασφάλειας με την επαναπροσέγγιση αστυνομικών και πολιτών*». Στο νεοφιλελεύθερο οπλοστάσιο προστίθεται και η διαίρεση φύλου μεταξύ ανδρών και γυναικών, από τη στιγμή που το κράτος αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να πατήσει πάνω στις διακρίσεις που αναπαράγονται στο εσωτερικό των κοινοτήτων των μεταναστών σε βάρος των γυναικών για να αποδυναμώσει ακόμα περισσότερο **το σύνολο** των κοινοτήτων.¹⁶ Την ίδια στιγμή, εντείνονται οι

16 Το κράτος δεν είναι φιλανθρωπική οργάνωση, ούτε μπορεί να γίνει ο εγγυητής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με τον τρόπο που διάφοροι φεμινιστές ή αντιρατσιστές θέλουν να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι μπορεί να γίνει. Τα μόνα «ανθρώπινα δικαιώματα» που αναγνωρίζει το καπιταλιστικό κράτος είναι τα δικαιώματα του εγωιστικού, διαχωρισμένου από την ανθρώπινη κοινότητα, ατόμου: το δικαίωμα του ενός ατόμου να εκμεταλλεύεται την εργασία του άλλου, το δικαίωμα στο ιδιόκτητο σώμα και την ατομική

απόπειρες ενίσχυσης των διαιρέσεων σε εθνοτική βάση. Όλες τις νύχτες μεταξύ 6 και 10 Οκτωβρίου 1990, στο προάστιο *Vaulx-en-Velin* της *Lyon*, γίνονται συγκρούσεις νεαρών προλεταρίων με την αστυνομία και λεηλασίες καταστημάτων με αφορμή το θάνατο ενός νεαρού μοτοσυκλετιστή μετά τη σύγκρουσή του με περιπολικό. Στις 8 Οκτωβρίου, ο *Jean Poperen*, δήμαρχος του *Mizieux*, εκτιμά ότι οι αιτίες των γεγονότων στο *Vaulx-en-Velin* είναι «η απανθρωπιά των Αστικών Ζωνών Πρώτης Προτεραιότητας,¹⁷ η ανεργία των νέων και η επικίνδυνη συνύπαρξη διαφορετικών κοινοτήτων». Μετά από σχεδόν δυο μήνες, στις 4 Δεκεμβρίου 1990, ο πρόεδρος *Μιτεράν* θα ανακοινώσει σε συνέδριο για την κατάσταση στα προάστια ένα πενταετές σχέδιο αναβάθμισης των υποβαθμισμένων συνοικιών. Δηλώνει ότι «πρέπει να σπάσουμε παντού το μηχανισμό του αποκλεισμού» και προαναγγέλει ένα νομοσχέδιο με τον τίτλο «Αντι-γκέτο». Την επόμενη μέρα, στο ίδιο συνέδριο, ο πρωθυπουργός *Michel Rocard* θα διευκρινίσει το περιεχόμενο αυτού του νόμου μιλώντας για «τη μετεγκατάσταση των επιδοτούμενων κατοικιών, τη βελτίωση της καριέρας των δημοσίων υπαλλήλων που είναι διορισμένοι στις δύσκολες συνοικίες, την παροχή ειδικής βοήθειας στις επιχειρήσεις για την πρόσληψη νέων από τα μεγάλα συγκροτήματα». Ο ίδιος λακές των αφεντικών θα μιλήσει λίγες μέρες αργότερα για την ανάγκη συστράτευσης κράτους και τοπικών συλλογικοτήτων απέναντι «στην απειλή του μεγάλου χάσματος που συνιστά η κατάσταση των υποβαθμισμένων συνοικιών». Από τη στιγμή που το καπιταλιστικό κράτος δεν ενδιαφέρεται εδώ και χρόνια να βελτιώσει πραγματικά τη θέση των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους, η **διαχείριση του φόβου** θα αποκτήσει πλέον θεσμικά χαρακτηριστικά με τη δημιουργία του υπουργείου Πόλης στις 21 Δεκεμβρίου 1990 και θα πάρει προεξάρχουσα θέση στο νεοφιλελεύθερο ιδεολογικό οπλοστάσιο.

Στις 6 Νοεμβρίου 1991, δημοσιεύεται από το *Ανώτατο Συμβούλιο Ενσωμάτωσης* το δεύτερο μέρος της αναφοράς του πάνω στην κατάσταση των ξένων στη Γαλλία, βασισμένο στην απογραφή του 1990. Εκεί, επιβεβαιώνεται η σταθεροποίηση του ξένου πληθυσμού –3,6 εκατ. έναντι 3,7 εκατ. το 1982– και η αύξηση του αριθμού αυτών που απέκτησαν τη γαλλική υπηκοότητα –3,13% του ξένου πληθυσμού έναντι 2,6% το 1982. Μια εβδομάδα μετά, παρουσιάζεται στο υπουργικό συμβούλιο ένα προσχέδιο νόμου σχετικά με την εναρμόνιση της γαλλικής νομοθεσίας με τη συνθήκη Σένγκεν της ΕΟΚ, η οποία είχε ψηφιστεί στις 14 Ιουνίου 1985 και αφορούσε τον έλεγχο των συνόρων. Ο Πόλεμος του Κόλπου έχει ήδη τελειώσει από τα τέλη Φεβρουαρίου και η διαχείριση του μη ευρωπαϊκού προλεταριάτου στη Γαλλία πρέπει να συντονιστεί με τις ανάγκες του «πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία»· ενός νέου πολέμου, ο οποίος διεξάγεται ενάντια στην εργατική τάξη σε παγκόσμια κλίμακα και του οποίου η πρώτη φάση αρχίζει την περίοδο αυτή. Ο συντονισμός αυτός, αν μη τι άλλο, αποτυπώνεται στην αναφορά του *Ανώτατου Συμβουλίου Ενσωμάτωσης* της 5ης Φεβρουαρίου 1992, όπου υπογραμμίζονται «οι αντιφάσεις που υπάρχουν μεταξύ της κουλτούρας και του δικαίου των χωρών προέλευσης των μεταναστών και της Γαλλίας» και το γεγονός ότι η Γαλλία «δεν μπορεί να αποδεχθεί στην επικράτειά της πρακτικές ασύμβατες με τις θεμελιώδεις αρχές της», δηλαδή την κλειτοριδεκτομή, την πολυγαμία και τη μαντίλα. Στην ίδια αναφορά τονίζεται η σημασία της κοσμικότητας μέσα στη γαλλική κοινωνία, την ίδια στιγμή που επικρίνεται η στάση των δήμων απέναντι στους χώρους λατρείας των

Στις 4 Οκτωβρίου 2002, στο *Vitry-sur-Seine*, μια κατεχοχρήν μουσουλμανική πόλη έξω από το Παρίσι, η 17χρονη *Sohane Benziane*, κόρη μεταναστών από την Καμπυλία, κάηκε ζωντανή μπροστά στις φίλες της στο σχολείο από τον αρχηγό μιας τοπικής συμμορίας μετά από έναν καυγά που είχε αυτός με τον πρώην φίλο της. Ο εικονιζόμενος *Jamal Derrar*, γνωστός και ως *Nono*, την περιέλουσε με βενζίνη και της έβαλε φωτιά. Στις 8 Απριλίου 2006 καταδικάστηκε σε φυλάκιση 25 χρόνων. Το γεγονός πήρε μεγάλη δημοσιότητα και οδήγησε στην ίδρυση της φεμινιστικής οργάνωσης *Ni Putes Ni Soumises* (Ούτε πόρνες ούτε υποταγμένες).

ιδιοκτησία γενικά, κλπ. Στην περίπτωση των προαστίων, το κράτος εκμεταλλεύεται μια υπαρκτή ανάγκη αποδέσμευσης των γυναικών από τις παραδοσιακές οικογενειακές σχέσεις με στόχο να διαιρέσει το προλεταριάτο στα δύο στη βάση διαφορετικών «συμφερόντων», «αναγκών» και «επιθυμιών». Η πιο σύγχρονη εκδοχή αυτής της πολιτικής κατακερματισμού του προλεταριάτου είναι, μετά το 2001, η εκστρατεία του γαλλικού κράτους εναντίον της μουσουλμανικής μαντίλας. Απόγειο της σύγχρονης κρατικής προπαγάνδας υπήρξε η απαγόρευση στα κορίτσια να φορούν τη μαντίλα στο σχολείο με το πρόσχημα του κοσμικού χαρακτήρα του γαλλικού κράτους και, φυσικά, των «καταπατημένων δικαιωμάτων των γυναικών».

17 Πρόκειται για τα περισσότερα υποβαθμισμένα τμήματα των συνοικιών, όπως τα βάφτισε ένα από τα κρατικά προγράμματα «αναμόρφωσης» των προαστίων.

μουσουλμάνων.¹⁸ Παρά τις όποιες φαινομενικά αλληλοσυγκρουόμενες διαπιστώσεις των ειδικών του, το κράτος επιδιώκει την ανασύσταση των κοινοτήτων των μεταναστών εργατών πάνω σε γραμμές που θα υπονομεύουν ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα αντίδρασής τους στην καπιταλιστική επίθεση. Ειδικότερα, ο νόμος ενάντια στην πολυγαμία –υπό την απειλή της άρνησης χορήγησης άδειας παραμονής– επιβάλλει τη διάλυση των πολυπληθών οικογενειών, δημιουργώντας νοικοκυριά με μικρότερο αριθμό μελών, περισσότερο εξατομικευμένα και με μικρότερη δυνατότητα αλληλοβοήθειας.

Μέσα στο 1992 θα ψηφιστούν νόμοι που αυξάνουν τις μέρες κράτησης ενός υπό απέλαση «παράνομου» μετανάστη σε ειδικούς χώρους στα λιμάνια και τα αεροδρόμια. Τον Μάιο του 1993, τροποποιείται ο νόμος για την παροχή της γαλλικής υπηκοότητας σε δυο σημεία: πρώτον, επιμηκύνεται σε δυο χρόνια, αντί για ένα, η περίοδος αναμονής για την απόκτηση της υπηκοότητας εκ μέρους ενός ξένου που έχει παντρευτεί γάλλο ή γαλλίδα πολίτη· δεύτερον, αμφισβητείται η απόκτηση της υπηκοότητας κατά τη γέννηση για όλα τα παιδιά που γεννήθηκαν στη Γαλλία από γονείς που γεννήθηκαν στην Αλγερία πριν την ανεξαρτησία. Τα επόμενα χρόνια θα γίνουν αλληπάλληλες τροποποιήσεις, οι οποίες χωρίς να αλλάξουν τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές σε νομικό επίπεδο, δίνουν έμφαση στη διαχείριση των συνόρων. Σε τοπικό επίπεδο τώρα, κατά τη συνάντηση της Διυπουργικής Επιτροπής Πόλεων στις 7 Φεβρουαρίου 1995 γίνεται ο απολογισμός των 60(!) μέτρων που πάρθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια. Συμπέρασμα: προτείνονται νέα συμπληρωματικά μέτρα, εκ των οποίων τα δυο πιο σημαντικά είναι η παροχή φορολογικών διευκολύνσεων σε επιχειρήσεις που θα εγκατασταθούν στις συνοικίες «προτεραιότητας» και η δημιουργία «κλειστών συμβάσεων απασχόλησης» για τους νέους που μένουν στις συνοικίες αυτές· τα εργατικά προάστια γίνονται πλέον ένα εργαστήριο εφαρμογής της νεοφιλελεύθερης εργασιακής πολιτικής στο όνομα της «ενσωμάτωσης» και των «ίσων ευκαιριών». Ένα μήνα σχεδόν αργότερα, η ίδια επιτροπή θα προειδοποιήσει για την άσχημη οικονομική κατάσταση των συνοικιών και για την εχθρότητα που εκδηλώνεται απέναντι στις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες.¹⁹ Στις 18 Ιανουαρίου 1996, όμως, η λύση είναι έτοιμη: στο οικονομικό επίπεδο, δημιουργία τριάντα ζωνών ελεύθερων συναλλαγών, όπου οι επιχειρήσεις απαλλάσσονται πλήρως από τους φόρους και τις ασφαλιστικές εισφορές για πέντε χρόνια υπό την προϋπόθεση να προσλαμβάνουν κατοίκους των «δύσκολων» συνοικιών· δημιουργία μιας σύμβασης «απασχόλησης στην πόλη» που σχεδιάστηκε για 100.000 νέους 18-25 ετών που κατοικούν στις συνοικίες αυτές, με το κράτος να συνεισφέρει κατά μέσο όρο το 55% του μισθού· ειδική οικονομική στήριξη για τη διατήρηση του εμπορίου στις ζώνες αυτές. Φυσικά, τα μέτρα αυτά συνοδεύονται από την παρουσία 4.000 επιπλέον αστυνομικών στις συνοικίες.

Τον Ιούνιο του 1996, γίνονται διαδηλώσεις στο Παρίσι και σε πολλές άλλες πόλεις για τη «νομμοποίηση όσων δεν έχουν χαρτιά».²⁰ Η εκκλησία του Saint-Hyppolite στο Παρίσι καταλαμβάνεται από

18 Η επιφυλακτικότητα του γαλλικού κράτους απέναντι στο ισλάμ στις αρχές της δεκαετίας του '90, θα καταλήξει, το 2005, στην αθρόα χρηματοδότηση των ισλαμικών οργανώσεων με την υποστήριξη του ίδιου του Σαρκοζύ! Ανακολουθία των κρατικών υπαλλήλων απέναντι στα συμφέροντα του κεφαλαίου; Δεν νομίζουμε. Η στάση του γαλλικού κράτους απέναντι στη διαμεσολάβηση των ισλαμιστών παπάδων υπαγορεύεται, πάνω απ' όλα, από τη δυνατότητα των τελευταίων να ελέγξουν τους νεαρούς προλετάριους των προαστίων, οι οποίοι –ας θυμηθούμε– κάνουν ακόμα πιο «αισθητή» την παρουσία τους από το 2000 και μετά. Η ανάγκη καθήλωσης των ανεξέλεγκτων νεαρών προλετάριων είναι τόσο επιτακτική για το κράτος ώστε η πιθανότητα εκτροφής ισλαμιστών καμικάζι, που θα γκρεμίσουν π.χ. τον πύργο του Άιφελ, θεωρείται δευτερεύουσα συνέπεια –την οποία άλλωστε η εξουσία μπορεί να εντάξει μέσα στην **πολιτική του τρόμου** που ακολουθεί...

19 Σε τοπικό επίπεδο, ο έλεγχος του εργατικού πληθυσμού των προαστίων γίνεται και μέσω των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, στα οποία εντάσσονται αρχικά ατομικά οι μετανάστες εργάτες και στη συνέχεια οι οικογένειές τους, στα πλαίσια των προγραμμάτων επανένωσης των μελών που ζουν χώρια. Αντικείμενο του ελέγχου είναι η καταγραφή της χώρας προέλευσης του μετανάστη εργάτη και το αν βρίσκεται νόμιμα στη χώρα· η κατάσταση της υγείας του· το αν δικαιούται τα επιδόματα για τα οποία έχει κάνει αίτηση, αλλά και το αν η εισοδηματική του κατάσταση παραμένει ως έχει δηλωθεί.

Οι παράνομοι μετανάστες της συνοικίας του Vaud βγαίνουν από το σκοτάδι

αλλοδαπούς γονείς παιδιών με γαλλική υπηκοότητα, ενώ η εκκλησία του Saint-Bernard, επίσης στο Παρίσι, καταλαμβάνεται από περίπου 200 αφρικανούς χωρίς χαρτιά. Δέκα από αυτούς ξεκινούν απεργία πείνας. Στις 25 Ιουνίου, 100 μετανάστες χωρίς χαρτιά καταλαμβάνουν το δημαρχείο του 18ου διαμερίσματος του Παρισιού απαιτώντας τη νομιμοποίησή τους. Στις 23 Αυγούστου, οι δυνάμεις της τάξης εκκενώνουν την εκκλησία του Saint-Bernard συλλαμβάνοντας 228 άτομα και μεταφέροντας τους απεργούς πείνας σε στρατιωτικό νοσοκομείο.

Μέσα στο 1998, θα ψηφιστεί νόμος που θα επιτρέπει την απόκτηση της γαλλικής υπηκοότητας στην ηλικία των 13 ετών, με τη συγκατάθεση των γονέων, ή στην ηλικία των 16, χωρίς αυτή, για όλα τα παιδιά που έχουν γεννηθεί στη Γαλλία από ξένους γονείς. Η αύξηση του αριθμού αυτών που αποκτούν τη γαλλική υπηκοότητα είναι κατακόρυφη. (Το 2006 ο αριθμός των γάλλων πολιτών ξένης καταγωγής ανερχόταν στα 6,7 εκατ. άτομα, δηλ. το 10% του πληθυσμού). Μια άλλη νομοθετική ρύθμιση αποσκοπεί σε μεγαλύτερο έλεγχο της φιλοξενίας ξένων υπηκόων σε γαλλικό έδαφος: μια τέτοια φιλοξενία θα επιτρέπεται μόνο μετά από δήλωση στο αρμόδιο δημαρχείο ή αστυνομικό τμήμα, το οποίο και θα δίνει τη σχετική άδεια. Στις 24 Σεπτεμβρίου 1999 ανοίγει το κέντρο υποδοχής των αιτούντων για χορήγηση πολιτικού ασύλου, οι οποίοι έχουν εκδιωχθεί από τη Μεγάλη Βρετανία και προέρχονται από την Πολωνία, το Κόσσοβο, το Ιράν, το Ιράκ, το Αφγανιστάν. Η διαχείρισή του ανατίθεται στον Ερυθρό Σταυρό· όσοι μετανάστες βρίσκονται ήδη στη Γαλλία, θα πρέπει να αισθάνονται τυχεροί που δεν είναι πρόσφυγες... Λίγο νωρίτερα, στις 23 Ιουνίου, ο πρωθυπουργός Lionel Jospin ανακοινώνει ότι η κυβέρνηση θα προχωρήσει στην καλύτερη οργάνωση των αστικών συγκοινωνιών στα προάστια με στόχο «την κοινωνική ανάμειξη, την ελευθερία μετακίνησης και την ποιότητα του περιβάλλοντος». Η περιβόητη «κοινωνική ανάμειξη» των «ευαίσθητων» προαστίων θα είναι το ζητούμενο και των παχυλών κρατικών προγραμμάτων που θα ξεκινήσουν το 2000 και το 2001, όπως αντίστοιχα τα ζητήματα παροχής ασύλου και ρύθμισης των μεταναστευτικών ροών θα απασχολήσουν τους κρατικούς υπαλλήλους σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις 30 Οκτωβρίου 2002, ο πρόεδρος Ζακ Σιράκ δηλώνει ότι «η φιλόδοξη πολιτική της πόλης προκύπτει ως συνέπεια της πολιτικής της κυβέρνησης για αποκατάσταση της εξουσίας του κράτους και πάταξη της βίας», υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα εφαρμογής ενός προγράμματος μαζικής ανακατασκευής και ανακαίνισης των κατοικιών με στόχο να πάψουν να υφίστανται τα «αστικά γκέτο». Στις 29 Ιανουαρίου 2003, ανακοινώνεται από το υπουργικό συμβούλιο η δημιουργία 41 νέων ζωνών ελευθέρων συναλλαγών από το 2004 και μετά, οι οποίες θα προστεθούν στις 44 που υπάρχουν ήδη· η νεοφιλελεύθερη διαχείριση των συνοικιών των εργατών και των ανέργων σκληραίνει, ενώ οι ανάγκες επιβίωσης έχουν δημιουργήσει εδώ και χρόνια τη λεγόμενη «παράλληλη οικονομία των προαστίων».

Οι μετανάστες εργάτες και άνεργοι δεν έκαναν τους συλλογικούς αγώνες εκείνους που θα εναντιώνονταν στον νεοφιλελευθερισμό με ριζοσπαστικό τρόπο και πιθανόν να τους έβγαζαν από την κατάσταση που σήμερα βρίσκονται, γι' αυτό και οι συνθήκες ζωής τους χειροτερεύουν ολοένα και περισσότερο. Και σίγουρα αυτό επηρεάζει την κατάσταση του προλεταριάτου στη Γαλλία συνολικά. Ταυτόχρονα η περιθωριοποίηση των προαστίων προκύπτει από τη γενικότερη αδυναμία του προλεταριάτου, μιας και από τη δεκαετία του '90 και μετά η νεοφιλελεύθερη επίθεση εντείνεται και υπονομεύει πολύχρονες κατακτήσεις του. Στη διαγώνιο που ενώνει τους –παρά τις δυσκολίες– συνεχιζόμενους αγώνες του γαλλικού προλεταριάτου, την ανάγκη του κεφαλαίου για σταθερά διαθέσιμη, φτηνή και πειθαρχημένη εργατική δύναμη και τα υπόγεια κοινωνικά δίκτυα αλληλοβοήθειας των μεταναστών, θα πρέπει ν' αναζητηθεί η δυναμική που επέτρεψε σε πολλούς μετανάστες εργάτες και ανέργους να συνεχίσουν να επιβιώνουν και να παραμένουν στη Γαλλία, να κάνουν παιδιά που πηγαίνουν στα γαλλικά σχολεία, να πάρουν τη γαλλική υπηκοότητα· και, ταυτόχρονα, αυτή η δυναμική

20 Δηλαδή όσων δεν έχουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη χορήγηση άδειας παραμονής.

ενσωμάτωσης εμπόδισε τους μετανάστες εργάτες να αρχίσουν να αλληλοσφάζονται στα πλαίσια μιας «βίας μεταξύ κοινοτήτων» εθνικών, φυλετικών ή θρησκευτικών, και να κατευθύνουν την οργή τους ενάντια στο κράτος και τα αφεντικά.²¹ Αυτή είναι μια αφανής, αν και όχι άμεση, συνέπεια σημαντικών κινημάτων όπως αυτό ενάντια στη CIP το 1994 και η απεργία των σιδηροδρομικών το 1995.²² Παρά την αντιπάθεια που πολλές φορές εκφράζουν οι γάλλοι των προαστίων για τους «κανονικούς» γάλλους, δημόσιους και ιδιωτικούς υπαλλήλους ή φοιτητές, οι αγώνες των τελευταίων δεν περνάνε χωρίς να αφήσουν τα ίχνη τους στη συνείδηση ολόκληρου του προλεταριάτου· μαθαίνουν στους νεότερους προλετάριους, μετανάστες και ντόπιους, ότι πρέπει να διεκδικούν το δίκιο τους με αγώνες ενάντια στην εξουσία του κεφαλαίου. Είναι με αυτήν την έννοια που το «σπάσιμο του γκέτο» απέτυχε και πήγαν στράφι τα χρήματα των κρατικών προγραμμάτων: η κοινότητα των μεταναστών εργατών και ανέργων –από τη στιγμή που δε διαλύθηκε σε ένα σύνολο εξατομικευμένων νοικοκυριών, αλλά ούτε συνδέθηκε κιόλας άμεσα με εμπειρίες ευρύτερου προλεταριακού αγώνα έξω από τα όρια των προαστίων– ανασυντέθηκε σε μια νέα συλλογική, υπόγεια βάση, με τη δημιουργία κλειστών κυκλωμάτων επιβίωσης, έξω από το πεδίο του κρατικού ελέγχου.

21 Αυτό θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία των εξεγέρσεων του 2005 στα γαλλικά προάστια που έρχεται σε αντίθεση με τα χαρακτηριστικά των βίαιων ταραχών που συνέβησαν π.χ. στην πόλη Bradford της Μεγάλης Βρετανίας το 2001.

22 Στο τεύχος 6 των *Παιδιών της Γαλαρίας* μπορείτε να βρείτε ένα αφιέρωμα στα γεγονότα του 1995.

Νεοφιλελευθερισμός, εργατικός υπερπληθυσμός και κινηματική προοπτική

«Κάνουμε έκκληση για επαναφορά της τάξης... Δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε την προπαγάνδισή βίαιων ενεργειών από τους πληθυσμούς αυτούς. Η τάξη πρέπει να επανέλθει. Είναι επείγον να παρθεί ένα σύνολο μέτρων που θα βάζουν ένα τέλος σε μια εξέλιξη ολοένα και περισσότερο επικίνδυνη. Η ασφάλεια όλων δεν μπορεί να αποκατασταθεί με την αποδοχή της κλιμάκωσης της βίας».

Από ανακοίνωση του Κομμουνιστικού Κόμματος Γαλλίας στις 6 Νοεμβρίου 2005

Δυο μήνες πριν από το ξέσπασμα των ταραχών στα τέλη Οκτώβρη, ο υπουργός Εσωτερικών Σαρκοζύ διατάσσει την αντικατάσταση των «αστυνομικών της γειτονιάς», οι οποίοι έχουν υπό την ευθύνη τους τα εργατικά προάστια, με άνδρες των CRS, επικαλούμενος τη συνεχή αύξηση της εγκληματικότητας. Όμως, τα στοιχεία του ίδιου του υπουργείου Εσωτερικών αποδεικνύουν τη μείωση της εγκληματικότητας το πρώτο εννιάμηνο του 2005 σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές.²³ Ο υπουργός λέει ψέματα και το ξέρει. Είναι αμφίβολο αν τα γεγονότα θα είχαν πάρει την τροπή που πήραν, αν δεν έκανε τις κατάπτυστες προκλητικές δηλώσεις περί «κλεφτρονιών» και «αποβρασμάτων» πριν καλά-καλά στεγνώσουν τα δάκρυα για τους νεκρούς πιτσιρικάδες και θα πούμε αμέσως παρακάτω κάποια πράγματα γι' αυτό. Επιπλέον, τα CRS έριξαν δακρυγόνο μέσα στο γεμάτο με προσευχόμενους τζαμί του Clichy-sous-Bois εν μέσω Ραμαζανιού (βλ. το χρονικό των γεγονότων). Αυτό που επιχειρήθηκε δεν ήταν ούτε πρωτοφανές, ούτε πρωτότυπο. Η εγκληματοποίηση των ασθενέστερων τάξεων είναι μια δοκιμασμένη μέθοδος επιβολής της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης μέσω της αναμόχλευσης του αισθήματος ανασφάλειας στο εξατομικευμένο πλήθος των σύγχρονων πόλεων. Για το κεφάλαιο είναι αναγκαίο να αναδημιουργείται συνεχώς η διαίρεση μεταξύ «βολεμένων» και «εξαθλιωμένων», «νομοταγών» και «παράνομων» προλεταρίων **μέσα στις πόλεις**, γιατί οι πόλεις είναι ο χώρος που ιστορικά ζει και αγωνίζεται το προλεταριάτο· πόσο μάλλον σήμερα που ο αγροτικός πληθυσμός σε παγκόσμιο επίπεδο συρρικνώνεται και το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό που μεταναστεύει στις πόλεις πληθαίνει μετά την επιβολή του νεοφιλελευθερισμού σε παγκόσμια κλίμακα και γίνεται **υπεράριθμο**, από τη σκοπιά των αναγκών αξιοποίησης του κεφαλαίου. Το κεφάλαιο είναι καταδικασμένο να μη βγει από την κρίση, αν δεν αξιοποιήσει κατάλληλα αυτά τα εργατικά χέρια. Πώς όμως θα το κάνει αυτό; Η σοσιαλδημοκρατική κεϋνσιανή ρύθμιση της μεταπολεμικής περιόδου έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί και από την πλευρά των καπιταλιστών δεν υπάρχει η παραμικρή διάθεση για την εξεύρεση ενός νέου ταξικού συμβιβασμού που θα ανέβαζε μεν την παραγωγικότητα της εργασίας, θα ενδυνάμωνε όμως παράλληλα και την ισχύ της εργατικής τάξης.

Η αστυνομική διαχείριση του προλεταριάτου ή η μαζική εκκαθάρισή του μέσω του πολέμου είναι προς το παρόν τα μόνα όπλα στα χέρια των καπιταλιστών σε παγκόσμια κλίμακα είτε πρόκειται για τις Αντιεγκληματικές Ταξιαρχίες –ειδικές μονάδες της αστυνομίας που δραστηριοποιούνται κατά περίπτωση στα προάστια²⁴– είτε για το στρατό των ΗΠΑ και της Βρετανίας στο Ιράκ. Εκτός από καταστολή και φυλακίσεις, η αστυνομία προσφέρει κυρίως **πολύτιμο χρόνο** στα αφεντικά για να σκεφτούν τι θα κάνουν

23 Για ένα συγκεντρωτικό πίνακα, αλλά και για κάποια links για περισσότερες πληροφορίες, στη διεύθυνση: http://www.insee.fr/Fr/ffc/chifcle_fiche.asp?ref_id=NATTEF05305&tab_id=97. Στους πίνακες του υπουργείου Εσωτερικών αποτυπώνεται και η όξυνση της καταστολής, η οποία συνοδεύει διαρκώς τις προσπάθειες επιβίωσης των μεταναστών εργατών και ανέργων, με την αύξηση των καταγεγραμμένων αδικημάτων, «παλιών» και «νέων», τα πρώτα χρόνια της νέας χιλιετίας.

24 Brigades Anti-Criminalité – BAC, ειδικά τμήματα της αστυνομίας «φημισμένα» για τη σκληρότητά τους. Χρησιμοποιούνται επίσης και στις διαδηλώσεις, όπου οπλισμένοι μόνο με κράνη και κλομπ επιτίθενται σε απομονωμένους διαδηλωτές.

με τους προλετάριους που «περισσεύουν». Ιστορικά μιλώντας, πάντα η σύνθεση της αστυνομίας και οι κατασταλτικές μέθοδοι που χρησιμοποιεί είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη σύνθεση του προλεταριάτου που έχει να αντιμετωπίσει· οι μετανάστες εργάτες ενσαρκώνουν τη σύγχρονη **πλανητική κινητικότητα του προλεταριάτου**. Αυτό υπογραμμίζει η μεγάλη ανανεωσιμότητα του πληθυσμού των προαστίων. Η ένταση της καταστολής εξαρτάται σίγουρα από το τι διακυβεύεται σε κάθε χρονική φάση για το κεφάλαιο και αναπόδραστα αυξάνεται σε περιόδους κρίσης, όπου το διακύβευμα είναι η ίδια η καπιταλιστική συσσώρευση. Εξαρτάται, όμως και από την ύπαρξη ή όχι άλλων ισχυρών διαμεσολαβήσεων όπως το συνδικάτο, η οικογένεια ή άλλες κοινωνικοποιητικές σχέσεις που τροποποιούν, φιλτράρουν και ελέγχουν την ικανοποίηση των προλεταριακών αναγκών και επιθυμιών, αλλά και την οργή από τη μη ικανοποίησή τους. Σήμερα στα γαλλικά προάστια, και σε αυξανόμενο βαθμό σε όλο τον πλανήτη, το νέο παγκόσμιο κινητικό, πολυεθνικό προλεταριάτο είναι εκτός των συνδικάτων· το μόνο που απομένει για να τον εντάξει στο κοινωνικό σύνολο, εκτός της αστυνομίας, είναι τα κοινωνικά δίκτυα στα οποία ανήκει. Πράγματι αυτό συμβαίνει ως ένα βαθμό στην περίπτωση της οικογένειας, αλλά η κατάσταση είναι πιο επισφαλής απ' ότι παλιότερα, όπως πχ φαίνεται από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι νέοι στην εύρεση ενός διαμερίσματος. Η νεοφιλελεύθερη έμφαση στον **προληπτικό** ρόλο που πρέπει να παίξει η αστυνομία έχει να κάνει ακριβώς με τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων της σε πεδία που πριν καταλάμβαναν άλλου είδους διαμεσολαβήσεις, χωρίς φυσικά να φτάνει ούτε το ελάχιστο της αποτελεσματικότητάς τους. Τι άλλο δείχνουν νομοθεσίες όπως αυτή του Μαρτίου 2003 που τιμωρούν με ποινή φυλάκισης 2 μηνών χωρίς αναστολή και πρόστιμο 3.750 ευρώ όσους «*καταλαμβάνουν βίαια τις πυλωτές των πολυκατοικιών*»;²⁵

Τη θέση των παλιών κοινωνικών δικτύων που καταρρέουν παίρνει –ειδικά για τους νέους προλετάριους που ήταν και οι πρωταγωνιστές της εξέγερσης– η συμμορία, μια κλειστή κοινωνική μορφή αναζήτησης ταυτότητας και αλληλοϋποστήριξης, στα όρια της ποινικοποίησης από το κράτος. Αυτή τη μορφή προλεταριακής οργάνωσης έχει στόχο η σύγχρονη αντιτρομοκρατική νομοθεσία περί «*εγκληματικών οργανώσεων*». Αν κρίνουμε από τον τρόπο που διαπράχθηκαν οι εμπρησμοί κατά τη διάρκεια της εξέγερσης, υπεύθυνες είναι ευέλικτες ομάδες δέκα ως πενήντα ατόμων με πολύ καλή γνώση του χώρου των συνοικιών και αν κρίνουμε από τα αποτελέσματα των ενεργειών τους, τα κατάφεραν πολύ καλά. Η σημασία των ταραχών του 2005, όμως, δε βρίσκεται στη βίαιη συνιστώσα τους, γιατί αν τις συγκρίνουμε με ανάλογα περιστατικά στο παρελθόν, θα δούμε ότι σε γενικές γραμμές αποφεύχθηκε η σύγκρουση με την αστυνομία και περιορίστηκαν κατά πολύ οι λεηλασίες καταστημάτων· σε ορισμένες μάλιστα συνοικίες όπου η διακίνηση ναρκωτικών είναι προσοδοφόρα, το εγκληματικό κεφάλαιο ουσιαστικά εμπόδισε τη δημιουργία εκτεταμένων ταραχών, γιατί η περιοχή θα γέμιζε με μπάτσους και η όποια συναλλαγή θα γινόταν αδύνατη.²⁶ Το καινούργιο στοιχείο είναι ότι η αντιπαράθεση με την αστυνομία και η «σπορά του χάους» έπαψε να είναι υπόθεση μόνο των «παλιών», αφού συμμετείχαν πολλοί νεαροί προλετάριοι, όχι βέβαια κορίτσια. Αυτό δείχνει το προφίλ των συλληφθέντων, λίγοι από τους οποίους είχαν στο παρελθόν απασχολήσει την αστυνομία. Τα θηλυκά μέλη της κοινότητας συμπαράσταθηκαν στους συλληφθέντες έξω από τα δικαστήρια ή τα κρατητήρια, κάτι που δείχνει ότι αισθάνθηκαν την υπόθεση αυτή σαν δική τους, αν και ήταν κλεισμένες στο σπίτι όλα τα βράδια.

Η εξέγερση στα προάστια εντάσσεται αναμφισβήτητα στις προλεταριακές αντιστάσεις απέναντι στη νεοφιλελεύθερη επίθεση, δείχνει όμως παράλληλα και τα όρια αυτών των εξεγέρσεων, όταν οι φορείς τους δεν αρθρώνουν λόγο τέτοιο που να επιδιώκει τις συμμαχίες με τα υπόλοιπα προλεταριακά κομμάτια, όταν αφήνουν απ' έξω –έχοντας ήδη περιθωριοποιήσει κοινωνικά στο εσωτερικό της κοινότητας– το γυναικείο ήμισυ του προλεταριακού πληθυσμού, όταν κλέβουν κινητά τηλέφωνα και πορτοφόλια μετά το τέλος των διαδηλώσεων των «άλλων».²⁷ Η νοοτροπία του «ο καθένας για την πάρτη

25 Το 2004 θα καταργηθεί η ποινή φυλάκισης, όχι όμως και το πρόστιμο.

26 Αυτό αφορά τις περιοχές Gennevilliers, Colombes, Asnières, Bagneux και Nanterre, γνωστές για τις ναρκομπίζνες τους. Από την άλλη, σε άλλες γνωστές για τα νταραβέρια τους περιοχές οι ταραχές γνώρισαν μια ιδιαίτερη ένταση, όπως δείχνουν οι περιπτώσεις των Grigny, Evry, Corbeil, Villiers-le-Bel.

27 Βλέπε παραπάνω το άρθρο για το κίνημα ενάντια στη CPE.

του», η τόσο κυρίαρχη στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία, αναπαράγεται έτσι σε κινηματικό επίπεδο ως αυτοαπομόνωση.

Σε ένα πρώτο γενικό επίπεδο, είναι λογικό τα σχολεία, τα δημόσια κτίρια, τα λεωφορεία να γίνονται αντικείμενο επιθέσεων, όταν κάποιος συνειδητοποιεί το ύψος των επιδοτήσεων που κατευθύνονται σε αυτά, ενώ ο ίδιος και η οικογένειά του βιώνουν καθημερινά τον ρατσισμό, την υποτίμηση και τη μιζέρια. Καθένας από αυτούς τους στόχους, όμως, έχει και τη δική του υλική συνεισφορά στην εξαθλίωση της ζωής των νεαρών προλεταρίων από τα προάστια: το σχολείο δεν είναι αυτό που τους πετάει έξω από την εκπαιδευτική διαδικασία ως «απόβλητους» και «αποτυχημένους»; Στα δημόσια κτίρια δεν απεικονίζεται η κρατική εξουσία που τους περιφρονεί; Στα λεωφορεία –ένα από τα ελάχιστα μέσα που τους επιτρέπει να σπάσουν έστω και για λίγο την απομόνωση του γκέτο– δε βιώνεται καθημερινά ο ρατσισμός και η καταστολή από τους ελεγκτές; Ή μήπως η αντιπαράθεση με τους μπάτσους χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη ερμηνεία όταν σχεδόν διακόσιοι προλετάριοι με καταγωγή εκτός ευρώπης έχουν σκοτωθεί από τις αρχές της δεκαετίας του '80 εξαιτίας της αστυνομικής βίας;

Αντίθετα με τη φλυαρία των ειδικών, της αριστεράς ή της δεξιάς του κεφαλαίου, η βία των νεαρών προλεταρίων δεν ήταν παράλογη –παρά το γεγονός ότι υπήρξαν περιστατικά τυφλής βίας απέναντι σε άλλους προλετάριους (βλ. το χρονικό των γεγονότων). Ειδικά η πρακτική του εμπρησμού αυτοκινήτων δεν είναι καθόλου καινούργια· οι νεαροί προλετάριοι στα γαλλικά προάστια καίνε 90 αυτοκίνητα την ημέρα κατά μέσο όρο εδώ και χρόνια. Μερικοί κοινωνιολόγοι πιστεύουν ότι το αυτοκίνητο είναι ένα σύμβολο κινητικότητας, το οποίο στερούνται οι περισσότεροι κάτοικοι των προαστίων και για το λόγο αυτό προσελκύει την οργή τους. Υπάρχει, όμως, και η απλούστερη εξήγηση της ευκολίας με την οποία ένα αυτοκίνητο μπορεί να καεί προξενώντας ένα αίσθημα ικανοποίησης στους εμπρηστές, ενώ ταυτόχρονα τραβάει την προσοχή των μπάτσων και των μίντια. Ο εμπρησμός αυτοκινήτων αποτελεί το μόνο μέσο, με το οποίο οι νεαροί προλετάριοι των προαστίων μπορούν να βγουν από την αφάνεια και να δηλώσουν στη γαλλική κοινωνία την ύπαρξή τους, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους.

Το κράτος θεωρεί ότι η επιβίωση του καπιταλιστικού συστήματος δεν επιβάλλει σήμερα καμία άλλη προοπτική διαχείρισης των προσδοκιών των νεαρών προλεταρίων εκτός από την καταστολή και την ενσωμάτωση με όρους υποτίμησης· υπονοεί, όμως, και το εξής: ότι ο σημερινός ταξικός συσχετισμός δύναμης μπορεί ν' αλλάξει ακόμα περισσότερο προς όφελος του κεφαλαίου –υπάρχει άλλωστε το παράδειγμα των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας, το μέγεθος του ποινικού κράτους και των φυλακών εκεί. Το κράτος θεωρεί ότι μπορεί να διαχειριστεί τις προμηνυόμενες μελλοντικές εκρήξεις...

Στις 22 Μαρτίου 2006, ο Σαρκοζύ ανακοινώνει την κατάθεση ενός νομοσχεδίου για την «πρόληψη της μικροεγκληματικότητας», το οποίο τελικά ψηφίζεται από τη Γερουσία στις 21.11.06 και σε πρώτη ανάγνωση από την Εθνοσυνέλευση στις 5.12.06 μετά από 56 ώρες συζήτησης. Με το νομοσχέδιο αυτό αυξάνονται τα κατασταλτικά μέτρα εναντίων των ανηλίκων²⁸ και ιδιαίτερα όσων είναι μεταξύ 16 και 18 ετών. Μετά τα γεγονότα του 2005, το κράτος ανανεώνει τη «μηδενική ανοχή» ως κατεξοχήν τρόπο αντιμετώπισης του προλεταριάτου των προαστίων. Ως πότε όμως;

28 Μεταξύ άλλων, καθίσταται ευκολότερο το να οδηγηθεί ένας ανήλικος στο δικαστήριο· οι ποινές για τα αδικήματα που τελούν ανήλικοι γίνονται «κλειστές» και ανεξάρτητες του δικαστή που εκδικάζει την υπόθεση, ενώ τροποποιούνται σε διάρκεια και προκρίνεται ο εγκλεισμός σε βάρος της εποπτείας του ανηλίκου από τους γονείς ή κοινωνικούς λειτουργούς· δημιουργείται παρατηρητήριο ανηλίκων παραβατών υπό τη διαχείριση του δημάρχου της πόλης, στο οποίο καταγράφονται οι κινήσεις και το βιογραφικό όλων των «ύποπτων» ανηλίκων, ακόμα κι αυτών που κάνουν συχνές απουσίες στο σχολείο.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ

Πέμπτη 27 Οκτωβρίου 2005

Μια συνηθισμένη καταδίωξη μερικών νεαρών από την αστυνομία στο Clichy-sous-Bois, στο νομό Seine-Saint-Denis¹ καταλήγει σε τραγωδία: τρεις πιτσιρικάδες κλείνονται σε έναν υποσταθμό του δικτύου της EDF.² Οι δυο πεθαίνουν από ηλεκτροπληξία, ο τρίτος τραυματίζεται σοβαρά. Ακολουθεί ένας καταιγισμός ερμηνειών. Η αστυνομία ισχυρίζεται ότι ποτέ δεν καταδίωξε τους τρεις άτυχους πιτσιρικάδες. Νεαροί από την παρέα των θυμάτων υποστηρίζουν ότι οι θάνατοι ήταν προϊόν του κλίματος φόβου που έχει επιβληθεί από τις δυνάμεις καταστολής στα φτωχά προάστια. Μέσα σε λίγες ώρες ξεκινούν επεισόδια μεταξύ των δυνάμεων καταστολής που αυξάνονται σε αριθμό και δεκάδων, ύστερα εκατοντάδων, νέων. Κατά τις 11 το βράδυ, η πυροσβεστική θέτει σε εφαρμογή το σχέδιο «Αστεακές Ταραχές», ενώ «ανεξέλεγκτες συμμορίες πολλών δεκάδων νέων», κατά την ορολογία του αρχηγού της πυροσβεστικής του Παρισιού, επιτίθενται στα πυροσβεστικά οχήματα στο κέντρο πρώτων βοηθειών του Clichy-sous-Bois και σε άλλα κτίρια. Καίγονται 23 αυτοκίνητα.

Παρασκευή 28 Οκτωβρίου

Αργά το βράδυ, 400 νέοι συγκρούονται για δυο ώρες με τους αστυνομικούς στο Clichy-sous-Bois και τη διπλανή πόλη του Montfermeil. Μια πραγματική σφαίρα καρφώνεται σε κλούβα των CRS, ενώ καίγονται 29 αυτοκίνητα, σπάζονται οι βιτρίνες ενός εμπορικού κέντρου και ένα διαφημιστικό λεωφορείο· προξενούνται ζημιές σε ένα σχολείο, στο ταχυδρομείο και το δημαρχείο. Η νύχτα είναι θερμή, οι συλλήψεις πολλαπλασιάζονται, πολλοί αστυνομικοί και μέλη των CRS πληρώνουν την οργή των νέων του Clichy-sous-Bois. 300 αστυνομικοί θα παραμείνουν απέναντι στους νέους έως τις 2 τα ξημερώματα.

Νεκρός για το τίποτα

Μέχρι εδώ πρόκειται για μια συνηθισμένη περίπτωση, την οποία η αστυνομία γνωρίζει, θεωρητικά, πως να διαχειριστεί. Μόνο που, αυτή τη φορά, το μίσος και η οργή της νεολαίας των προαστίων θα γενικευτεί. Μην έχοντας τη δυνατότητα να κάνουν απεργία, οι νέοι **θα επιτεθούν σε ό,τι εμφανίζεται στην καθημερινή ζωή τους ως φορέας ελέγχου, απαγόρευσης και καταστολής**: εμπορικά κέντρα, δημοτικά σχολεία ή παιδικοί σταθμοί, εκκλησίες, λεωφορεία και αμαξοστάσια λεωφορείων, οχήματα, τράινα, μεμονωμένα άτομα, αστυνομικοί σταθμοί, δημαρχεία, ταχυδρομεία, γραφεία κοινωνικής πρόνοιας, δικαστήρια, πολιτιστικά κέντρα, θέατρα, γυμναστήρια...

Σάββατο 29 Οκτωβρίου

Οι συνοικίες γύρω από το Clichy-sous-Bois βρίσκονται στο επίκεντρο του πρώτου κύματος συγκρούσεων

1 To Seine-Saint-Denis είναι ένας νομός 15 χλμ. βόρεια του Παρισιού.

2 Electricité De France – η γαλλική ΔΕΗ.

που θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Οκτωβρίου. Οι οικογένειες των νέων που πέθαναν από ηλεκτροπληξία κάνουν έκκληση για ηρεμία. 500 άτομα διαδηλώνουν σιωπηλά στο Clichy-sous-Bois στη μνήμη των δυο νεκρών ανηλίκων. Θρησκευτικοί αντιπρόσωποι, φορείς και ο ίδιος ο δήμαρχος καλούν με τη σειρά τους σε «αξιοπρέπεια» και ηρεμία. Οι αστυνομικοί προσάγουν 22 νέους. 10 από αυτούς θα κρατηθούν και θα ανακριθούν, 8 θα περάσουν τη Δευτέρα 31 Οκτωβρίου από δίκη και 3 θα καταδικαστούν σε οκτώ μήνες φυλάκιση, εκ των οποίων δύο χωρίς αναστολή, με την κατηγορία της ρίψης αντικειμένων εναντίον της αστυνομίας. Εν τω μεταξύ, στο Bobigny –έδρα της νομαρχίας του Seine-Saint-Denis– ανακοινώνεται η απόφαση για αποστολή κι άλλων 400 αστυνομικών στην περιοχή.

Κυριακή 30 Οκτωβρίου

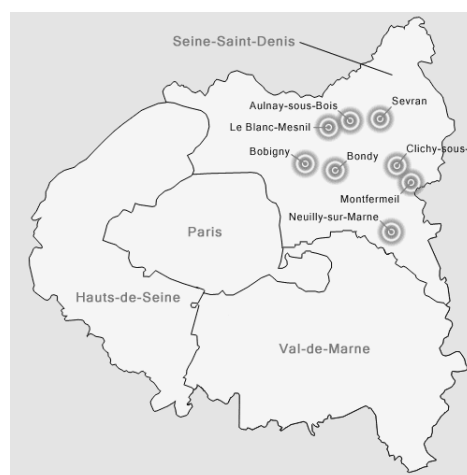
Στις 9 το βράδυ, ένα δακρυγόνο πέφτει μέσα στο τζαμί του Clichy-sous-Bois κατά τη διάρκεια νέων επεισοδίων. Ρίχνεται από τα CRS, εντούτοις δε φτάνει στην αίθουσα προσευχής. Πρόκειται για το ίδιο δακρυγόνο, για το οποίο ο υπουργός Εσωτερικών Σαρκοζύ θα δηλώσει στις 7 Νοεμβρίου ότι «δεν έσκασε μέσα στο τζαμί». Ο μήνας του Ραμαζανιού φτάνει στο τέλος του.

Δευτέρα 31 Οκτωβρίου

Η νύχτα της 31ης Οκτωβρίου προς την 1η Νοεμβρίου είναι και αυτή θερμή. Γίνονται συγκρούσεις με την αστυνομία στις πόλεις Aulnay-sous-Bois, Bondy, Tremblay-en-France και Neuilly-sur-Marne. Ταραχές σημειώνονται και στην πόλη Chelles που συνορεύει με το Montfermeil, όπου καίγονται επτά αυτοκίνητα σύμφωνα με την αστυνομία, η οποία δέχτηκε καταιγισμό από πέτρες. Δεκατρία άτομα, από τα δεκαεννιά που προσήχθησαν στο Clichy-sous-Bois και το Sevran-Beaudottes κατά τη διάρκεια της νύχτας, περνούν την Τρίτη από δίκη για «καταστροφή δημόσιας περιουσίας», «κατοχή εμπρηστικών υλών» ή «εκούσια βία», σύμφωνα με την αστυνομία. Στις πόλεις Argenteuil και Sarcelles επίσης ξεσπούν συγκρούσεις. Σύμφωνα με τη νομαρχία του Bobigny, το βράδυ της Δευτέρας δεν υπάρχουν «επεισόδια», αλλά «ενέργειες παρενόχλησης», τις οποίες πραγματοποιούν ομάδες από δέκα μέχρι δεκαπέντε άτομα που πετούν πέτρες στις δυνάμεις της τάξης στο Sevran και το Aulnay-sous-Bois, μια βόμβα μολότοφ στα CRS στο Clichy και βάζουν φωτιά στο γκαράζ της δημοτικής αστυνομίας του Montfermeil. Εν τω μεταξύ, ο Νικολά Σαρκοζύ, υπουργός Εσωτερικών, διαχειρίζεται προκλητικά την κατάσταση στο ίδιο πνεύμα με τις περίφημες παλιότερες δηλώσεις του, όταν υποσχόταν να «απαλλάξει» τη Γαλλία από «τα κλεφτρόνια και τα αποβράσματα»³ και να καθαρίσει τα προάστια με «τον ατμοκαθαριστή»⁴.

Ο ατμοκαθαριστής του Σαρκοζύ.

Η έκταση των ταραχών την 1η Νοεμβρίου

Τρίτη 1 Νοεμβρίου

Την Τρίτη 1η Νοεμβρίου, ο πρωθυπουργός Ντομινίκ ντε Βιλπέν δέχεται τελικά μαζί με τον Σαρκοζύ τις οικογένειες των δύο νεκρών εφήβων, παρά την άρνηση των τελευταίων να συναντήσουν τον υπουργό Εσωτερικών. Ο Βιλπέν διαβεβαιώνει ότι «θα χυθεί άπλετο φως στις συνθήκες που οδήγησαν στο ατύχημα αυτό». Ο υπουργός Προώθησης της Ισότητας των Ευκαιριών Azouz Begag, αλγερινής καταγωγής, καταγγέλλει το «γενικό λόγο, σημειολογικό πόλεμο» του υπουργού Εσωτερικών.

3 Argenteuil, 25 Οκτωβρίου 2005.

4 La Courneuve, 21 Ιουνίου 2005.

Το βράδυ, 13 από τους 19 συλληφθέντες του σαββατοκύριακου προσέρχονται στο δικαστήριο του Bobigny, ενώ 4 ανήλικοι αφήνονται ελεύθεροι. Οκτώ από αυτούς θα περάσουν από δίκη την επομένη.

Τετάρτη 2 Νοεμβρίου

Τη νύχτα της Τρίτης προς Τετάρτη 2 Νοεμβρίου καίγονται περίπου 250 αυτοκίνητα στην περιφέρεια Ile-de-France, από τα οποία τα 65 μόνο στην πόλη του Bondy. Στο Bobigny, καίγονται δυο αυτοκίνητα της νομαρχιακής διεύθυνσης εξοπλισμού. Στο Bondy, ένα σαμποτάζ σε μετασχηματιστή της EDF βυθίζει την πόλη στο σκοτάδι, ενώ καίγεται κι ένα κατάστημα με μοκέτες. Στο Aulnay-sous-Bois, καίγονται επτά αυτοκίνητα, ενώ περιστατικά βίας σημειώνονται στις πόλεις La Courneuve, Trembay-en-France, Sevran, Livry-Gargan, Pierrefitte, Ousse-de-Bois και Clichy-sous-Bois.

Ο υπουργός Εσωτερικών Σαρκοζύ ακυρώνει το ταξίδι του στο Αφγανιστάν και το Πακιστάν, ενώ ο πρόεδρος Σιράκ, κατά τη διάρκεια του υπουργικού συμβουλίου, κάνει έκκληση για «ηρεμία». Ο πρωθυπουργός Βιλπέν ανακοινώνει ένα «σχέδιο δράσης» πριν τα τέλη Νοεμβρίου υποστηρίζοντας ότι «δεν υπάρχει θαυματουργή λύση για την κατάσταση στα προάστια», ενώ με τη σειρά του και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Ζακ Σιράκ θα δηλώσει: «Πρέπει τα πνεύματα να ηρεμήσουν. Πρέπει ο νόμος να εφαρμόζεται αυστηρά και με πνεύμα διαλόγου και σεβασμού». Και προσθέτει: «Πρέπει να δράσουμε στηριζόμενοι πάντα στις αρχές της Δημοκρατίας μας: όλοι πρέπει να σέβονται τον νόμο, όλοι πρέπει να έχουν τις ευκαιρίες τους». Τελειώνει στέλνοντας ένα σαφέστερο μήνυμα από αυτό του υπουργού Εσωτερικών: «Πρέπει να κινηθούμε ακόμα πιο γρήγορα, συνδέοντας την άμεση επιτόπια δράση με την εξέλιξη του διαλόγου».

Ενεργοποιείται το «Σχέδιο αντιμετώπισης της αστακής βίας» που προβλέπει την τοποθέτηση 17 διμοιριών CRS σε ισάριθμα ευαίσθητα διαμερίσματα. Κατά τις 7 το απόγευμα, περίπου 40 νεαροί σπάνε ένα εμπορικό κέντρο στο Bobigny. Τρεις έμποροι τραυματίζονται ελαφρά, ενώ, σύμφωνα με ένα φύλακα, οι επιτιθέμενοι είχαν καλυμμένα τα πρόσωπα και τραυμάτισαν στο λαιμό την υπάλληλο ενός σουπερμάρκετ. Δύο από τους έξι συλληφθέντες που περνούν από δίκη στο Bobigny καταδικάζονται σε 1 έως 3 μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή. Στο Blanc-Mesnil, ένα λεωφορείο της γραμμής 251 ακινητοποιείται μετά από κλείσιμο του δρόμου από κάδους απορριμμάτων, ενώ ταυτόχρονα δέχεται επίθεση με πέτρες. Οι επιβάτες και ο οδηγός κατεβαίνουν και στη συνέχεια νεαροί βάζουν στο λεωφορείο φωτιά. Στο Sevran, μια γυναίκα ηλικίας 56 ετών με ειδικές ανάγκες θα πάθει σοβαρά εγκαύματα, όταν, κατά τη διάρκεια μιας παρόμοιας επίθεσης στο λεωφορείο της γραμμής 15, δε θα προλάβει να βγει έξω πριν αυτό πάρει φωτιά. Ένας ή δυο συρμοί του περιφερειακού σιδηρόδρομου δέχονται επίθεση με πέτρες στο ύψος του Blanc-Mesnil. Μετά την ακινητοποίηση του συρμού, εξαιτίας των συναγερμών που ενεργοποιούν οι νεαροί, καμιά τριανταριά από αυτούς ληστεύουν τους επιβάτες.

Πέμπτη 3 Νοεμβρίου

Τη νύχτα 2 προς 3 Νοεμβρίου είναι οι νέοι του Aulnay-sous-Bois που δίνουν το παρόν. Καταστρέφουν το αστυνομικό τμήμα του Gallion, το οποίο παραμένει κλειστό τη νύχτα, στην οδό Edgar-Degas κοντά σε έναν οικισμό 3.000 ατόμων. Στην ίδια συνοικία, λίγο πριν τις 11.30 το βράδυ, τρεις δημοσιογράφοι του καναλιού France 2 εγκαταλείπουν το αυτοκίνητό τους στη θέα δεκάδων μασκοφόρων νεαρών που κινούνται εναντίον τους. Λίγο αργότερα, το αυτοκίνητο είναι αναποδογυρισμένο και καίγεται στη μέση της οδού Jacques-Duclos, όπου μερικές δεκάδες νεαρών προκαλούν τα CRS που βρίσκονται απέναντί τους στα δέκα μέτρα. Στην ίδια περιοχή, μια αντιπροσωπεία της Renault τυλίγεται στις φλόγες. Δύο τάξεις του δημοτικού σχολείου του Aulnay, το οποίο βρίσκεται εκεί κοντά, πυρπολούνται.

Η βία κλιμακώνεται· καταγράφονται τέσσερις πυροβολισμοί, χωρίς θύματα: δύο στη La Courneuve ενάντια στις Αντιεγκληματικές Ταξιαρχίες, ένας στο Noisy-le-Sec προς τους πυροσβέστες και ένας στο Saint-Denis ενάντια στην αστυνομία. Στο Seine-Saint-Denis, τα επεισόδια διαρκούν μέχρι τις 3 το πρωί. Ένα γυμνάσιο καίγεται στο Blanc-Mesnil, γειτονικό δήμο του Aulnay-sous-Bois. Ένας πυροσβέστης παθαίνει εγκαύματα δεύτερου βαθμού στο πρόσωπο από μολότοφ που πετιέται σε όχημα της πυροσβεστικής, ενώ δυο άλλοι τραυματίζονται ελαφρά. Πολλά από αυτά τα οχήματα καταστρέφονται από ρίψεις αντικειμένων.

Ένα αυτοκίνητο καίγεται μπροστά από το κτίριο της νομαρχίας 200 μέτρα πιο κάτω. Πετροπόλεμος και επιθέσεις στις αστυνομικές δυνάμεις στις πόλεις Blanc-Mesnil, La Courneuve, Clichy-sous-Bois, Tremblay-en-France, Livry-Gargan και Sevran. Αντίθετα, στις συνοικίες κοντά στο Clichy-sous-Bois και το Montfermeil, λίκνο των συγκρούσεων, δεν καταγράφεται παρά μικρός αριθμός επεισοδίων. Η αστυνομία, πάντα παρούσα και ετοιμοπόλεμη, γίνεται πιο διακριτική. Απολογισμός: 20 από τους 40 δήμους του νομού γίνονται θέατρο συγκρούσεων σύμφωνα με το νομάρχη, ο οποίος κινητοποίησε 1.300 άνδρες· 15 άτομα προσάγονται και 177 αυτοκίνητα καίγονται στις πόλεις Bobigny, Bondy, Aulnay-sous-Bois, Bourget, Villepinte, Blanc-Mesnil, La Courneuve, Clichy-sous-Bois και Sevran. Στην περιοχή Hauts-de-Seine προσάγονται τρία άτομα. Δεκάδες αυτοκίνητα καίγονται και δυο μολότοφ πετιούνται προς το αστυνομικό τμήμα του Antony του Hauts-de-Seine. Η Γενική Διεύθυνση της Εθνικής Αστυνομίας⁵ ανακοινώνει ότι θέτει υπό επιτήρηση ολόκληρο το σιδηροδρομικό δίκτυο μετά την επίθεση στο Blanc Mesnil. Συνολικά, αυτή τη νύχτα, στα παρισινά προάστια, καίγονται περίπου 350 αυτοκίνητα, τραυματίζονται ελαφρά από ρίψη αντικειμένων 4 αστυνομικοί, δυο πυροσβέστες και τρεις πολίτες, ενώ συλλαμβάνονται 41 νεαροί.

Σύσκεψη του πρωθυπουργού με στελέχη του UMP από την περιφέρεια της Ile-de-France και τους υπουργούς Κοινωνικής Συνοχής (Cohesion Sociale), Σχέσεων με τη Βουλή (Relations avec le Parlement) και Τοπικών Συλλογικοτήτων (Collectivités Locales). Οι γονείς των άτυχων νέων καταθέτουν μήνυση κατ' αγνώστων. Το δικαστήριο του Bobigny ανακοινώνει το άνοιγμα δικογραφίας με την κατηγορία της εγκατάλειψης ατόμου που χρειαζόταν βοήθεια. Ο Νικολά Σαρκοζύ δέχεται τους γονείς για να τους ενημερώσει για την πορεία των ερευνών, ενώ αργότερα θα δηλώσει στο τηλεοπτικό κανάλι i-télé ότι τα επεισόδια δεν έχουν «τίποτα το αυθόρμητο» και ότι είναι «τέλεια οργανωμένα» από «έναν ορισμένο αριθμό κλεφτρονίων». Πολλά καταστήματα κλείνουν νωρίτερα από το κανονικό στο Seine-Saint-Denis, ενώ το ίδιο θα πράξουν και την επόμενη μέρα. Η διοίκηση των λεωφορείων ανακοινώνει ότι το τελευταίο δρομολόγιο σε όλες τις γραμμές της περιοχής θα εκτελείται στις επτά το απόγευμα. Η διοίκηση των σιδηροδρόμων ανακοινώνει ότι στις «ευαίσθητες» περιοχές θα παίρνονται μέτρα ασφαλείας μετά τις 9 το βράδυ.

Για πρώτη φορά σημειώνονται εμπρησμοί αυτοκινήτων κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Παρασκευή 4 Νοεμβρίου

Την όγδοη νύχτα της εξέγερσης, την Πέμπτη 3 προς Παρασκευή 4 Νοεμβρίου, οι ταραχές επεκτείνονται σε πολλές γαλλικές πόλεις. Η βία αγγίζει περίπου 90 δήμους της χώρας, αλλά η αστυνομία σχετικοποιεί τον αριθμό αυτό υποστηρίζοντας ότι σε ορισμένους δήμους δεν υπήρξε παρά μόνο ένα καμένο αυτοκίνητο. Η επέκταση των συγκρούσεων, σύμφωνα με την αστυνομία, εξηγείται από το γεγονός ότι «μετά τα χτυπήματα και τις συλλήψεις της προηγούμενης μέρας, τα κλεφτρόνια έχουν την τάση να εγκαταλείπουν την περιοχή τους και να πηγαίνουν σε γειτονικούς δήμους και συνοικίες».

Αστυνομική κινητοποίηση «χωρίς προηγούμενο» στο Seine-Saint-Denis: 1.300 άνδρες από 12 κινητές μονάδες των CRS και της στρατοχωροφυλακής έρχονται να ενισχύσουν τους 300 άνδρες της νομαρχιακής αστυνομίας. Μάταια όμως: στην Ile-de-France, 519 αυτοκίνητα παραδίνονται στις φλόγες, από τα οποία 205 στο Seine-Saint-Denis. Στο Παρίσι, εντός των τειχών, καταστρέφονται 7 αυτοκίνητα. Περίπου 77 καίγονται στην επαρχία. 78 άτομα συλλαμβάνονται.

⁵ Department G9nirale de la Police Nationale – DPGN.

Την ίδια νύχτα, 23 άδεια λεωφορεία της RATP⁶ καίγονται μέσα στο αμαξοστάσιο του Trappes (Yvelines), ενώ επιπλέον στόχους των εξεγερμένων θα αποτελέσουν μια αποθήκη μοκετών (Aulnay-sous-Bois), μια αποθήκη ξύλου (La Courneuve), μια αποθήκη υφασμάτων (Blanc Mesnil), ένα κατάστημα αθλητικών ειδών στο Saint-Ouen, ένα δημοτικό σχολείο (Stains), το δημαρχείο του Noisy-le-Sec, το δικαστήριο του Bobigny, ένα πολιτιστικό κέντρο (Villetaneuse), ένα σουπερμάρκετ (Val d' Oise), τα γραφεία της δημοτικής αστυνομίας του Val-de-Marne, τα γραφεία της κοινωνικής πρόνοιας και του ταχυδρομείου (Yvelines). Στο Neuilly-sur-Marne, οι κλούβες των CRS δέχονται βλήματα από αεροβόλο όπλο· ο δήμαρχος της πόλης, ο οποίος πρόσκειται στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, θα διαψεύσει το γεγονός αυτό. Στη Besançon, καίγονται τρία αυτοκίνητα στο υπόγειο ενός κτιρίου που μένουν φοιτητές. Ένας νεαρός φύλακας 24 ετών βρίσκει το θάνατο προσπαθώντας να σβήσει τις φλόγες. Πολλοί φοιτητές τραυματίζονται, καθώς προσπαθούν να ξεφύγουν από τις φλόγες πεδώντας από τα παράθυρα.

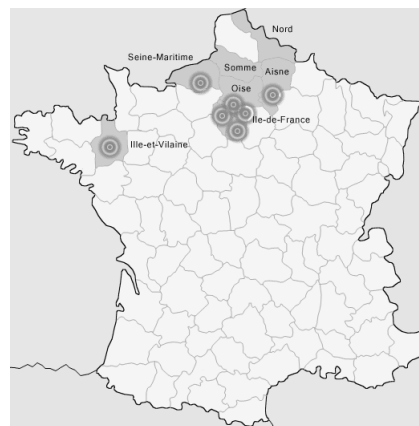
Σε μια προσπάθεια δημιουργίας εντυπώσεων, ο πρωθυπουργός Βιλπέν υποδέχεται στο πρωθυπουργικό μέγαρο 16 νέους ηλικίας 18-25 ετών που προέρχονται από «ευαίσθητες» συνοικίες. Ο Σαρκοζύ συναντάει στο Παρίσι τους νομάρχες της περιφέρειας Ile-de-France με στόχο τη λήψη «επιχειρησιακών μέτρων». Η Marine Le Pen, αντιπρόεδρος του FN,⁷ ζητάει την επιβολή κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Οδηγοί της γραμμής Β του περιφερειακού σιδηροδρόμου αρνούνται να αναλάβουν υπηρεσία επικαλούμενοι το «δικαίωμα αποχής» τους. Το απόγευμα, πολλοί συλληφθέντες των προηγούμενων ημερών περνούν από δίκη στο δικαστήριο του Bobigny. Την ίδια ώρα, περίπου τριάντα αυτοκίνητα καίγονται σε ένα πάρκινγκ κοντά στο εμπορικό κέντρο Bobigny II. Πολλά από τα αυτοκίνητα αυτά ανήκουν σε υπαλλήλους του δικαστηρίου που βρίσκεται εκεί κοντά, στα 200 μέτρα από τη νομαρχία του Seine-Saint-Denis.

33 από τις 70 γραμμές των αστικών λεωφορειών σταματούν τη λειτουργία τους στις 8 το βράδυ «ως μέτρο ασφαλείας μετά τα γεγονότα στα βόρεια προάστια» κατόπιν αιτήματος της Νομαρχιακής Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας.⁸ 17 άλλες γραμμές τροποποιούν το δρομολόγιό τους προκειμένου να αποφεύγουν τις «επικίνδυνες» περιοχές του Seine-Saint-Denis.

Σάββατο 5 Νοεμβρίου

Τη νύχτα της Παρασκευής προς το Σάββατο καίγονται 656 αυτοκίνητα στην Ile-de-France και περισσότερα από 900 στο σύνολο της χώρας. Αλλά το φαινόμενο των εμπρησμών αρχίζει να υποχωρεί στο νομό απ' όπου ξεκίνησαν όλα, το Seine-Saint-Denis –όπου οι 1.400 άνδρες των δυνάμεων ασφαλείας και οι 700 πυροσβέστες ενισχύονται πλέον από ένα ελικόπτερο με κάμερα– και να εντείνεται σε άλλες περιοχές.

Στο Bobigny, καίγονται 5 αυτοκίνητα στο υπόγειο πάρκινγκ των δικαστηρίων, ενώ παράλληλα ορισμένοι συλληφθέντες νεαροί περνούν από δίκη. Στο Aubervilliers, καίγεται μια αποθήκη ρούχων έκτασης 5.000 τ.μ, ενώ η αστυνομία παρεμβαίνει όταν οι πυροσβέστες δέχονται βόμβες μολότοφ. Στο Montreuil, καίγεται μια αντιπροσωπεία αυτοκινήτων, ένα κατάστημα ρούχων και ένα υπόγειο πάρκινγκ. Στο Noisy-le-Grand, ξεσπούν επεισόδια σε ένα εμπορικό κέντρο, με αποτέλεσμα αυτό να κλείσει νωρίτερα από ότι συνήθως· επίσης, πετιέται μια βόμβα μολότοφ σε ένα δημοτικό σχολείο και λεηλατείται μια καφετέρια-καπνοπωλείο. Στο Pantin, νεαροί συγκρούονται με την αστυνομία. Στο Pierrefitte ρίχνεται σε μια συναγωγή εμπρηστικό αντικείμενο, ενώ ο εμπρησμός ενός αυτοκινήτου προκαλεί διακοπή του ρεύματος σε ένα μέρος του χωριού και καμιά εξηνταριά άτομα

Η έκταση των παραχών την 5η Νοεμβρίου

6 Rigue Autonome des Transports Parisiens –Αυτόνομη Διοίκηση των Μεταφορών του Παρισιού. Περιλαμβάνει το μετρό, γραμμές λεωφορείων και τραμ και ένα μέρος του προαστιακού σιδηροδρόμου.

7 Front Nationale –Εθνικό Μέτωπο, το μεγαλύτερο ακροδεξιό κόμμα της Γαλλίας.

8 Direction Départementale de la Sécurité Publique –DDSP.

ψάχνουν να βρουν καταφύγιο στην εκκλησία. Στο Villeteuse, καίγεται ένα ταχυδρομείο. Στη La Courneuve, γίνεται απόπειρα εμπρησμού ενός παιδικού σταθμού. Επιπλέον, ένας κορέατης δημοσιογράφος του καναλιού KBS TV τραυματίζεται ελαφρά στο Aubervilliers. Ένα νηπιαγωγείο και ένα δημοτικό σχολείο καταστρέφονται μερικώς στο Bretigny-sur-Orge (Essonne). Ομοίως, μια τάξη του κολεγίου στο Val-de-Marne, δυο τάξεις ενός νηπιαγωγείου στην Achères (Yvelines) και ένας πολιτιστικός χώρος δίπλα στο κολέγιο Jean-Monet του Torcy (Seine-et-Marne). Στο Evry (Essonne), έγινε απόπειρα εμπρησμού στο σχολικό συγκρότημα Bonaparte. Στο Val-d' Oise, ένα λεωφορείο δέχεται πυροβολισμό· τα CRS αποκλείουν ολόκληρη τη συνοικία Villiers-le-Bel μετά από ρίψεις μολότοφ και εμπρησμούς αυτοκινήτων· μια βιβλιοθήκη καταστρέφεται και ένα αυτοκίνητο, στο οποίο επιβαίνουν δημοσιογράφοι, δέχεται πέτρες. Η βιτρίνα και η είσοδος των γραφείων του UMP στο Fontenay-sous-Bois διαλύονται. Στο Παρίσι, καταστρέφονται 13 αυτοκίνητα. Μια μολότοφ ρίχνεται στο αστυνομικό τμήμα της πλατείας Fktes (19ο διαμέρισμα). Ένα από τα πιο σοβαρά περιστατικά εκτυλίσσεται στο Clion του Seine-Maritime, όπου άγνωστοι ρίχνουν μολότοφ στο εσωτερικό ενός λεωφορείου. Η οδηγός και όλοι οι επιβάτες κατόρθωσαν να κατέβουν λίγο πριν το όχημα πάρει φωτιά και καταστραφεί πλήρως. Αντίστοιχα, στο Seine-et-Marne, οι πυροσβέστες, οι οποίοι έρχονται να απεγκλωβίσουν έναν τραυματία κατά τη διάρκεια επεισοδίων, δέχονται επίθεση μέσα στο διαμέρισμά του· αυτοί που τους επιτέθηκαν καίνε επίσης και το ασθενοφόρο που προοριζόταν να μεταφέρει τον τραυματία. Συνολικά, σε όλη τη χώρα ο αριθμός των προσαγωγών αυξάνεται σε 253 (εκ των οποίων 233 στην Ile-de-France).

Το Σοσιαλιστικό Κόμμα εκδίδει ανακοίνωση στην οποία επισημαίνει ότι «τα επεισόδια φτάνουν σε πολύ υψηλά επίπεδα στην Ile-de-France και σε ολόκληρη τη χώρα» και απαιτεί «τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια πάνω στο εύρος αυτών των δραματικών γεγονότων». Παράλληλα, το Σάββατο πολλαπλασιάζονται οι εκκλήσεις για ηρεμία, κυρίως εκ μέρους των γονιών των δυο νεαρών που πέθαναν από ηλεκτροπληξία στις 27 Οκτώβρη και της ομοσπονδίας μουσουλμάνων του Clichy-Montfermeil που απαιτούν «να σταματήσει κάθε είδους βία» και καλούν σε επίδειξη «πνεύματος σωστής συνύπαρξης (sens civique)». Ο Βιλπέν συναντιέται με το Dali Boubakeur, το μουφτή του Παρισιού.

Οι πορείες ενάντια στη βία δε συγκεντρώνουν πάνω από 500 άτομα στο Aulnay, μια εκατοστή κατοίκων του οικισμού του Tilleuls στο Blanc-Mesnil, 150 άτομα στο Sevran (Seine-Saint-Denis) που διαμαρτύρονται κυρίως για την επίθεση στο λεωφορείο την Τετάρτη, κατά την οποία, όπως είπαμε, μια γυναίκα με ειδικές ανάγκες παθαίνει σοβαρά εγκαύματα. Περίπου 200 άτομα και εκλεγμένοι αντιπρόσωποι του Epinay-sur-Seine (Seine-Saint-Denis) κράτησαν το Σάββατο ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του Jean-Claude Invoas που σκοτώθηκε στη συνοικία Orgemont στις 27 Οκτωβρίου –μέρα που ξεκίνησαν τα επεισόδια στο Clichy– ενώ μόλις είχε φωτογραφήσει ένα φανάρι του δρόμου στα πλαίσια της δουλειάς του ως υπάλληλος της δημόσιας επιχείρησης φωτισμού. Ο φόνος αυτός δεν έχει άμεση σχέση με τα επεισόδια. Η τελετή διακόπτεται από το *Bloc Identitaire*, μια οργάνωση της άκρας δεξιάς που κραυγάζει ότι οι δράστες της βίας στα προάστια «δεν αγαπούν τη Γαλλία και δεν αγαπούν τους Γάλλους». Η θεωρία της μεγάλης συνωμοσίας ενάντια στη Γαλλία αποκτά κύρος μετά από την υποστήριξή της από το γενι-

κό εισαγγελέα του Παρισιού Yves Bot. Σχολιάζοντας τα γεγονότα στο τηλεοπτικό κανάλι Europe 1 εκτιμά ότι τα επεισόδια είναι «οργανωμένα».

Κυριακή 6 Νοεμβρίου

Τη νύχτα της 5ης προς 6η Νοεμβρίου, οι επιθέσεις αυξάνονται ακόμα περισσότερο. Περίπου 1300 αυτοκίνητα κάηκαν στο σύνολο της γαλλικής επικράτειας, εκ των οποίων 554 στην επαρχία και 741 στην ευρύτερη περιοχή του Παρισιού. Κατά τη διάρκεια της ιδιαίτερα θερμής νύχτας προ-

σάγονται συνολικά 349 άτομα. Σε ολόκληρη τη Γαλλία ο αριθμός των δέμων, στους οποίους εξελίσσεται «αντάρτικο πόλεων» φτάνει τους 211. Στην περιφέρεια της Ile-de-France στέλνονται άλλοι 2.300 αστυνομικοί και στρατοχωροφύλακες κατά τη διάρκεια της νύχτας. Η αστυνομία κινητοποιεί 7 ελικόπτερα με ισχυρούς προβολείς και κάμερα για τη διασφάλιση της τάξης: ένα στο Seine-Saint-Denis, ένα στο Val-de-Marne και την Essonne, ένα στο Yvelines και το Val-d'Oise, ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα θα πετούν πάνω από την Toulouse, το Strasbourg, τη Rennes και την ευρύτερη περιοχή της Lille.⁹ Στο κέντρο του Παρισιού καίγονται 32 αυτοκίνητα και προσάγονται 30 άτομα. Οι εμπρησμοί αυτοκινήτων εντοπίζονται στο 3ο διαμέρισμα, κοντά στην πλατεία Δημοκρατίας, και το 17ο. Στην περιοχή του Παρισιού, στα προάστια του Yvelines και του Seine-et-Marne η βία ξαναφουντώνει ενώ στο Val-d'Oise είναι σε πτώση. Τα άλλα προάστια έξω από τον παρισινό δακτύλιο παραμένουν σε «σταθερή κατάσταση», σύμφωνα με την αστυνομία. Στην Essonne, πολλά κτίρια υφίστανται ζημιές, όπως δύο τάξεις ενός νηπιαγωγείου στο Grigny και ένα MacDonald's στο Corbeil-Essonne, μέσα στο οποίο ρίχνεται ένα αυτοκίνητο. «Το να καίς ένα σχολείο είναι απαράδεκτο, αλλά αυτός που έβαλε τη φωτιά είναι ο Σαρκοζύ», δήλωσε ο πατέρας ενός μαθητή στο Grigny. Θα ακολουθήσουν μεγάλης έκτασης συγκρούσεις μεταξύ 200 νεαρών και της αστυνομίας, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό 34 μπάτσων. Ο υπουργός Εσωτερικών πηγαίνει το Σάββατο το βράδυ σε αυτό το προάστιο για να δηλώσει την υποστήριξη του στους αστυνομικούς. Στο Evry συναντά κυρίως εφήβους που είχαν προσαχθεί και πρέπει να τεθούν ξανά υπό την κηδεμονία των γονιών τους.

Στο Evry, οι μπάτσοι περικυκλώνουν ένα εργαστήριο κατασκευής κοκτέιλ μολότοφ μέσα σε ένα εγκαταλειμμένο κτίριο της δημοτικής αστυνομίας. Έξι νεαροί συλλαμβάνονται καθώς εξέρχονται από αυτό. Σχετικά με τις συλλήψεις αυτές, ο γενικός αρχηγός της αστυνομίας Michel Gaudin θα δηλώσει δυο μέρες μετά ότι «οι ενήλικοι οργανώνουν και στέλνουν τα παιδιά στην πρώτη γραμμή». Στο Athis-Mons, μερικοί άνθρωποι δηλητηριάζονται ελαφρά από εισπνοή τοξικών αερίων και εκατό άτομα εκκενώνουν το φουαγιέ Sonacotra μετά από τον εμπρησμό του από αγνώστους. Στο Clichy-sous-Bois, όπου όλα ξεκίνησαν, μοιάζει να έχει επανέλθει η ηρεμία με εξαίρεση την πλήρη καταστροφή του λυκείου Armand Desmet από πυρκαγιά. Στο Noisy-le-Grand, το γυμνάσιο της Butte-Verte, ένα από το ομορφότερα κτίρια της περιοχής, γίνεται στόχος εμπρησμού για τρίτη φορά, προκαλώντας την εκκένωση ενός γειτονικού κτιρίου. Στο Val-de-Marne, καίγεται ο Οίκος των Νέων. Στο Trappes του Yvelines καίγεται το κεντρικό θησαυροφυλάκιο.

⁹ Η χρήση ελικοπτέρων αποτελεί ένα από τα καινούργια στοιχεία αντιμετώπισης των εξεγέρσεων από την πλευρά της αστυνομίας. Ένα ακόμα καινούργιο στοιχείο είναι η χρήση όπλων που πετούν ανεξίτηλη μπιγιά με στόχο τον εντοπισμό των «κλεφτρονιών», ακόμα και μετά τις συγκρούσεις. Μερικές μέρες μετά την έναρξη των επεισοδίων, η αστυνομία έθεσε ως προτεραιότητα τη διενέργεια συλλήψεων. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν, από τη μια, ευκίνητες ομάδες CRS, έως έξι ατόμων μέσα σε μικρά οχήματα, που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν τις πολύ κινητικές ομάδες των νεαρών και, από την άλλη, ομάδες που αποτελούνταν από μπάτσους διαφόρων υπηρεσιών (γενικών πληροφοριών, δημόσιας τάξης κ.α.). Καθ' όλη τη διάρκεια των συγκρούσεων, οι μπάτσοι χρησιμοποιούσαν κατά κόρον πλαστικές σφαίρες.

Στο Nogent-sur-Oise (Oise), οι πυροσβέστες σώζουν ένα ζευγάρι εξηντάρηδων, όταν οι φλόγες από τα δυο τους αυτοκίνητα μεταδίδονται στη μονοκατοικία τους. Η μονοκατοικία βρίσκεται πάνω σε μια οδική αρτηρία στην είσοδο της πόλης, δίπλα στη συνοικία La Commanderie, όπου επεισόδια σημειώνονται κατά τη διάρκεια της νύχτας. Τη νύχτα στο Oise σημειώθηκαν 36 εμπρησμοί, εκ των οποίων 12 στον τομέα των Creil, Nogent-sur-Oise και Montataire.

Στην Toulouse, κάηκαν καμιά πενήντα αυτοκίνητα, 21 κάδοι απορριμμάτων, ενώ γίνεται απόπειρα εμπρησμού μιας δημοτικής βιβλιοθήκης κι ενός εμπορικού κέντρου. Όταν ρωτήθηκε γιατί σπάει τα αυτοκίνητα των γειτόνων του, ένας νεαρός από τα εργατικά προάστια της πόλης απάντησε: *«Επειδή ο Σαρκοζύ δεν παρκάρει εδώ το δικό του. Είναι βλακεία, το ξέρω, αλλά το κάνουμε για να μας ακούσουν. Θα μπορούσαμε να επιτεθούμε στο δημαρχείο ή τα μνημεία στο κέντρο της πόλης. Αλλά δε μου λέει κάτι να καεί το δημαρχείο: εδώ θέλω να συμβούν πράγματα, για να μιλάει ο κόσμος για τα προάστια. Αν υπήρχαν μνημεία στο Mirail, δε θα καίγαμε τα σαραβαλάκια των γονιών μας».*

Η αστυνομία εκτιμά ότι τα επεισόδια προκαλούνται από ένα «σκληρό πυρήνα» τριάντα ατόμων, ηλικίας 15 έως 25 ετών. Στο Pau, καίγονται καμιά εικοσαριά αυτοκίνητα και ένα λεωφορείο ενώ τραυματίζονται ελαφρά 7 αστυνομικοί των CRS.

Στο Lot-et-Garonne, καίγονται τρία βαγόνια του τραμ κι ένα τέταρτο καταστρέφεται σε ένα αμαξοστάσιο στο Villeneuve-sur-Lot, περίπου 30 χιλιόμετρα από το Agen. Καμιά εικοσαριά αυτοκίνητα κάηκαν τη νύχτα Σαββάτου προς Κυριακή στις συνοικίες των προαστίων Mulhouse και Colmar. Στο Mulhouse καίγονται δεκαπέντε αυτοκίνητα, κυρίως στις συνοικίες Bourtzwiller και Drouot.

Μετά το Grigny, τα σοβαρότερα επεισόδια έγιναν στο Evreux, στη συνοικία Madeleine, όπου τραυματίστηκαν τέσσερις δημοτόμπατσοι κατά τη διάρκεια συγκρούσεων με μια ομάδα εκατό νεαρών, οι οποίοι κρατούσαν μπαστούνια του μπέιζμπολ. Ένας από τους μπάτσους αυτούς τραυματίστηκε σοβαρά στο σαγόνι από αντικείμενο που πετάχτηκε εναντίον του, αλλά η νομαρχία δήλωσε ότι «δε διατρέχει κίνδυνο», ενώ έγιναν και «συλλήψεις» χωρίς άλλες διευκρινίσεις. Περίπου τριάντα αυτοκίνητα και τρία μαγαζιά κάηκαν, ενώ ένα σχολείο δέχτηκε επίθεση με βόμβες μολότοφ. Πολλά μαγαζιά υπέστησαν ζημιές από βανδαλισμούς.

Στο Loiret, οι πυροσβέστες επενέβησαν σε σαράντα περιπτώσεις που συνδέονταν με τα επεισόδια, κυρίως στην Orleans και το Montargis όπου καταστράφηκαν συνολικά 20 αυτοκίνητα και δέχτηκαν επίθεση με βόμβες μολότοφ μαγαζιά, ένας χώρος ηλικιωμένων και ένα λεωφορείο. Δεν υπήρξαν τραυματισμοί. Στο Blois, οι πυροσβέστες επενέβησαν για να σβήσουν φωτιές σε καμένα αυτοκίνητα (18 καταστράφηκαν) και κάδους απορριμμάτων.

Στη Nantes, 38 οχήματα κάηκαν σε διάφορα σημεία της πόλης. Πολλές φωτιές σε κάδους απορριμμάτων και απόπειρα εμπρησμού σε ένα κτίριο των κοινωνικών φορέων της συνοικίας. *«Πρόκειται για μικρές ομάδες ατόμων που βάζουν φωτιά και το σκάνε»* εξηγεί στο Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων ένας εκπρόσωπος των πυροσβεστών. Το ίδιο σενάριο στη Rennes όπου *«μικρές ομάδες πολύ ευκίνητες»*, σύμφωνα με έναν αστυνομικό, έκαψαν είκοσι αυτοκίνητα και δεκάδες κάδους απορριμμάτων ή κοντίνερ. Περιστατικά μικρότερης έντασης –κάτω από δέκα καμένα αυτοκίνητα– σημειώθηκαν επίσης σε πολλές άλλες δυτικές πόλεις όπως η Rouen, η Havre, η Tours, η Laval –όπου κάηκε από εμπρησμό ένα κέντρο κοινωνικής βοήθειας.

Συγκρούσεις ανάμεσα στους νέους και την αστυνομία έγιναν στο Saint-Etienne, όπου συνελήφθη ένα άτομο. Οι αστυνομικοί δέχτηκαν εμπρηστικές βόμβες και ένα όχημα της πυροσβεστικής καταστράφηκε. Μόνο η παρέμβαση των οικογενειών κατάφερε να ηρεμήσει τα πνεύματα. Συνολικά, στο Loire, κάηκαν 33 αυτοκίνητα· τα μισά από αυτά στην περιφέρεια της πόλης. Στο νομό Rhtne κάηκαν

σαράντα αυτοκίνητα, κυρίως στην πόλη της Lyon, ανάμεσα στις 8 το βράδυ και τις 4 το πρωί. Στο Montceau-les-Mines (Saône-et-Loire), κάηκαν έξι λεωφορεία μέσα σε ένα αμαξοστάσιο. Σε όλη τη Bourgogne, οι πυροσβέστες μέτρησαν 38 καμένα αυτοκίνητα έναντι 25 της προηγούμενης νύχτας. Τέσσερα αυτοκίνητα και μια μοτοσυκλέτα κάηκαν μέσα σε ένα υπόγειο πάρκινγκ σε μια κατοικημένη συνοικία της Dijon.

Εν τω μεταξύ, μια δημοσκόπηση της εταιρείας CSA, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 2 και 3 Νοεμβρίου –μια εβδομάδα μετά την έναρξη της βίας– και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Le Parisien-Dimanche/Aujourd'hui Dimanche, υποστηρίζει ότι ο υπουργός Εσωτερικών Νικολά Σαρκοζύ διαθέτει μια «καλή εικόνα» σύμφωνα με το 57% των ερωτηθέντων γάλλων, ακόμα κι αν για το 63% από αυτούς «χρησιμοποιεί μερικές φορές σοκαριστικούς όρους». Παρόμοια εμφανίζεται να είναι η εκτίμηση που υπάρχει στο πρόσωπο του Νικολά Σαρκοζύ και μεταξύ των κατοίκων των προαστίων: 56% των ερωτηθέντων μίλησαν για καλή και 42% για άσχημη εικόνα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα αντιπροσωπευτικό εθνικό δείγμα 1002 ατόμων ηλικίας 18 και άνω.

Δευτέρα 7 Νοεμβρίου

1408 αυτοκίνητα (426 στην περιφέρεια του Παρισιού και 982 στην επαρχία) κάηκαν και 395 άτομα προσήχθησαν στη Γαλλία τη νύχτα της Κυριακής προς τη Δευτέρα 7 Νοεμβρίου –ο βαρύτερος απολογισμός από τις 27 Οκτωβρίου. *«Το κύμα βίας και η επίδραση του σοκ κέρδισαν την επαρχία»*, σχολίασε ο γενικός αρχηγός της αστυνομίας Michel Gaudin. Τα επεισόδια επεκτάθηκαν σε 274 δήμους σ' ολόκληρη τη χώρα και τραυματίστηκαν 36 μπάτσοι.

Τα σημαντικότερα γεγονότα κατά περιοχή:

YVELINES. Κάηκαν ογδόντα τρία αυτοκίνητα –εκ των οποίων 23 στο Sartrouville– και προσήχθησαν είκοσι άτομα, σύμφωνα με έναν απολογισμό της διοίκησης στις 1 τη νύχτα. Στο Mureaux, *«έσπρωχναν προς το μέρος μας ρόδες ποδηλάτων και καρότσια σουπερμάρκετ. Ακόμα και μια μπάρα έριξαν πάνω σε ένα αυτοκίνητο που περνούσε, το αυτοκίνητο ενός πολίτη, κι έτσι άρχισαν όλα»*, σχολίασε ένας άνδρας των CRS. Προσπάθησαν επίσης να βάλουν φωτιά σε μια δεξαμενή καυσίμων που βρισκόταν μέσα στα συνεργεία του δήμου.

ESSONNE. Ένα εστιατόριο McDonalds καταστρέφεται από ένα φλεγόμενο αυτοκίνητο-πολιορκητικό κριό. Σ' αυτόν το νομό κάηκαν πολλά κτίρια, ανάμεσά τους και δυο σχολεία στο Grigny, ενώ προσήχθησαν πενήντα άτομα.

ΠΑΡΙΣΙ. Τριάντα δύο οχήματα κάηκαν στην πρωτεύουσα. Τριάντα άτομα συνελήφθησαν, εκ των οποίων οι έντεκα *«για παράβαση του νόμου περί κατασκευής εμπρηστικών υλών»*.

SEINE-SAINT-DENIS. Αύξηση των καμένων οχημάτων (90) και των προσαγωγών (67) σε σχέση με την προηγούμενη νύχτα.

Καταγράφηκαν από τους πυροσβέστες πολλές απόπειρες εμπρησμού σχολείων στο Pantin και το Sevran, κι ενός παιδικού σταθμού στο Tremblay-en-France. Στο Noisy-le-Grand, ένας εμπρησμός κατέστρεψε ένα γυμνάσιο επιφάνειας 2000 m² καίγοντας και καμιά δεκαριά αυτοκίνητα. Το τετράγωνο αποκλείστηκε από τις δυνάμεις ασφαλείας και τέθηκε υπό την επιτήρηση ενός ελικοπτέρου. Στο Drancy, δύο αδέρφια 14 και 15 χρονών που προσπάθησαν να βάλουν φωτιά σε ένα φορτηγό νωρίς το βράδυ, εμποδίστηκαν από κατοίκους της περιοχής και στη συνέχεια παραδόθηκαν στην αστυνομία. Καμένα αυτοκίνητα μπροστά από κυριλέ μονοκατοικίες, εμπρησμός ενός πολυκαταστήματος Monoprix στο κέντρο του Gagny: τα περιστατικά βίας πολλαπλασιάζονται στις συνοικίες με μονοκατοικίες. Η συνοικία Vieux Noisy-le-Sec, με μονοκατοικίες κι αυτή και με τη φήμη της ήσυχης συνοικίας, υπήρξε το θέατρο περιστατικών βίας με την απόπειρα εμπρησμού ενός κέντρου πολυμέσων και τον εμπρησμό οχημάτων γύρω από το λύκειο Moulins-Fondy. Το ίδιο σκηνικό στο Aulnay-sous-Bois, όπου ένα γυμνάσιο κάηκε, και στο Rosny-sous-Bois με τον εμπρησμό ενός κοινωνικο-πολιτιστικού κέντρου. Στο Villepinte, άγνωστοι

πέταξαν τρεις βόμβες μολότοφ στην πρόσοψη του σπιτιού της δημάρχου Martine Valleton που πρόσκειται στο UMP. Στην Asnières, ένα τηλεοπτικό στούντιο καίγεται ολοσχερώς, όπως και μια φαρμακαποθήκη στο Suresnes· παράλληλα, το δημοτικό συμβούλιο της πόλης αποφασίζει τη δημιουργία «μιας επιτροπής άγρυπνων δημοτών»¹⁰ που θα «στηρίξει» τις δυνάμεις της τάξης.

Το νομαρχιακό συμβούλιο αποφασίζει τη λήψη «μέτρων φύλαξης» που θα αφορούν περίπου 40 από τα 116 κολέγια του νομού προς αποφυγή εμπρησμών ή καταστροφών.

VAL D'OISE. Κάηκαν 33 οχήματα και προσήχθησαν 22 άτομα. Τρεις μπάτσοι τραυματίστηκαν ελαφρά από πέτρες στη Goussainville καθώς εγκατέλειπαν το όχημά τους.

HAUTE-NORMANDIE. Τα σοβαρότερα περιστατικά συνέβησαν στο Evreux (Eure) στη συνοικία La Madeleine, όπου ένα ταχυδρομικό πρακτορείο πετροβολήθηκε, ενώ καταστράφηκαν τρία υποκαταστήματα τραπεζών.

Επίσης, τριάντα αυτοκίνητα, τρία μαγαζιά, ένα αστυνομικό τμήμα και πολλοί τηλεφωνικοί θάλαμοι κάηκαν και καταστράφηκαν από τους διαδηλωτές. Ένα σχολείο δέχτηκε επίθεση με βόμβες μολότοφ, ενώ ζημιές έπαθε και το δημαρχείο που ήταν δίπλα, κατά τη διάρκεια συγκρούσεων μιας μικρής ομάδας εκατό νέων, μερικοί από τους οποίους κρατούσαν μαστούνια του μπέιζμπολ, με την αστυνομία. Από τις συγκρούσεις αυτές υπήρξαν τραυματίες, σύμφωνα με μαρτυρίες. Το αστυνομικό

τμήμα της Haute-Normandie ανακοίνωσε την Κυριακή το πρωί ότι μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε γίνει ο απολογισμός ούτε των χθεσινών βίαιων επεισοδίων ούτε των περιστατικών σε άλλες πόλεις της περιοχής, κυρίως στη Rouen όπου έξι αυτοκίνητα κάηκαν.

NORD-PAS DE CALAIS. Για δεύτερη συνεχόμενη νύχτα καίγονται αυτοκίνητα στους νομούς Nord, L'Aisne και L'Oise, όπου υπάρχουν περίπου 80 εμπρησμοί. Στο Creil του Oise, συλλαμβάνεται μια πακιστανή με την κατηγορία της «μη άσκησης γονεϊκών καθηκόντων» μετά τη σύλληψη ενός από τα πέντε παιδιά της, ηλικίας 15 ετών, την ώρα που προσπαθούσε να βάλει φωτιά σε ένα ασθενοφόρο με μια βόμβα αερίου και ένα κουτί σπίρτα. Θα απελευθερωθεί δυο μέρες μετά με την υποχρέωση να παρακολουθείται από ψυχολόγους.

AQUITAINE. Στη συνοικία Ousse-des-Bois στο Pau 11 αυτοκίνητα κάηκαν την προηγούμενη νύχτα και επτά μέλη των CRS τραυματίστηκαν ελαφρά από πέτρες, χωρίς όμως να προχωρήσουν σε καμία προσαγωγή. Η βία επεκτάθηκε και σε άλλες συνοικίες της πόλης. Συνολικά, καμιά εικοσαριά αυτοκίνητα, δυο σκούτερ, μια μοτοσυκλέτα, ένα λεωφορείο και μια αποθήκη του δήμου κάηκαν, σύμφωνα με την πυροσβεστική που κατέφτασε στην περιοχή μετά από μια απόπειρα εμπρησμού στα γραφεία του τοπικού υποκαταστήματος του ΟΑΕΔ.

CENTRE. Στο Loiret, η πυροσβεστική επενέβη σαράντα φορές κυρίως στην Orleans και το Montargis για 15 εμπρησμούς αυτοκινήτων, αλλά και επιθέσεις με βόμβες μολότοφ ενάντια σε μαγαζιά, ένα λεωφορείο και ένα στέκι ηλικιωμένων. Δεν υπήρξαν τραυματίες. Στο Blois, η πυροσβεστική επενέβη είκοσι φορές για εμπρησμούς αυτοκινήτων –18 καταστράφηκαν– και κάδων απορριμμάτων.

PAYS-DE-LA-LOIRE. Στη Nantes, 38 αυτοκίνητα κάηκαν σε ολόκληρη την πόλη. Μια απόπειρα εμπρησμού σημειώθηκε στο κτίριο των κοινωνικών φορέων της συνοικίας Dervallières. Περιστατικά μικρότερης έντασης –κάτω από δέκα καμμένα αυτοκίνητα– σημειώθηκαν στο Mans και το Laval, όπου κάηκε κι ένα τοπικό κέντρο κοινωνικής βοήθειας.

BRETAGNE. Στη Rennes, «μικρές πολύ ευκίνητες ομάδες», σύμφωνα με έναν αστυνομικό, έκαψαν καμιά εικοσαριά αυτοκίνητα και δεκάδες κάδους απορριμμάτων και κοντέινερ, παρά τη χρήση του ελικοπτέρου από τις δυνάμεις της τάξης. Σε άλλες πόλεις, όπως η Quimper, η Brest, η Saint-Malo

10 Comité Asn rois de Veille Citoyenne.

σημειώθηκαν περιστατικά μικρότερης έντασης –λιγότερα από δέκα καμένα αυτοκίνητα.

MIDI-PYRINI ES. «Έπρεπε να αντιμετωπίσουμε 49 εμπρησμούς αυτοκινήτων και 21 σε κάδους απορριμμάτων ανάμεσα στις 8 το βράδυ του Σαββάτου και τις 7 το πρωί αυτής της Κυριακής στην ευρύτερη περιοχή της Toulouse», δήλωσε την ίδια μέρα η Καταγραφή Περιστατικών, η οποία χρειάστηκε να καλέσει ενισχύσεις από το κέντρο του νομού. Οι εμπρησμοί, οι οποίοι την Παρασκευή το βράδυ δεν αφορούσαν παρά μόνο τις συνοικίες δυτικά της πόλης, επεκτάθηκαν στο Empalot νότια και στο Izards βόρεια. Ένα ελικόπτερο της στρατοχωροφυλακής, εξοπλισμένο με ισχυρό προβολέα, πετούσε πάνω από τις συνοικίες επιτρέποντας «την πραγματοποίηση περισσότερων προσαγωγών», περίπου δεκαπέντε, σύμφωνα με αστυνομική πηγή. Το απόγευμα, περίπου δεκαπέντε άτομα επιτίθενται σε ένα λεωφορείο της γραμμής 3 στη συνοικία La Reynerie. Ένας από τους νεαρούς επιτιθέμενους πιάνει ένα «δακρυγόνο» «προφανώς για να το πετάξει πίσω στους μπάτσους» σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες. Το «δακρυγόνο» εκρήγνυται με αποτέλεσμα να ακρωτηριαστεί το χέρι του.

Η έκταση των ταραχών την 8η Νοεμβρίου

Δυο βόμβες μολότοφ ρίχνονται στο ιερό της εκκλησίας του Jé de Thau στην πόλη Sêtes.

Για πρώτη φορά σημειώνονται εμπρησμοί εκτός Γαλλίας: στο Saint-Gilles, έναν από τους δήμους των Βρυξελλών, καίγονται πέντε αυτοκίνητα, ενώ άλλα τόσα καίγονται στη συνοικία Moabit του Βερολίνου.

Το τηλεοπτικό κανάλι France 3 αποφασίζει να μην αναφέρει πλέον τον αριθμό των καμένων αυτοκινήτων στα δελτία ειδήσεών του. Στο Παρίσι, συλλαμβάνονται τρεις νεαροί, μεταξύ των οποίων κι ένας ανήλικος, οι οποίοι καλούσαν μέσα από blogs¹¹ σε επιθέσεις εναντίον των μπάτσων και των αστυνομικών τμημάτων. Στο Seine-Saint-Denis, ο δήμαρχος του Raincy Eric Raoult, ο οποίος πρόσκειται στο UMP, αποφασίζει να επιβάλλει απαγόρευση κυκλοφορίας στους νέους κάτω των 16 ετών¹²: το Raincy θεωρείται γενικά ένα ήσυχο προάστιο, στο οποίο δε σημειώθηκαν επεισόδια, αλλά περιτριγυρίζεται από προάστια των «επικίνδυνων τάξεων». Ο Βιλπέν δηλώνει στο τηλεοπτικό κανάλι TF1 ότι «οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα εμπλέκονται στα επεισόδια», ενώ ανακοινώνει μια σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης: επαναφορά της χρηματοδότησης των φορέων των «προβληματικών συνοικιών», μείωση στα 14 χρόνια του ορίου ηλικίας για την πρόσληψη μαθητευόμενων εργατών, πολλαπλασιασμό των υποτροφιών, κινητοποίηση άλλων 1.500 μπάτσων και στρατοχωροφυλάκων και, τέλος, δυνατότητα προσφυγής στην απαγόρευση κυκλοφορίας και επιβολή κατάστασης εκτάκτου ανάγκης σύμφωνα με νόμο του 1955.

Τρίτη 8 Νοεμβρίου

Η αστυνομία μέτρησε 1173 καμένα αυτοκίνητα και προχώρησε σε 330 προσαγωγές τη νύχτα της Δευτέρας 7 προς Τρίτη 8 Νοεμβρίου. Δώδεκα μπάτσοι τραυματίστηκαν ελαφρά, κυρίως από ρίψεις αντικειμένων. Από τα καμένα αυτοκίνητα τα 933 ήταν στην επαρχία (έναντι 982 την προηγούμενη) και τα 240 στην περιοχή του Παρισιού (έναντι 426). Ένα γυμνάσιο κάηκε στο Villepinte (Seine-Saint-Denis). Στην επαρχία, ο εμπρησμός ενός υπόγειου αποθηκευτικού χώρου οδήγησε στην εκκένωση του κτιρίου και τη μεταφορά στο νοσοκομείο δεκαπέντε ατόμων με αναπνευστικά προβλήματα. Η δωδέκατη νύχτα επεισοδίων ξεκίνησε με τον εμπρησμό ενός λεωφορείου στη συνοικία Mirail στις επτά το βράδυ και συνεχίστηκε με τριάντα ένα καμένα αυτοκίνητα στην Toulouse, καμιά σαρανταριά στη Lyon, μια δεκαριά στη Grenoble, μια δεκαπενταριά στη Nantes, μια εικοσαριά στο Seine-Saint-Denis και το Yvelines. Επίσης,

11 Σύνθεση και σύντμηση των λέξεων web (ιστός) και log (ημερολόγιο). Πρόκειται για προσωπικές ιστοσελίδες, στις οποίες κάποιος δημοσιεύει τις απόψεις του για τρέχοντα ζητήματα, τις προτιμήσεις του και γενικά στοιχεία του εαυτού του.

12 Από το 2001, οι δήμαρχοι έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν με απλή ανακοίνωση την απαγόρευση κυκλοφορίας των ανηλίκων για ένα μήνα. Όσοι ανήλικοι παραβούν την απαγόρευση, συλλαμβάνονται και οδηγούνται πίσω στα σπίτια τους, ενώ στους γονείς τους επιβάλλεται πρόστιμο, το ύψος του οποίου αποφασίζεται από το δικαστήριο.

καίγονται δυο σχολεία στη Lille και το Bruay-sur-Escaut, κοντά στο Valenciennes. Πέντε νηπιαγωγεία καίγονται στις πόλεις Nantes, Saint-Etienne, Allonnes (Sarthe), Lille και La Tour-du-Pin. Μια δημοτική βιβλιοθήκη γίνεται κάρβουνο στη Bithancourt (Doubs), όπως και ένα τμήμα ενός κοινωνικοπολιτιστικού κέντρου στο Schiltingheim. Μεταξύ των επιχειρήσεων και των εμπορικών καταστημάτων που δέχτηκαν επίθεση ήταν ένα εργαστήριο κτιριακού εξοπλισμού που καταστράφηκε στο Grand-Charmont (Doubs), ένα αρτοποιείο και ένα σουπερμάρκετ στη Nantes. Βόμβες μολότοφ πετάχτηκαν σε δυο γκαράζ και ένα κατάστημα διακόσμησης στο Perpignan. Μια αντιπροσωπεία της Renault στο Brest και μια της Toyota στο Metz καίγονται μερικώς. Η πυρκαγιά που προκάλεσε ο εμπρησμός κάποιων αυτοκινήτων επεκτάθηκε σε διπλανό εργοστάσιο συστημάτων αυτοματισμού στο Montceau-les-Mines (Saône-et-Loire) καταστρέφοντας το στοκ. Στο Perpignan, ένα φλεγόμενο αυτοκίνητο οδηγήθηκε μπροστά στο αστυνομικό τμήμα.

Αυτοκίνητο-πολιορκητικός κριός χρησιμοποιήθηκε ενάντια σε αστυνομικό τμήμα στη Rouen, ενώ σε ένα αστυνομικό τμήμα στο Clermont-Ferrand γίνεται απόπειρα εμπρησμού. Μια βόμβα μολότοφ πετάχτηκε στο αστυνομικό τμήμα του Beaucaire (Gard). Συνολικά, 77 μπάτσοι τραυματίστηκαν από την έναρξη των επεισοδίων, εκ των οποίων τριάντα μόνο τη νύχτα της Κυριακής προς Δευτέρα.

Η εκκλησία Saint-Edouard του Lens (Pas-de-Calais) δέχεται εμπρηστικό χτύπημα. Δυο ρώσοι δημοσιογράφοι προπηλακίζονται. Ένα αστικό λεωφορείο φυσικού αερίου που κυκλοφορούσε χωρίς επιβάτες δέχεται επίθεση με βόμβες μολότοφ και εκρήγνυται στο Bassens, εντός του αραβικού προαστίου, χωρίς θύματα. Ένας άνδρας 53 ετών, από την άλλη, τραυματίζεται σοβαρά αργά το απόγευμα από ένα βαράκι που πετάχτηκε από ένα κτίριο σε μια συνοικία της Nice· ο άνδρας αυτός θα πεθάνει μια εβδομάδα μετά.

Στο Βορρά, 78 αυτοκίνητα κάηκαν και 25 άτομα συνελήφθησαν, κυρίως στην πόλη της Lille (63 καμένα αυτοκίνητα). Στο νομό Somme, όπου τέθηκε σε εφαρμογή στην πόλη της Amiens η απαγόρευση κυκλοφορίας για ανήλικους κάτω των 16 ετών από τα μεσάνυχτα μέχρι τις 6 το πρωί, κάηκαν 7 αυτοκίνητα. Στους ανατολικούς νομούς της χώρας, η πτώση είναι σημαντική με λίγο παραπάνω από εκατό καμένα αυτοκίνητα έναντι 160 της προηγούμενης νύχτας. Εντούτοις, έγιναν αρκετοί εμπρησμοί δημοσίων κτιρίων: ενός νηπιαγωγείου στο Decines στην πόλη της Lyon, ενός παιδικού σταθμού στο Miribel (Ain), μιας βιβλιοθήκης στο Chaltns-sur-Saône (Saône-et-Loire) και άλλης μιας στο Douai (Nord), του κέντρου πολυμέσων στο Aubry όπου έγινε επίθεση και στο δημαρχείο. Εκατό κάτοικοι μιας εργατικής πολυκατοικίας στο Outreau (Pas-de-Calais) την εκκελώνουν προσωρινά μετά τον εμπρησμό έξι αυτοκινήτων στο υπόγειο. Στο Dole (Jura), 24 άτομα χρειάστηκε να εγκαταλείψουν την κατοικία τους μετά τον εμπρησμό εννιά σχολικών λεωφορείων σε ένα γκαράζ.

Επίσης, στο Pas-de-Calais, έπαθαν ζημιές πολλά κτίρια από φωτιά που επεκτάθηκε σε κατάστημα μοκετών στην εμπορική ζώνη του Arras. Στο Grasse (Alpes-Maritimes), τα γραφεία της εφημερίδας *Nice-Matin* έπαθαν μεγάλες ζημιές από φλεγόμενο κάδο απορριμμάτων.

Στη Μασσαλία, αργά το απόγευμα, περίπου πενήντα νέοι προσπάθησαν μάταια να λεηλατήσουν ένα εμπορικό κέντρο και εννιά από αυτούς συνελήφθησαν.

Στη La Courneuve, περίπου 400 άτομα διαδηλώνουν μετά από κάλεσμα του δημάρχου και των κοινωνικών φορέων με σύνθημα «όχι στη βία». Στο Val-d' Oise, δυο νεαροί ηλικίας 23 ετών καταδικάζονται σε φυλάκιση οκτώ μηνών και ενός χρόνου αντίστοιχα επειδή προμήθευσαν σε ανήλικους ένα μπιτόνι βενζίνη. Η υπηρεσία γενικών πληροφοριών της αστυνομίας ανακοινώνει ότι εντόπισε στο διαδίκτυο ένα κάλεσμα για συγκέντρωση στον πύργο του Άιφελ στις 11 Νοεμβρίου και ένα άλλο για τα Ηλύσια Πεδία στις 12 Νοεμβρίου. «Τέτοιου είδους μηνύματα», δηλώνει ο εκπρόσωπος της αστυνομίας το

Στις 17 Νοεμβρίου, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου, ο γενικός γραμματέας του δικαστηρίου του Seine-Saint-Denis δίνει ορισμένα στοιχεία σχετικά με τους προσαχθέντες: συνολικά, ο αριθμός τους φτάνει τους 2.921 (οι 590 είναι προφυλακισμένοι, και απ' αυτούς οι 107 είναι ανήλικοι). Η πλειοψηφία τους δεν έχει στο παρελθόν απασχολήσει τις δικαστικές αρχές. Από όλους τους συλληφθέντες, μόνο 120 είναι ξένοι.

Ειδικότερα, στο Bobigny, από τους 212 νεαρούς που πέρασαν από δίκη, η μεγάλη πλειοψηφία τους ήταν μεταξύ 18 και 22 ετών χωρίς ιδιαίτερο ποινικό μητρώο, ενώ «η πολύ μεγάλη πλειοψηφία» των ανηλίκων είχαν «ένα προφίλ μικροεγκληματικότητας». Η ίδια ανάλυση θα χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει το προφίλ των συλληφθέντων στη Lyon, τη Μασσαλία και το Nancy.

Στις 24 Νοεμβρίου, ο Σαρκοζύ ανακοινώνει ότι διενεργήθηκαν 1.540 προσαγωγές στα πλαίσια ερευνών πάνω σε αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια των ταραχών. Αυτές οι προσαγωγές πρέπει να προστεθούν στο γενικό αριθμό των προσαγωγών που αναφέρθηκε νωρίτερα.

«Στη Lille, αυτοί που οδηγήθηκαν στα δικαστήρια τις τελευταίες μέρες είναι γιοι εργατών “και ολοένα και περισσότερο, ανέργων”, οι οποίοι μένουν στις προβληματικές συνοικίες. Πρόκειται για “βέρους” γάλλους ή γάλλους βελγικής, πολωνικής, πορτογαλικής, ισπανικής, μαγκρεμπίνικης ή αφρικάνικης καταγωγής», έγραφε η εφημερίδα *Liberation* στις 18 Νοεμβρίου 2005.

βράδυ, «κυκλοφορούν συχνά στο διαδίκτυο, τρία με τέσσερα κάθε εβδομάδα»· πάνω στην ύπαρξή τους, όμως, θα στηριχτεί η απαγόρευση των συγκεντρώσεων στο Παρίσι στις 11 του μήνα... Το περιφερειακό συμβούλιο της Ile-de-France ανακοινώνει ότι, την επόμενη μέρα, θα ψηφίσει υπέρ της επείγουσας εφαρμογής ενός προγράμματος οικονομικής στήριξης των συνοικιών, αλλά και των προσώπων, που χτυπήθηκαν από τα επεισόδια, ύψους 20 έως 30 εκατομμυρίων ευρώ. Ο δήμαρχος της Orlans, ο οποίος πρόσκειται στο UMP, αποφασίζει την επιβολή απαγόρευσης κυκλοφορίας για τους ανήλικους κάτω των 16 ετών.

Για να επαναφέρει την τάξη, η κυβέρνηση καταφεύγει τελικά στο νόμο της 3ης Απριλίου 1955 που επιβάλλει κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Το υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει την εφαρμογή του νόμου από τα μεσάνυχτα της Τετάρτης. Στο τέλος της εβδομάδας, το υπουργικό συμβούλιο θα συναντηθεί εκ νέου για να αποφασίσει την επιμήκυνση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης πέραν των 12 ημερών που προβλέπει ο νόμος του 1955, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά την εποχή εκείνη για να επαναφέρει στην τάξη την Αλγερία και για τελευταία φορά στη Νέα Καληδονία το 1984. Κάθε άτομο που δε θα σεβαστεί τους κανόνες της απαγόρευσης κυκλοφορίας που θα θεσμοθετηθούν υπόκειται σε δυο μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή και/ή πρόστιμο 3750 ευρώ, σύμφωνα με τον προαναφερόμενο νόμο. Όπως και υπό κανονικές συνθήκες, η φυλάκιση μειώνεται στο μισό για τους ανήλικους, δηλαδή στον ένα μήνα.

Ένα άλλο μέτρο που προβλέπει ο νόμος, και στο οποίο δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση από τον Σαρκοζύ, είναι ότι νομάρχης μπορεί να εξουσιοδοτήσει έρευνες μέρα και νύχτα χωρίς η αστυνομία να πρέπει να περιμένει το πράσινο φως από τον εισαγγελέα. Το μέτρο αυτό, όπως διευκρινίστηκε, θα εφαρμοστεί στην περίπτωση που υπάρχει υποψία για κατοχή όπλων. Σύμφωνα επίσης με τον νόμο αυτό, ο νομάρχης μπορεί να απαγορεύσει την διαμονή ορισμένων ατόμων σε τμήμα της νομαρχίας ή ολόκληρη τη νομαρχία, ακόμα και να θεσμοθετήσει «ζώνες ασφαλείας» όπου η διαμονή ορισμένων ατόμων θα υπόκειται σε ειδικές νομικές ρυθμίσεις. Ο υπουργός Εσωτερικών μπορεί να επιβάλλει τον κατ' οίκον περιορισμό ατόμων που θεωρούνται επικίνδυνα, όπως και τον περιορισμό τους σε μια περιοχή ή μια καθορισμένη ζώνη. Μπορεί επίσης να επιτρέψει τη χρήση κάθε είδους πυροβόλων όπλων από τις αρχές. Ο υπουργός Εσωτερικών ή ο νομάρχης έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν προσωρινά το κλείσιμο των χώρων συνάντησης, συμπεριλαμβανομένων των μπαρ και των χώρων διασκέδασης, και να απαγορεύσουν τις «συναθροίσεις που αποσκοπούν στην πρόκληση ή διατήρηση της αταξίας». Ακόμα και τα δικαιώματα των ΜΜΕ μπορούν να περιοριστούν, μιας και ο νόμος προβλέπει την υιοθέτηση ενός «έκτακτου μέτρου» που επιτρέπει «τον έλεγχο του τύπου και των κάθε είδους εκδόσεων, συμπεριλαμβανομένων των ραδιοφωνικών εκπομπών, των κινηματογραφικών προβολών και των θεατρικών παραστάσεων». Από τη στιγμή που το σύνολο ή μέρος του νομού τεθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, ο

νόμος του 1955 προβλέπει ότι, μετά από εισήγηση των υπουργείων Δικαιοσύνης και Άμυνας, μπορεί με διάταγμα να επιτραπεί στο στρατό «να παρέμβει για την αντιμετώπιση εγκλημάτων, καθώς και αδικημάτων που συνδέονται με αυτά, αποκαθιστώντας τη νομιμότητα στο νομό αυτό». Σύμφωνα με το νόμο, η επέκταση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης μετά τις 12 μέρες δεν είναι δυνατόν να επιτραπεί παρά με άλλο νόμο που θα ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο τη διάρκειά της.

Σε συνέντευξή του σχετικά με την επιβολή της απαγόρευσης κυκλοφορίας, ο αντιδήμαρχος της Nantes Jean-Marc Ayrault, πρόεδρος της σοσιαλιστικής ομάδας στην Εθνοσυνέλευση, δηλώνει: «Αποτελεί μέρος των νομοθετικών μέτρων που ποτέ δεν καταργήθηκαν από τότε που ψηφίστηκαν. Αν ήταν απαράδεκτα, οι κυβερνήσεις της αριστεράς θα τα είχαν καταργήσει εδώ και καιρό». Τα συνδικάτα της αστυνομίας εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους γι' αυτή την απόφαση της κυβέρνησης.

«Δεν μπορούμε να πούμε ότι οι εργοδότες δεν προσλαμβάνουν άτομα που προέρχονται από τα προάστια... είναι η κουλτούρα των προαστίων που έρχεται σε σχετική αντινομία με την κουλτούρα της επιχείρησης», εκτιμά, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου, ο πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Γαλλίας Jean-François Bernardin, προσθέτοντας ότι οι εργοδότες «θα κινηθούν στην κατεύθυνση της ευκολότερης πρόσληψης». Το πρωτοδικείο του Bobigny θα παραμείνει κλειστό «μέχρι νεωτέρας», εξαιτίας της αποχής των γραμματέων «λόγω του πολλαπλασιασμού των βίαιων ενεργειών». Το πρωί της Τρίτης στην Toulouse δεν κυκλοφορεί κανένα λεωφορείο, εξαιτίας της αποχής των οδηγών από τα καθήκοντά τους· στην περιοχή αυτή θα μεταβεί το βράδυ ο Σαρκοζύ, προκαλώντας εκ νέου με τις δηλώσεις του: «ή θα νικήσουν οι συμμορίες ή θα παρέμβει η Δημοκρατία».

Το απόγευμα, ο Βιλπέν ανακοινώνει ότι όλοι οι νέοι κάτω των 26 ετών που κατοικούν στις 750 «ευαίσθητες ζώνες» θα γίνουν δεκτοί από τον ΟΑΕΔ «μέσα στους επόμενους τρεις μήνες» και θα τους προταθεί να επιλέξουν ανάμεσα στην ένταξη σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης, μια πρακτική άσκηση ή μια θέση εργασίας· επίσης, υπόσχεται αύξηση των κονδυλίων για ανακαίνιση των κατοικιών και αύξηση των θέσεων κοινωνικών λειτουργών και παιδαγωγών.

Στην Ile-de-France πάντως η πτώση ήταν πολύ εμφανής, με καμιά εικοσαριά καμένα αυτοκίνητα στο Seine-Saint-Denis, δεκάξι στο Yvelines, δεκαπέντε στο Seine-et-Marne και το Val d'Oise, κάτω από δέκα στο Hauts-de-Seine, οκτώ στο Val-de-Marne και εννιά στο Essonne. Ανά-

μεσα στα καμένα αυτοκίνητα ήταν και αυτό του προέδρου της ένωσης των μουσουλμάνων του Corbeil-Essonnes στο Tarterets, ο οποίος την Κυριακή είχε κάνει έκκληση για ηρεμία.

Συγκεντρώσεις ενάντια στη βία που καλούσαν σε ηρεμία μάζεψαν χίλια άτομα στο Villejuif (Val-de-Marne) και γύρω στα 700 στο Britigny-sur-Orge (Essonne).

Τετάρτη 9 Νοεμβρίου

Τη νύχτα της Τρίτης προς Τετάρτη 9 Νοεμβρίου, η μείωση των επεισοδίων, με 617 καμένα αυτοκίνητα και 204 προσαγωγές συνολικά, συνεχίζεται. Η αστυνομική κινητοποίηση είναι μεγάλη με επιτόπια παρουσία 11.500 ανδρών. Οι εφημερίδες που πρόσκεινται στη δεξιά και την άκρα δεξιά ξεσαλώνουν και

καλούν σε «επέμβαση του στρατού ενάντια σε 10.000 νέους που ξέρουν καλά να διεξάγουν ανταρτοπόλεμο», ενώ οι εφημερίδες της αριστεράς δε σταματούν να ζητούν «αστυνόμηση της γειτονιάς» και «κοινωνική ανάμειξη». Στη Lyon, λίγο μετά τις 10 το βράδυ, τα μέσα μαζικής μεταφοράς ακινητοποιούνται πλήρως στο σύνολο του δικτύου μετά από διάφορα περιστατικά και κυρίως τη ρίψη μιας βόμβας μολότοφ σε σταθμό του μετρό. Ο υπουργός Εσωτερικών εκδίδει διάταγμα που επιτρέπει την εφαρμογή της απαγόρευσης κυκλοφορίας σε 25 νομούς της χώρας. Το Enreux (Eure) είναι το μόνο μέρος, όπου η απαγόρευση κυκλοφορίας από τις 10 το βράδυ έως τις 5 το πρωί αφορά όχι μόνο τους ανήλικους, αλλά και τους ενήλικους. Ο υπουργός Δικαιοσύνης Pascal Climent απαιτεί από τους γενικούς εισαγγελείς τον εγκλεισμό σε αναμορφωτήρια των ανηλίκων μεταξύ 16 και 18 ετών που θα παραβούν την απαγόρευση κυκλοφορίας. Ο νομάρχης του Gironde απαγορεύει την πώληση και τη μεταφορά καυσίμων σε δοχεία σε όλες τις αστικές περιοχές. Ο νομάρχης του Loiret θα λάβει παρόμοια απόφαση, η οποία, όμως, θα αφορά ολόκληρο το νομό. Το μέτρο αυτό θα επεκταθεί και σε άλλες περιοχές της Γαλλίας τις επόμενες ημέρες.

Μέχρι τις 7 το βράδυ, 19 από τους 25 νομάρχες δε θα λάβουν απόφαση για επιβολή της απαγόρευσης κυκλοφορίας, κυρίως εξαιτίας της μείωσης των επεισοδίων· η απαγόρευση κυκλοφορίας δεν αποτελεί ζήτημα μιας και δεν εφαρμόζεται παρά σε πέντε νομούς: κανονικά στους νομούς Seine-Maritime και Alpes-Maritimes, περισσότερο διακριτικά στους νομούς Eure, Somme και Loiret, ενώ στο νομό Oise θα ανακοινωθεί, αλλά δε θα εφαρμοστεί ποτέ. Όλες αυτές οι περιπτώσεις απαγόρευσης κυκλοφορίας αφορούν τους ανήλικους κάτω των 16 ετών, με την εξαίρεση της συνοικίας La Madeleine στο Enreux, όπου η απαγόρευση θα αφορά ολόκληρο τον πληθυσμό των 20.000 κατοίκων από τις 10 το βράδυ και μετά. Για το λόγο αυτό, η αστυνομία θα αποκλείσει τη συνοικία με μπάρες και θα στήσει μπλόκα ελέγχου της πρόσβασης σε αυτήν.

Πέμπτη 10 Νοεμβρίου

Η ύφεση συνεχίζεται. Η κινητοποίηση των δυνάμεων της τάξης φτάνει εντούτοις στο ανώτατο σημείο της με επιτόπια παρουσία 11.800 ανδρών της αστυνομίας και της στρατοχωροφυλακής.

Ο αριθμός των καμένων αυτοκινήτων –482– αποτελεί ένδειξη καθαρής υποχώρησης, όπως και αυτός των συλλήψεων –203. Η πτώση είναι μεγάλη στην περιφέρεια του Παρισιού: 95 καμένα αυτοκίνητα. Στο Seine-Saint-Denis όπου «*απασφαλίστηκε η βόμβα της κρίσης*», καταγράφονται μόνο 15 καμένα αυτοκίνητα, «*μία συνηθισμένη κατάσταση*» σύμφωνα με το νομάρχη, ενώ η εικόνα στην επαρχία, παραμένει ίδια: 398 έναντι 407 την προηγούμενη.

Το Rhtne παραμένει θερμή περιοχή με περισσότερα από 60 καμένα αυτοκίνητα και τον εμπρησμό ενός μετασχηματιστή της EDF στο Villeurbanne που βύθισε το ανατολικό τμήμα της Lyon στο σκοτάδι για δύο ώρες. Παρά την απόφαση να απαγορευτεί η κίνηση των αστικών μεταφορικών μέσων στη Lyon όλα τα βράδια μετά τις 7 μέχρι την Κυριακή, πολλά λεωφορεία υπέστησαν ζημιές. Σύμφωνα με την DPGN, από τις 27 Οκτώβρη και μετά έχουν προσαχθεί συνολικά 2.033 άτομα.

Με τη φιλοδοξία να βαδίζει στα χνάρια του Εθνικού Μετώπου, ο Σαρκοζύ ζητάει το απόγευμα από τους νομάρχες να απελάσουν όλους τους ξένους που έχουν συλληφθεί και καταδικαστεί για τα βίαια επεισόδια, συμπεριλαμβανομένων και των κατόχων άδειας παραμονής. Λόγια χωρίς αντίκρισμα, γιατί σύμφωνα με τις αρχές μόνο το 6-8% των συλληφθέντων είναι ξένοι.¹³

13 Στις 9 Νοεμβρίου, ο Σαρκοζύ ανακοινώνει μπροστά στην Εθνοσυνέλευση την απέλαση 120 ξένων υπηκόων, εξαιτίας της συμμετοχής τους στα επεισόδια. Μετά από μερικούς μήνες, δε θα απελαθούν τελικά παρά μόνο δύο.

Παράλληλα, οι εκκλήσεις για επάνοδο στην ηρεμία πολλαπλασιάζονται. Μια συλλογικότητα που ενώνει όλους τους κοινωνικούς φορείς των προαστίων κάλεσε την Τετάρτη, μετά από συνάντηση που είχε με τον πρωθυπουργό Βιλπέν, σε «πορεία για την ειρήνη» στα Ηλύσια Πεδία την Παρασκευή ώστε να απαιτηθεί η παύση των επεισοδίων στα προάστια. Στην Toulouse, καμιά τριανταριά κάτοικοι της συνοικίας La Reynerie και μαχητικά μέλη φορέων κατέλαβαν για πέντε ώρες την οδό Kien, θερμό σημείο των συγκρούσεων των νεαρών με την αστυνομία, για να απαιτήσουν την επιστροφή στην ηρεμία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στον καθημερινό τύπο τα άρθρα αρχίζουν να έχουν μια πιο θετική στάση απέναντι στους εξεγερμένους. Το κομμάτι που αφορά τα επεισόδια μειώνεται σε σημασία και θέματα όπως η απασχόληση στα προάστια, η ζωή στους οικισμούς, οι διακρίσεις, η ζωή των κοινωνικών φορέων και τα κυβερνητικά μέτρα καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο χώρο στις στήλες των εφημερίδων.

Στο Sens (Yonne), ένας άνδρας της δημοτικής αστυνομίας τραυματίζεται ελαφρά από βλήμα καραμπίνας, ενώ κάνει περιπολία σε μια «ευαίσθητη συνοικία». Στη Grenoble, ένας νεαρός 19 ετών καταδικάζεται σε 13 μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή, επειδή έριξε ένα φλεγόμενο αντικείμενο μέσα σε ένα τραμ, ενώ ένας άλλος νεαρός ίδιας ηλικίας καταδικάζεται σε 12 μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή για τον εμπρησμό ενός φορτηγού, δυο αυτοκινήτων και δυο χημικών τουαλετών. Στη Nice, ένας νεαρός γύρω στα 20 καταδικάζεται σε ένα χρόνο φυλάκιση για τον εμπρησμό ενός μετασχηματιστή της EDF. Στην Toulouse, ένας νεαρός ενήλικος καταδικάζεται σε 9 μήνες φυλάκιση χωρίς αναστολή, επειδή επιτέθηκε σε έναν αστυνομικό, ενώ ένας άλλος καταδικάζεται σε 180 ώρες υποχρεωτικής κοινωνικής εργασίας, επειδή προξένησε ζημιές σε ένα λεωφορείο.

Το μεσημέρι, η αστυνομία του Παρισιού απαγορεύει την πώληση και μεταφορά καυσίμων μέσα σε δοχεία. Στο Βέλγιο, συνεχίζονται οι εμπρησμοί αυτοκινήτων, όπως και την προηγούμενη μέρα, χωρίς όμως να δημιουργηθούν επεισόδια.

Στις 7 Δεκεμβρίου, οι εφημερίδες *Le Parisien* και *Aujourd'hui en France*, του ίδιου εκδοτικού ομίλου, δημοσιεύουν αποσπάσματα από μια απόρρητη έκθεση της υπηρεσίας γενικών πληροφοριών της αστυνομίας σχετικά με τις ταραχές του Νοεμβρίου. Η έκθεση αυτή επιβεβαιώνει ότι «η Γαλλία γνώρισε μια μη οργανωμένη μορφή εξέγερσης που αναπτύχθηκε στο χώρο και το χρόνο με τη μορφή της λαϊκής στάσης (*revolte populaire*) στα προάστια, χωρίς αρχηγούς, ούτε υποκινητές ή εκπροσώπους (*intelligents*)».

Η ανάλυση αυτή βρίσκεται σε πολλά σημεία σε αντίθεση με αυτή του υπουργού Εσωτερικών, του γενικού εισαγγελέα του Παρισιού, ακόμα και του δημάρχου του Raincy. Η έκθεση της υπηρεσίας γενικών πληροφοριών υπογραμμίζει ότι οι ισλαμιστές δεν έπαιξαν «κανένα ρόλο» στο ξέσπασμα και την επέκταση των ταραχών: «Είχαν κάθε λόγο να επιθυμούν μια γρήγορη επιστροφή στην ηρεμία για ν' αποφύγουν να εμπλακούν σ' αυτήν την ιστορία». Αυτή η έκθεση μερικών δεκάδων σελίδων, η οποία από τις 23 Νοεμβρίου βρισκόταν στο γραφείο του υπουργού Εσωτερικών, μιλάει για ένα «ισχυρό αίσθημα ταυτότητας, το οποίο δεν εδράζεται μόνο στην εθνική ή γεωγραφική καταγωγή, αλλά στην κοινωνική συνθήκη αποκλεισμού τους από τη γαλλική κοινωνία». Για την υπηρεσία γενικών πληροφοριών, «όλα όσα συνέβησαν συνηγορούν στο ότι η εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς, αλλά και τον ιδιωτικό τομέα, φορέα προτύπων, απασχόλησης και οικονομικής ενσωμάτωσης, έχει χαθεί». Η έκθεση αυτή αναδεικνύει μια κρίση πιο σημαντική από τα απλά επεισόδια: ένα κίνημα μοναδικό ως προς το εύρος του (επεκτάθηκε σε 274 δήμους σε ολόκληρη τη χώρα), τη χρονική του διάρκεια (20 ημέρες πέρασαν πριν επιστρέψει η ηρεμία) και το ύψος των ζημιών που προκάλεσε (άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ).

Παρασκευή 11 Νοεμβρίου

Στις 4 το πρωί, ο απολογισμός είναι ίδιος με αυτόν της προηγούμενης: 463 καμένα αυτοκίνητα και 201 συλλήψεις. Μεγάλη διασπορά των καμένων οχημάτων, όχι περισσότερα από 5-7 ανά συνοικία στην Ile-de-France.

Επτά μπάτσοι τραυματίζονται, από τους οποίους τέσσερις στη Lyon. Από τις 27 Οκτωβρίου έχουν γίνει 2.234 προσαγωγές. Στο Belfort, ο δήμαρχος Jean-Pierre Chevènement (προκάτοχος του Σαρκοζύ) αποφάσισε να απαγορεύσει την κυκλοφορία, ακολουθώντας το παράδειγμα των 5 νομών όπου ήδη ισχύει κάτι τέτοιο. Στο Lounvroil (Nord), καίγεται το αυτοκίνητο του δημάρχου που πρόκειται στο Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας. Τα ξημερώματα, καίγονται περιπολικά στο προαύλιο του δικαστηρίου του Bordeaux. Στο Carpentras (Vaucluse), ένας μασκοφόρος άνδρας, ο οποίος κυκλοφορούσε πάνω σε σκούτερ, ρίχνει δυο βόμβες μολότοφ σε ένα τζαμί κατά τη διάρκεια της μεγάλης προσευχής της Παρασκευής. Ο Πρόεδρος Σιράκ καταδίκασε αυτήν την «επίθεση» και εξέφρασε την «αλληλεγγύη του στη μουσουλμανική κοινότητα της πόλης». «Θα ριχθεί άπλετο φως» στην υπόθεση αυτή, διαβεβαίωσε.

Μόνο 300 άτομα συγκεντρώθηκαν στις 11 το πρωί στο Τείχος της Ειρήνης στο Champs-de-Mars στο Παρίσι με αίτημα την «επιστροφή της ηρεμίας στα προάστια», μετά από το αποτυχημένο κάλεσμα της συλλογικότητας *Banlieues Respects*, η οποία συσπειρώνει 162 κοινωνικούς φορείς.

Ο Σιράκ ανακοινώνει στον Τύπο ότι η χώρα βρίσκεται ακόμα στην περίοδο της «αποκατάστασης του Κράτους Δικαίου» και κάλεσε τους γονείς να αποδείξουν την «υπευθυνότητα» τους.

Αργότερα, ο Σαρκοζύ, προσκεκλημένος του καναλιού France 2, επανέλαβε τους χαρακτηρισμούς «κλεφτρόνια» και «αποβράσματα» που κάνουν να βασιλεύει ο «φόβος» σε ορισμένες πόλεις. «Πρόκειται για κλεφτρόνια και αποβράσματα, το λέω και το υπογράφω», είπε. «Πιστεύετε ότι είναι ευχάριστο να επιστρέφεις στο σπίτι σου με φόβο;» Επίσης, μίλησε για το γεγονός ότι τέθηκαν σε διαθεσιμότητα οκτώ αστυνομικοί την Πέμπτη, για «παράνομα χτυπήματα» σε ένα νέο 19 χρονών τη Δευτέρα στη La Courneuve. Δύο από τους οκτώ μπάτσους χτύπησαν άσχημα τον νεαρό άνδρα μπροστά στους συναδέλφους τους και την κάμερα του France 2 που κινηματογραφούσε τη σκηνή, η οποία προβλήθηκε την Πέμπτη το βράδυ από το κανάλι. Πέντε από αυτούς πέρασαν από δίκη στο Bobigny. «Πήρα την απόφαση να τιμωρήσω τους υπαλλήλους της αστυνομίας. Δε θα ανεχθώ καμιά υπερβολή των δυνάμεων της τάξης», δήλωσε ο Σαρκοζύ.

Νέα δημοσκόπηση: το 56% των ερωτηθέντων εγκρίνει τη στάση του υπουργού Εσωτερικών απέναντι στους νεαρούς εξεγερμένους και το 40% δεν την εγκρίνει. Η δημοσκόπηση πραγματοποιήθηκε στις 4 και 5 Νοεμβρίου για λογαριασμό της εφημερίδας *Le Figaro* από την εταιρία BVA και το κανάλι LCI.

Η αστυνομική διεύθυνση του Παρισιού απαγορεύει στην πρωτεύουσα, από τις 10 πρωί του Σαββάτου έως τις 8 το πρωί της Κυριακής, «κάθε συνάθροιση ατόμων με σκοπό την πρόκληση και τη διατήρηση της αταξίας στους δρόμους και τους δημόσιους χώρους», με ποινή φυλάκισης 8-20 ημερών ή/και προστίμου 3.750 ευρώ. Η επίσημη αιτιολόγηση για την απαγόρευση αυτή: «διάφοροι καλούν μέσω του διαδικτύου και με SMS σε συγκεντρώσεις και “βίαιες ενέργειες” – σύμφωνα με την ορολογία που χρησιμοποιούν – στο Παρίσι στις 12 Νοεμβρίου». Παρά την απαγόρευση, θα επιτραπεί η διεξαγωγή της διαδήλωσης που διοργανώνει το Κίνημα ενάντια στο Ρατσισμό και υπέρ της Φιλίας μεταξύ των Λαών.¹⁴

Σάββατο 12 Νοεμβρίου

Σύμφωνα με την καταμέτρηση της DPGN, το Σάββατο αυτή καίγονται 502 οχήματα και προσάγονται 206 άτομα. Αυτή η μικρή αύξηση οφείλεται στην επαρχία όπου 416 οχήματα καταστρέφονται έναντι 352 την προηγούμενη ημέρα. Η παρισινή περιφέρεια γνώρισε μια ελαφρά πτώση: 86 κατεστραμμένα αυτοκίνητα έναντι 111 την προηγούμενη.

Στις 24 Νοεμβρίου, 153 βουλευτές και 49 γερουσιαστές του UMP απαιτούν από τον υπουργό Δικαιοσύνης να ασκήσει διώξεις εναντίον των τραγουδιστών της ραπ Monsieur R, Smala, Lunatic, 113, Fabe, Salif και Ministère Amer.

¹⁴ Mouvement contre le Racisme et pour l' Amitié entre les Peuples –MRAP, μια αντιρατσιστική οργάνωση.

Στην Toulouse, καίγονται 17 αυτοκίνητα και η καφετέρια ενός γυμνασίου. Στο L'Aisne, δύο μπάτσοι τραυματίζονται στο Saint-Quentin από μια βόμβα μολότοφ που σκάει πάνω σε ένα περιπολικό. Στην Amiens (Somme), όπου η απαγόρευση κυκλοφορίας βρίσκεται σε ισχύ, καμιά τριανταριά άτομα βυθίζονται στο σκοτάδι τις βόρειες συνοικίες της πόλης μετά την καταστροφή ενός μετασχηματιστή της EDF. Έγιναν επίσης αψιμαχίες με τις δυνάμεις της τάξης.

Στους δυτικούς νομούς της χώρας, καμιά δεκαριά δημόσια κτίρια έγιναν, όπως και την προηγούμενη, στόχος εμπρηστικών επιθέσεων. Τέσσερις ανήλικοι προσήχθησαν στη Rennes (Ille-de-Vilaine) μετά τον εμπρησμό ενός νηπιαγωγείου που «υπέστη μεγάλες ζημιές». Στο Haut-Rhin, πυροσβέστες δέχτηκαν επίθεση, όταν πήγαν να σβήσουν ένα διανομέα φυσικού αερίου που καιγόταν.

Στην Ile-de-France, στο Maisons-Alfort (Val-de-Marne) έξι βόμβες μολότοφ πετάχτηκαν στην αυλή ενός αστυνομικού τμήματος. Ένα νηπιαγωγείο καταστράφηκε μερικώς από εμπρησμό στο Savigny-le-Temple (Seine-et-Marne). Στο Rambouillet (Yvelines), ένα κατάστημα διακόσμησης και ένα κατάστημα επίπλων κάηκαν. Στο Gonesse του Val d'Oise προκλήθηκε μερική διακοπή του ηλεκτρικού ρεύματος στη συνοικία La Fauconnière κατά τη διάρκεια περιορισμένων συγκρούσεων ομάδων νεαρών με την αστυνομία.

Στο Παρίσι, τέθηκαν σε ισχύ ειδικά μέτρα ασφαλείας γι' αυτό το Σαββατοκύριακο. Η αστυνομική δύναμη ενισχύθηκε από περίπου 2.000 άνδρες της αστυνομίας και της στρατοχωροφυλακής και οι γραμμές των αστικών συγκοινωνιών που οδηγούν στην πρωτεύουσα, κυρίως αυτές του προαστιακού σιδηροδρόμου, «τέθηκαν υπό επιτήρηση». Κάτι που είχε να γίνει εδώ και πενήντα χρόνια, από την εποχή του πολέμου της Αλγερίας.

Γύρω στις πέντε το απόγευμα, ξεσπούν συγκρούσεις στην πλατεία Bellecour, στην καρδιά της Lyon, μεταξύ εκατοντάδων νεαρών και της αστυνομίας, η οποία χρησιμοποιεί δακρυγόνα για να τους διαλύσει· είναι η πρώτη φορά από τις 27 Οκτωβρίου που ξεσπούν επεισόδια στο κέντρο μιας πόλης.

Στο Belfort, ασκείται δίωξη σε βάρος 6 ανηλίκων από 12 έως 17 ετών με την κατηγορία της «από κοινού κλοπής», ενώ τρεις από αυτούς θα κατηγορηθούν επιπλέον και για «εκούσια πρόκληση ζημιών με εμπρησμό».

Κυριακή 13 Νοεμβρίου

Τα επεισόδια συνεχίζονται κατά τη διάρκεια του σαββατοκύριακου στα προάστια της Γαλλίας, αποδεικνύοντας ότι το κράτος δεν έχει καταφέρει ακόμα να θέσει υπό έλεγχο την κρίση μετά από 17 μέρες ταραχών, παρ' ότι οι εξεγέρσεις δεν επηρέασαν τη ζωή στο Παρίσι, όπως φοβόταν η αστυνομία.

Κατά τη διάρκεια της νύχτας Σαββάτου προς Κυριακή 13 Νοεμβρίου, κάηκαν 374 αυτοκίνητα έναντι 502 την προηγούμενη νύχτα, ενώ ο αριθμός των δυνάμεων ασφαλείας που χρησιμοποιήθηκαν έφτασε τους 11.700 άνδρες.

Ο νομάρχης του Rhine απαγόρευσε τις συγκεντρώσεις στο κέντρο της πόλης της Lyon, την τρίτη μεγαλύτερη πόλη της χώρας, όπως ακριβώς είχε κάνει και η αστυνομική διεύθυνση του Παρισιού. Παρά την απαγόρευση κυκλοφορίας για τους ανήλικους κάτω των 16 ετών στη Lyon και τα περίχωρά της, περισσότερα από 60 οχήματα κάηκαν, ενώ μια βόμβα μολότοφ ρίχτηκε, χωρίς να εκραγεί, στο μεγάλο τζαμί της πόλης.

Στο Carpentras, ένα νηπιαγωγείο κάηκε και ένα σχολείο δέχτηκε επίθεση με αυτοκίνητο-πολιορκητικό κριό. Άλλα περιστατικά βίας σημειώθηκαν κυρίως στο Strasbourg και την Toulouse. Η αστυνομία προχώρησε σε 212 συμπληρωματικές προσαγωγές τη νύχτα, ανεβάζοντας σε πάνω από 2.500 τον αριθμό των προσαχθέντων από την έναρξη των ταραχών. Στη Grenoble, πέντε μπάτσοι

τραυματίζονται από έκρηξη φιάλης υγραερίου που είχε τοποθετηθεί μέσα σε φλεγόμενο κάδο.

Περίπου 30 πόλεις παραμένουν υπό καθεστώς απαγόρευσης κυκλοφορίας στο πλαίσιο της κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Αν και τα παρισινά προάστια μοιάζουν να ηρεμούν, εντούτοις δύο αστυνομικοί τραυματίζονται, εκ των οποίων ο ένας μπαίνει στο νοσοκομείο αφού χτυπήθηκε από ρουλεμάν. Στο γήπεδο Stade de France, στα βόρεια προάστια του Παρισιού, ο ποδοσφαιρικός αγώνας Γαλλίας-Γερμανίας εκτυλίσσεται χωρίς προβλήματα με την παρουσία περίπου 60.000 θεατών.

Το Σάββατο το βράδυ, η έλευση στα Ηλύσια Πεδία του υπουργού Εσωτερικών Σαρκοζύ για την επίβλεψη των μέτρων ασφαλείας της πρωτεύουσας, προκάλεσε έντονες αποδοκιμασίες. Ο ίδιος ισχυρίστηκε ότι τα «χειροκροτήματα» ήταν περισσότερα.

Σύμφωνα με δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε την Κυριακή, ο Σαρκοζύ βρίσκεται επικεφαλής των πολιτικών που εμπιστεύονται οι Γάλλοι για την επίλυση των προβλημάτων των προαστίων (53%), λίγο πιο πάνω από τον πρωθυπουργό Βιλπέν.

Ο Σαρκοζύ επίσης δέχτηκε τους συναδέλφους ενός αστυνομικού που συνελήφθη την Παρασκευή, επειδή χτύπησε έναν νέο που βρισκόταν πεσμένος στο έδαφος στα βόρεια του Παρισιού. Ανταποκρινόμενος στην καμπάνια του συνδικάτου τους με σύνθημα «Ως εδώ», χαιρέτησε τη δουλειά των αστυνομικών απαιτώντας όμως να αποφεύγουν κάθε «παραστράτημα».

Ο νέος αρχηγός των CRS, Christian Lambert, διαβεβαίωσε από την πλευρά του ότι οι άνδρες του θα «έχουν διαρκή παρουσία στα προάστια».

«Προάστια, τίποτα δεν έγινε», ήταν ο τίτλος της εφημερίδας *Journal de Dimanche*. Τα επεισόδια «χρησίμευσαν στο να εκτονωθούν προς στιγμήν οι εντάσεις, αλλά θα ξαναξεκινήσουν» εκτιμά ο κοινωνιολόγος Sebastian Roche σε συνέντευξή του στην εφημερίδα.

Στις Βρυξέλλες, διαδηλώσεις ομάδων νεαρών στο κέντρο της πόλης· η αστυνομία θα κάνει περίπου είκοσι προσαγωγές.

Δευτέρα 14 Νοεμβρίου

284 οχήματα καίγονται και 115 άτομα προσάγονται στη Γαλλία τη νύχτα της Κυριακής προς Δευτέρα. Η υποχώρηση των ταραχών συνεχίζεται στην παρισινή περιφέρεια (68 καμένα οχήματα) όπως και την επαρχία (216 καμένα οχήματα). Συνολικά, σε αναταραχή βρίσκονται ακόμα 120 δήμοι. Κατά τις 7 το βράδυ, μια ομάδα πολυτελών αυτοκινήτων κατευθύνεται προς τα Ηλύσια Πεδία στο Παρίσι. Ο Σαρκοζύ κατεβαίνει, το πλήθος εμφανίζεται, πολλές βρισιές, λίγα χειροκροτήματα. Τη νύχτα της Κυριακής προς Δευτέρα, το Seine-Saint-Denis κυριολεκτικά τελεί υπό κατοχή.

Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης επρόκειτο να διαρκέσει μέχρι τις 20 Φεβρουαρίου, αλλά ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Ζακ Σιράκ θα ανακοινώσει την παύση της στις 4 Ιανουαρίου.

Στο Παρίσι, η αστυνομία ξεκινάει έρευνα για τον εμπρησμό κατά τη διάρκεια της νύχτας ενός αστυνομικού τμήματος στο 19ο διαμέρισμα. Στο Βορρά, η κατάσταση ηρεμεί στους πέντε νομούς παρά τον εμπρησμό 80 αυτοκινήτων και μιας δημοτικής βιβλιοθήκης. Στο Rhone, καίγονται 72 οχήματα και η απαγόρευση κυκλοφορίας επεκτείνεται στο Caluire.

Στην Toulouse, ένα καμένο αυτοκίνητο ρίχνεται στην αυλή ενός νηπιαγωγείου στη συνοικία La Reynerie. Στην ίδια πόλη, τρία ταχυδρομεία στις συνοικίες Miraille, Bagatelle και Bellefontaine έκαναν απεργία με πρωτοβουλία του SUD και της CGT για να καταγγείλουν την «υπηρεσία δύο ταχυτήτων», δηλαδή το διαφορετικό επίπεδο παροχής υπηρεσιών στα προάστια και τις υπόλοιπες περιοχές της πόλης. Στο Haute-Garonne, καίγονται 14 αυτοκίνητα και γίνονται 19 προσαγωγές. Στο Montbiliard, ένας εμπρησμός κατέστρεψε μερικώς το κτίριο που στεγάζει τους φορείς της πόλης. Στο Strasbourg, προσάγονται 18 ανήλικοι, οι μικρότεροι από τους οποίους είναι ηλικίας 10 και 11 ετών.

Η κυβέρνηση εγκρίνει ένα σχέδιο νόμου που επεκτείνει κατά τρεις μήνες, αρχής γενομένης από την 21η Νοεμβρίου, την κατάσταση έκτακτης ανάγκης που τέθηκε σε ισχύ στις 8 Νοεμβρίου, ένα μέτρο «αυστηρά προσωρινό», σύμφωνα με τον πρόεδρο Σιράκ. Δικαστήριο του Παρισιού αποφάσισε να

απελευθερώσει τον αστυνομικό που είχε τεθεί σε προσωρινή κράτηση μετά τη δίκη του για τα χτυπήματα στο νεαρό άνδρα στη La Courneuve.

Σε ανακοίνωσή του, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δηλώνει, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να επιβληθούν ποινές στις οικογένειες που αρνούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους ως γονείς, ότι πρέπει η εφαρμογή των νόμων σχετικά με την επανένωση των οικογενειών να είναι αυστηρή, ότι ο αγώνας ενάντια στη λαθρομετανάστευση –και το εμπόριο λευκής σαρκός που αυτή προκαλεί– πρέπει να ενταθεί, αλλά και ότι «τα παιδιά των “προβληματικών” συνοικιών –όποια κι αν είναι η καταγωγή τους– είναι παιδιά της Δημοκρατίας». Επίσης, κάλεσε τους εκλεγμένους αντιπροσώπους του γαλλικού λαού να σεβαστούν το νόμο που επιβάλλει τη διάθεση του 20% των εργατικών κατοικιών σε δικαιούχους και ανακοίνωσε τη θεσμοθέτηση της εθελοντικής στρατιωτικής θητείας από το 2007, μέτρο που όπως προβλέπεται θα αφορά γύρω στους 50.000 νέους.

Τρίτη 15 Νοεμβρίου

«Επιστροφή σε μια σχεδόν φυσιολογική κατάσταση», λέει η αστυνομία, η οποία αυτή τη μέρα δεν είχε κανένα τραυματία στις τάξεις της, αλλά κατέγραψε 215 καμένα αυτοκίνητα, εκ των οποίων 60 στην Ile-de-France. Η μείωση είναι ιδιαίτερα εμφανής στην επαρχία με 155 καμένα αυτοκίνητα έναντι 216 την προηγούμενη. Μόνο σε επτά δήμους έγιναν περισσότεροι από πέντε εμπρησμοί αυτοκινήτων, μεταξύ των οποίων το Παρίσι (13 έναντι ενός την προηγούμενη) και η Lille (11).

Σύμφωνα με το υπουργείο Εσωτερικών, ακόμα ρίχνονται εμπρηστικά αντικείμενα σε δημόσια κτίρια: στο κεντρικό θησαυροφυλάκιο του Bobigny και σε ένα μετασχηματιστή της EDF στο Clichy-sous-Bois (Seine-Saint-Denis), σε ένα παιδικό σταθμό στο Cambrai (Nord), στο γραφείο τουρισμού του Fontenay-sous-Bois (Val-de-Marne), στο εσωτερικό ενός γκαράζ λεωφορείων στο Saint-Etienne (Loire), όπου 18 αυτοκίνητα καίγονται. Το τζαμί του Saint-Chamond (Loire) έγινε στόχος τριών εμπρηστικών μπουκαλιών, τα οποία του προξένησαν μικρές ζημιές. Πέτρες εναντίον λεωφορείων πετάχτηκαν στη Rouen (Seine-Maritime), τη Dicines (Rhône) και τη Noisy-le-Sec (Seine-Saint-Denis). Ένα κτίριο των κοινωνικών φορέων κάηκε στο Bourges. Λόγω φλεγόμενων κάδων απορριμμάτων στο Montfermeil (Seine-Saint-Denis), εκκενώνονται ορισμένα διαμερίσματα.

Αστυνομία και στρατοχωροφυλακή παραμένουν σε ετοιμότητα με 11.200 άνδρες.

Στην πρώτη του επίσκεψη σε προάστιο μετά την έναρξη των ταραχών, ο πρωθυπουργός Βιλπέν μεταβαίνει στο Aulnay-sous-Bois. Σε δηλώσεις του στην εφημερίδα *Le Monde*, ο γενικός αρχηγός της αστυνομίας Gaudin υποστηρίζει ότι το 80% των συλληφθέντων στα προάστια είναι «γνωστοί στην αστυνομία». Η Εθνοσυνέλευση εγκρίνει την επιμήκυνση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης για τρεις ακόμα μήνες.

Στο Arras, ένας νεαρός 20 ετών θα καταδικαστεί σε ποινή φυλάκισης 4 χρόνων χωρίς αναστολή για τον εμπρησμό δύο καταστημάτων· ο εισαγγελέας είχε ζητήσει 3 χρόνια χωρίς αναστολή και έναν με αναστολή. Πρόκειται για τη βαρύτερη ποινή που έχει επιβληθεί μέχρι αυτή τη στιγμή για συμμετοχή στις ταραχές. Όταν ο πρόεδρος του δικαστηρίου τον ρώτησε γιατί έβαλε φωτιά στα καταστήματα, εκείνος απάντησε: «για να κάνω ό,τι και οι άλλοι».

Βιβλιογραφία

Ανεργία, προσωρινότητα και αγώνες των νεαρών προλεταρίων στη Γαλλία

Robert Boyer, *Wage Labor, Capital Accumulation and the Crisis, 1968-82*, περιέχεται στο βιβλίο του Mark Kesselman, *The French Workers' Movement: Economic Crisis and Political Change*, George Allen & Unwin (Publishers) Ltd, 1984. (Βασική πηγή γενικών πληροφοριών για την κατάσταση στη Γαλλία εκείνη την εποχή, γραμμένο ωστόσο από την ακαδημαϊκή σκοπιά της Σχολής της Ρύθμισης).

Benjamin Coriat, *Labor and Capital in the Crisis: France, 1966-82*, περιέχεται στο ίδιο βιβλίο του Mark Kesselman. (Σύντομο κείμενο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα σχόλιά του για την ταξική σύνθεση των αγώνων εκείνη την περίοδο).

Yannick Fondeur et Claude Minni, *L'emploi des jeunes au pur des dynamiques du marché du travail*, Economie et Statistique no 378-379, 2004 (Το βασικό κείμενο που χρησιμοποιήθηκε στο δεύτερο μέρος του κειμένου, δείχνει πώς οι νέοι βρίσκονται στην καρδιά του μετασχηματισμού της μισθωτής σχέσης. Από εδώ προέρχονται και τα διαγράμματα που δημοσιεύουμε).

French youth unemployment: an overview, Employment and Training Papers 23, International Labour Office, 1998. (Αρκετά γενικόλογό κείμενο. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν κάποια ερωτήματα που διατυπώνει για τη σκοπιμότητα των νέων μέτρων και τα, λίγα έστω, συγκριτικά στοιχεία που παραθέτει για την πολιτική αντιμετώπιση της ανεργίας που ακολουθεί η Ολλανδία την ίδια περίοδο).

Coralie Perez et Gwenalla Thomas, *Trajectoires d'emploi precarie et formation continue*, Economie et Statistique 388-389, 2005. (Το κείμενο αυτό ασχολείται με τη σχέση προσωρινότητας και δια βίου εκπαίδευσης για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα αφεντικά προτιμούν να εκπαιδεύουν όχι τους προσωρινούς, αλλά τους μόνιμους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το διάγραμμα πιθανών διαδρομών της προσωρινότητας μέσα στην αγορά εργασίας).

Σχετικά με τον αγώνα ενάντια στη CPE

Cette Semaine no 89, Ιούνιος 2006. (Με εξαιρετικό χρονολόγιο για τον αγώνα ενάντια στη CPE, μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://cette-semaine.free.fr>).

Δύο εβδομάδες στη Ρεν, Γενάρης 2007. (Η καταγραφή της εμπειρίας ενός άγγλου συντρόφου από τον αγώνα ενάντια στη CPE στη Rennes, μεταφρασμένο από κάποιους καταληψίες φοιτητές και μη στη Θεσσαλονίκη, μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.blaumachen.gr/blaumachen/show.php?id=71>).

Rêve générale, Ni patrie ni frontières, no 16/17, Σεπτέμβριος 2006. (Με μεγάλη συλλογή κειμένων από αναρχικούς, ελευθεριακούς, σιτουασιονιστές και φοιτητές εκτός κομμάτων, περιέχει επίσης και μερικές ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις βάσει ενός ερωτηματολογίου που συνέταξαν οι εκδότες πάνω στην κατάσταση των φοιτητών σήμερα).

CPE/CNE: un joli printemps revendicatif en France, Mouvement Communiste, Μάιος 2006 (Ένα αρκετά περιγραφικό κείμενο για τον αγώνα ενάντια στη CPE, με θετική άποψη για το κίνημα).

La lutte anti-CPE, Roland Simon, Ιούλιος 2006. (Κείμενο που βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση του γαλλικού περιοδικού meeting.senon-evero.net/article.php3?id_article=115&var_recherche=la+lutte+anti+cpe, αν εξαιρέσει κανείς τη δύσκολη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο γάλλος σύντροφος, έχει ενδιαφέρον η άποψή του για το αναπόφευκτο της σύγκρουσης μεταξύ των νεαρών από τα προάστια και των φοιτητών στις πορείες).

Προάστια και «επικίνδυνες τάξεις» στη Γαλλία

Alèssi DELL' UMBRIA, *C'est de la Racaille: Eh bien j'en suis ! (û propos de la révolte de l'automne 2005 en France)*, Μασσαλία, Νοέμβριος 2005/Μάρτιος 2006. (Με σπέσιαλ αφιέρωση στο Mustafa Amine, το μαύρο σουλτάνο· ένα από τα ελάχιστα κείμενα γραμμένα από συντρόφους που έχουν σχέση με κόσμο από τα προάστια).

La révolte des cites françaises-symptome d'un combat social mondial, Echanges et Mouvement, Απρίλιος 2006. (Ισως το καλύτερο θεωρητικό κείμενο που έχουμε υπόψη μας για την εξέγερση στα γαλλικά προάστια· έχει μια επιπλέον αξία, γιατί αντιμετωπίζει την κατάσταση στα προάστια μέσα από μια διερυσμένη οπτική της κινητικότητας του πλανητικού προλεταριάτου).

Quand les jeunes «dansent avec les loupes»-Premier bilan des «émeutes» d'octobre-novembre 2005, Ni patrie ni frontières, no 15, Δεκέμβριος 2005. (Με μεγάλη συλλογή κειμένων που ξεκινούν από αναρχικούς και τροτσκιστές και φτάνουν μέχρι απόψεις σοσιαλδημοκρατών γονιών. Διαβάζοντάς το φαίνεται σε ορισμένο βαθμό η έλλειψη πραγματικής σχέσης των πολιτικών ομάδων με τους εξεγερμένους).

La politique d'immigration (1974-2005)-30 ans de maîtrise des flux migratoires, από την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.vie-publique.fr. (Από εδώ προέρχονται οι πληροφορίες σχετικά με την πολιτική διαχείριση της μετανάστευσης στη Γαλλία τα τελευταία 30 χρόνια).

La politique de la ville (1970-2005)-Chronologie : Les fondements de la politique de la ville, από την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.vie-publique.fr. (Από εδώ προέρχονται οι πληροφορίες σχετικά με τα θεμέλια της πολιτικής της πόλης).

La politique de la ville (1970-2005)-Chronologie : Emergence du problème urbain, από την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.vie-publique.fr. (Από εδώ προέρχονται οι πληροφορίες σχετικά με την ανάδυση του λεγόμενου «προβλήματος» των προαστίων).

Stéphane Beaud et Michel Pialoux, *La «racaille» et les «vies jeunes»*. Critique d'une vision binaire du monde des cités, les documents de liens socio, no 2, Δεκέμβριος 2005. (Η άποψη δυο προσδευτικών κοινωνιολόγων για την εξέγερση στα προάστια, παρά τις ελλείψεις της θέτει ορισμένα σημαντικά ζητήματα).

Les 11 centes violences dans les banlieues françaises sont difficilement solubles dans le combat gr ni ral de classe, Lettre numéro 19, Mouvement Communiste, Δεκέμβριος 2005. (Ανάλυση της κατάστασης στα προάστια. Οι συγγραφείς επιχειρηματολογούν πάνω στο γιατί ο αγώνας αυτός δύσκολα μπορεί να ενσωματωθεί στον αγώνα της εργατικής τάξης).

Direction politique de la ville MR/PS/CB, Δεκέμβριος 2005, από την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.clichy-sous-bois.fr/download/rapportZUS2005.pdf>. (Πρόκειται για την αναφορά που υπέβαλε το δημοτικό συμβούλιο του Clichy-sous-Bois για την κατάσταση της πόλης το 2005. Από εδώ προέρχονται τα περισσότερα στοιχεία για την πόλη, τα υπόλοιπα από την ιστοσελίδα της ίδιας της πόλης: <http://www.clichy-sous-bois.fr>).

Χρονολόγιο της εξέγερσης στα προάστια

Chronologie, Lettre numéro 19, Mouvement Communiste, Δεκέμβριος 2005. (Το ένα από τα δυο χρονολόγια που χρησιμοποιήθηκαν· γραμμένο αμέσως μετά τα γεγονότα, είναι αναπόφευκτα λίγο πρόχειρο. Αυτό όμως δεν αποτελεί δικαιολογία για την αποστασιοποιημένη «δημοσιογραφική» στάση που παίρνει απέναντι στα γεγονότα).

La révolte des cites françaises-symptome d'un combat social mondial, Echanges et Mouvement, Απρίλιος 2006. (Εκτός από τα όσα γράφονται παραπάνω για το κείμενο αυτό, περιέχει και ένα πολύ καλό χρονολόγιο της εξέγερσης. Από το συνδυασμό αυτών των δύο χρονολογιών προέρχεται αυτό που δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος).

Τα κείμενα αυτά θα αποδεικνύονταν από μόνα τους ανεπαρκή, αν δεν επιδιώκαμε να μιλήσουμε με γάλλους συντρόφους και μη, εντός και εκτός Ελλάδας, οι οποίοι άλλωστε έχουν καλύτερη εικόνα της κοινωνικής κατάστασης στη Γαλλία.

Σιωπηλοί εμπρησμοί

**Μας μιλούσαν διαρκώς για το ισλάμ
και την τρομοκρατία
και τους προέκυψε το κοινωνικό ζήτημα!**

Στις αρχές Νοεμβρίου του 2005, στο Clichy sous Bois, ένα φτωχό εργατικό προάστιο στα περίχωρα του Παρισιού, τρεις νεαροί, φοβούμενοι έναν αστυνομικό έλεγχο, προσπαθούν να κρυφτούν μέσα σε έναν υποσταθμό της ΔΕΗ. Δύο πεθαίνουν από ηλεκτροπληξία, ενώ ο τρίτος παθαίνει σοβαρά εγκαύματα. Αν και γνωρίζουν την επικινδυνότητα του χώρου, οι αστυνομικοί δε θα τους προσφέρουν καμία βοήθεια και θα τους παρουσιάσουν ως γνωστούς μικροεγκληματίες, κάτι που αργότερα αποδεικνύεται ψέμμα. Τα γεγονότα αυτά προκαλούν αμέσως το ξέσπασμα διαδηλώσεων και ταραχών μέσα στην πόλη, οι οποίες θα εξαπλωθούν γρήγορα και σε άλλα προάστια του Παρισιού και στη συνέχεια σε ολόκληρη τη Γαλλία. Οι ταραχές διαρκούν σχεδόν δυο εβδομάδες και υποχωρούν ακριβώς πριν η κυβέρνηση κηρύξει τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Τα γεγονότα αυτά εντείνονται μετά τις επιθετικές και περιφρονητικές δηλώσεις του υπουργού εσωτερικών (ο οποίος εκδήλωσε την πρόθεσή του «να εκκαθαρίσει τις συνοικίες» και αποκάλεσε τους νέους «αποβράσματα»). Ο θάνατος των δυο νεαρών βάζει φωτιά στην πυριτιδαποθήκη.

Κριτική ανάλυση των γεγονότων που οδήγησαν στην παρούσα κατάσταση

Η αστυνομική βία και οι εξεγέρσεις στις φτωχές εργατικές συνοικίες δεν είναι κάτι καινούριο. Αυτές οι απαίσιες, κάθετα δομημένες πόλεις-υπνωτήρια κατασκευάστηκαν τη δεκαετία του '50 για να στεγάσουν το προλεταριάτο της μεγάλης βιομηχανίας, αλλά υπέστησαν στη συνέχεια τις κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης, της αποβιομηχάνισης και της αύξησης της ανεργίας. Αναπόφευκτα, στις συνοικίες αυτές βρίσκεται συγκεντρωμένος ο φτωχότερος εργατικός πληθυσμός, και ιδιαίτερα οι μετανάστες. Πρόκειται για οικογένειες που βρίσκονται στη Γαλλία εδώ και δύο ή τρεις γενιές (ο παππούς ενός από τους δυο νέους που σκοτώθηκαν από την αστυνομική καταδίωξη μετανάστευσε στη Γαλλία το 1938)· μερικές φορές επίσης πρόκειται για οικογένειες που ήρθαν πιο πρόσφατα και ζουν σε συνθήκες προσωρινότητας και παρανομίας. Πολλοί νέοι έ-

χουν γαλλική υπηκοότητα σε αντίθεση με τους γονείς τους που δεν έχουν. Η πλειοψηφία των εργατών είναι βορειοαφρικανικής, τούρκικης ή αφρικανικής καταγωγής και μερικές φορές στις συνοικίες αυτές υπάρχουν φτωχοί προλετάριοι πορτογαλικής, ασιατικής, γαλλικής ή άλλης καταγωγής. Οι νέοι, οι οποίοι αποτελούν σχεδόν το μισό πληθυσμό των συνοικιών αυτών, είναι οι πρώτοι που θίγονται από την ανεργία. Το μέσο ποσοστό ανεργίας είναι της τάξης του 25%, αλλά κατά περιοχές, όπως στην περίπτωση του Clichy-sous-Bois, από όπου ξεκίνησε η εξέγερση μετά τον θάνατο των δύο νέων, μπορεί να φτάσει το 40%.

Στις φτωχές αυτές συνοικίες η κρίση του δημόσιου σχολείου παίρνει ακραίες μορφές. Οι υλικές υποδομές εκεί υποβαθμίζονται συνεχώς εξαιτίας των περικοπών στον προϋπολογισμό και η πλειοψηφία των νέων βρίσκεται φυσικά σε κατάσταση «σχολικής αποτυχίας». Το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα δεν μπορεί πλέον να θεωρείται ομοιογενές. Δεν υπάρχει πλέον ένα Δημόσιο Σχολείο, αλλά πολλά δημόσια σχολεία ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των συνοικιών. Από την αρχή της εξέγερσης οι «λογικές» φωνές πρότειναν την επαναφορά των πιστώσεων για τους εκπαιδευτικούς που θα αναλάμβαναν να φροντίσουν τους νέους των συνοικιών. Εδώ υπάρχει ένας μύθος. Μπορεί οι τελευταίες κυβερνήσεις να μείωσαν κατά το ήμισυ τις πιστώσεις, αλλά οι εκπαιδευτικοί αυτοί ποτέ δεν έπαιξαν κάποιο σημαντικό ρόλο. Αντίθετα, η σχολική στήριξη των νέων με μαθησιακές δυσκολίες προοδευτικά εγκαταλείφθηκε, αποβάλλοντάς τους ακόμα γρηγορότερα από το σχολείο και ρίχνοντάς τους σε ένα καθεστώς μαζικής ανεργίας, «παράλληλης» οικονομίας και οικογενειακής διάλυσης.

Τα τελευταία χρόνια, η κατασταλτική πίεση πάνω στους νέους αυξάνεται. Οι ενοχλήσεις της αστυνομίας είναι συνεχείς, βιαιότερες και επιθετικότερες: προσπαθούν να εξευτελίσουν, να συντρίψουν το άτομο. Και όχι μόνο τους νέους. Όπως είπε μια γυναίκα συγκρίνοντας το παρόν με το παρελθόν «*Τώρα, όταν κατεβάζω τα σκουπίδια, προσέχω να έχω μαζί μου την ταυτότητά μου!*». Το ποσοτικό μετασχημάτισε το ποιοτικό, περνάμε σε μια άλλη κατάσταση· η καταστολή αλλάζει μορφή.

Το δίκαιο είναι ένα ιδεολογικό οικοδόμημα ουσιαστικά για τη λειτουργία του καπιταλισμού. Ας θυμηθούμε αυτό που έλεγε ο Μαρξ: οι μορφές διακυβέρνησης και δικαίου τείνουν να βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις μορφές εκμετάλλευσης. Η αγριότερη και βιαιότερη εκμετάλλευση προϋποθέτει σκληρότερο δίκαιο και πιο εξουσιαστικές κυβερνήσεις.¹ Έτσι, η πρόσφατη μεταρρύθμιση του ποινικού κώδικα επιτρέπει τον πολλαπλασιασμό των δώξεων και των ποινών. Τα γεγονότα ήρθαν να επιβεβαιώσουν ότι οι τροποποιήσεις του νόμου έκαναν το πεδίο εφαρμογής του πιο ασαφές. Ανάλογα με την περιοχή και τα πρόσωπα κάθε ενέργεια μπορεί να θεωρηθεί έγκλημα, κι αν δεν υφίσταται έγκλημα, μπορεί εύκολα να επινοηθεί. Οι ποινές που αφορούν την απαγόρευση των «συγκεντρώσεων στις σκάλες των κτιρίων» αποτελούν ένα τέλειο παράδειγμα. Αυτή η νέα κατάσταση έχει οδηγήσει στο διαρκή φόβο του ελέγχου και της αστυνομίας. Στόχος της κρατικής εξουσίας είναι να πάψουν οι νέοι να θεωρούν ότι χώροι όπως τα κτίρια και οι συνοικίες είναι δικό τους.

Ομοούσιος με το καπιταλιστικό σύστημα και τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας, ο ρατσισμός παίρνει ιδιαίτερες μορφές σε κάθε κοινωνία. Στη Γαλλία διαμορφώθηκε μέσα από την αποικιακή ιστορία και τις συγκρούσεις που οδήγησαν στην αποαποικιοποίηση. Η θέση των μεταναστών στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας ενίσχυσε κατά συνέπεια το ρατσισμό αποκρύπτοντας ταυτόχρονα την κοινωνική κρίση αφού η εξαθλίωση ενός κομματιού του προλεταριάτου αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα της μετανάστευσης. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο ρατσισμός παραπέμπει αναγκαστικά στο ζήτημα της αποικιοποίησης. Το πρόσφατο διάταγμα που καθιστά υποχρεωτική τη διδασκαλία των «ευεργεσιών» της αποικιοποίησης στο σχολείο αντιμετωπίστηκε ως πραγματική πρόκληση. Οι πρόσφατοι εμπρησμοί ξενοδοχείων στα οποία διέμεναν μετανάστες, είτε ήταν εγκληματικοί είτε τυχαίοι (συνεπεία των συνθηκών μέσα στις οποίες στοιβάζονται άνθρωποι), οι διαδοχικές εκκενώσεις κτιρίων κατειλημμένων από μετανάστες εργάτες, όλα ενισχύουν την ιδέα ότι «είναι πάντα οι ίδιοι που την πληρώνουν». Οι νέοι

των περιφερειακών συνοικιών έχουν την αίσθηση ότι αποτελούν μέρος ενός πληθυσμού που είναι από εδώ και στο εξής πλεονάζων, που δε τον υπολογίζει κανένας, που περιφρονείται, που αντιμετωπίζεται ως ένα μάτσο κλέφτες και απατεώνες. Αλλά αυτή η «μοίρα» εμφανίζεται στα μάτια τους αδιαχώριστη από την καταγωγή τους ως μετανάστες. Στον «κοινωνικό ρατσισμό» συναντιέται ο καθαρός ρατσισμός με την ίδια τη φύση του συστήματος.

Μια γενικευμένη αδυναμία

Η εξέγερση αυτή εκτυλίχθηκε μέσα σε μια ατμόσφαιρα κι ένα πλαίσιο ιδιαίτερο. Συναντάμε ξανά εδώ την αίσθηση μπλοκαρίσματος και αδιεξόδου που διαπερνά την κοινωνία. Για παράδειγμα, η απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος από το εκλογικό σώμα περιφρονήθηκε και θεωρήθηκε ως «λάθος» από τις κυρίαρχες πολιτικές οργανώσεις. Τα μέλη των κοινωνικών φορέων, θρησκευτικών ή μη, τα οποία παροτρύνουν τους νέους να παρεμβαίνουν στη ζωή του δήμου τους, ακούν συνεχώς την ίδια απάντηση «Δε χρησιμεύει σε τίποτα!». Η διαδήλωση που οργανώθηκε στο Παρίσι από κοινωνικούς φορείς που απαιτούσαν «το τέλος της βίας» και μεγαλύτερη συμμετοχή των νέων στην εκλογική ζωή ήταν μια παταγώδης αποτυχία. Σίγουρα, από το 1995 και μετά, κάθε απεργία και κοινωνική ή συνδικαλιστική κινητοποίηση τρώει τα μούτρα της. Αυτό το αδιέξοδο στο πεδίο των αγώνων (κίνημα των εκπαιδευτικών, κινητοποίηση ενάντια στη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος) γίνεται έντονα αισθητό στις προλεταριακές αυτές συνοικίες όπως και παντού αλλού. Η αδυναμία και η έλλειψη προοπτικής αυτής της εξέγερσης είναι η αδυναμία και η έλλειψη προοπτικής του κοινωνικού κινήματος στο σύνολό του.

Η πολιτική της απαγκίστρωσης του κράτους από τους μηχανισμούς κοινωνικής ενσωμάτωσης επιβάλλεται από την καπιταλιστική κρίση· όπως και ο φιλελευθερισμός που αντιτίθεται στη φορολόγηση των κερδών του ιδιωτικού τομέα και του πλούτου της αστικής τάξης. Τα μέσα και ο χώρος για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων μειώνονται σε σημείο εξαφάνισης. Η απάντηση της κυβέρνησης πραγματώνεται πριν από όλα στο πεδίο της καταστολής. Αρπάζει την ευκαιρία για να φιμώσει όλες τις κοινωνικές κινητοποιήσεις, απαγορεύοντας τη μια ή την άλλη εργατική συγκέντρωση ως απειλητική για τη δημόσια τάξη. Η απόφαση του πρωθυπουργού να επαναφέρει σε ισχύ ένα νόμο –ψηφισμένο από τους σοσιαλιστές την εποχή του πολέμου της Αλγερίας– για να επιβληθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης στα προάστια ανησύχησε ακόμα και το συντηρητικό τύπο (*«Ανεβαίνει το θερμόμετρο»* ήταν ο τίτλος της *Le Monde*). Ένας νέος θα πει σε ένα δημοσιογράφο: *«Είναι ξεκάθαρο, γι' αυτούς θα είμαστε πάντα άραβες!»*. Χοντρικά, η κατάσταση έκτακτης ανάγκης επέτρεψε να απομονωθούν οι «συνοικίες με προβλήματα», να καταληφθούν από την αστυνομία, να πραγματοποιηθούν έρευνες εντελώς αυθαίρετα. Από ιδεολογική σκοπιά, αυτό το μέτρο υπογραμμίζει την ταύτιση που πρέπει να γίνει μεταξύ «επικίνδυνου πληθυσμού» και «πληθυσμού των προαστίων», «μεταναστευτικού πληθυσμού». Εδώ και πάνω από είκοσι χρόνια, το κοινωνικό ζήτημα δε σταματά να μετατρέπεται με αυτόν τον τρόπο σε ένα βολικό ζήτημα ασφάλειας.² Ο υποβιβασμός του κοινωνικού ζητήματος σε ζήτημα ασφάλειας επιτρέπει όχι την κοινωνική αλλά την κατασταλτική διαχείριση του αποκλεισμού των μεταναστών εργατών.

Αλλά η συγκρουσιακή διάθεση της γαλλικής κοινωνίας, η βαθιά οργή των εκμεταλλευόμενων τάξεων και η εύθραυστη πολιτική ισορροπία προκαλούν ορισμένους ενδοιασμούς από την πλευρά της εξουσίας. Η πολιτική τάξη και οι καπιταλιστές δε μοιάζουν έτοιμοι, στο σύνολό τους, να δεσμευτούν σε μια ενιαία γραμμή εγκληματοποίησης της φτώχειας με στόχο το διαχωρισμό και την απομόνωση των αποκλεισμένων. Ο «ρεμπουπλικανικός» λόγος της τυπικής ισότητας των ευκαιριών βρίσκεται πάντα σε χρήση, παρά το γεγονός ότι όλοι ξέρουν ότι δεν ανταποκρίνεται στην κοινωνική πραγματικότητα. Διότι αν αναγνωριζόταν η αποτυχία αυτής της ιδεολογίας της ενσωμάτωσης, αυτό θα σήμαινε την επιβεβαίωση του τέλους του ρεφορμισμού και της αναπόφευκτης έλευσης της κοινωνίας μαζικής ανεργίας. Επιπλέον, η επιλογή που στηρίζεται αποκλειστικά στην καταστολή εγείρει ορισμένα προβλήματα και αντιφάσεις. Πώς θα λειτουργήσει πραγματικά μια σύγχρονη κοινωνία με τις πόλεις υπό στρατιωτική κατοχή; Το πρόσφατο παράδειγμα του *Perpignan*³ έδειξε τα όρια αυτής της επιλογής. Το εμπόριο άρχισε γρήγορα να ασφυκτιά από την αστυνομική κατοχή της πόλης και οι έμποροι αναγκάστηκαν να ζητήσουν τη λήξη της αστυνομικής επιχείρησης. Αλλά και η επιβολή της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στις πόλεις-υπνωτήρια έθεσε παρόμοια προβλήματα· γι' αυτό και η αστυνομία

υποχρεώθηκε να χαλαρώσει τους ελέγχους στις συνοικίες των προαστίων βόρεια του Παρισιού όπου μένουν οι εργάτες, οι οποίοι δουλεύουν στο αεροδρόμιο Roissy και οι οποίοι πρέπει να πηγαίνουν εκεί κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Διαφορές

Οι πρόσφατες εξεγέρσεις δε συνδέονται με τις συγκρούσεις των συμμοριών ή με την οικονομία των ναρκωτικών και τη μικροπαραβατικότητα. Αυτό δε σημαίνει ότι οι συμμορίες των συνοικιών έλειπαν από τις συγκρούσεις· μερικές φορές, η συμμετοχή των νέων στις συμμορίες μπορεί να καθορίσει τη μορφή της δράσης τους, αλλά τα συμφέροντα της «παράλληλης οικονομίας» δεν έπαιξαν κανένα ρόλο. Εξάλλου, οι έννοιες αυτές της «παράλληλης οικονομίας» και της «οικονομίας των ναρκωτικών» δεν μπορούν να μας βοηθήσουν να καταλάβουμε την κατάσταση· από τη μια πλευρά, επειδή είναι αστυνομικής φύσης και εισάγουν μιαν ηθικολογία στην όλη συζήτηση, από την άλλη επειδή είναι δύσκολα μετρήσιμες. Η «παράλληλη οικονομία» είναι η κυρίαρχη

μορφή επιβίωσης σε αυτές τις φτωχές συνοικίες και η «οικονομία των ναρκωτικών» δεν είναι παρά μια από τις όψεις της, όπως και η παράνομη εργασία. Εξάλλου, η «οικονομία των ναρκωτικών» βασίζεται σε μια ισχυρή ιεραρχία και σε ισχυρές και καταπιεστικές εξουσίες μέσα στις συνοικίες. Όπως είναι εμπειρικά γνωστό –και όχι μόνο στη Γαλλία– η «οικονομία των ναρκωτικών» αναπτύσσει στενούς δεσμούς με την αστυνομία, δεσμούς που επιταχύνουν την αποσύνθεση των συνοικιών. Μακροπρόθεσμα, τα αφεντικά αυτής της οικονομίας θα ταχθούν αναμφίβολα με το μέρος της τάξης, διότι η αστυνομική κατοχή των συνοικιών διαταράσσει τις συναλλαγές. Με άλλα λόγια, παρά το γεγονός ότι η παράλληλη οικονομία (και αυτή των ναρκωτικών) είναι μέσο επιβίωσης για τους προσωρινούς εργάτες στα προάστια, δεν αποτελεί εντούτοις καθοριστικό παράγοντα για την έκρηξη οργής.

Από την πλευρά των νέων δεν είχαμε περιστατικά βίας ως απάντηση σε πράξεις βίας αντιδραστικών ή αγανακτισμένων πολιτών. Εκτός από μερικά μεμονωμένα «ατυχήματα» δεν υπήρξε ξεκαθάρισμα λογαριασμών μέσα στις συνοικίες. Παρά την επιμονή των μμε με τη «βία των πόλεων», η εξουσία δεν κινητοποίησε προς όφελός της την οργή των «τίμιων πολιτών». Αν και η κατάσταση έκτακτης ανάγκης έβαλε όλον τον κόσμο των εν λόγω συνοικιών στην ίδια κατάσταση, οι μορφές με τις οποίες εκφράζεται η οργή γυρνάει αναμφίβολα –και τις περισσότερες φορές– ενάντια στους εξεγερμένους. Έτσι δημιουργούνται έχθρες και επιπλέον διαιρέσεις εντός των συνοικιών. Βραχυπρόθεσμα, η πολιτική εξουσία επωφελήθηκε από το καναλιζάρισμα της «κοινής γνώμης»· μακροπρόθεσμα, ελπίζει να αποκομίσει κέρδη σε εκλογικό επίπεδο.

Στη Γαλλία, η κοινότητα των φτωχών νέων προλετάριων δεν έχει καταρρεύσει όπως στις ΗΠΑ· δεν έχει κατακερματιστεί εθνικά ή θρησκευτικά όπως στη Μεγάλη Βρετανία. Αντιδρά πάντα ως κοινότητα εκμεταλλευσόμενων, αποκλεισμένων. Οι εξεγέρσεις αυτές ήταν πριν απ' όλα εξεγέρσεις φτωχών νέων από τις εργατικές συνοικίες και όχι αποκλειστικά εξεγέρσεις νέων «που κατάγονται από μετανάστες». Στις περιοχές όπου η φτώχεια αγγίζει ένα σημαντικό μέρος της παλιάς ντόπιας εργατικής τάξης, όπως στην περίπτωση του Βορρά, πολλοί συλληφθέντες δεν ήταν οι «συνήθεις εξεγερμένοι», αλλά «λευκοί» νεαροί.⁴ Δεν παρατηρούνται πλέον «φυλετικοί» διαχωρισμοί στη δράση των εξεγερμένων. Αυτή είναι μια σημαντική διαφορά σε σχέση με τις προηγούμενες εξεγέρσεις, όπως στην περίπτωση του Perpignan. Αυτή τη φορά πρόκειται περισσότερο για την εξέγερση μιας «κοινωνικής φιγούρας», των φτωχών νέων των προαστίων. Όταν οι νέοι συγκρούστηκαν με την αστυνομία, εξέφρασαν μια αίσθηση αλληλεγγύης, την απαίτηση σεβασμού, την απόρριψη της περιφρόνησης του κράτους. Το κράτος, ωστόσο, μεταβιβάζει την περιφρόνηση της αστικής τάξης και των πλούσιων προς τους νεαρούς φτωχούς προλετάριους. Οι νέοι εξεγερμένοι απαιτούν να μη τους μεταχειρίζονται ως «εγκληματίες». Δε σταμάτησαν να απαιτούν τη

«συγγνώμη» της πολιτικής εξουσίας για τις εκφράσεις που χρησιμοποιήθηκαν και εξηγήσεις για τον θάνατο των δυο νέων. Επειδή η πολιτική εξουσία ακολουθούσε μια κατασταλτική δυναμική, δεν μπορούσε να υποχωρήσει, να ζητήσει συγγνώμη για το θάνατο των νέων και για τα ψέμματα των επισήμων και των μμε. Μια τέτοια μεταστροφή θα νομιμοποιούσε την εξέγερση. Είναι προς συζήτηση αν βρισκόμαστε μπροστά σε ένα κίνημα με την παραδοσιακή έννοια ή μάλλον μπροστά σε ένα κίνημα που έκανε ενέργειες αλληλεγγύης, που είχε μια κοινή στάση, ενάντια στις άθλιες συνθήκες ζωής, στην κρατική καταστολή· ένα κίνημα που απαιτεί δικαιοσύνη και απορρίπτει τις όλο και πιο αφόρητες συνθήκες. Οι νέοι των φτωχών συνοικιών της περιφέρειας ξαναβρήκαν μια αίσθηση συλλογικότητας στις εξεγέρσεις αυτές. Βρισκόμαστε σίγουρα μπροστά σε μια εξέγερση μέσα στις φτωχές προλεταριακές συνοικίες, η οποία βρήκε το ενοποιητικό της στοιχείο γύρω από τα αισθήματα αυτά, ενάντια στις αστυνομικές δυνάμεις του κράτους και τους πολιτικούς, τους θεσμούς του, τα σύμβολά του· τέλος, ενάντια στους καπιταλιστές που βγάζουν κέρδος από την άθλια αυτή κατάσταση καθώς εγκαθίστανται στις φτωχές ζώνες με αντάλλαγμα φορολογικές ελαφρύνσεις.

Η φωτιά χωρίζει τους νέους από το σχολείο

Από τότε που στις συνοικίες αυτές ξεσπούν εξεγέρσεις και συγκρούσεις, είναι η πρώτη φορά που εμπλέκονται μαζικά πολύ νεαρά άτομα. Από τους περίπου 4.400 νέους που συνελήφθησαν και τους περίπου 600 που καταδικάστηκαν, σχεδόν 600 ήταν οι ανήλικοι που παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο και από αυτούς οι 118 φυλακίστηκαν. Το ζήτημα της απουσίας νεαρών γυναικών στις εξεγέρσεις εγείρει επίσης μερικά ερωτήματα που παραπέμπουν στις συνθήκες επιβίωσης στις συνοικίες αυτές. Τα κορίτσια γενικά δε φαίνονται στη ζωή του δρόμου και των συμμοριών· ακόμα λιγότερο τη νύχτα. Η σχέση τους με το σχολείο είναι επίσης διαφορετική από αυτή των αγοριών. Γι' αυτά, το σχολείο παραμένει η μόνη δυνατότητα διαφυγής από τις συνοικίες και, παρά τις αυξανόμενες δυσκολίες, κατορθώνουν πιο εύκολα να βρίσκουν δουλειά απ' ό,τι τα αγόρια. Είναι επίσης περισσότερο «προστατευμένες» από τους «μεγάλους αδερφούς», με την καλή και την κακή έννοια της λέξης, διότι πρόκειται συχνά για καταπίεση. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα κορίτσια αντιστέκονται όλο και περισσότερο στον έλεγχο αυτό, συχνά με τραγικές συνέπειες για τη ζωή τους. Σ' αυτήν την καταπίεση αποτυπώνονται θρησκευτικές αξίες, συχνά μουσουλμανικές, μερικές φορές χριστιανικές, για παράδειγμα στις κοινότητες πορτογάλων εργατών, εργατών από τη Μαρτινίκα, το Πράσινο Ακρωτήριο ή τη Γουαδελούπη. Οι διακρίσεις με βάση το φύλο δεν ξεπεράστηκαν, και μάλιστα ενισχύθηκαν από το ότι οι συγκρούσεις εμπεριείχαν σωματική βία· χωρίς αμφιβολία, πρόκειται για ένα σημάδι των ορίων της εξέγερσης και της απομόνωσής της. Παρ' όλ' αυτά, η απουσία των κοριτσιών δε σημαίνει ότι δεν αισθάνθηκαν ότι η εξέγερση και οι αιτίες της τα αφορούν. Στην πραγματικότητα, η παρουσία τους ήταν έντονη στις διάφορες διαδηλώσεις αλληλεγγύης προς τους συλληφθέντες νέους και στα δικαστήρια.

Το νεαρό της ηλικίας των εξεγερμένων έχει άμεση σχέση με το ότι στόχος των επιθέσεων, των καταστροφών και των εμπρησμών έγιναν πολλά σχολεία. Σίγουρα, σκόπιμα τονίζεται η καταστροφή των σχολείων, για να αποσιωπηθούν οι επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα, εφορίες και επιχειρήσεις που αρνούνται να προσλάβουν νέους από τα προάστια. Όσον αφορά τα κατεστραμμένα σχολεία, ακόμα κι ένας γραφειοκράτης του συνδικάτου των καθηγητών μπόρεσε να κάνει την εξής σύνδεση: «Οι πράξεις αυτές είναι συμβολικές. Πιστεύουν ότι το σχολείο προωθεί την κοινωνική άνοδο. Ο εμπρησμός του σημαίνει ότι δεν επιτελεί πια αυτήν τη λειτουργία. Στρέφονται εναντίον του επειδή τους απογοήτευσε».⁵ Αν κάηκαν τα σχολεία, αυτό συνέβη συν τοις άλλοις επειδή η κοινωνική τους λειτουργία είναι να επιτελούν την πρώτη επιλογή του κατοπινού καταμερισμού εργασίας. Από αυτή τη σκοπιά, το σχολείο τα πηγαίνει πάντα καλά. Απόδειξη; Ο μέσος όρος ηλικίας των νέων των προαστίων που εγκαταλείπουν το σχολείο για να περιπλανηθούν από τη μια δουλειά του ποδαριού στην άλλη, πέφτει. Μια πρόσφατη κοινοβουλευτική έκθεση πάνω στην «πρόληψη της παραβατικότητας» προβλέπει μάλιστα τη δημιουργία ενός συστήματος αναγνώρισης τάσεων παραβατικότητας από την ίδια την κούνια.⁶ Σ' αυτήν την πρόταση πρέπει να δούμε την προσαρμογή του δημόσιου σχολείου στη σημερινή κατάσταση, στο μέλλον παρά μια ρήξη.

Οι θρησκευτικοί παράγοντες εκτός παιχνιδιού

Στην εξέγερση αυτή, δεν υπάρχει καμιά ένδειξη θρησκευτικής χειραγώγησης. Αντίθετα, τα κοινωνικά ζητήματα πήραν το προβάδισμα έναντι της θρησκευτικής υποδούλωσης. Μέσα στην περίοδο του Ραμαζανιού, και ενάντια στις προσδοκίες της ίδιας της εξουσίας, οι θρησκευτικοί παράγοντες βρέθηκαν ανίκανοι να αντιμετωπίσουν την κατάσταση· ο Ιμάμης του Τζαμιού του Παρισιού προπηλακίστηκε στο Clichy αμέσως μετά τον θάνατο των δυο παιδιών. Οι γενειοφόροι που προσπάθησαν να μεσολαβήσουν ανάμεσα στην αστυνομία και τους νέους δεν μπόρεσαν να κάνουν τίποτα. Οι θρησκευτικοί παράγοντες δεν μπόρεσαν να επωφεληθούν ούτε κι από τη μέγιστη αστυνομική προβοκάτσια, το δακρυγόνο που ρίχτηκε μπροστά από το τζαμί του Clichy. Ακόμα χειρότερα, οι θρησκευτικοί παράγοντες και οι ενώσεις τους ήταν μεταξύ των πρώτων που αποδέχτηκαν την ιδέα της δημιουργίας «πολιτοφυλακών προστασίας», πηγαίνοντας εδώ κι εκεί για να οργανώσουν τις «νυχτερινές περιπολίες» που θα προσπαθούσαν να ηρεμήσουν τους νέους.

Μια από τις πιο σημαντικές ισλαμικές Ενώσεις της Γαλλίας (η OUIF) άγγιξε το γελοίο εκδίδοντας φετβά που καταδίκασε τις πράξεις βίας. Μάταια προφανώς! Ένας ισλαμιστής υπεύθυνος είπε το παράπονό του σε ένα δημοσιογράφο: «Αυτοί οι νέοι είναι χαμένοι, δεν έχουν παρά ελάχιστη σχέση με τη θρησκεία. Όταν τους λέμε 'salam aleykum', αυτοί απαντούν 'καλησπέρα'». Θα μπορούσαμε, αντίστροφα, να στοιχηματίσουμε ότι στο «καλημέρα» του δημοσιογράφου θα είχαν απαντήσει «salam aleykum»! Για να το πούμε διαφορετικά, οι νέοι χρησιμοποιούν τις θρησκευτικές αναφορές ως συλλογικά ερείσματα, ως ταυτότητα αντίστασης. Το έδαφος πάνω στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκεία είναι αυτό της καταστροφής και του αποκλεισμού. Από την άλλη, η εξέγερση εξέφρασε την απόρριψη αυτής της κατάστασης, θέλησε να βάλει ένα τέλος στην καταστροφή και τον αποκλεισμό. Αυτό δε σημαίνει ότι η θρησκεία παραμερίστηκε. Η θρησκεία βασίζεται στην υποχώρηση, διαμορφώνει μια ταυτότητα που αναπληρώνει την έλλειψη κοινότητας συγκροτημένης γύρω από το κοινωνικό ζήτημα. Αυτή τη στιγμή, οι θρησκευτικοί παράγοντες περιμένουν το τέλος των ταραχών για να γραπώσουν τους απογοητευμένους και τους πληγέντες. Ο ρόλος τους παραμένει απαραίτητος για τη διατήρηση της τάξης και υποθέτουμε ότι οι ιδεολόγοι της εξουσίας θα επανεξετάσουν τη σημασία των θρησκευτικών θεσμών για τη διατήρηση του κοινωνικού ελέγχου.

Όταν το κοινωνικό ζήτημα εκφράζεται μέσα στην άρνηση

Οι εξεγέρσεις αυτές φανέρωσαν την ταξική αθλιότητα, ανισότητα και αδικία· εν συντομία, έκαναν τον απολογισμό της γενικής κοινωνικής καταστροφής. Στο λόγο των συμμετεχόντων –και όσο τους δόθηκε ο λόγος στα μμε– τα κοινωνικά ζητήματα πήραν το προβάδισμα έναντι των προβλημάτων των μεταναστών, των προβλημάτων της «φυλής», που σεμνώς αποκαλούνται «εθνοτικά». Δεν ήταν πλέον το

ζήτημα των προαστίων που τέθηκε, αλλά αυτό της σημερινής λογικής της κοινωνίας.

Μεταξύ των νέων που συνελήφθησαν, πολλοί ανάμεσά τους είναι αυτοί που κάνουν δουλειές του ποδαριού, προσωρινές, περιθωριακές, χαμηλών προσόντων. Η εικόνα μιας «πληθυσμιακής ομάδας» που βρίσκεται εντελώς στο περιθώριο του κόσμου της εργασίας είναι λανθασμένη. Όπως ένα μεγάλο κομμάτι των κατοίκων των συνοικιών αυτών, ανήκουν στον κόσμο της εργασίας, τη μια μέρα ως μισθωτοί, την άλλη ως άνεργοι. Στην πραγματικότητα, στους πρωταγωνιστές της εξέγερσης αυτής απεικονίζεται η

κατάσταση της παλιάς εργατικής τάξης, αλλά στο αρνητικό της. Από τη μια, θα ήθελαν να ανήκουν σε

αυτή. Από την άλλη, επειδή η εικόνα που τους μεταφέρεται από τους γονείς τους είναι αυτή της θυσίας στο βωμό του κέρδους, απορρίπτουν σθεναρά τον κόσμο της εργασίας και των μισθωτών. Μόνο με αυτή την έννοια μπορούμε να πούμε ότι απορρίπτουν την ενσωμάτωση· μια ενσωμάτωση που γίνεται αντιληπτή ως αποδοχή του κόσμου όπως είναι. «Η δυτική κουλτούρα δε διατηρείται παρά μόνο από την επιθυμία του υπόλοιπου κόσμου να την προσεγγίσει. Όταν εμφανίζεται το παραμικρό σημάδι απόρριψης, η παραμικρή υποχώρηση αυτής της επιθυμίας, χάνει στα μάτια τους όχι μόνο όλη την ανωτερότητά της, αλλά και όλα τα θέλητρά της. Και ακριβώς το «καλύτερο» που έχει να προσφέρει, αυτοκίνητα, σχολεία, εμπορικά κέντρα, όλα αυτά καίγονται και καταστρέφονται. Τα νηπιαγωγεία! Ακριβώς αυτό με το οποίο θα θέλαμε να τους ενσωματώσουμε, να τους περιβάλουμε!...».⁸ Το ξέσπασμα αυτής της εξέγερσης μπορεί να ερμηνευθεί ως μια βίαιη, σιωπηρή απάντηση στην αποτυχία του παλιού εργατικού κινήματος και των θεσμών του, στην ήττα της εργατικής τάξης. Αυτοί οι νέοι προλετάριοι είναι καταδικασμένοι εφ' όρου ζωής, είναι αποκλεισμένοι από την κλασσική μισθωτή εργασία, από τις μόνιμες εργασιακές σχέσεις, τα συνδικάτα και τα κόμματα της αριστεράς δεν υπάρχουν πλέον στις συνοικίες αυτές, δεν αντιπροσωπεύουν πλέον τίποτα εκεί.

Οπτικές, όρια και αδιέξοδα

Η εξέγερση των αποκλεισμένων της εποχής μας δεν μπορεί να πάρει τον δρόμο του συλλογικού αγώνα του παρελθόντος, των κομμάτων και των συνδικάτων, ακόμα λιγότερο τον δρόμο των εκλογών. Αυτός ο προλεταριακός πληθυσμός, περιθωριοποιημένος από τις σύγχρονες κοινωνίες, δεν αναγνωρίζει τον εαυτό του στα παλιά πολιτικά σχήματα, που δημιουργήθηκαν στη διάρκεια της καπιταλιστικής ανάπτυξης εντός του πλαισίου του ρεφορμισμού. Τα όρια, η αδυναμία και η έλλειψη προοπτικής της εξέγερσης αυτής είναι, προς το παρόν, χαρακτηριστικά του κοινωνικού κινήματος συνολικά. Η εξέγερση αυτή τα αποκαλύπτει όλα αυτά, στρεφόμενη ενάντια σ' αυτό που δεν είναι πλέον ανεκτό. Παρόλα αυτά, το κίνημα αυτό κοινωνικής οργής φέρει μέσα του ένα αδιέξοδο. Από την ίδια του τη φύση συναντά δυσκολίες να γενικευτεί, διότι δεν έχει τη δυνατότητα να μπλοκάρει την αναπαραγωγή της κοινωνίας.

Πολλοί σχολιαστές ανακάλυψαν στην εξέγερση αυτή μια εκρηκτική δυναμική. Η κριτική κατανόηση ενός κινήματος κοινωνικής διαμαρτυρίας, ακόμα και περιορισμένου όπως αυτού εδώ, αναζητεί πάντα αναφορές, γενεαλογίες, αισθάνεται την ανάγκη να επανοικειοποιηθεί τη «χρυσή εποχή». Έτσι κάποιιοι, κάνοντας αναφορά στο '68, παρατήρησαν ότι η μεγάλη διαφορά βρίσκεται στην απουσία κοινωνικής ουτοπίας. Επίσης απουσίαζε η γενίκευση του κινήματος σε άλλους τομείς της κοινωνίας· αυτό που οδήγησε το 1968 στην άγρια γενική απεργία. Το Μάη του '68 μεταδόθηκε η οργή, δημιουργήθηκε μια γέφυρα ανάμεσα στους φοιτητές και τους εργάτες, και έτσι αυτοί οι τελευταίοι μπόρεσαν να μπλοκάρουν την κοινωνία. Δεδομένων των ταξικών συσχετισμών μέσα στην κοινωνία και της μαχητικότητας των μισθωτών, η γενίκευση αυτή μοιάζει σήμερα περισσότερο κι από απίθανη, καθιστώντας τα όρια αυτής της εξέγερσης ακόμα πιο εμφανή.

Αυτές οι συγκρούσεις και οι εξεγέρσεις ρίχνουν φως και στην κρίση της αστικής πολιτικής, την ταύτιση της οπτικής της δεξιάς και της αριστεράς· με αποχρώσεις όσον αφορά την τάξη και τη μέθοδο, και οι δύο συμφωνούν στη χρήση φορέων και «παιδαγωγών» ως πυροσβεστών των συνοικιών, στην επιστροφή μιας αστυνομίας πιο «ήπιας», της λεγόμενης «αστυνομίας της γειτονιάς». Σχέδιο που μοιάζει σήμερα αδύνατο να τεθεί σε εφαρμογή. Η αριστερά δεν μπορεί να προτείνει ένα διαφορετικό μέλλον με μικρότερη ανεργία και χωρίς επισφαλείς εργασιακές σχέσεις, γιατί παραμένει εγκλωβισμένη εντός των καπιταλιστικών προσταγών. Το ίδιο το Σοσιαλιστικό Κόμμα υποστηρίζει την επιβολή της «κατάστασης έκτακτης ανάγκης» στο όνομα της αναγκαίας «επαναφοράς του νόμου και της τάξης». Ζήτησε μόνο την «χρονικά περιορισμένη» ισχύ της, ψηφίζοντας διστακτικά

ενάντια στην τρίμηνη επιμήκυνσή της. Από την πλευρά του, το Κομμουνιστικό Κόμμα ψάχνει να αξιοποιήσει ένα τελευταίο χαρτί που μπορεί να παίξει στο πλαίσιο του συστήματος. Κάποιοι από τους δημάρχους του, οι οποίοι διοικούν τις περισσότερες από τις φτωχές αυτές προαστιακές πόλεις, παραμένουν οι τελευταίοι αδύναμοι συνομιλητές του πολιτικού συστήματος με τους νέους.⁹

Τα γεγονότα αυτά υπογραμμίζουν τις δυσκολίες της κατασταλαττικής αντιμετώπισης του πλεονάζοντος εργατικού πληθυσμού στο εσωτερικό κοινωνιών που έχουν μια ιδιαίτερη ιστορική κουλτούρα. Παρά την περιθωριακότητα και τον αποκλεισμό τους, οι νέοι αυτοί παραμένουν σημαδεμένοι από την ιστορία της γαλλικής κοινωνίας. Αυτό φαίνεται από το ότι επικαλούνται τις αξίες της «ισότητας» και της «δικαιοσύνης». Αλλά θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι πρόκειται για «ένα πολύ γαλλικό κίνημα»¹⁰· μάλλον είναι ένα κίνημα αποκλεισμένων που επικαλείται με εξεγερσιακή μορφή αξίες ριζωμένες στη γαλλική κοινωνία. Αξίες που θεμελίωσαν την ιδεολογία της τυπικής δημοκρατίας και του ρεφορμισμού του παρελθόντος, οι οποίες μπορούν επίσης να εγείρουν εξισωτικές αξιώσεις. Εξού και η επίδραση των γεγονότων αυτών στις άρχουσες τάξεις των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό ήταν το δεύτερο σοκ, μετά το γαλλικό όχι στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

Τα ζητήματα της εξέγερσης

Είναι οι αξίες που εξέφρασε η εξέγερση αυτή, επί της ουσίας, αντανάκλαση των βάρβαρων αξιών του συστήματος; Αξίες της βίας του αποκλεισμού, τις οποίες συναντάμε συχνά στις ομάδες και τις συμμορίες των συνοικιών; Είναι αλήθεια ότι οι νέοι είπαν «Όχι», αλλά δεν είπαν «Ναι» σε τίποτα συγκεκριμένο. Ωστόσο, υπάρχουν, μέσα στο κίνημα αυτό, αξίες που δεν είναι συστημικές. Δε θα μπορούσαμε να δούμε –μέσα σε αυτή την ισχυρή απαίτηση για σεβασμό, για να μπει ένα τέλος στον εξευτελισμό, για την κατάργηση των μορφών ρατσισμού στην υπηρεσία της εκμετάλλευσης, για κοινωνική δικαιοσύνη και στην επιθυμία για ισότητα– τα στοιχεία μιας λαχτάρας, μιας επιθυμίας για μια διαφορετική κοινωνία; Υπήρξε παράλληλα η απόρριψη της ταξικής περιφρόνησης και του ψέμματος, η πολιτική ματιά πάνω στην ίδια τους την κατάσταση, και τέλος, αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη αυτή εκδηλώθηκε μεταξύ των κατοίκων στις συνοικίες πριν απ' όλα με την αντίθεσή τους στην καταστολή, τον εξευτελισμό, το ψέμα και την περιφρόνηση. Και, στην πράξη, το κάλεσμα από την πλευρά της αστυνομίας να καταδώσουν ονόματα δεν είχε κάποιο αποτέλεσμα. Σίγουρα, η στάση αυτή δεν είναι απαλλαγμένη από πιέσεις χαρακτηριστικές ολόκληρης της κοινότητας... Από την άλλη, μπορούμε να υπογραμμίσουμε ότι δεν εκδηλώθηκε καθόλου μαζική υποστήριξη προς τους εξεγερμένους. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης έγινε αποδεκτή εξ' ολοκλήρου χωρίς πολλές εκδηλώσεις δυσареσκείας· πράγμα που δείχνει ότι η κατανόηση της εξέγερσης δε μεταφράστηκε αναγκαστικά σε συμφωνία με τα χρησιμοποιούμενα μέσα. Τελικά, οι εξεγερμένοι είχαν συνείδηση ότι πάλευαν ενάντια στο κράτος; Σε κάθε περίπτωση εξέφρασαν την οργή τους και την αντίθεσή τους στους θεσμούς του κράτους με τους οποίους έρχονται καθημερινά σ' επαφή: την αστυνομία, το σχολείο, τις κοινωνικές υπηρεσίες. Από την άλλη, ήταν η καταστολή του κράτους που ενοποίησε την εξέγερση στο χρόνο και το χώρο.

Η εξέγερση των νέων των προαστίων ενδιαφέρει σίγουρα για την κρίση την οποία αποκαλύπτει, όχι τόσο γι' αυτό που η ίδια ήταν, διότι –κι εδώ βρίσκεται η τραγική ουσία τους– δεν υπάρχει τίποτα στις συνθήκες των νέων αυτών που θα μπορούσε να δώσει κάποια προοπτική για το μέλλον, για το ξεπέρασμα της αθλιότητάς τους. Μόνοι, είναι καταδικασμένοι να επιβεβαιώνονται μόνο αρνητικά, ενάντια στο σύστημα. Για να το πούμε αλλιώς, το πραγματικό πρόβλημα που τέθηκε από την εξέγερση και τις

συγκρούσεις τους είναι πριν απ' όλα η απομόνωσή τους από την υπόλοιπη κοινωνία, από τους άλλους εκμεταλλευόμενους. Ξέραμε ότι η παραίτηση και η παθητικότητα είναι τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά της εποχής μας. Οι νέοι ήρθαν να μας το θυμίσουν και να το τονίσουν.

Η εξέγερση δεν έχει από μόνη της χειραφετικό περιεχόμενο. Είναι γνωστό απ' την ιστορία ότι μπόρεσε να θρέψει ακόμα και φασιστικές πολιτικές μορφές! Αλλά, κι εδώ ξανά, η σύγκριση πέφτει στο κενό, διότι ο φασισμός που μπορεί να υπάρχει στις μέρες μας –που πρέπει να οριστεί με τον ίδιο τρόπο όπως και κάθε μορφή ρεφορμισμού– δεν ξέρει τι να τους κάνει αυτούς τους φτωχούς και αποκλεισμένους νέους. Ας ακούσουμε τα όλο νόημα λόγια ενός νέου σε ένα δημοσιογράφο: «Δεν έχουμε μίσος, έχουμε εξέγερση!». ¹¹ Και όσο υπάρχει εξέγερση, υπάρχει ελπίδα. Γιατί χωρίς εξέγερση καμιά ανατροπή δεν είναι δυνατή. Αλλά αυτή η δυνατότητα εξαρτάται από τις ιστορικές συνθήκες, από τη γενική κατάσταση.

Charles Reeve

15 Δεκεμβρίου 2005

Σημειώσεις:

1. 'Comment ce monde va', Oiseau-temps no 12, καλοκαίρι 2005.
2. Oiseau-temps no 10, 11 και 12.
3. Στο Perpignan, το καλοκαίρι του 2005, δυο φτωχές κοινότητες, αυτή των μαγκρεμπίνων [βορειοαφρικάνων] και αυτή των τσιγγάνων συγκρούστηκαν μετά τη δολοφονία ενός νέου μαροκινής καταγωγής από ένα νεαρό τσιγγάνο. Οι συγκρούσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων κράτησαν μερικές μέρες στο φόντο της πολιτικής χειραγώγησης από την πλευρά του δημάρχου (ο τσιγγάνικος πληθυσμός αποτελεί την εκλογική του βάση εδώ και αρκετά χρόνια), και οδήγησαν στην αστυνομική κατοχή της πόλης για αρκετές εβδομάδες.
4. Libération, 18 Νοεμβρίου 2005.
5. Metro, 8 Νοεμβρίου.
6. Le Monde, 9 Νοεμβρίου.
7. Le Monde, 8 Νοεμβρίου 2005.
8. «Κορόιδεψε τη μητέρα σου!», Jean Beaudrillard, Libération, 18 Νοεμβρίου 2005.
9. Στις συνοικίες και τις πόλεις όπου επιβάλλεται η παρουσία των σύγχρονων μεσαίων τάξεων, οι κομμουνιστές δήμαρχοι ευθυγραμμίζονται με την κυρίαρχη πολιτική της ασφάλειας προχωρώντας σε απελάσεις και περιθωριοποίηση των μεταναστών χωρίς χαρτιά. Αυτή ήταν πρόσφατα η περίπτωση του Montreuil.
10. Olivier Todd, Libération, 21 Νοεμβρίου 2005.
11. Le Monde, 7 Νοεμβρίου 2005.

Το κείμενο αυτό συζητήθηκε και εμπλουτίστηκε από συλλογικές συζητήσεις στο εσωτερικό του περιοδικού Oiseau-temps. Σε αυτές, εμφανίστηκαν αποκλίσεις στο εσωτερικό της συλλογικότητας, πολλές στηρίζοντας το κείμενο, άλλες εκφράζοντας αντιθέτως «σημεία διαφωνίας». Θα δημοσιευτεί στο νούμερο 13 του περιοδικού, που πρόκειται να εκδοθεί τον Ιανουάριο του 2006, μαζί με άλλα κείμενα πάνω στις εξεγέρσεις στα προάστια.

oiseautemps.petiteinternetdown.org